

top agro



Slovensko
2018/2019

VYHODNOTENIE NAJLEPŠÍCH MANAŽMENTOV AGROKOMPLEXU ZA ROK

2018

Výročná publikácia

KLUBU POĽNOHOSPODÁRSKYCH NOVINÁROV

Jedna Syngenta

Naša ponuka je prispôsobená každej plodine

Máme široký výber osív a prípravkov na ochranu rastlín vrátane servisu pre pestovateľov.



Poznáme inovatívne riešenia

Pomocou nových technológií zvyšujeme výkonnosť plodín a efektivitu ich pestovania.



Sme jedineční na trhu

Od sejby po zber úrody ponúkame našim zákazníkom to najlepšie, aby sme uspokojili ich každodenné potreby.

syngenta[®]

Spolu sme silnejší

www.syngenta.sk

TM

Obsah

Gabriela Matečná , podpredsedníčka vlády a ministerka pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Je veľmi dôležité, aby v agrozorte pôsobili šikovní a zruční manažéri 4	RD Koromňa aj pomocou projektovej podpory udržiava zamestnanosť 61
Jozef Sedlák , predseda Klubu poľnohospodárskych novinárov Podstata premeny 5	Pruské takmer potopila výroba mlieka. Dnes družstevníkov živí 62
Emil Macho , predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory Nepremeškajme príležitosť 6	Poľnohospodárske družstvo Lieskovec má veľké plány 63
Martin Hubinský , manažér VÚB banky pre poľnohospodárstvo Chceme byť tými, ktorí pomáhajú zhmotňovať vaše sny v skutočnosť 7	PD Magura Zborov hospodári úspešne, aj napriek značným prekážkam 64
Ing. Štefan ADAM , riaditeľ NPPC – VÚEPP v Bratislave Čoraz viac podnikov dokáže hospodáriť so ziskom 8	Zlomila Tvrdošinu väz nové maštale, ktoré im mali priniesť prosperitu? 65
Top Agro – celkové poradie 10	Sú v Ludrovej nepriatelja sna, ktorý si vysnivali iní? 66
Top Agro – poradie podľa kategórií 12	NAJKRAJŠÍ CHOTÁR
Top Agro – poradie podľa tržieb v živočíšnej výrobe 14	Dobre spravovať krajinu je umenie 72
Agromačaj zachraňuje česť domácomu pestovaniu zeleniny 17	Pre senických družstevníkov je krajina tvorba alfou aj omegou 75
V SEMA HŠ sa snúbia skúsenosti otca s odvahou syna 18	Družstevníci z Liptovskej Tepličky našli svoju cestu 76
Agrocoop Imeľ : Kde je mlieko, je aj živá pôda 19	Mladým ovocinárom v Bošáckej doline nechýba nadšenie 77
František Szaxon po ročnej prestávke opäť najlepší v kategórii SHR 20	Včelia farma – statok v Orešanoch je pripomienkou života Slovanov 78
O význame chovu hovädzieho dobytku sú v PPD Komjatice všetci presvedčení 21	Teória o príťažlivom slovenskom vidieku sa Pod Bánošom menia na realitu 79
Stanislav Bartoš – v základe úspechu je práca celej rodiny 22	V Hniezdom sa rodí ukázkový areál 80
Agro-Gombár ukazuje, ako reagovať na zmenu klímy 23	MOKAS skultúrnil krajinu nad Selešťanmi 82
Farmár Ján Jelen vie, že pole potrebuje srdce aj rozum 24	Ludovít Kiss sa venuje zelenine takmer tridsať rokov 83
Vita-zel : ako vzniká úspešná značka zeleniny 25	Štefan Olos udržuje v srdci Veľkej Fatry tradíciu ovčiarstva 84
FirstFarms Agra M, s.r.o. , Malacky má úspešnú obchodnú taktiku 26	Na Ranči Lhota v Prejte má aj kobyľie mlieko svoju silu 85
V Poľnohospodári Nové Zámky zaznamenali vlnu historicky najvyššie tržby 27	ROZHOVORY
Sedem rokov v Pravoticiach . Orientácia na produkciu a finalizáciu sa vyplatí 28	Gabriela Matečná : Hľadáme cesty k sebe a nie od seba 68
PPD Rybany – umenie udržiavať kontinuitu 29	Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva si pripomína 100. výročie vzniku 86
Na Koš sme mali zabudnúť. Aj vďaka úspechu firmy Agrodan sa tak nestalo 30	Zalabaiov kód – rozum v zrnku 92
Food Farme kladie dôraz na produkciu aj ekológiu 31	REPORTÁŽE
Pavel Petránek vie, v čom spočívajú pravé hodnoty 32	Voly, traktory a družice 91
Aj bez závlah dokážu v PD Kolta úspešne hospodáriť 34	Farmárčenie je ľahké, keď stojíš ďaleko od poľa 94
Zdenek Černay – kde je voda, tam je život 35	Život na farmách škótskej Vysočiny 96
V PD Okoč-Sokolec vedia, ako dosahovať čo najlepšie výsledky 36	RECENZIA
MATEX posúva svoj úspech ďalej prostredníctvom osív 37	Križovatky pôdohospodárstva na Záhorí 90
Predplodinu sóju si v Čaklove zamilovali 39	INZERCIA
PD Šenkvice : Pôdu sme si požičali od vnukov 40	Syngenta Slovakia, s.r.o., Bratislava 2
Stratégia štát na viacerých nohách sa v Agrotope Topoľníky osvedčila 42	Ematech, s.r.o., Radošina 9
Poľno SME vie ako konkurovať svetovým producentom 43	Pottinger, s.r.o. 13
Na farme Kijovských prináša úspech spoločná práca dvoch generácií 44	Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku 16
Novogal : keď sliepky spievajú, vajíčka znášajú 45	Lemken, The Agrovision Company Brigstone Europe NV/SA, organizačná zložka Slovensko 33
V PPD Prašice vsadili na kvalitu poľnohospodárskej produkcie 46	Chemstar Slovakia, a.s. Bratislava 38
Družstevníkom z Bzovíku uľahčujú prácu najnovšie technológie 47	Mliečny fond 41
Nevďačnú úlohu v Nových Sadoch zvládli 48	Bauer Irrigation, s.r.o., Gajary 51
V Sokolciach hľadajú a motivujú zamestnancov cez sociálne siete 49	Agroservis, s.r.o., Komárno 59
V Tesco už cibuľu nonstop nekúpíte. V Maduniciach áno 50	Agropoistenie, s.r.o., Nitra 67
Sedliak, ktorý nechová kravu, nie je sedliak, tvrdia v Kukučínove 52	Osivo, a.s., Zvolen 74
V ZAD Dvory nad Žitavou vedia, že krajina potrebuje dirigenta 53	KomAgrartechnik, s.r.o., Marcelová 81
Vo VPP Koliňany pestujú, chovajú a vzdelávajú budúcich odborníkov 54	Regionálna poľnohospodárska a potravinárska komora, Banská Bystrica 88
PVOD Mokrance sa pri hospodárení opiera o viaceré piliere 55	Agra poisťovňa, pobočka poisťovne z iného členského štátu 95
Bez závlah by družstevníci v Blatnom nič nedopestovali 56	BASF, s.r.o., Bratislava 97
Agro-Racio : v kontinuite je záruka rozvoja firmy 57	Agromagazin 99
V Agrodružstve Bystré si dokážu poradiť aj v náročných rokoch 58	polnoinfo.sk 100
POD Vechec je dlhodobo známe aj ako serióznym obchodným partner 60	Profi Press 101
	Heineken Slovensko Sladovne, Hurbanovo 103
	VÚB Banka 104

TOP Agro Slovensko 2018/2019

Publikácia k vyhodnoteniu najúspešnejších manažmentov agro-potravinárskeho komplexu za rok 2018

Vydal Klub poľnohospodárskych novinárov SSN

Zodpovedná redaktorka: Lora Dobrucká

Autori príspevkov: Vladimíra Debnárová, Malvína Gondová, Juraj Huba, Martin Jurčo,

Soňa Ludvighová, Jozef Sedlák, Ladislav Szilvássy, Štefan Ščecina

© Klub poľnohospodárskych novinárov SSN

Akokoľvek použitie informácií alebo fotografií len so súhlasom vydavateľa

Je veľmi dôležité, aby v agrozorte pôsobili šikovní a zruční manažéri

GABRIELA MATEČNÁ,

podpredsedníčka vlády

a ministerka pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR

Vážení priatelia poľnohospodárstva a potravinárstva, myslím, že nikoho z nás netreba presviedčať o dôležitosti agropotravinárskeho sektora. Od pestovateľov, chovateľov i spracovateľov závisí, aké potraviny máme na stole každý deň. A či vôbec. Závisí od toho naše zdravie i vzhľad krajiny.

Napriek tomu, že medzi sebou si dôležitosť poľnohospodárstva a potravinárstva uvedomujeme, celý sektor bol posledných dvadsať rokov v úzadí spoločenského záujmu. V minulosti prevládli názory, že potraviny možno doviezť. Do útlmu išla nielen rastlinná a živočíšna výroba, ale aj spracovateľský priemysel. Šesťdesiat percent potravín na našich pultoch pochádza spoza hraníc. Slovenskí poľnohospodári síce dokážu vyprodukovať kvalitné suroviny, ale tie v nemalej miere vyvážame do zahraničia, kde sa spracovávajú na potravinárske výrobky. Pridaná hodnota aj zisk teda vznikajú v zahraničí. Priamym dôsledkom toho je záporné saldo zahraničného obchodu, ktoré za rok 2018 presiahlo 1,6 mld. eur. Na Slovensko pritom privádzame plodiny a výrobky, ktoré sme si kedysi dokázali vyprodukovať sami. Dnes musia cestovať stovky, ba i tisíce kilometrov, čo nielenže negatívne vplyva na ich kvalitu, na našu ekonomiku, ale generuje aj obrovské množstvo emisií skleníkových plynov.

V roku 2004 sme vstúpili do Európskej únie a v roku 2009 do Európskej menovej únie. S odstupom času už môžeme bilancovať. Členstvo v oboch týchto zoskupeniach priniesli svoje svetlé aj tienisté stránky. Obchodovanie bez hraníc je jednoduchšie, ale na strane druhej naši poľnohospodári a potravinári musia čeliť oveľa väčšej konkurencii. Vďaka zdrojom zo Spoločnej poľnohospodárskej politiky sme síce získali nemalo prostriedkov na rozvoj vidieka, ale stále sa boríme s nedostatočnou konvergenciou priamych platieb, kde je Slovensko len na úrovni 78 percent priemeru členských štátov Únie. Aby toho nebolo málo, ekonomicky silné krajiny nad rámec platieb zo Spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ dotujú poľnohospodárstvo aj prostredníctvom štátneho rozpočtu, a to vo forme notifikovanej i skrytej štátnej pomoci. Je takmer nemožné, aby ekonomicky menej výkonné štáty

tieto preteky vyhrali. Preto dlhé roky voláme na európskej pôde po transparentnosti štátnych dotácií.

Ak k tomu pripočítame komplikované pozemkové vzťahy, nekalé obchodné praktiky či meniacu sa globálnu klímu, určite sa zhodneme na tom, že podnikáť v agropotravinárskom sektore nie je vôbec jednoduché.

O to viac je potrebné, aby v tomto odvetví pôsobili šikovní a zruční manažéri, ktorí svojou denno-dennou



poctivou a mravenčou prácou prispievajú k zvyšovaniu kvality poľnohospodárstva a potravinárstva. Aj preto ma teší, že medzi poľnohospodármi si našla svoje miesto prestížna súťaž TOP Agro.

Srdečne blahoželám všetkým oceneným a ďakujem vám za vašu usilovnú prácu. Za to, že máme každý deň na stole kvalitné a chutné potraviny, aj za to, že sa staráte o našu krásnu krajinu.

Podstata premeny

JOZEF SEDLÁK

predseda Klubu poľnohospodárskych novinárov

V novembri 2019 uplynie 30 rokov od udalostí, ktoré radikálne zmenili spoločnosť na Slovensku. Vidno to aj na poľnohospodárstve – žijeme v tej istej krajine, ale vyzerá inak. Mení sa jej ráz, pretože sa zmenilo hospodárenie na pôde a vzťah spoločnosti k pôde a vidieku. Niektoré veci a javy ľudia registrujú len letmo, iné nadobudli pre nich mimoriadny význam.

Jedným z atribútov dobrého života sa stali zdravé, kvalitné potraviny, upravená, svieža a čistá krajina. Oboje ako základ trvalej existencie ľudí vie poskytnúť len rozumne spravované hospodárenie – podnikanie na pôde. Po tridsiatich rokoch od veľkých spoločenských zmien nemôžeme byť spokojní s tým, čo sme dosiahli.

Na jednom sa zrejme zhodneme: zmeny boli nevyhnutné, ale spôsob, akým sme ich uskutočňovali, neprinesol žiaduci výsledok.

Spoločnosť ako celok si to uvedomila vo chvíli, keď sa po reťazi opakujúcich sa potravinových škandálov koreniacich v mäse, vajčkách či iných produktoch z dovozu začala dožadovať chutných čerstvých domácich potravín. Rastúci dopyt po nich nastavil zrkadlo skutočnej výkonnosti poľnohospodárstva a potravinárstva a štruktúre, ktorá ju reprezentuje.

Všetci už vieme – stratili sme sebestačnosť v základných potravinách. Otázka znie, či sme ju schopní obnoviť a v akej miere?

Sme, celkom určite. Slovenské poľnohospodárstvo nehľadiac na zábery kvalitnej pôdy, ktorá padla

za obeť živeľnej a jednostrannej modernizácii krajiny najmä v podaní automobiliek, ale aj neriadenej výstavbe satelitných sídlisk, stále disponuje dostatočným pôdnym rezervoárom. Najmä však podnikavými, premýšľavými ľuďmi, ktorí vedia rozumne a so srdcom na pôde hospodáriť. To oni ukazujú, ako efektívne využiť potenciál krajiny.

Ako lepšie čerpať živú vodu z tejto studne múdrych hláv, už takmer jedno stvrťstoročie upozorňuje Top Agro, súťaž o najlepšie manažmenty v poľnohospodárstve. Keď sa začítame do príbehov najlepších hospodárov končiaceho sa desaťročia, ktoré sa opierajú o výsledky roku 2018, objavíme medzi nimi príslušníkov rôznych generácií. Tých, čo zažili obdobie pred transformáciou, prebudovali družstvá na podniky podielnikov alebo ich premenili na akciové spoločnosti. Mnohí z nich si vychovali nasledovníkov a odovzdali či chystajú sa odovzdať manažérske kormidlo, na ich i našu radosť, neraz svojim synom alebo dcéram.

A máme tu veľmi pestrú, vekovo i veľkostne, skupinu rodinných hospodárstiev, ktorá zahrňa malé, stredné aj skutočne veľké podniky. Vybudovali hospodárstva, ktoré si ich predkovia nevedeli predstaviť ani v najsmelsích snoch. Tento obrovský kvalitatívny skok je tiež dôsledkom nášho historického vývoja. Reakciou naň v medzinárodnom kontexte bol vstup zahraničného kapitálu do poľnohospodárskych družstiev. Aj Dáni, Nemci či Taliani tvoria obraz súčasného agrárneho Slovenska, ktoré je súčasťou EÚ, kde je prirodzený voľný pohyb kapitálu, ľudí a tovaru.



Nepochybne platí, že poľnohospodárstvo je jedným z identifikačných znakov krajiny. Cez víno, syry, ovocie spoznáваме vôňu, chuť, charakter a povahu krajiny. Slovenské syry a víno však formoval do súčasnej podoby aj plodotvorný kontakt s vonkajším svetom – valaskou či nemeckou kolonizáciou, dnes špičku v chove ošípaných predstavujú firmy s dánskou kapitálovou účasťou.

Učme sa ich pohľadu na podnikanie, ktorý vnímajú ako celostný systém. Ak nám niečo vadí, tak to korigujeme a žiadajme vždy férový prístup s ohľadom na potreby našej krajiny. Konajme čestne, aby čestne konali aj tí, od ktorých to žiadame a žiadajme od nich, aby sa svojím podnikaním stali organickou súčasťou Slovenska. Na prvom mieste musí byť záujem krajiny, kde podnikám a ergo žijem, teda zakoreňujem.

Názory na budúcnosť slovenského poľnohospodárstva sa rôznia, čítame ich aj z aktuálnych príbehov hrdinov slovenských polí, fariem, sadov a zeleninárskych plantáží. To, čo vari najviac potrebujeme,

je ako zjednotiť tvorivého podnikateľského ducha a energiu vynikajúcich jednotlivcov do stratégie celonárodného rozvoja poľnohospodárstva a potravinárstva. Stojíme pred novým desaťročím, skutočne zlomovým, možno poslednou príležitosťou, keď ešte býka môžeme chytiť za rohy a nie za chvost.

Potrebujeme program, ktorý nás zjednotí zo severu na juh, od východu na západ a prinesie kooperáciu nielen naprieč jednotlivými druhmi poľnohospodárskej produkcie, ale naprieč všetkými podnikateľskými formáciami, teda spoluprácu medzi malými, strednými a veľkými hos-

podárstvami. Budeme takí silní, ako budeme kooperatívni, teda spolupracujúci, vzájomne ústretoví a jednotní.

Isteže, vždy sa budeme líšiť, v rozdielnosti je krásna a príťažlivosť života, ale práve v jeho mene sme odsúdení na kompromisy, na vzájomnú ústretovosť, akú dôverne poznáme z manželstiev. Tie nás naplňujú, pokiaľ sú založené na dôvere a nie na podrazoch. Dôležité je podnikateľské kroky k vyladeniu a nie k rozbíjaniu vzťahov spolupráce, môžeme robiť len s tým, čo máme k dispozícii, zveľaďujeme naše hospodárstva s myšlienkou starých Rimanov – Laboremus pro patria – Pracujeme pre vlasť, domovinu.

Nie je to nadnesené? Nie, potrebujeme pozitívnu víziu, myšlienku, ktorá nadchýna a motivuje.

Onedlho si slovenská spoločnosť vyberie novú politickú moc. Práve politici realizujú zmeny, po ktorých túži spoločnosť. Bolo by dobré, keby sme konečne dokázali sformulovať program jasnej vízie rozvoja poľnohospodárstva schválený ústavnou väčšinou, aby bol záväzný nielen pre jednu vládu, ale aj tie nasledujúce, lebo ide o záujem krajiny a jej ľudu.

Ľud sme vo všetkej rôznorodosti my, obyvatelia Slovenska. Ak nám ide naozaj o trvalo udržateľný rozvoj života v našej domovine, potrebujeme prosperujúce poľnohospodárstvo, uchovávať zdravú pôdu, vodu a vzduch pre naše deti a deti ich detí. Nie sme nič viac a nič menej iba dočasní správcovia krajiny, povinnosťou ktorých je konať zodpovedne.



Nepremeškajme príležitosť

EMIL MACHO,

*predseda Slovenskej poľnohospodárskej
a potravinárskej komory*

Poľnohospodári a potravinári musia byť súčasťou zmien, nie súčasťou problému. Tak by mala vyzeráť optika celej našej spoločnosti. Počnúc predstaviteľmi výkonnej a zákonodarnej moci bez ohľadu na to, ako bude v ďalších rokoch vyzeráť zloženie každej vlády a parlamentu, a končiac bežnými spotrebiteľmi.

Aktuálne témy, akými sú životné prostredie, otepľovanie planéty, zdravé potraviny, trvalá udržateľnosť nemôžu byť zaujímavé len z krátkodobého imidžového pohľadu, pretože táto rétorika je momentálne „in“. Vo svojej podstate si problematika spojená s otepľovaním planéty vyžaduje mimoriadne urgentné riešenie a prepojenie aj na agropotravinársky sektor.

Aj my, poľnohospodári a potravinári, či už hospodárime na menších alebo väčších plochách, alebo sme zástupcami poľnohospodárskych družstiev, akciových spoločností, rodinných fariem, samostatne hospodáriacimi roľníkmi, si musíme čoraz viac uvedomovať svoju celospoločenskú zodpovednosť za vzhľad krajiny a životné prostredie. Akúkoľvek optiku zvolíme – poľnohospodári vždy budú súčasťou opatrení, ktoré súvisia s ochranou životného prostredia a negatívnou zmenou klímy. Zásadne to vedia ovplyvniť.

Nechceme pestovať len niekoľko plodín a byť za to terčom kritiky verejnosti. Chceme viac krajinných prvkov, rodiacich vinohradov, zeleniny, zemiakov, maku. Aj my si želáme, aby sa na lúčach pásol väčší počet hovädzieho dobytku a oviec a aby naše národné zlato – slovenská bryndza – bola skutočne zo slovenského ovčieho mlieka.

Sú to výzvy, ktoré už mnohí z nás, poľnohospodárov a potravinárov, pochopili. Aj

súčasná elita medzi poľnohospodármi, ktorí získajú prestížne uznanie svojej práce v súťaži TOP Agro či Najkrajší chotár, je toho príkladom. Slovo pridaná hodnota agropotravinárstva pre vidiek a pre spoločnosť pochopili úplne presne a jeho podstatu naplnili vo svojich podnikoch v podobe znamenitých regionálnych výrobkov, pasúceho sa dobytku na poliach, oživej špeciálnej rastlinnej výroby a čo je podstatné – aj v podobe fungujúcej ekonomiky.

Je mimoriadne dôležité, aby sa verejnosť dozvedala hlavne o živých, príkladne pracujúcich poľnohospodárskych podnikoch, nielen o tých, ktoré prežívajú alebo parazitujú na niektorých nesprávne a nie motivačne nastavených podporných opatreniach. Stavajme na pozitívnych príkladoch, ako je sebestačnosť v sektore výroby cukru či konzumných vajčiek.

Podme spolu ešte viac propagovať zatiaľ skrytý úspech slovenského poľnohospodárstva. Veď o kom sa nehovorí, ten akoby ani nežel. A my potrebujeme ukázať spotrebiteľom, že na Slovensku, v našich regiónoch, máme podniky, ktoré vedia zásobiť spoločnosť základnými potravinami vypestovanými na slovenskej pôde a zo slovenských surovín. Musíme byť aktívnejší a aj cieľovým marketingom v prospech čerstvých regionálnych potravín zaujať napríklad aj turistov prechádzajúcich našim chotárom, ktorí zámerne zídu z diaľnice a zídu si po pravú slovenskú ovčiu bryndzu a syrové výrobky do malej regionálnej mliekarny pri družstve. Tomu sa potom povie správny marketing a tak žiadané víťazstvo.

K výraznejšej zmene vzhľadu našich polí, sadov a maštali však potrebujeme aj správne a racionálne rozhodnutia politikov, ktorými podporia našu väčšiu konkurencieschopnosť a zastabilizujú odvetvie na jednotnom trhu EÚ. Máme pred sebou prípravu štát-

neho rozpočtu na budúci rok. Pokračujeme v diskusiách o ďalšej podobe Spoločnej poľnohospodárskej politiky po roku 2020, tento raz už s novým, zelenším zložením Európskeho parlamentu. Karty budú už onedlho rozdane aj novému zloženiu Európskej komisie. Uvidíme, kto zasadne na miesto eurokomisára pre poľnohospodárstvo. Všetko sú to až príliš vážne témy, musíme ich prípravu správne a včas podchytiť a ich výslednú podobu zaceliť na najzraniteľnejšie oblasti agropotravinárstva na Slovensku.

Pozerať sa na veci reálne. Veľmi ťažko budeme dobiehať agropotravinárov v Európe, ktorí budujú svoj sektor a povedomie spotrebiteľa desiatky rokov. Nejaký, a nie krátky čas, nám to potrvá. Ale som presvedčený, že k sebestačnosti v základných komoditách, ako je bravčové a hovädzie mäso, zelenina, zemiaky, ovocie a hydina, sa vieme správne nastavenými opatreniami priblížiť relatívne rýchlo. Odložme emócie a pracujme s faktami. A faktom je, že keď chceme, aby sme boli sebestační napríklad v zemiakoch, na ich pestovanie potrebujeme vyčleniť zhruba sedemtisíc hektárov. A aby sme boli sebestační v mlieku, potrebujeme zhruba o 50-tisíc dojnic viac, ako máme v súčasnosti. Rovnako faktom je, že do roku 2022 už s európskymi zdrojmi veľa toho nebudeme vedieť zmeniť. Pracujme spolu na tom, aby sme v tomto období hľadali správne legislatívne zmeny na podporu vidieka, poľnohospodárov a potravinárov.

Dnes oceňujeme najlepších poľnohospodárov, ktorí rozmyšľajú o niečo inak, vidia o niečo viac za obzor, možno aj riskujú, ale veria si. Veria aj svojim zamestnancom, agronómom, zooteknikom, traktoristom. Veria v silu správne naformulovanej myšlienky a jej zrealizovanie v praxi.

Vysoko si vážim, že slovenský vidiek oživujú aj títo ľudia. Ďakujem im za to.

Chceme byť tými, ktorí pomáhajú zhmotňovať vaše sny v skutočnosť

MARTIN HUBINSKÝ

manažér VÚB Banky pre poľnohospodárstvo

VÚB Banka je pripravená podieľať sa na financovaní štrukturálnych zmien nášho poľnohospodárstva. Pred niekoľkými rokmi sme výrazne naštartovali našu podporu agrosektora a odvtedy nespomaľujeme, naopak, pridávame. Už dnes vidíme mnohé úspešné projekty, ktoré sme financovali s cieľom dlhodobo zvyšovať efektívnosť našich poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov. Len investície do nových technológií dokážu zabezpečiť vyrovnávanie rozdielu medzi slovenským a európskym agropotravinárstvom. Naše tempo musí byť logicky vyššie, než postupujú v západnej časti Európy.

Po roku 1990 došlo k obratu v štruktúre slovenského poľnohospodárstva. Spoločensko-ekonomické zmeny spôsobili rozpad dlhodobých dodávateľsko-odberateľských vzťahov. Spoločnosť sa menila prírýchlo a pri mnohých situáciách sa postupovalo prístupom pokus – omyl. Toto obdobie nezmazateľne zasiahlo naše poľnohospodárstvo. Odišli z neho kvalitní ľudia, prudko sa znížili stavy zvierat, ale aj úžitkovosť a najmä chýbal systém dlhodobej a stabilnej štátnej agrárnej politiky.

Vstup do Európskej únie pred 15-timi rokmi mal pre mnohých poľnohospodárov horkú príchuť. Našej politickej reprezentácii vyčítali nedostatočnú aktivitu v predvstupových vyjednávaniach, čo výraznou mierou ovplyvnilo aj prvé roky nášho agrosektora od vstupu do Únie. Hneď v prvom roku slovenskí poľnohospodári dostávali len 25-percent z výšky priamych platieb, ktoré mali k dispozícii staré členské štáty. Tento likvidačný prístup sa nakoniec zmiernil „veľkorysou“ možnosťou, aby štáty mohli dorovnať priame platby zo štátnych rozpočtov prístupujúcich krajín o ďalších maximálne 30 percent. Spolu teda 55-percent. Náš štát, zmietaný v problémoch okolo transformácie ekonomiky, však v prvých rokoch po vstupe do Únie nikdy nevyužili maximálny možný doplatok. Aj keď naši susedia vo Vyšehradskej štvorke k tomu pristupovali.

Poľnohospodárstvo bolo na okraji záujmu politickej reprezentácie a poľnohospodári tápali v nových ekonomických podmienkach bez dostatočnej stability. Európska únia a jej staré členské štáty s obavou sledovali vstup veľkých kolektívizovaných fariem na spoločný európsky trh. Aj z tejto obavy vyplynul ich prístup napríklad k výške priamych platieb.

Tento rok oslavujeme 15 rokov od vstupu Slovenska do Európskej únie. Prvé roky naozaj neboli ľahké. Obavy mali naši poľnohospodári, aj západoeurópski farmári. Už po niekoľkých rokoch sa začalo ukazovať, že Európska únia je najmä príležitosť. Príležitosť vyniknúť aktívnym a schopným (nielen poľnohospodárom, ale aj štátom) a dokázať využiť spoločný trh pozostávajúci z 500 miliónov obyvateľov.

Po 15 rokoch môžeme konštatovať, že naše poľnohospodárstvo sa modernizuje. Spoločná poľnohospodárska politika, aj napriek nerovnému prístupu, dokázala priniesť



do agrozertoru stabilitu. Plánuje sa na sedem rokov, podpory sa pravidelne vyplácajú a systém sa skôr mení na národnej úrovni, ako na tej európskej. Znížil sa priemerný vek používanej poľnohospodárskej techniky, ktorý vôbec najhoršie ukazovatele dosahoval v predvstupovom období Slovenska do spoločenstva najvyspelejších európskych štátov. Neuveriteľným spôsobom rástla aj úžitkovosť na našich farmách. Kým na prelome tisícročia bola v priemere 4 600 kilogramov mlieka na dojniciu, podľa údajov z roka 2018 už dosahuje 7 400 kilogramov. To je za 20 rokov 60-percentný nárast. Pri výrobe mlieka zostali len špičkové podniky, o čom svedčí aj enormný nárast dojivosti.

Slovenskí poľnohospodári sú pripravení na zásadné zmeny vo fungovaní nášho chlebového odvetvia. VÚB Banka chce byť pri tom. Veríme nášmu poľnohospodárstvu a našim poľnohospodárom. Úverová angažovanosť našej banky v agrosektore je 460 miliónov eur. To nás robí najväčšou slovenskou bankou zameranou na poľnohospodárstvo a potravinárstvo.

Máme však aj rezervy. Už v najbližšom období sa chceme ešte výraznejšie orientovať na malých a stredných poľnohospodárov. Momentálne pripravujeme produkty,

ktoré budú cielené priamo na nich. Aj malé farmy musia prejsť modernizáciou, aby sa dokázali dlhodobo rozvíjať a konkurovať podnikom, ktoré tvoria kostru domáceho poľnohospodárstva.

Pozitívne sa pozeráme aj na plány Európskej komisie, ktorá v nasledujúcom programovacom období chce vo väčšej miere presadiť využívanie finančných nástrojov. To môže zabezpečiť adresnejšiu podporu poľnohospodárskych subjektov. Chceme komunikovať s Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, ale aj s Pôdohospodárskou platobnou agentúrou o povinnom zavedení týchto finančných nástrojov aj u nás. Bonifikácia úrokov z úverov je tým správnym spôsobom, ktorý umožní premyslené investovanie a postupné zvyšovanie výkonnosti nášho poľnohospodárstva.

Želám si, aby sme po skončení nového programovacieho obdobia Európskej únie konštatovali nárast ekonomických ukazovateľov nášho rezortu.

Vy, dnes ocenení manažéri súťaže TOP Agro, ste dôkazom toho, že kde je chuť, tam výsledky prichádzajú. Budem rád, ak aj naďalej budeme tými, ktorí pomáhajú zhmotňovať vaše idey do nových a úspešných projektov.

 **VÚB BANKA**

Čoraz viac poľnohospodárskych podnikov dokáže hospodáriť **so ziskom**

Ing. Štefan ADAM, PhD
riaditeľ NPPC-VÚEPP v Bratislave

Nedostatok vlhky v jarných mesiacoch, nadpriemerne teplé počasie, extrémne sucha aj v čase žatvy – to boli výrazné klimatické nástrahy, ktoré ovplyvnili poľnohospodársky rok 2018 na Slovensku. V niektorých podnikoch na juhozápade krajiny bolo treba nasadiť kombajny na zber obilia aj o tri týždne skôr ako zvyčajne.

Je potešiteľné, že napriek tejto nepriazni počasia až 77 percent poľnohospodárskych podnikov (rok pred tým ich bolo 72 percent) ukončilo rok so ziskom. Podľa predbežných údajov celkovo to bolo 99,5 milióna eur. V porovnaní s päťročným priemerom rokov 2013-2017 je tento výsledok hospodárenia vyšší o 52,4 percenta. Do veľkej miery to bol dôsledok nárastu cien poľnohospodárskych produktov, čo sa odrazilo vo zvýšených tržbách – najmä rastlinnej produkcie. Pravda, významnú úlohu zohrali aj podpory, bez ktorých by bola väčšina poľnohospodárskych podnikov stratová. Takmer 75 percent finančnej podpory pochádzalo zo zdrojov EÚ, časť výdavkov bola spolufinancovaná zo štátneho rozpočtu SR. Podiel celkových podpôr na výnosoch dosiahol 30,1 percenta a priamych platieb 15,4 percenta. Naďalej pretrvávali diferencie medzi úrovňou podpôr slovenského poľnohospodárstva a poľnohospodárstva krajín EÚ-15. Plynulosť financovania prevádzkových potrieb si poľnohospodári zabezpečovali nielen z podpôr, ale aj z úverov a, samozrejme, z tržieb pri predaji vlastných produktov.

Hodnota hrubej poľnohospodárskej produkcie za rok 2018 vyjadrená v bežných cenách dosiahla 2 139 miliónov eur. V jej štruktúre prevažovala rastlinná produkcia s podielom 59,9 percenta. Vzrástli hektárové úrody väčšiny komodít. Vďaka tomu sa zvýšila produkcia obilnín (15,9 %), kukurice na zrno (42,2 %), cukrovej repy (6,6 %), zemiakov (13,6 %),



olejnín (2,4 %) ovocia (35,7 %) a zeleniny (35,1 %).

Naturálna živočišna produkcia však poklesla o 3,7 percenta, na čom sa podieľali takmer všetky rozhodujúce skupiny jatočných zvierat. Nepatrný rast zaznamenala iba produkcia jatočnej hydiny (+0,3 %), slepačích vajec (+1,2 %), jatočných oviec (+5,5 %) a ich produktov – mlieka (+5,6 %) a vlny (+2,8 %).

Celkové výdavky do slovenského poľnohospodárstva z európskych a národných zdrojov dosiahli 876,6 milióna eur, čo bolo

medziročne viac o 12,9 percenta. Z toho prostriedky zo zdrojov EÚ predstavovali 74,7 percenta. Agropotravinársky zahraničný obchod vykázal záporné saldo vo výške 1 648 miliónov eur, teda o 19,3 percenta viac ako pred rokom. Zvýšil sa dovoz o 5,5 percenta a zároveň poklesol vývoz približne o jedno percento.

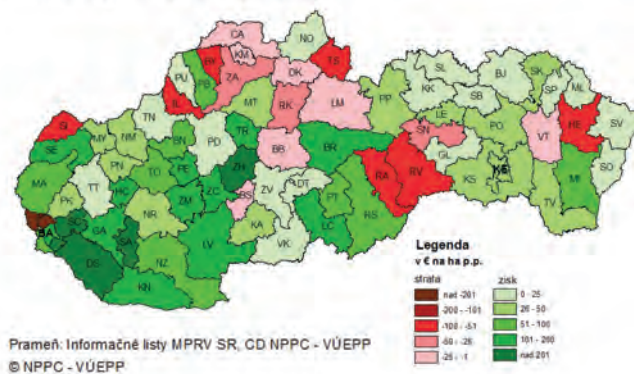
Výsledky dosiahnuté v poľnohospodárstve sa odrazili aj v záujme podnikov prihlásiť sa do 24. ročníka súťaže TOP Agro Slovensko. Ich vyhodnotenie opäť urobil NPPC-VÚEPP. Počas prípravy hodnotenia sa uskutočnili pracovné stretnutia za účasti odborníkov bankovej sféry, novinárov a pracovníkov NPPC-VÚEPP, ktorých cieľom bolo vybrať metodické postupy v záujme najobjektívnejšieho vyhodnotenia ekonomickej bonity poľnohospodárskych podnikov. V konečnom dôsledku sa použili tieto základné ukazovatele:

- rentabilita celkového kapitálu
- nákladovosť výnosov z hospodárskej činnosti bez dotácií
- produktivita práce z pridanej hodnoty

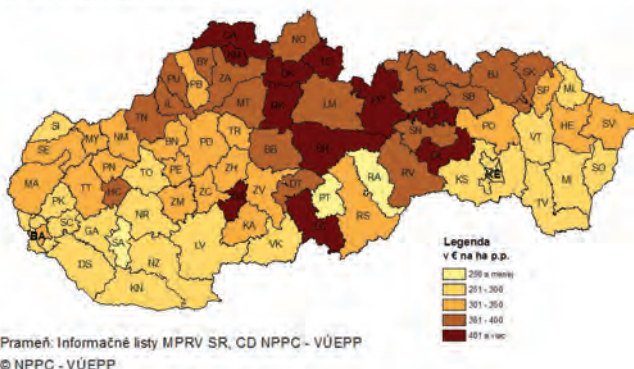
Popri tom sa zohľadnili aj ďalšie ukazovatele, a to najmä obrat, tržby z rastlinnej a živočišnej výroby, stavy hospodárskych zvierat a sociálny aspekt, t.j. počet zamestnancov. Triedenie podnikov podľa organizačno-právnych foriem a prírodných podmienok boli zachované z predchádzajúcich rokov. Podniky boli zaradené do znevýhodnených oblastí, ak minimálne 70 percent ich poľnohospodárskej pôdy patrí do týchto oblastí.

Do súťaže sa prihlásilo 586 podnikov, z toho 374 právnických osôb a 212 samostatne hospodáriacich roľníkov. Každý z prihlásených mohol získať maximálne 300 bodov integrovaného ukazovateľa a podľa jeho výšky sa určilo poradie prvých sto podnikov. Zo súťaže bola vylúčená zhruba štvrtina prihlásených buď pre stratový výsledok hospodárenia, pre vysoké záväzky voči Sociálnej poisťovni alebo dosiahli minimálne hodnoty jednotlivých ukazovateľov.

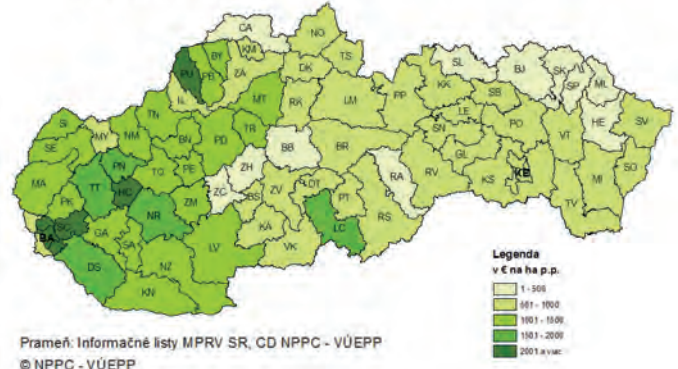
Výsledok hospodárenia poľnohospodárstva za právnické osoby za rok 2018
(v € na ha poľnohospodárskej pôdy)



Neinvestičné podpory do poľnohospodárstva za právnické osoby za rok 2018
(v € na ha poľnohospodárskej pôdy)



Tržby z predaja vlastných výrobkov za právnické osoby za rok 2018
(v € na ha poľnohospodárskej pôdy)



VÁŠ PARTNER V POĽNOHOSPODÁRSTVE



58
ŠPECIÁLNYCH
AGRO
MODELOV

www.merlo.com



MERLO

ADVANCED TECHNOLOGY.




Výhradný importér pre Slovenskú republiku:

Ematech[®]

Ematech s.r.o.
956 05 Radošina
ematech@ematech.sk

www.ematech.sk

Servisné strediská Ematech:

-  Radošina
-  Poprad
-  Vranov nad Topľou

Top Agro – celkové poradie podnikov

(na základe finančno-ekonomických výsledkov za rok 2018)

Por. č.	Názov subjektu	Rentabilita celkového kapitálu v %		Nákladovosť výnosov z hospodárskej činnosti (bez dotácií) v €		Produktivita práce z pridanej hodnoty v € na pracovníka		Body Celkovo
		Hodnoty	Body	Hodnoty	Body	Hodnoty	Body	
1.	AGROMAČAJ, a.s., Kráľová pri Senci	16,14	100	76,72	100	99 548	100	300
2.	SEMA HŠ, s.r.o., Sládkovičovo	11,60	98	89,67	99	36 303	90	287
3.	AGROCOOP IMEL, a.s., Imeľ	13,59	99	97,96	88	33 629	87	274
4.	František Szaxon, SHR, Zatín	5,93	89	92,51	98	28 795	85	272
5.	Attila Tóth, SHR, Salka	3,29	75	93,58	96	67 203	98	269
6.	Stanislav Bartoš, SHR, Nemešany	6,13	91	94,48	92	28 472	83	266
7.	Podielnicke poľnohospodárske družstvo Komjatice	8,60	94	101,50	82	31 946	86	262
8. – 9.	Podielnicke poľnohospodárske družstvo Inovec, Volkovce	9,94	95	102,72	75	28 642	84	254
8. – 9.	PLANTEX, s.r.o., Veselé pri Piešťanoch	4,52	85	95,89	91	23 986	78	254
10.	AGRO – GOMBÁR, s.r.o., Dvory nad Žitavou	11,36	97	102,60	76	24 935	79	252
11.	Ján Jelen, SHR, Nová Dedina	2,24	63	94,39	93	48 795	94	250
12.	VITA-ZEL & company, s.r.o., Marcelová	3,27	73	99,32	85	33 768	88	246
13.	First Farms Agra M, s.r.o., Malacky	3,75	79	103,87	72	39 827	91	242
14.	Poľnohospodár Nové Zámky, a.s.	5,50	87	105,40	69	27 038	82	238
15.	PD BREZINA, Pravotice	4,16	84	103,77	73	25 104	80	237
16.	Agroklas, s.r.o., Beladice	5,78	88	92,61	97	16 624	51	236
17.	FARMA MAJCICHOV, a.s., Majcichov	2,87	67	102,22	79	35 352	89	235
18.	AGROTREND Kolárovo, s.r.o., Horná Potôň	1,11	42	93,79	95	52 491	95	232
19.	POLNOCHOV, s.r.o., Blesovce	10,07	96	102,54	77	18 391	58	231
20.	Klára Kissová, SHR, Želiezovce	3,93	81	97,13	90	15 988	47	218
21.	AGRODAN, s.r.o., Koš	6,06	90	111,78	52	22 773	74	216
22. – 23.	Podielnicke poľnohospodárske družstvo Rybany	4,05	83	110,00	56	19 955	69	208
22. – 23.	FOOD FARM, s.r.o., Dvorníky	4,00	82	105,17	70	18 125	56	208
24.	Poľnohospodárske družstvo v Chynoranoch	3,67	78	110,11	55	21 691	73	206
25.	Ing. Peter Horváth, SHR, Galanta	0,73	26	98,12	87	39 981	92	205
26.	Biely potok, a.s., Bratislava	0,34	13	93,81	94	65 080	97	204
27. – 28.	Mária Molnárová, SHR, Tachty	0,37	16	98,45	86	74 285	99	201
27. – 28.	MORKY PETRÁNEK, s.r.o., Turčianske Teplice	3,57	76	97,91	89	12 944	36	201
29.	GAMOTA JR, s.r.o., Bratislava-Ružinov	0,59	23	101,79	81	52 905	96	200
30.	PD Popudinské Močidlány, družstvo	7,19	93	115,20	40	19 202	66	199
31.	Poľnohospodárske družstvo KOLTA	1,68	51	107,02	68	23 480	77	196
32.	ZDENEK ČERNAY, SHR, Senec	0,36	15	99,36	84	41 371	93	192
33.	SUPRO Marcelová, a.s., Marcelová	3,26	71	108,16	64	18 051	55	190
34.	Poľnohospodárske družstvo Okoč-Sokolec	2,11	60	109,41	58	21 022	71	189
35.	MATEX, s.r.o., Veľké Kapušany	2,18	61	108,84	60	18 696	60	181
36.	Poľnohospodárske družstvo Malženice	3,16	70	115,13	41	19 257	67	178
37.	AGROTOM, s.r.o., Tomášovce	3,27	72	107,64	65	13 762	40	177
38.	Poľnohospodárske družstvo v Šenkviaciach	1,64	49	110,15	54	21 438	72	175
39. – 40.	Poľnohospodárske družstvo Trenčianska Turná	3,28	74	115,45	39	17 246	54	167
39. – 40.	SLOV-MART, s.r.o., Kátlovce	0,31	12	103,56	74	26 297	81	167
41.	Poľno SME, s.r.o., Palárikovo	0,57	22	107,08	67	23 141	76	165
42. – 45.	Poľnohospodárske družstvo Holice	2,85	65	112,33	50	16 240	48	163
42. – 45.	Poľnohospodárske družstvo Neverice	1,95	58	116,61	37	19 487	68	163
42. – 45.	ORAGRO-V, s.r.o., Oravské Veselé	6,30	92	113,34	46	10 885	25	163
42. – 45.	Agrofarma - K, s.r.o., Medzany	2,98	69	108,62	62	12 332	32	163
46. – 47.	Novogal, a.s., Dvory nad Žitavou	0,55	21	102,47	78	18 678	59	158
46. – 47.	Poľnohospodárske družstvo Strekov	2,97	68	108,20	63	11 494	27	158
48. – 49.	Poľnohospodárske družstvo Zlatý klas, Urmince	1,75	53	115,57	38	19 140	65	156
48. – 49.	AGROMARKT – Nýrovce, s.r.o., Nýrovce	0,95	40	108,94	59	18 192	57	156
50.	Družstvo podielníkov Devín, Bratislava – Záhorská Bystrica	1,94	57	107,62	66	12 060	31	154

Por. č.	Názov subjektu	Rentabilita celkového kapitálu v %		Nákladovosť výnosov z hospodárskej činnosti (bez dotácií) v €		Produktivita práce z pridanej hodnoty v € na pracovníka		Body
		Hodnoty	Body	Hodnoty	Body	Hodnoty	Body	Celkovo
51.	Poľnohospodárske družstvo Dolné Otrokovce	3,65	77	113,31	47	11 702	29	153
52.	AGRORIS, s.r.o., Rimavská Sobota	0,55	20	105,16	71	18 847	61	152
53.	PPD Prašice sídlo Jacovce	1,92	56	113,30	48	15 918	46	150
54.	Roľnícke družstvo Bzovík	2,22	62	117,28	34	16 480	49	145
55. – 56.	Poľnohospodárske družstvo v Smoleniciach	1,25	44	117,28	35	18 858	63	142
55. – 56.	Spoločné poľnohospodárske družstvo Veselé	0,83	30	115,05	42	20 225	70	142
57.	Roľnícke družstvo Šafa	0,80	28	112,91	49	18 850	62	139
58.	Poľnohospodárske družstvo DEVIO Nové Sady	1,09	41	114,49	44	16 707	52	137
59.	Poľnohospodárske družstvo Sokolce	1,65	50	112,28	51	12 736	34	135
60.	PD Ponitrie Presefany	0,91	36	117,58	32	18 947	64	132
61.	Roľnícke družstvo Turá Lúka v Myjave	2,69	64	119,75	28	13 694	39	131
62.	Poľnohospodárske výrobné obchodné družstvo Madunice	4,56	86	120,78	26	8 299	17	129
63.	Poľnohospodárske družstvo Kukučínov	0,95	39	114,10	45	15 295	44	128
64.	Podielnicko poľnohospodárske družstvo Bakov, Nová Bašta	1,49	46	108,71	61	9 752	20	127
65.	Poľnofarma MOGBI, s.r.o., Hrachovo	2,11	59	122,62	23	14 169	42	124
66.	Združenie agropodnikateľov, družstvo Dvory nad Žitavou	0,67	25	123,44	21	22 821	75	121
67.	Vysokoškolský poľnohospodársky podnik SPU, s.r.o., Koliňany	0,84	32	117,99	31	16 495	50	113
68.	Magdaléna Szárazová, SHR, Nové Zámky	0,09	4	100,46	83	10 481	23	110
69.	Roľnícke družstvo Samuela Jurkoviča, Sobotište	3,91	80	125,11	17	6 170	8	105
70.	AGRO – DRUŽSTVO Trebatice	0,75	27	119,06	29	14 312	43	99
71. – 72.	Poľnohospodárske výrobné-obchodné družstvo Mokrance	0,39	17	116,62	36	15 783	45	98
71. – 72.	AGROTOP Topoľníky, a.s., Želiezovce	0,34	14	114,65	43	13 881	41	98
73.	Poľnohospodárske družstvo Goral, Veľká Franková	1,57	48	120,23	27	10 089	22	97
74.	Zemedar, s.r.o., Poprad	1,75	54	122,51	24	8 218	16	94
75.	Poľnohospodárske družstvo Blatné	0,45	18	122,87	22	17 003	53	93
76. – 77.	PD so sídlom v Liptovskom Mikuláši	1,56	47	118,82	30	7 902	14	91
76. – 77.	Agro-Racio, s.r.o., Liptovský Mikuláš	2,85	66	131,20	10	7 956	15	91
78.	Anna Beniková, SHR, Papradno	0,08	3	101,90	80	5 950	7	90
79.	MEGART, a.s., Zemianska Oľča	0,80	29	117,52	33	11 173	26	88
80.	Poľnohospodárske družstvo so sídlom v Pobedime	0,85	33	125,72	15	13 468	38	86
81.	PD Kolárovo	0,12	7	111,65	53	10 542	24	84
82. - 83.	Poľnohospodárske družstvo Radošovce	0,83	31	124,14	19	12 532	33	83
82. - 83.	Agrodružstvo Bystré	1,81	55	132,31	9	8 956	19	83
84.	Poľnohospodárske obchodné družstvo Vechec	1,41	45	127,68	13	10 033	21	79
85.	Agrostaar KB, s.r.o., Kráľov Brod	0,16	8	109,71	57	7 571	13	78
86.	Podielnícke roľnícke-obchodné družstvo Bobrov	0,86	34	126,78	14	11 603	28	76
87.	Roľnícke družstvo Koromľa	1,69	52	157,27	3	7 058	12	67
88.	Poľnohospodárske družstvo Lieskovec	0,09	5	121,75	25	12 911	35	65
89.	Poľnohospodárske družstvo BEBRAVA, Veľké Chlievany	0,87	35	130,54	11	8 586	18	64
90.	Poľnohospodárske družstvo Dubnica nad Váhom	0,23	10	125,51	16	13 201	37	63
91.	Poľnohospodárske družstvo Vršatec, Pruské	0,28	11	125,01	18	11 719	30	59
92.	Poľnohospodárske družstvo Magura, Zborov	0,91	38	152,60	4	6 177	9	51
93.	Poľnohospodárske podielnícke družstvo Liptovská Teplička	1,13	43	162,77	1	3 182	1	45
94.	PD Oľšavica-Brutovce, Oľšavica	0,91	37	160,70	2	4 782	4	43
95.	Družstvo AGROPLUS, Prešov	0,61	24	142,24	7	4 955	5	36
96.	Poľnohospodárske družstvo Poradie	0,21	9	123,72	20	4 442	3	32
97.	Poľnohospodárske družstvo Suché Brezovo – Veľký Lom	0,48	19	142,86	6	5 335	6	31
98.	Poľnohospodárske družstvo Ludrová	0,06	1	129,68	12	6 759	11	24
99.	ŽIAREC, poľnohospodárske družstvo, Tvrdošín	0,07	2	140,86	8	6 586	10	20
100.	Podielnícke družstvo ONDAVA, Stropkov	0,11	6	144,64	5	3 563	2	13

Poradie TOP podnikov

(podľa kategórií)

Por.	Názov	Body
------	-------	------

POLNOHOSPODÁRSKE DRUŽSTVÁ

Produkčné oblasti

1.	Podielnicke poľnohospodárske družstvo Komjatice	262
2.	Podielnicke poľnohospodárske družstvo Inovec	254
3.	Podielnicke poľnohospodárske družstvo Rybany	208
4.	Poľnohospodárske družstvo v Chynoranoch	206
5.	PD Popudinské Močidlany	199
6.	Poľnohospodárske družstvo KOLTA	196
7.	Poľnohospodárske družstvo Okoč-Sokolec	189
8.	Poľnohospodárske družstvo Malženice	178
9.	Poľnohospodárske družstvo v Šenkviaciach	175
10. – 11.	Poľnohospodárske družstvo Holice	163
10. – 11.	Poľnohospodárske družstvo Neverice	163
12.	Poľnohospodárske družstvo Strekov	158
13.	Poľnohospodárske družstvo Zlatý klas Urmince	156
14.	Družstvo podielnikov Devín, Bratislava – Záhorská Bystrica	154
15.	Poľnohospodárske družstvo Dolné Otrokovce	153
16.	PPD Prašice, sídlo Jacovce	150
17.	Spoločné poľnohospodárske družstvo Veselé	142
18.	Roľnicke družstvo Šafa	139
19.	Poľnohospodárske družstvo DEVIO, Nové Sady	137
20.	Poľnohospodárske družstvo Sokolce	135
21.	PD Ponitrie, Preseľany	132
22.	Poľnohospodárske výrobné obchodné družstvo Madunice	129
23.	Poľnohospodárske družstvo Kukučínov	128
24.	Združenie agropodnikateľov, družstvo, Dvory nad Žitavou	121
25.	AGRO – DRUŽSTVO, Trebatice	99
26.	Poľnohospodárske družstvo Blatné	93
27.	Poľnohospodárske družstvo so sídlom v Pobeďime	86
28.	PD Kolárovo	84
29.	Poľnohospodárske družstvo Radošovce	83

Znevýhodnené oblasti

1.	PD "BREZINA" Pravotice	237
2.	Poľnohospodárske družstvo Trenčianska Turná	167
3.	Roľnicke družstvo Bzovík	145
4.	Poľnohospodárske družstvo v Smoleniaciach	142
5.	Roľnicke družstvo Turá Lúka v Myjave	131

Por.	Názov	Body
------	-------	------

6.	Podielnicke poľnohospodárske družstvo Bakov	127
7.	Roľnicke družstvo Samuela Jurkoviča, Sobotište	105
8.	Poľnohospodárske výrobné-obchodné družstvo Mokrance	98
9.	Poľnohospodárske družstvo Goral, Veľká Franková	97
10.	Poľnohospodárske družstvo so sídlom v Liptovskom Mikuláši	91
11.	Agrodružstvo Bystré	83
12.	Poľnohospodárske obchodné družstvo Vechec	79
13.	Podielnicke roľnicke - obchodné družstvo, Bobrov	76
14.	Roľnicke družstvo Koromľa	67
15.	Poľnohospodárske družstvo	65
16.	Poľnohospodárske družstvo BEBRAVA, Veľké Chievaný	64
17.	Poľnohospodárske družstvo Dubnica nad Váhom	63
18.	Poľnohospodárske družstvo Vršatec, Pruské	59
19.	Poľnohospodárske družstvo Magura, Zborov	51
20.	Poľnohospodárske podielnicke družstvo Liptovská Teplička	45
21.	PD Olšavica-Brutovce	43
22.	Družstvo AGROPLUS Prešov	36
23.	Poľnohospodárske družstvo Poradie	32
24.	Poľnohospodárske družstvo Suché Brezovo – Veľký Lom	31
25.	Poľnohospodárske družstvo Ludrová	24
26.	ŽIAREC, poľnohospodárske družstvo, Tvrdošín	20
27.	Podielnicke družstvo ONDAVA Stropkov	13

OBCHODNÉ SPOLOČNOSTI

Produkčné oblasti

1.	AGROMAČAJ, a.s., Kráľová pri Senci	300
2.	SEMA HŠ, s.r.o., Sládkovičovo	287
3.	AGROCOOP IMEL, a.s., Imeľ	274
4.	PLANTEX, s.r.o., Veselé pri Piešťanoch	254
5.	AGRO – GOMBÁR, s.r.o., Dvory nad Žitavou	252
6.	Vita-Zel & company, s.r.o., Marcelová	246
7.	Poľnohospodár Nové Zámky, a.s.	238
8.	Agroklas, s.r.o., Beladice	236
9.	FARMA MAJCICHOV, a.s., Majcichov	235
10.	AGROTREND Kolárovo, s.r.o., Horná Potôň	232
11.	POLNOCHOV, s.r.o., Blesovce	231
12.	FOOD FARM, s.r.o., Dvorníky	208
13.	GAMOTA JR, s.r.o., Bratislava-Ružinov	200

Por.	Názov	Body
14.	SUPRO Marcelová, a.s., Marcelová	190
15.	AGROTOM, s.r.o., Tomášovce	177
16.	SLOV-MART, s.r.o., Kátlovce	167
17.	Poľno SME, s.r.o., Palárikovo	165
18.	Novogal, a.s., Dvory nad Žitavou	158
19.	AGROMARKT – Nýrovce, s.r.o., Nýrovce	156
20.	AGROTOP Topoľníky, a.s., Želiezovce	98
21.	MEGART, a.s., Zemianska Oľča	88
22.	Agrostaar KB, s.r.o., Kráľov Brod	78

Znevýhodnené oblasti

1.	First Farms Agra M, s.r.o., Malacky	242
2.	AGRODAN, s.r.o., Koš	216
3.	MORKY PETRÁNEK, s.r.o., Turčianske Teplice	201
4.	MATEX, s.r.o., Veľké Kapušany	181
5.	Agrofarma - K, s.r.o., Medzany	163
6. – 7.	ORAGRO-V, s.r.o., Oravské Veselé	163
6. – 7.	AGRORIS, s.r.o., Rimavská Sobota	152
8.	Poľnofarma MOGBI, s.r.o., Hrachovo	124
9.	Vysokoškolský poľnohospodársky podnik SPU, s.r.o., Koliňany	113
10.	Zemedar, s.r.o., Poprad	94
11.	Agro-Racio, s.r.o., Liptovský Mikuláš	91

SAMOSTATNE HOSPODÁRIACI ROLNÍCI

1.	František Szaxon, Zatin	272
2.	Attila Tóth, Salka	269
3.	Stanislav Bartoš, Nemešany	266
4.	Ján Jelen, Nová Dedina	250
5.	Klára Kissová, Želiezovce	218
6.	Ing. Peter Horváth, Galanta	205
7.	Mária Molnárová, Tachty	201
8.	Zdenek Černay, Senec	192
9.	Magdaléna Szárazová, Nové Zámky	110
10.	Anna Beniková, Papradno	90

PRAMEŇ: Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, Bratislava



PÖTTINGER

Svetový výrobca strojov na zber krmovín, spracovanie pôdy a sejbu

BUĎME ÚSPEŠNÍ

2 roky záruka

Univerzálne sejacie stroje TERRASEM – výkonnosť s nízkymi nákladmi

- Široká ponuka sejacích strojov s pracovným záberom od 3,0 do 9,0 m
- Sedem pracovných orgánov pre dokonalú prípravu osivového lôžka a kvalitné uloženie osiva
- Dvojdiskové výsevné pätky pre uloženie osiva s rozstupom 12,5 cm, prítlak na pätku až 130 kg
- Minimálne nároky na údržbu – bezúdržbové uloženie diskov, pätky a listenia
- Voliteľná výbava v závislosti na type stroja – prihnojovanie, dávkovacie valčeky, kolajové riadky, ...

PÖTTINGER
www.pottinger.sk



PÖTTINGER

Svetový výrobca strojov na zber krmovín, spracovanie pôdy a sejbu

BUĎME ÚSPEŠNÍ

2 roky záruka

Polonesené pluhové stroje SERVO 6.50 – silák pre veľké plochy

- Široká ponuka obojstranných polonesených pluhov v prevedení od 6 do 9 radíc
- Jednoduchá agregovateľnosť s každým traktorom s výkonom až 360 k, stabilný rám 180 x 180 cm
- Hydraulický výkyv vrchového telesa za koleso traktora pre orbu podľa podmienok
- Automatické doťahovanie traktora systémom Traction Control pre nižšiu spotrebu nafty
- Istenie skrutkou alebo nonstop (NOVA), mechanicky alebo hydraulicky (PLUS) nastaviteľný záber

PÖTTINGER
www.pottinger.sk

Obchodné zastúpenie firmy Pöttinger pre SR:
Ing. Juraj Kandra, 0918 520 426, kandra@pottinger.sk, www.pottinger.sk

Dealerská sieť:
Agrobon Zvolen, s.r.o., Zvolenská Slatina • Agro-Auto, s.r.o., Veľká Lomnica
AT Agrotyp, s.r.o., Ružomberok • Agrozet Slovensko, s.r.o., Nitra
G-TECHNIK, s.r.o., Holíč • MOREAU AGRI, s.r.o., Madunice
vrátane stredísk v rámci celej SR

Podniky podľa tržieb z rastlinnej a živočíšnej výroby (2018)

(s podielom tržieb zo živočíšnej výroby viac ako 30 %)

Por.	Názov subjektu	Tržby z rastlinnej a živočíšnej výroby (tis. €)	Podiel tržieb zo živočíšnej výroby (%)
1.	Novogal, a.s., Dvory nad Žitavou	16 021	100,00
2.	FARMA MAJCICHOV, a.s., Majcichov	12 993	81,19
3.	First Farms Agra M, s.r.o., Malacky	12 603	78,56
4.	Poľnohospodárske družstvo Sokolce	9 554	44,13
5.	Poľnohospodárske družstvo DEVIO, Nové Sady	7 929	56,44
6.	Poľnohospodár Nové Zámky, a.s.	6 844	37,22
7.	Poľnohospodárske družstvo v Chynoranoch	6 092	60,75
8.	PD Kolárovo	5 925	69,71
9.	FOOD FARM, s.r.o., Dvorníky	5 316	34,46
10.	PPD Prašice, sídlo Jacovce	5 006	39,28
11.	Podielnícke poľnohospodárske družstvo Rybany	3 849	51,99
12.	AGROTOM, s.r.o., Tomášovce	3 800	69,90
13.	AGRORIS, s.r.o., Rimavská Sobota	3 678	48,41
14.	AGROCOOP IMEL, a.s., Imeľ	3 550	65,83
15.	Poľnohospodárske družstvo Okoč-Sokolec	3 480	58,59
16.	Roľnícke družstvo Bzovík	2 995	83,57
17.	Vysokoškolský poľnohospodársky podnik SPU, s.r.o., Koliňany	2 966	44,71
18.	Agrostaar KB, s.r.o., Kráľov Brod	2 955	41,21
19.	Podielnicke poľnohospodárske družstvo Komjatice	2 728	31,00
20.	Poľnohospodárske družstvo Radošovce	2 719	41,18
21.	Spoločné poľnohospodárske družstvo Veselé	2 674	62,88
22.	PD BREZINA, Pravotice	2 375	48,82
23.	Poľnohospodárske družstvo v Smoleniciach	2 170	44,77
24.	Poľnohospodárske družstvo Magura, Zborov	2 066	85,11
25.	MEGART, a.s., Zemianska Oľča	2 018	41,92
26.	Poľnohospodárske družstvo Lieskovec	1 985	65,81
27.	Poľnohospodárske družstvo Strekov	1 957	33,90
28.	Poľnohospodárske družstvo Holice	1 955	37,97
29.	Poľnohospodárske družstvo Kukučínov	1 945	44,21
30.	AGRODAN, s.r.o., Koš	1 841	49,51
31.	AGROTOP Topoľníky, a.s., Želiezovce	1 841	53,35
32.	Poľnohospodárske výrobné-obchodné družstvo Mokrance	1 824	43,72
33.	Poľnohospodárske družstvo Ludrová	1 785	72,06
34.	Roľnícke družstvo Samuela Jurkoviča, Sobotište	1 758	63,66
35.	Poľnohospodárske družstvo v Šenkviaciach	1 706	45,15
36.	Podielnicke družstvo ONDAVA, Stropkov	1 676	64,41
37.	Poľnohospodárske obchodné družstvo Veheč	1 669	30,04
38.	Poľnohospodárske družstvo Dolné Otrokovce	1 668	52,43
39.	Poľnohospodárske družstvo Trenčianska Turná	1 645	45,67
40.	Poľnohospodárske družstvo Vršatec, Pruské	1 638	90,17
41.	PD so sídlom v Liptovskom Mikuláši	1 580	71,92
42.	Poľnohospodárske družstvo Suché Brezovo-Velký Lom	1 525	76,64
43.	Zemedar, s.r.o., Poprad	1 506	34,96
44.	Poľnohospodárske družstvo Dubnica nad Váhom	1 484	49,54
45.	Agrodružstvo Bystré	1 384	41,19
46.	Podielnicke roľnícke-obchodné družstvo Bobrov	1 196	68,61
47.	Poľnohospodárske družstvo Poriadie	1 181	65,51

Por.	Názov subjektu	Tržby z rastlinnej a živočíšnej výroby (tis. €)	Podiel tržieb zo živočíšnej výroby (%)
48.	AGRO – DRUŽSTVO Trebatice	1 145	40,07
49.	Poľnohospodárske družstvo Malženice	962	56,66
50.	Biely potok, a.s., Bratislava	920	100,00
51.	Poľnofarma MOGBI, s.r.o., Hrachovo	815	79,55
52.	Poľnohospodárske družstvo so sídlom v Pobedime	802	39,80
53.	Poľnohospodárske družstvo Goral, Veľká Franková	748	99,95
54.	PD Oľšavica-Brutovce, Oľšavica	622	96,87
55.	Agrofarma-K, s.r.o., Medzany	511	75,11
56.	GAMOTA JR, s.r.o., Bratislava-Ružinov	206	84,71
57.	Poľnohospodárske podielnícke družstvo Liptovská Teplička	177	72,05

PRAMEŇ: Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, Bratislava

Podniky zamerané na živočíšnu výrobu (s podielom tržieb zo živočíšnej výroby nad 50 %)

Por.	Názov subjektu	Tržby zo živočíšnej výroby (tis. €)	Podiel tržieb zo živočíšnej výroby (%)
1.	Novogal, a.s., Dvory nad Žitavou	16 021	100,0
2.	FARMA MAJČICHOV, a.s., Majcichov	10 549	81,2
3.	First Farms Agra M, s.r.o., Malacky	9 901	78,6
4.	Poľnohospodárske družstvo DEVIO, Nové Sady	4 476	56,4
5.	PD Kolárovo	4 130	69,7
6.	Poľnohospodárske družstvo v Chynoranoch	3 701	60,7
7.	AGROTOM, s.r.o., Tomášovce	2 656	69,9
8.	Roľnícke družstvo Bzovík	2 503	83,6
9.	AGROCOOP IMEL, a.s., Imeľ	2 337	65,8
10.	Poľnohospodárske družstvo Okoč-Sokolec	2 039	58,6
11.	Podielnícke poľnohospodárske družstvo Rybany	2 001	52,0
12.	Poľnohospodárske družstvo Magura, Zborov	1 758	85,1
13.	Spoločné poľnohospodárske družstvo Veselé	1 681	62,9
14.	Poľnohospodárske družstvo Vršatec	1 477	90,2
15.	Poľnohospodárske družstvo Lieskovec	1 306	65,8
16.	Poľnohospodárske družstvo Ludrová	1 286	72,1
17.	Poľnohospodárske družstvo Suché Brezovo-Veľký Lom	1 169	76,6
18.	PD so sídlom v Liptovskom Mikuláši	1 136	71,9
19.	Roľnícke družstvo Samuela Jurkoviča, Sobotište	1 119	63,7
20.	Podielnícke družstvo ONDAVA, Stropkov	1 080	64,4
21.	AGROTOP Topoľníky, a.s., Želiezovce	982	53,4
22.	Biely potok, a.s., Bratislava	920	100,0
23.	Poľnohospodárske družstvo Dolné Otrokovce	875	52,4
24.	Podielnícke roľnícko-obchodné družstvo Bobrov	820	68,6
25.	Poľnohospodárske družstvo Poriadie	773	65,5
26.	Poľnohospodárske družstvo Goral, Veľká Franková	748	100,0
27.	Poľnofarma MOGBI, s.r.o., Hrachovo	648	79,5
28.	PD Oľšavica-Brutovce, Oľšavica	603	96,9
29.	Poľnohospodárske družstvo Malženice	545	56,7
30.	Agrofarma-K, s.r.o., Medzany	384	75,1
31.	GAMOTA JR, s.r.o., Bratislava-Ružinov	175	84,7
32.	Poľnohospodárske podielnícke družstvo Liptovská Teplička	128	72,1

PRAMEŇ: Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, Bratislava

Ladislav Miko: Strategický plán musí vzniknúť za najužšej spolupráce agrotezortu a poľnohospodárov



Ladislav Miko je od roku 2018 vedúcim Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku. Do svojej pozície prišiel práve v čase, keď táto inštitúcia finišovala s prípravou legislatívneho návrhu novej Spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) na roky 2021 – 2027. Ten bol verejnosti odprezentovaný 1. júna 2018. Odvtedy sa zdá, akoby príprava tohto zásadného dokumentu skončila na mŕtvom bode. Nového šéfa EK na Slovensku sme sa preto pýtali, kde sú najväčšie príčiny spomalenia prípravy novej agropolitiky. Nevyhli sme sa ani jeho pohľadu na tvorbu Strategického plánu, ktorý si každá členská krajina vypracováva sama.

• Európske inštitúcie sa pri príprave novej agrárnej politiky javia ako mimoriadne liknavé a už dnes sa hovorí o dvojročnom prechodnom období, ktoré musí nastať pre neschválenie legislatívneho návrhu. Prečo je to tak?

Európska komisia urobila svoju prácu už dávno. Teraz je na členských štátoch a Európskom parlamente, aby s tým návrhom niečo spravili. Lebo sú to členské štáty a ich zástupcovia v parlamente, ktorí majú určité štrukturálne problémy doriešiť. Preto zatiaľ nie je schválená nová Spoločná poľnohospodárska politika na roky 2021 – 2027. Určite teda nie je prekážka na strane Európskej komisie. Skôr naopak, permanentne tlačíme a vytvárame priestor, aby sa hľadala dohoda napríklad aj vo výboroch Európskeho parlamentu. Komisia nemôže rozhodnúť o schválení novej SPP sama. Je závislá od rozhodnutí členských štátov. A to je dobré! Pretože to majú v rukách jednotlivé krajiny a ich poslanci v parlamente.

• Charakterizujte stručne, aký je návrh novej SPP 2021 – 2027?

Revolučný. Zameranie jednotlivých programov tento raz nebude určovať Európska komisia. Tá stanovila deväť základných priorit. V predchádzajúcich obdobiach Komisia chcela zasahovať do národných programov, aby to sedelo na celú Európu. Výsledok zväčša bol, že to nikdy nebolo dosť dobré pre každého. Niekedy sa dokonca prejavil kontroverzný efekt. Teraz sú uvedené len spoločné – strategické ciele, ktorých je deväť. Ekonomické, en-



vironmentálne a sociálne. Členské štáty si na tieto strategické ciele nastavujú podľa svojich podmienok vlastné priority. Málo sa však o tom rozprávame, pritom to má svoje úskalnia. Ak niektoré veci podceníme alebo nezvládneme, nebudeme môcť nadávať Európskej komisii, že to nastavila zle. Je to veľká zodpovednosť samotnej členskej krajiny a preto je tento proces tak dôležitý a už druhý rok sa o ňom v Európe rozprávame.

• Skúsme v skratke vymenovať priority, ktoré sa nastavujú spoločne pre celú Európsku úniu?

Napríklad otázka stropovania, možného prevodu finančných prostriedkov medzi I. a II. pilierom SPP a naopak alebo podpora citlivých komodít.

• Čo nastavenie podmienok na Slovensku?

Je to v našich rukách. Na Slovensku sa pri príprave Strategického plánu vychádza zo SWOT analýzy, ktorú vypracoval

Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva a z predstáv, ako to fungovalo v minulosti. Je dôležité rozlišovať, čo je dohodnuté na európskej úrovni a čo si upečie doma Slovensko. Chceme však upozorniť, že v momente, keď bude u nás existovať nejaký vnútorný konsenzus k jednotlivým otázkam, si nesmieme zabudnúť vytvoriť priestor pre vyjednávaciu pozíciu. Keď máte jasne zadaný názor a ministerka nebude mať od poľnohospodárov vôľu tento názor upraviť, tak je takmer nemožné sa na úrovni EÚ dohodnúť. Dohoda musí ísť naprieč 28-ministrov pôdohospodárstva.

• Takže je v tom kus vyjednávacjej taktiky?

Kľúčové otázky pre Slovensko musia byť prerokované najskôr s partnermi z regiónu. Aby existovala širšia zhoda. Napriek tomu je potrebné mať mandát na určité kompromisné riešenia.

• Takže ministerka musí mať priamy mandát poľnohospodárov pri tvorbe Strategického plánu?

Samozrejme. Európska komisia bude veľmi pozorne sledovať, či prebiehala diskusia so zúčastnenými stranami. Poľnohospodári sa musia biť za Strategický

plán. Musia ho nastaviť tak, ako vidia svoje potreby, lebo ak to neurobia správne, budú musieť minimálne štyri roky čakať, kým bude možná jeho revízia. Komunikácia na národnej úrovni musí byť silná. Úplne najhoršie, čo sa môže stať, je, ak do Bruselu príde Strategický plán a v zapätí sedem protestných listov zo Slovenska. Vtedy krajina nemôže očakávať, že Brusel takýto dokument bez ďalších diskusií schváli.

KONTAKT:

Zastúpenie Európskej komisie
na Slovensku
Palisády 29
811 06 Bratislava

Vedúci Európskej komisie v SR:
Ladislav Miko
Tel.: + 421/ 5443 1718
e-mail: info@europa.sk
www.europa.sk

Agromačaj zachraňuje česť domácejmu pestovaniu zeleniny



Výmera poľnohospodárskej pôdy	5 500 ha
Výmera pôdy, na ktorej pestujú zemiaky a zeleninu	1 945 ha
Počet zamestnancov	300
Investície do dlhodobého majetku	17 miliónov eur

Mrkva, petržlen, zeler, kapusta, paprika alebo melóny. Sortiment, o ktorom hovoríme, že chýba na pultoch obchodných reťazcov zo slovenských zdrojov, sa vo veľkom pestuje neďaleko obce Voderady v Trnavskom kraji. Ráz tamojších polí pôsobí ako zväčšené záhony starostlivého záhradkára. Mrkva a petržlen sú zasiate do hrobčekov a zeleru sa akurát tvorí bulva. V závere júla je poľná paprika bohato zarodená a zberajú ju desiatky zamestnancov a brigádnikov spoločnosti Agromačaj.



Závlahy sú pri zelenine stabilizačný faktor úrod.

Tá hospodári pri Voderadoch len tretí rok a výrazne zmenila oševný postup, na ktorý boli tamojší obyvatelia zvyknutí. V minulosti sa v tejto obci vyrábalo najmä mlieko, čomu bola prispôsobená aj štruktúra rastlinnej výroby. Dnes je táto oblasť zásobárňou zeleniny nielen pre slovenský, ale aj český a maďarský trh. Potenciál v tamojšej pôde videl najväčší slovenský zeleninár a v tomto roku aj obhajca víťazstva v súťaži TOP Agro Slovensko – Juraj Mačaj. Jeho rodina roky hospodárila najmä v okolí Kráľovej pri Senci a známi boli najmä ako producenti zemiakov.

To sa v posledných desiatich rokoch začalo meniť. K zemiakom pribudla aj iná zelenina a polia spoločnosti sa rozšírili až k Malým Karpatom alebo k Trnave. Rozmanitosť výroby je čím ďalej väčšia a aj osvedčené zemiaky alebo cibuľa pýtajú čoraz rozsiahlejšie výmery. Obchodné reťazce, ktoré produkciu z tamojších polí vykupujú, sú spokojné s kvalitou, cenou aj dodanými množstvami. „Odberateľ sa musíte stále držať v tranze. Keď povie skoč, nemôžete sa pýtať prečo, ale ako vysoko,“ smeje sa Juraj Mačaj.

Mimochodom, dôsledkom spomínaného prístupu je, že sa v tomto roku prvý raz na jeho poliach objavila poľná paprika. „Oslovili nás z Tesca, ktorému dodávame sortiment zeleniny, či im nevieme zabezpečiť aj poľnú papriku. Môj prvý plán bol zakontrahovať ju u slovenských pestovateľov a dodať ju obchodnej sieti. Ale nájsť spoľahlivého pestovateľa nebolo jednoduché, tak sme sa roz-

hodli zadovážiť ju z našej produkcie,“ hovorí Juraj Mačaj.

Vysadili ju na siedmych hektároch pôdy a ak sa nič neočakávané nestane, tržby z hektára by ich mali príjemne prekvapiť. Záčiatty pestovania sú pri každej novej plodine u Mačajovcov rovnaké. Pustia sa do výroby s plným nasadením a neúspech si neprípúšťajú. Robia všetko preto, aby stopercentný prístup priniesol želaný efekt. Z toho vyplývajú aj investície do technológií, ktoré nakúpili až na 30-hektárovú výmeru papriky. Okrem nej je však dôležité ovládať a poznať potreby danej plodiny.

„Do tímu nám pribudla pani, ktorá celý svoj profesionálny život pestovala zeleninu. Dnes je u nás a má absolútne voľné ruky pri pestovateľských postupoch, nákupe vstupov alebo organizácii spolupracovníkov. Špičkové výsledky dosiahnete len s najkvalitnejšími ľuďmi. Preto už roky máme napríklad špecialistu na zemiaky, cibuľu alebo koreňovú zeleninu,“ vymenúva Juraj Mačaj.

Za ostatných päť rokov dokázali Mačajovci pri väčšine plodín zdvojnásobiť výmery. Dnes preto pestujú tisíc hektárov zemiakov, 560 hektárov cibule, 230 hektárov koreňovej zeleniny, 95 hektárov kapusty alebo 60 hektárov cesnaku. Kým iní postupne z trhu odchádzali, oni sa zväčšovali. Ostatné roky im nahráva aj samotný záujem spotrebiteľov o pôvod potravín, ktoré konzumujú. Tomu sa prispôbili aj obchodné reťazce a vo väčšej miere sa starajú o nákup z lokálnych zdrojov.

„To, prečo väčšina poľnohospodárov upustila od poľného pestovania zeleniny, je, že neboli priamo zastúpení na trhu. My máme zmluvy s reťazcami. Žiadne medzičlánky, ktoré v niektorých prípadoch dokázali odkrojiť 50, ale aj 80-percent potenciálnej marže. Sprostredkovatelia boli schopní dotlačiť pestovateľa až na krv. Tomuto sa od roku 2001 vyhýbame a obchod si riadime sami. Stálo nás to veľa energie a rizika, ale bolo to kľúčové rozhodnutie,“ spomína Juraj Mačaj.

O maloobchod sa tamojší hospodári starajú aj potom, keď sa zo skladu vyvezie posledná vliečka zeleniny, ktorá sa urodila na ich poliach. Produkciu dodávajú celoročne, to znamená, že časť musia nakúpiť v zahraničí. „Celé to riešime za zákazníka. Keď vieme, že sa zber našej úrody začne skôr, skončíme aj skôr s dovozom. Ale ak vidíme, že sezóna potrvá dlhšie, tak sa zahraničná zelenina na pultoch objaví neskôr. Má to svoje výhody. Pravdepodobne, keby sme dodávali len našu produkciu, zákazník nás odstaví od



Juraj Mačaj chváli rozhodnutie začať s pestovaním poľnej papriky. Verí, že po septembrovom ukončení zberu skonštatujú úrodu 80-ton z hektára.

dodávok skôr z obavy, či dokážeme plniť jeho požiadavky aj v závere sezóny,“ hovorí Juraj Mačaj.

Poľnohospodárstvo je volatilné odvetvie, ktoré veľmi citlivo vníma napríklad sucho alebo neúroda vo svete. Ceny vedú v priebehu týždňa výrazne vyrásť, ale aj padnúť na dno. Pri zelenine stále platí, že jej cena sa určuje dopytom a ponukou na trhu a nie burzovými špekuláciami. „Vyhrávame heslom, čím je horšie, tým lepšie. Čím je väčšie sucho a neúroda v Európe, tým lepšie pre nás.“ tvrdí Juraj Mačaj. V zapätí vysvetľuje, že oni majú väčšinu polí pod závlahou a tým dokážu do veľkej miery stabilizovať úrody. A to odberateľia oceňujú.



V roku 2019 vysadili Mačajovci prvý raz melóny. Testujú ich pestovanie na ďalšiu sezónu.

> KONTAKT

Agromačaj, a.s.
Predseda predstavenstva:
Ing. Juraj Mačaj
900 50 Kráľová pri Senci 455
Mobil: +421/ 903/ 256 680
e-mail: juraj.macaj@agromacaj.sk
www.zeleninarska.sk

V SEMA HŠ sa snúbia skúsenosti otca s odvahou syna

Výmera poľnohospodárskej pôdy	2 100 ha
Produktivita práce na 1 pracovníka	51 820 eur
Pridaná hodnota	1 052 777 eur
Zisk pred zdanením	679 813 eur

V poľnohospodárstve sme svedkami výmeny generácií. Tých, ktorí niesli na svojich pleciach ťažobu zložitého obdobia po zmene politicko-ekonomických pomerov, transformácie aj privatizácie, striedajú, sice pomaly, ale predsa, o generáciu mladší. V tom najlepšom prípade zostáva kormidlo v rodine. Ako napríklad v spoločnosti, ktorá sa zo Semenárskeho štátneho majetku v Sládkovičove zmenila privatizáciou v roku 1997 na spoločnosť SEMA HŠ, s.r.o.

A hneď padlo rozhodnutie vyčleniť časť pôdy na ekologické hospodárenie. Počas dvoch rokov konverzie si najprv museli v spoločnosti zvyknúť na neustále kontroly. Keďže do ekologického systému zaradili len časť výmery, a to 1 324 ha z 2 100 ha obhospodarovaných, odborníci im poradili, aby firmu rozdelili na dve spoločnosti a každá mala samostatné účtovníctvo. V jednej mali hospodáriť konvenčne a v druhej ekologicky. Udialo sa tak v roku 2004 a zrodila sa dcéra Agrosema, s.r.o., s chovom ošípaných a s 800 hektármi poľnohospodárskej pôdy, na ktorej sa hospodári konvenčne. Pod jednou strechou doteraz gazdujú dve spoločnosti, ktoré riadia z centra tí istí ľudia a tí istí ľudia robia všetky práce. „Nebolo jednoduché ľudí naučiť, že ak sa napríklad presúvajú so sejačkou z konvenčného na ekologické pole, musia stroj vyčistiť,“ konštatuje konateľ Ing. Marian Halmeš a syn, výrobný riaditeľ Ing. Martin Halmeš, ho dopĺňa: „Robím v spoločnosti len tri roky a zisťujem, že táto povinnosť sa už dostala ľuďom pod kožu, netreba im to pripomínať.“

Marian Halmeš vysvetľuje: „Vytvorili sme transparentné podmienky medzi ekológiou a konvenčným hospodárením. Zriadili sme aj dve strediská. Ekologická firma SEMA HŠ, s.r.o., sídli na stredisku Nový dvor, kde máme aj ekologické sklady. V 12 kilometrov vzdialenej dedine Košúty je stredisko s konvenčnými skladmi. Tým, že sa ekologická produkcia nestretáva s konvenčnou. Práve toto totiž najviac zamestnávalo odborníkov z kontroly: či sa ekologické a konvenčné plodiny nemiešajú a nestretávajú. Odkedy sme presne vyčlenili činnosť pre obidve strediská, nemáme problém s kontrolami.“



Podrývanie pôdy.

Často ich navštevujú nielen kontrolóri z NATURALIS SK, ale aj z nemeckého BIo-LANDU. Podstatnú časť bioprodukcie totiž exportujú z firmy práve do Nemecka. Syn Martin prítakáva otcovi, keď vraví, že chápe nemeckú opatrnosť, ale ak majú dobre zaplatiť za bioprodukcii, musia sa presvedčiť, že spĺňa náročné kritériá. A dobrá platba za bioprodukcii je dvojnásobná v porovnaní s konvenčnou. „Ekonomika je jednoznačne za bioprodukcii,“ vraví Martin Halmeš a otec Marian upresňuje: „Kým za konvenčné potravinské obilie nám ponúkajú v tomto období okolo 150 euro za tonu, za bio obilie dostaneme až 320 – 330 euro za tonu. Pritom ide o rovnaké parametre lepku aj pádového čísla.“

Spoločnosť sa vďaka hospodárskym výsledkom za rok 2018 vyšplhala v rámci súťaže Top Agro na druhú priečku v rebríčku TOP 100. Je jasné, že pod vynikajúce výsledky sa podpisuje práve ekologická produkcia. Bio produkty si získavajú čoraz viac prívržencov a Martin pridáva osobnú skúsenosť. „Keď som bol na stáži v Nemecku, najviac zákazníkov sa grupovalo pri pulloch s bioprodukcii. To je tá cesta do budúcnosti a som rád, že sám môžem svojim deťom nechať dedičstvo v podobe zdravej pôdy, zdravných potravín a v neposlednom rade – vzťah



Kombajnový zber bio kukurice kombajnom CLAAS 670.

k trvalo udržateľnému prostrediu.“ Osvojil si ekológiu a stala sa súčasťou jeho života tak, ako je súčasťou života jeho otca. Obidvaja si rozumejú nielen ľudsky, ale aj odborne. „Aj keď občas medzi nami iskrilo. Najmä pre rozdielne predstavy o fungovaní firmy,“ priznáva otec Marian a dodáva: „Teší ma, že sme našli cestu k sebe. Uznávam, že digitalizácia výrobných procesov má zelenú, ale sám by som sa veru nepustil do širšieho zavedenia elektronických systémov do výrobného procesu. Mladí majú k tomu bližšie, aj k zefektívňovaniu roboty.“

Keď začínali s ekológiou pred 20 rokmi, vládlo presvedčenie, že bez orby sa nič pestovať nedá. Neboli však ani také stroje na spracovanie a prípravu pôdy ako dnes. „Martin robí pokusy s rôznymi podmietkami, podrývákmi a ďalšími zariadeniami, ktoré umožňujú poprevracať ornicu a nič nenaruší ekologické hospodárenie. Po skúškach zväzime, či úplne odstupíme od orby,“ vraví otec, ktorý svojho syna obdivuje. Aj za digitalizáciu procesov. V spoločnosti jednoducho došlo k zosúladeniu činnosti starého praktika, ktorý by sa už na niektoré nové veci neodhodlal, lebo má už zabehnuté cestičky, zabehnuté výrobné procesy s poznatkami a tvorivým myslením mladého človeka, ktorý má poznatky zo sveta. Napríklad digitalizácia procesov, využívanie GPS systémov, ovládanie závlahových detailov cez mobilné aplikácie a pod. „Ja by som sa už k tomu neodhodlal. Ale mladý je to blízke, aj elektronická ochrana objektov. Takže syn dotiahol elektroniku do firmy a vďaka nemu ju dokážeme naplno využívať. Myslim si, že celkom úspešne,“ konštatuje Marian Halmeš.



Otec Marian Halmeš (vpravo) a syn Martin Halmeš majú radosť z kvality zrna.

> KONTAKT

SEMA HŠ, s.r.o.
Nový Dvor 1862
925 21 Sládkovičovo
Generálny riaditeľ:
Ing. Marian Halmeš
Výrobný riaditeľ: Ing. Martin Halmeš
Tel.: +421/ 31/ 7841 721
Fax: +421/ 31/ 7841 923
sekretariat@sema.sk

Agrocoop Imeľ:

Kde je mlieko, je aj živá pôda

Výmera poľnohospodárskej pôdy
Počet pracovníkov

1 800 ha
55

Tvrdenie z titulku vystihuje podstatu múdreho hospodárenia na pôde. Roľníci sa ho pridržali po generácie, kravička totiž odjakživa živila nielen rodinu, ale aj pôdu. V spoločnosti Agrocoop Imeľ ročne vyprodukuje od 1 600 kusov dobytku maštalný hnoj do pôdy na plochu zhruba 500 hektárov. Práve pravidelné dodávanie vyzretého hnoja udržiava úrodnosť pôdy.

V žatve roku 2019 zobrali v Imeli sedem ton ozimného jačmeňa priemerne po hektári a 5,5 tony pšenice. Na porovnanie, v okrese Komárno dala pšenica o pol tony a jačmeň o celé dve tony nižšiu priemernú hektárovú úrodu.

Za intenzívnu rastlinnú výrobu stojí v Imeli živočišna s dominantným postavením chovu mliečného hovädzieho dobytku. Agrocoop Imeľ akoby plával proti hlavnému prúdu poľnohospodárstva nielen v okrese Komárno, ale aj na Slovensku. Svedčí o tom vývoj tržieb z rastlinnej a živočišnej výroby.

Keď sa pred 25 rokmi Alexander Pastorek, predseda predstavenstva spoločnosti Agrocoop Imeľ, postavil na čelo RPPK Komárno, bol pomer medzi príjmami z dvoch kľúčových poľnohospodárskych výrob v podunajskom okrese 1 : 1. V roku 2010 sa misky váh preklonili na stranu rastlinnej výroby. Bol to dôsledok celoštátneho trendu redukcie chovov hospodárskych zvierat. Zato v Imeli od roku 2010 hrajú celkom jednoznačne prím tržby zo živočišnej výroby – zabezpečujú dve tretiny príjmov.

Od roku 1989 sa v slovenskom poľnohospodárstve odohrali hlboké štrukturálne zmeny. Celoplošne vyústili do obmedzovania až rušenia chovov dobytku. Bola to okrem iného reakcia na rozpad spracovateľského priemyslu, na dlhy, ktoré nevyplatili mäso-kombináty a mliekare svojim dodávateľom. To všetko komplikovalo reprodukciu chovov, znemožňovalo investície. Chladnú hlavu za tejto situácie si zachovala len menšina manažérov. Alexander Pastorek, ktorý prevzal



Predseda predstavenstva Ing. Alexander Pastorek: tržby zo živočišnej výroby nám zabezpečujú dve tretiny príjmov.

vedenie družstva v Imeli v roku 1992, patril medzi nich. Dnes sa družstvo, pretransformované na akciovú spoločnosť, zaraďuje spomedzi 400 prvovýrobcov mlieka do skupiny prvých 20 producentov na Slovensku. Tí ročne vyrobia najmenej sedem miliónov litrov mlieka.

V Imeli si zvolili ťažšiu cestu, ale tým, že sa neodstrihli od zvierat, majú istotu, že budúce generácie dostanú úrodnú pôdu. Takú, akú ju preberali súčasníci. Chov dobytku umožnil udržať dobrú zamestnanosť, čo hovorí aj o vzťahu vedenia podniku k celej obecnej komunite. Napokon pohľad do vnútra chovu tiež vraví o tom, že v spoločnosti stále majú pred očami aj pohodu zvierat, že im nejde len a len o ustavičné zvyšovanie produkcie mlieka, hoci to je jednou z podmienok úspešného rastu. Má však tiež svoje limity.

V roku 2008 sa Agrocoop stal na Slovensku lídrom mliečnych tabuliek v kategórii mliečného čiernostrakatého HF dobytku s priemernou úžitkovosťou 11 300 litrov mlieka za laktáciu. Zdalo sa, že je všetko O.K., ale nebolo. Rubom výkonu bol zdravotný stav dojnic. Tím Alexandra Pastoreka zmenil kurz, pristúpil k trojkříženiu, keď najprv holštajinky skřížili so slovenským strakatým a následne toto potomstvo so simentálskym dobytkom. Znížila sa síce úžitkovosť zhruba o tisíc litrov, ale sa zlepšilo zdravie zvierat, čo sa odrazilo aj na znížení výdavkov za ich liečenie – klesli o 50 percent. A bol tu ešte jeden efekt – celá dedina zaregistrovala, že hnoj nevoní tak agresívne ako v nedávnej minulosti.

Poľnohospodárstvo je živá výroba. Často sa hovorí o trvalej udržateľnosti, nuž tá závisí aj od toho, do akej miery je samotné poľnohospodárstvo vnútorne vyvážené a citlivo reagujúce na potreby pôdy, zvierat, rastlín. To majú v rukách ľudia, i to, ako hospodáriac na pôde, sa správajú sami voči sebe.

Technologický pokrok v nemalej miere odľudšťuje výrobu, je to zákonité. Stroje, dnes roboty, už prenikli aj do poľnohospodárstva. V Imeli budujú novú maštal' – ag-

rohotel pre 250 dojnic. Je to ľahká vzdušná stavba, ktorá zaručí zvieratám maximálne pohodlie. Vyjde na 850-tisíc eur. Bez eura podpory. Žiaľ, najlepší sa na Slovensku musia zaobísť bez dotácií, tak to chodí.

Hneď po tejto modernizácii príde výmena 15-ročnej dojárne. Otázka stála, či siahnuť po robotoch, alebo odskúšaných dojárnach. Napokon zvíťazila klasika. Alexander Pastorek to odôvodnil tým, že je lacnejšia zhruba o viac ako milión eur, čo je obrovská úspora. Klasický koncept upokojil náladu medzi dojčkami. Po prvé, prinesie lepšie pracovné podmienky, skráti dojenie z 8 na 5 hodín a po druhé, majú istotu práce do budúcnosti rokov.

Roboty sú dobrým riešením pre menšie rodinné farmy. Ale nie sú absolútne dokonalé. Časť dojnic jednoducho nepodíde k robotu, aby sa nechala podojiť. Pri 60 či 120 kravách sa zábudlivá krava relatívne ľahko nájde, ale skúste hľadať takéto nevydojené kravy v stáde tisíc zvierat? To už je iná káva. A tak v Imeli idú v ústrety budúcnosti opäť klasickou cestou.

Tá ich priviedla medzi tristo najproduktívnejších európskych producentov mlieka. V rebríčku EDF (Európskej asociácie mliečnych farmárov) je pri Imeli poznámka: na 1 pracovnú hodinu vyprodukuje 192 kilogramov mlieka, kým slovenský priemer je 119 kilogramov. Pravda, čo je dobré doma, neznamená ešte dosiahnutie európskej špičky. Najlepšie farmy v EÚ produkujú aj vyše 400 kilogramov mlieka za jednu hodinu. Aj to potvrdzuje, že tlak na produktivnosť v poľnohospodárstve neustále rastie.

Pre Agrocoop Imeľ je to motivácia, ako pracovať ďalej, pre slovenské podniky – inšpirácia, ako rozvíjať intenzívne a pritom voči pôde, prírode a ľuďom ohľaduplné poľnohospodárstvo.



Chovateľské trio – Alexander Pastorek, zootechnička Katka Zacharová a šéf zootechnik Erich Hronkovič.

> KONTAKT

Agrocoop, a.s.
Hlavná 54
946 52 Imeľ
Predseda predstavenstva:
Ing. Alexander Pastorek
Tel.: + 421/ 35/ 7686 106
Fax: +421/ 35/ 7686 161
e-mail: agrocoop@slovanet.sk



Ďalšia dávka maštalného hnoja zásobuje pôdu.

František Szaxon po ročnej prestávke opäť najlepší v kategórii SHR

Výmera poľnohospodárskej pôdy (SHR)	1 225 ha
Počet stálych pracovníkov	15
Tržby	833 500 eur
Zisk pred zdanením	100 558 eur

V súťaži Top Agro je meno Františka Szaxona stálicou, v posledných rokoch sa pravidelne objavuje na stupni víťazov, často ako najlepší vo svojej kategórii. Úspešné výsledky nie sú len zásluhou hlavy rodiny, nemalou mierou sa o to pričínili aj jeho manželka, traja synovia a dcéra so svojimi rodinami.

František Szaxon mal k poľnohospodárstvu blízko od detstva, aj jeho pracovný život bol od začiatku spojený s miestnym družstvom. Po návrate domov ho čakala ďalšia práca vo

fóliovníkoch pri dome. Spolu s rodinou pestoval zeleninu, ktorú chodili predávať do severnejších okresov. Svoj rodinný poľnohospodársky podnik začali Szaxonovci budovať v roku 2002, krátko po kolapse družstva v Zatině v okrese Trebišov. V tomto článku budeme hovoriť nielen o súkromnej hospodáriacom roľníkovi, ale aj o spoločnosti SAXAGRO, s.r.o., lebo spolu tvoria rodinné hospodárstvo, pôsobia vo vzájomnej symbióze a zdieľajú rovnaké priestory. Aktuálne hospodária na 2 215 ha poľnohospodárskej pôdy.

Z celkovej výmery spadá do kategórie trvalých trávnych porastov 486 ha, vrátane 295 ha prírodných biotopov v CHKO Latorica. Tu získavajú ekologické krmoviny pre chov mäsového plemena limousine. Stádo tvorí 300 zvierat, z toho 180 dojčiacich kráv. Vďaka tomu dokážu maštalným hnojom ročne zúrodniť 100 hektárov pôdy, v dávke 20 t/ha.

Pri hodnotení uplynulého pestovateľského roka sa František Szaxon rozhovorí aj o množstve prekážok, s ktorými sa stretávali.



František Szaxon patrí k najlepším poľnohospodárom na Slovensku.

Začalo sa to už vlnajším katastrofálnym suchom na jeseň. Najviac na to doplatila repka, z pôvodne zasiatych 320 ha zostalo len 50 ha, na ostatnej výmery vôbec nevzišla. Takúto nepriaznivú situáciu si hospodár nepamätá za celú svoju poľnohospodársku prax. Aj úroda 2,1 tony z hektára, ktorú zožali na ponechanej výmery, bola najnižšou, akú kedy zaznamenali. Veď niekoľkoročný hektárový priemer sa pri repke pohybuje od 3,5 do 4 tony.

V oševnom postupe je na poliach v okolí Zatině najvýraznejšie zastúpená ozimná pšenica, naposledy zaberala 694 hektárov. Uplynulú jeseň bolo pre túto plodinu charakteristické pomalé a etapovité vzhádzanie. Čistý porast v dobrej kondícii sa snažia udržiavať po celú vegetáciu, preto je samozrejmosťou už jesenné herbicídne ošetrovanie. Ale to sa vlni nedalo dobre aplikovať, veď nevzišli poriadne ani buriny. V jari sa sústredili na podporu odnožovania a celkové dodanie výživy, predovšetkým postrekom na list, pretože potrebná vlaha naďalej neprichádzala. Ako spomína František Szaxon, zapršalo až okolo 20 mája, čo bolo „o 5 minút 12“ aj pre jarné plodiny. Prítom zasieť sa podarilo v optimálnych agrotechnických termínoch, jarný jačmeň už začiatkom marca a kukuricu so slnečnicou v prvej polovici apríla.

Po suchu postihol miestnu oblasť ďalší extrém – silné búrky. V posledný májový deň spadlo 51 mm zrážok, čo by nebol žiadny problém. Škody urobil nárazový vietor, po ktorom zostali mnohé porasty akoby priklincované k zemi, najmä celá 164-hektárová

vá výmera jarného jačmeňa a 78 hektárov ozimného. Aj vďaka dobrej výžive sa väčšina porastov ešte dokázala zdvihnúť. Najväčšia facka však prišla v nedeľu 16. júna večer, ničivý ľadovec v kombinácii s víchrícou sa vtedy prehnal cez 800 hektárov. Krúpy dosahovali priemer až 5 cm, v okolí poškodili aj viaceré strechy na domoch a porozbjali sklá na autách. Najviac bolo poškodených 160 hektárov zrnovej kukurice, z celkovo zasiatych 262 ha. Keďže krúpy padali šikmo, neničili len listy, ale aj stonky kukurice. Po niekoľkých dňoch sa to prejavilo hnedými škvrkami na poškodených miestach. V čase písania tejto reportáže (august), predpokladali minimálne 50-percentné zníženie úrody. Ešte väčším škodám určite zabránil dodatočný rýchly zásah fungicídmi a listovou výživou. V tejto súvislosti hospodár vyzdvihol distribútorskú spoločnosť Marex a predovšetkým jej zástupcu Pavla Mudráka za dlhodobé odborné poradenstvo.

Napriek vyčítaniu počasia sa za výsledky žatvy Szaxonovci vôbec nemusia hanbiť. Je za tým veľa ľudskej práce, odborných vedomostí a investícií do výživy a ochrany plodín. Hektárový priemer pri jarnom jačmeni mierne prekročil 6 ton a pri ozimnom 6,6 tony. Pri pšenici celkovú úrodu 5,23 tony z hektára výrazne ovplyvnili porasty zdecimované ľadovcom na 180 ha. Najdôležitejšie však je, že celá produkcia spĺňa elitné potravinárske parametre, pri lepku s hodnotami 32 až 40 percent, N látkami 14 až 17 percent a objemovou hmotnosťou 740 až 820 g/l. Sľubne vyzerali v polovici augusta aj porasty sóje na 178 ha, slnečnice na 156 ha a nepoškodené kukurice.



Výrazný podiel na úspešných výsledkoch majú aj traja synovia. Na snímke zľava: Mgr. Tomáš Szaxon, František Szaxon st., Ing. Peter Szaxon, František Szaxon ml.



Samochoďný postrekovač Tecnomat dostal túto sezónu zabráť, pretože v boji proti suchu využívali na farme viac aj listovú výživu.

> KONTAKT

SHR František Szaxon
Hlavná 247
076 53 Zatin
Mobil: +421/ 905/ 494 299
e-mail: saxagro@gmail.com

O význame chovu hovädzieho dobytku sú v **PPD Komjatice** všetci presvedčení

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 840 ha
Počet zamestnancov	35
Počet dojníc	316
Produktivita práce na pracovníka	31 946 eur

Podielnicke poľnohospodárske družstvo Komjatice sa nachádza na polceste medzi Nitrou a Novými Zámkami. Pred nežnou revolúciou bolo súčasťou veľkého družstva, ktoré pokrývalo katastre piatich obcí. Po jeho rozpade, keďže každý chcel hospodáriť na svojom, pokračujú do dnešného dňa v činnosti už iba dva podniky – v Komjaticiach a vo Veľkom Kýri.

Na začiatku 90-tych rokov teda v Komjaticiach začali s tým, čo zdedili po rozdelení. Okrem pôdy, dobytky, ošípaných a vinohradov dostali do vienka aj pridruženú výrobu, množstvo zamestnancov a aj dlhy vo výške 36 miliónov slovenských korún pri mečiarskych 20-percentných úrokoch. Pomaly sa činnosti zjednodušovali a neefektívne výroby jedna po druhej odchádzali. Ako prvá skončila pridružená výroba – šitie obuvníc-



V roku 2018 získalo PPD Komjatice ocenenie Najlepší pestovateľ kukurice na Slovensku. Predseda PPD Komjatice Ing. Miroslav Špacír s mechanizátorom Ing. Lubomírom Mudrochom.



Aj tohtoročná kukurica sa ukazuje veľmi sľubne.

kych zvrškov, potom prestarnuté vinohrady, keď navyše sa kilogram hrozna vykupoval za tri koruny, a nakoniec pred ôsmimi rokmi sa družstevníci rozlúčili aj s chovom ošípaných, lebo investovať do nových priestorov im nedávalo ekonomický zmysel. Časom sa podarilo zbaviť sa aj obrovského úveru, ktorý mohol podnik ľahko stiahnuť ku dnu. Aj keď sú dnes podmienky úverov úplne odlišné a podstatne lepšie, banky ich v tomto podniku ponúkajú zbytočne, družstvo už investuje len do toho, na čo si vytvoril vlastné zdroje.

V súčasnosti sa tunajší poľnohospodári venujú rastlinnej výrobe a chovu dojníc. Tých je v družstve vyše 300 kusov a ich význam v Komjaticiach neposudzujú len cez tržby za mlieko: „Hovädzí dobytok vnímame multifunkčne. Ľudia majú prácu, priebežne počas roka máme z toho nejaký príjem a veľmi dôležitý je pre nás maštalný hnoj. Každý

rok dokážeme vyhnojiť zhruba 300 hektárov z celkovej výmery 1 840 ha, čo sa výrazne prejaví na zlepšení kvality pôdy a následne na úrodách. V roku 2018 sme napríklad dosiahli priemernú úrodu kukurice 14 ton z hektára,“ hovorí predseda PPD Komjatice Ing. Miroslav Špacír. Za tento výsledok družstvo dostalo aj ocenenie Najlepší pestovateľ kukurice na Slovensku. Predseda tento výsledok pripisuje, samozrejme, živinám, ktoré dodávajú do pôdy hnojom, ale aj prísunu vlhky v správnom čase.

Okrem kukurice družstvo pestuje pšenicu, jačmeň, slnečnicu, repku, krmoviny – lucernu, silážnu kukuricu aj krmný hrach, ktorý je výbornou predplodinou. Dobré je aj vybavenie na pozberovú úpravu a skladovanie produkcie, ako aj na výrobu vlastných krmných zmesí. „Nie je problém dorobiť ani predať, ale dostať za tovar peniaze. Nevypláca sa

riskovať, tešiť sa z toho, že som s niekým vyrokoval najvyššiu cenu a nakoniec je z toho len pohľadávka, z ktorej ešte vykážem zisk. Preto sa spoliehame len na osvedčených stabilných partnerov, či ide o predaj rastlinných komodít alebo mlieka,“ tvrdí M. Špacír.

Na dosahovanie tých najlepších výsledkov je podľa predsedu dôležitá dobrá atmo-

sféra medzi zamestnancami: „Sme tu dobrý kolektív, všetko stojí na tom, že ľudia u nás radi pracujú a chcú pracovať. Motivuje ich aj spôsob odmeňovania podľa výkonu a rôzne benefity. Dostávajú napríklad 13. aj 14. plat, na obedy družstvo prispieva zo sociálneho fondu, takže sú prakticky zadarmo. I napriek tomu je problém nájsť nových pracovníkov prakticky na všetky výrobné úseky, ale najťažšie je získať ich do živočíšnej výroby, tam občas zažívame ťažké chvíle. Pravda je, že si v tomto kraji ľudia môžu vyberať, kam pôjdu pracovať, ale podľa

mňa je to obrovský rozdiel pracovať vonku, v prírode, relatívne slobodne alebo byť zavretý vnútri v nejakej „škatuli“ a všetko robiť na povel. U nás mám niekedy problém ľudí navečer zvolať do dvora, aby už skončili s prácou,“ zažartuje predseda a pokračuje vážnejšie: „Naozaj chceme, aby sa všetci tešili do práce, aby tu nebola nervozita, napätie. Ja sa skutočne čudujem, že ľudia nechcú ísť robiť do poľnohospodárstva. Máme špičkovú techniku, ktorá zabezpečuje aj určitý pracovný komfort a na ktorú dnes treba mať aj patričné vzdelanie. Zárobky tu už dávno nie sú slabé a keď vyjdete do chotára, ten pocit voľnosti sa ničomu nevyrovná.“



Podmienky v chotári prajú aj pestovaniu slnečnice.

> KONTAKT

PPD Komjatice
Hviezdoslavova 10
941 06 Komjatice
Predseda: Ing. Miroslav Špacír
Tel.: +421/ 35/ 6591 257
e-mail: pppdkomjatice@datagate.sk

Stanislav Bartoš – v základe úspechu je práca celej rodiny

Výnosy	497 001 eur
Zisk po zdanení	23 615 eur
Počet stálych pracovníkov	5

Stanislav Bartoš pracoval v období minulého režimu ako plemenársky technik pre chov oviec. Vždy ho však lákalo hospodárenie na pôde, preto hneď, ako sa naskytla možnosť, vybral z družstva svoju pôdu. Písal sa rok 1992, keď začal obrábať prvých 3,5 ha. Dnes má 72 rokov a môže sa pochváliť viditeľnými výsledkami práce vo svojej prosperujúcej rodinnej farme. Rodinu nespomíname náhodou, lebo od začiatku mu výrazne pomáhajú aj synovia Stanislav a Pavol, ktorí už postupne preberajú opraty podnikania do svojich rúk. Škoda, že s takouto plynulou generačnou výmenou sa nestretávame častejšie v našom poľnohospodárstve. Od prvého januára tohto roku už celé rodinné hospodárstvo zastrešuje FARMA NEMEŠANY, s.r.o.



Kombajnom Case IH 7120 robia pri službách dobrú reklamu nielen sebe, ale aj výročcovi.

Sucho a nerovnomerné rozdelenie zrážok postihlo v uplynulých dvoch rokoch aj región Spiša. Napriek tomu u Stanislava Bartoša zaznamenali v minulom roku pekné úrody obilnín, vydarili sa aj konope, ostropestrec mariánsky a zemiaky. Pri obilninách bola veľmi dôležitá kvalita, celá produkcia pšenice splnila potravinárske a jačmeň sladovnícke parametre. Keď sme farmu navštívili koncom júla, bol len druhý deň žatvy, preto sme pri téme tohtoročných úrod mohli hodnotiť len zber prvých desiatok hektárov jačmeňa

a stav ostatných dozrievajúcich porastov. Väčšina pestovateľov jačmeňa mala tento rok problém so sladovníckymi parametrami, ale Bartošovcov čerstvé žatevné výsledky potešili, zrno bolo vhodné na výrobu špičkového sladu. Na celkovej výmere 413 ha poľnohospodárskej pôdy, z toho 76 ha TTP, bola v tejto sezóne ozimná pšenica zastúpená na 64 ha, jarný jačmeň zaberá 76 ha, jarná repka 41 ha, konope 35 ha, ostropestrec mariánsky 39 ha. Pre potreby živočíšnej výroby pestujú na farme aj lucernu, trávy na ornej pôde a na menšej ploche po 5 ha ešte ovos a kukuricu na zrno.

Farma v Nemešanoch je dlhé roky známa pestovaním zemiakov. V minulosti ich sadili až na 40 ha, v súčasnosti výmeru znížili na 17 ha, ale získavajú z nich oveľa vyššie úro-

dy. Takmer 40 percent celej produkcie predávajú priamo z dvora menším odberateľom. Zásobujú tiež veľkosklady, jedálne, školy, škôlky. Nezriedka sa im ozývajú kuchárky, ktorým zrazu deti začali vracat prázdne tanier. Ľudia už vedia, že sa im oplatí prísť pravidelne pre menšie množstvo. Majú tak istotu čerstvých zemiakov od druhej polovice augusta minimálne do mája. V Nemešanoch ich skladujú v podzemnej zemiakarni, uložené sú v drevených

debnách. Asi najvýstižnejšie je povedať, že sú vlastne skladované prírodou, v prirodzenom prostredí bez umelej ventilácie a regulácie podmienok. Stanislav Bartoš hovorí, že vývojom prešli aj pestované odrody. Zároveň sa zamýšľa nad neistou budúcnosťou nášho druhého chleba na slovenských poliach. Pestovanie je nesmierne náročné na ľudskú prácu, tá sa nekončí zberom, pokračuje triedením a balením. Po rokoch u nich mierne zvýšili cenu malospotrebitelského balenia a niektorí zákazníci už trochu ohrňali nosom.



Na snímke sprava: Stanislav Bartoš so synmi Pavlom a Stanislavom. V pozadí známy Spišský hrad.

Pritom obchodné reťazce ponúkajú zemiaky za dvojnásobok, často pochybnej zahraničnej kvality.

V Nemešanoch sa dlhodobo venujú aj poskytovaniu služieb modernou technikou. S kombajnom Case IH 7120 a jeho predchodcami si urobili dobré meno od južného Zemplína až pod Tatry. Na cudzích poliach často pracujú taktiež s lisom na okrúhle balíky s variabilnou komorou Case IH alebo pokrokovým postrekovačom Agrio Napa. Najnovšou investíciou je kombinácia traktora Case IH Optum 300 a sejačky Horsch Pronto 6 DC s príhnojovaním. Za nový traktor pribudlo aj tanierové náradie Horsch Joker, rovnako s pracovným záberom 6 m. „Vysoké plošné výkony nám umožňujú nielen zvládať práce v optimálnom čase, ale v konečnom dôsledku môžeme tráviť aj viac voľných chvíľ s našimi rodinami,“ komentuje investovanie do nových širokozábberových strojov farmár. Váži si korektnú spoluprácu s dvorným dodávateľom techniky – Euris, ku ktorému sa nedávno pridala spoločnosť Hriadef.

Scenériu lúk pod Spišským hradom pekne dopĺňa pasúci sa dobytok. Na farme v Nemešanoch chovajú prevažne mäsové plemeno limousine, s aktuálnym počtom 87 zvierat. V minulosti sa venovali aj chovu ošípaných v uzavretom obraze stáda. Chceli ho ďalej rozvíjať a investovať do neho, dokonca podali projekt vo výzve „Mladý farmár“. Žiaľ, nedostatok financií zahatal tento zámer a dnes už v maštali je len dvojica ošípaných pre vlastnú potrebu.



Ako chutia kvalitné zemiaky? Ľudia, ktorí ochutnali tie z Nemešian, vedia odpovedať.

> KONTAKT

Stanislav Bartoš
053 02 Nemešany 3
Mobil: +421/ 905/ 749 597
Tel.: +421/ 53/ 4541 378
e-mail: farma.nemesany@gmail.com

Agro-Gombár ukazuje, ako reagovať na zmenu klímy

Výmera poľnohospodárskej pôdy	2 210 ha
Počet pracovníkov	27
Zisk po zdanení	291 040 eur
Produktivita práce na pracovníka z pridanej hodnoty	27 706 eur

Končiaca sa druhá dekáda tretieho tisícročia jasne naznačuje, že počasie na planéte sa mení. Ktovie ako by dnes slávny taliansky skladateľ Vivaldi skomponoval svoje Štyri ročné obdobia. Rozdiely medzi nimi sa stierajú. Jedno je isté, životné podmienky pre všetko živé sa na planéte menia. Musia na to reagovať aj poľnohospodári.

„Žatva v našom chotári sa začínala spravidla v polovici júla, obyčajne medzi 15. až 19. júlom. Lenže posledných päť až osem rokov badáme, že musíme poslať kombajny do lánov obilia a repky na sklonku tretej dekády júna,“ porovnávajú Ivan a Maroš Gombárovci zmenu, ktorá sa odohrala na ich rodinnom hospodárstve v Bardoňove, kde hospodária už dve desaťročia.

Isteže, dvadsať rokov z pohľadu vývoja života na planéte nič nie je, lenže poľnohospodárstvo vychádza práve z určitých pravidielne sa opakujúcich stereotypov, tie sa však očividne menia. Udržať za týchto podmienok rentabilné hospodárenie nie je ľahké, treba s čoraz väčšou presnosťou reagovať na všetky odchýlky od normálu, predvídať ich a tomu prispôbiť hospodárenie.

Ivan Gombár patrí ku generácii, ktorá zažila ešte normálny priebeh zím, jari, liet aj jesení. To obdobie sa explicitne podľa meteorologických záznamov viaže k rokom 1981 až 2010. Po ňom nasledujúce obdobie prináša zjavné oteplenie, ktoré zatiaľ vyvrcholilo v júni tohto roku. Počas tohto mesiaca namerali meteorológovia zvýšenie teplôt o 5 stupňov Celzia, čo bol absolútny rekord za viac ako sto rokov.

Na Slovensku sa to premietlo do mimoriadne veľkých výkyvov v úrodách obilnín aj repky. Gombárovci si však udržali vysoký štandard úrod, pretože na rozkolísanosť



Otec a syn Ivan a Maroš Gombárovci v poraste krásnej pšenice.

zrážok a teplôt reagujú adekvátne od prvej chvíle, ako začali hospodáriť.

Maroš Gombár, ktorý získal veľa cenných skúseností od otca, vraví, že jedným z predpokladov stabilných úrod sa stalo lepšie hospodárenie s pôdou. Gombárovci sa nemôžu spoliehať na závlahu, musia urobiť všetko preto, aby pôda zadržala maximum prírodných zrážok a dobre s nimi hospodárila aj počas období sucha. Podrývanie pôdy, ročne ho urobia na ploche od 500 do 700 hektárov, prinieslo významne zlepšenie fyzikálnej štruktúry a práve ono sa spolu s obohacovaním pôdy o organickú zložku, postaralo o to, že ťažké pôdy sajú vodu z nebies ako špongia.

Spomeňme si na tohtoročný máj. V chotári spadlo až 150 milimetrov zrážok, objavila sa však erózia, polia vypili pôdu a odovzdali ju porastom. Napriek enormným júnovým horúčavam sa dostavili výsledky – pšenice dali od 5,5 po 6,2 tony priemerne po hektári, jarný jačmeň siaty ako ozimina, dal dokonca od 5,8 po 6,4 tony a repka na tento rok naozaj dobrú úrodu 3,2 tony priemerne po hektári. Aké by boli úrody nebyť júnového tropického úpeku?

To je v poľnohospodárstve zbytočná otázka, pretože hospodár vždy čelí konkrétnej situácii. Maroš Gombár je presvedčený, že podrývanie prinieslo efekt aj v boji proti hrabošom, ktoré v niektorých lokalitách úplne zdecimovali úrody. Lenže dobrá produkcia je vždy súborom komplexu opatrení. Keď host' prechádza gombárovským chotárom, všimne si vykosené priekopy tak popri štátnych cestách, ako aj poľných. Vládné tu poriadok, hospodári si ho urobia aj tam, kde by sa oň mali postarať tí, v kompetencii ktorých sú spomínané štátne cesty.

Menej chémie, teda pesticídov a herbicídov, sa začína z poriadnej základnej agrotechniky a poriadku na dvore v okolí budov a, samozrejme, v chotári. Dnes je hospodársky dvor v areáli bývalého družstva do poslednej budovy perfektne zrekonštruovaný, a to

s minimálnymi nákladmi. Ivanovi Gombárovci sa podarilo vytvoriť z tímu zamestnancov univerzálnych pracovníkov – keď treba, jazdia so strojmi na poliach a v čase vegetačného pokoja sa intenzívne venujú zveľačovaniu dvora. Teraz prerábajú poslednú z budov – z bývalej sýpky bude sídlo firmy.

Ivanovi Gombárovci sa tak naplní životný sen, od základu prebudoval hospodárstvo, ktoré vyzeralo na odstreľ. Po boku mu vyrástol jeden aj druhý syn, Maroš sa našiel v role manažéra moderného poľnohospodárskeho podniku a Roland vedie spoločnosť obchodujúcu s poľnohospodárskou technikou.

S Gombárovcami prechádzame naprieč žatevným chotárom. Pre fotoaparát sa ponúkajú krásne žatevné zábery, míňame lán kukurice. A potom sa ocitáme na hospodárskom dvore Barak, ktoré majú radi ľudia zo širokého okolia. Chodia sem na samozber jahôd, v lete sa tu rodia zasa šľavnaté aromatické marhule. Je to ovocie, aké supermarketky stojace na dovozoch predčasne odtrhnutých plodov, sotva môžu ponúknuť.

Na jednom z menších polí rastie petržlen a na druhom mrkva. Spoločnosť reaguje na meniaci sa dopyt na trhu, ale základom zostáva produkcia obilnín, olejnin, kukurice, kde vie realizovať prednosti moderných technológií a schopnosť zvládať meniace sa klimatické podmienky kvalitnou agrotechnikou, výživou a ochranou rastlín.

Pri vstupe do chotára si nemožno nevšimnúť malú kaplnku. Je pekne zreštaurovaná a zapadá do poctivo obrobenej krajiny ako jej odveká súčasť. Dobrý hospodár dbá na všetko, veď práve detaily prezrádzajú, kto krajinu spravuje. Ostatne, vidí to aj dedina, ktorá má novú obecnú asfaltovú komunikáciu, vybudovanú na náklady spoločnosti Agro-Gombár. Keď sa darí kľúčovému hospodárskemu subjektu, cíti to aj jeho okolie.



Chotár spoločnosti Agro-Gombár.

> KONTAKT

AGRO-GOMBÁR, s.r.o.

Hlavná 7

941 31 Dvory nad Žitavou

Konatelka: Ing. Ivan Gombár

a Ing. Marián Gombár

Tel.: +421/ 35/ 6484 305

e-mail: agrogombar@stonline.sk



Krásne plody marhúľ.

Farmár **Ján Jelen** vie, že pole potrebuje srdce aj rozum

Výmera poľnohospodárskej pôdy	530 ha
Počet pracovníkov	5
Zisk po zdanení	71 692 eur

Farmár Ján Jelen patrí ku generácii symbolizujúcej zmeny, ktorými prešlo slovenské poľnohospodárstvo od roku 1989. Oných tridsať rokov nezabudnuteľne vstúpilo do života vtedy mladého poľnohospodárskeho inžiniera z Novej Dediny. Táto obec vždy patrila hrdým a sebavedomým slovenským roľníkom, ktorí sa spoliehali na svoje sily, rozum a zvedaďovali dedičné hospodárstva.

Keď sa na ponovembrovom nebi začalo vyjasnievať a slobodné podnikanie sa naozaj stalo reálne možné, dal sa naň aj Ján Jelen. Spolu s rodičmi a manželkou Magdalénou začínali skromne na dvoch hektároch, dnes obrábajú vyše 530 hektárov a patria k najlepším farmárom nielen v okrese Levice, ale na celom Slovensku.

Rodina Jelenovcov (Magda vedie ekonomiku farmy) neohospodári pritom na najbohatších pôdach Levického okresu. Je to jeden z najkrajších slovenských chotárov. Roviny je pomenej, krajina je zvlhnená a rámcovaná vinohradmi, ktoré od severných vetrov chránia Štiavnické vrchy. Krása prostredia akoby samovoľne a prirodzene prestúpila prostredníctvom umenia tunajších žien do jedného z najkrajších krajov Slovenska. Forma však vždy reprezentuje obsah, ten je napokon podstatný, forma ho iba vyjadruje.

Ludia v Novej Dedine svojej pôde rozumeli a rozumejú. Dokazuje to aj Ján Jelen, pokračovateľ v rodovej tradícii dobrých gazdov či už z otcovej, alebo matkovej strany. V roku 2019 mu pšenica dala po 6,5 tony priemerne po hektári, ozimný jačmeň po 8,1, jarný jačmeň po 6,7 a repka po 3,2 tony priemerne po hektári.

Nebol to pritom ľahký rok, sprevádzali ho dramatické teplotné aj zrážkové zlomy a predsa hospodár zobil výbornú úrodu s ešte lepšou kvalitou zrna. A to všetko z pôd, ktoré bonitou vyjadrenou ešte v starých slovenských korunách, sú o polovicu



Ján Jelen v poraste pšenice.

menej produktívne ako pôdy z nivy Hrona v dolnej časti Levického okresu. Porovnajme katastre zlúčenej obce Nová Dedina: jej opatovský chotár má cenu 36-tisíc, gondovský 38-tisíc a polia z Tekovskej Novej Vsi 51-tisíc korún za hektár oproti viac ako sto tisíc korunám z dolnej časti Levického chotára.

Papierovo slabšie polia sa však úrodnosťou doťahujú a niekedy aj predbiehajú role z nivy Hrona. To svedčí o tom, že Ján Jelen sa príkladne stará o zvyšovanie úrodnosti pôdy, dopĺňa ju o organickú zložku, robí kvalitnú agrotechniku prostredníctvom orby alebo kvalitného hlbšieho kyprenia. Samozrejmosťou sú kofajové riadky, jazdia po nich rozmetávačmi aj postrekovačmi, čo minimalizuje zhutňovanie pôdy.

Samozrejme, úroda je vždy výsledok aj vhodného výberu odrôd a kvalitných osív jednotlivých plodín a potom dobej výživy a ochrany. Ak sa Jánovi Jelenovi podarilo dopestovať špičkový sladovnícky jačmeň s veľkým zrnom a požadovaným obsahom N-látok, hovorí to o dobre zvládnutej výžive, kde prím hrajú tekuté hnojivá aplikované na list. Ešte nezabudnime zdôrazniť, že moderný sejací stroj umožňuje zapraviť k zrnu aj štartovaciu dávku výživy hnojiva. Ako vidíme, ide vlastne o ucelený súbor na seba plynule nadväzujúcich krokov, ktoré formujú úrodu.

Každý rok však v dôsledku nevyspytateľného počasia prináša iný priebeh vegetácie. Umením pestovateľa je primeraná reakcia na všetky zrážkové

a teplotné podnety. Zvolenie správneho postupu vyplýva zo skúseností, intuície, čo je vlastne schopnosť predvídať vývoj porastu a jeho reakcie na počasie. Ján Jelen vraví, že jednu univerzitu človek absolvuje, keď získa titul inžiniera, ale skutočná obhajoba

teoretických a praktických znalostí nastáva až v praxi, ktorá je nekompromisnou skúšobnou komisiou. Tu sa ukáže, či rozumieš pôde i rastlinám. A Ján Jelen dodáva, že aj ľuďom. Môže sa totiž spoľahnúť na svojich piatich zamestnancov, ktorí profesionálne ovládajú stroje a robia svoju prácu rovnako ako Jelenovci – so srdcom.

Pole veru potrebuje srdce, vášeň a, pravdaže, rozum. Ján Jelen dnes predstavuje postupne silnejúci farmársky prúd v slovenskom poľnohospodárstve. Má rád poriadok na pôde, vo vlastníckych vzťahoch a nájomných zmluvách. Vraví, že ak sa má slovenské poľnohospodárstvo pohnúť vpred, musí si upratať či vyčistiť predovšetkým vlastníctvo k pôde. Musí byť absolútne jasné, komu čo patrí a kto na čom hospodári. Prešlo už veľa vody, ale pozemkové úpravy meškajú a pritom aj ich prostredníctvom by sa dalo naliať do všetkých poľnohospodárskych pohárov čisté víno.

Rodina Jelenovcov so svojou farmou doslova a do písmena vyrástla. Vidno to nielen na zmodernizovanom hospodárskom dvore či skladoch s pozberovou linkou. Pani Magda si diaľkovo urobila poľnohospodársku univerzitu, je naozaj rovnocennou partnerkou pri vedení hospodárstva. Do hospodárenia sa postupne zapájajú aj dospievajúce deti. Čas ukáže, ktoré z nich prevezme rodičovskú štafetu.

> KONTAKT

Ing. Ján Jelen
935 25 Nová Dedina
Mobil: +421/ 903/ 658 872
e-mail: njjelen@gmail.com



Magdaléna Jelenová voči voči slnu slovenských polí.

Vita-zel: ako vzniká úspešná značka zeleniny

Výmera poľnohospodárskej pôdy	175 ha
Počet pracovníkov	94
Obrat	1 953 222 eur

Slovensko si už roky nevie rady s produkciou čerstvej zeleniny, pritom má kvalitné zeleninárske pôdy, pestovateľskú tradíciu aj rastúci dopyt spotrebiteľov po vitamínoch z vlastnej produkcie. Niekdajší systém pestovania sa rozpadol a nový sa rodí pomaly a v bolestiach. Už sa však zreteľne ukazuje, na kom a na čom stavať.

Základnou jednotkou výkonného zeleninárstva by sa mali stať produktívne zeleninárske farmy vybavené modernou technológiou, ktoré svoju produkciu sústreďujú a predávajú prostredníctvom odbytových družstiev. Nejde o objav Ameriky, takto funguje zeleninárstvo v Holandsku aj v Poľsku. Slovensko dobieha stratený čas a musí tvrdo pracovať. Ako, to ukazujú vo Vita-Zeli Marcelová.

Vita-zel sa v novembrových rokoch

zeleniny s plochou dovedna 900 hektárov pôdy.

V Marcelovej sú špecialisti na šalátové uhorky, kaleráb, kapustu, papriku, melóny. Kedysi v tejto juhoslovenskej dedine nebolo rodiny, ktorá by v záhrade za domom nemala fóliovník. Dnes ich vidno iba tu a tam. Bol to dôsledok rozpadu kľúčovej výkupnej organizácie Záhradkárskeho družstva aj jej partnera štátny podnik Zelenina. Dolu Dunajom pretekla veľa vody, kým sa v troskách starého zeleninárstva narodilo nové.

Predovšetkým Vita-Zel skoncentroval a špecializoval pestovanie zeleniny. Začiatkom roku 2019 otvoril supermoderný komplex na pestovanie uhoriek. Na ploche takmer troch hektároch, presnejšie 28-tisícoch štvorcových metroch, ako by kotvilo desať zeleninárskych plachetníc. Nahradili tradičné fóliové tunely. Stali sa symbolom technologického pokroku. Predstavme si ich. Každá má dĺžku 220 metrov a šírku 128 metrov. Strecha je pokrytá dvoma vrstvami fólie, ktoré tvoria 15-centimetrový vzduchový vankúš. Vďaka nemu sa dobre hospodári s teplom na zeleninovej palube.

Na zeleninové plachetnice má vstup iba posádka, ktorej velí Szilárd Plauter. Jeho mužstvo a ženstvo má každý deň inú uniformu, raz sú to

zelené, ďalší deň modré a potom červené pracovné odevy a šiltovky. Perú ich denne. Superčistota je podmienkou dobrej úrody. Uhorky sú totiž najcitlivejšou, najzraniteľnejšou zeleninou, aj preto pri vstupe do areálu všetci bez výnimky prechádzajú cez spongióvu dezinfekčnú rohož. Zachytávajú sa tak patogény, ktoré by mohli ohroziť úrodu.

Celá produkcia Vita-zelu nesie prívlastok integrovaná. Ide o pestovanie zeleniny, ktorá minimalizuje chemické zásahy. Pri uhorkách používajú na likvidáciu roztočov ich prirodzených nepriateľov, čo platí aj o voškách, namiesto chémie nastupuje biológia. Biotechnológie sa uplatňujú v čoraz širšom meradle. Napríklad pri melónoch sú v Marcelovej pokryté fóliou vyrobenou z kukuričného škrobu, takže, ako vysvetlil Michal Kmeťo z Vita-zelu, na jeseň ju zaojú a fólia sa v pôde rozloží.

Do degradovateľných fólií si necháva baliť zeleninu z Marcelovej aj obchodný reťazec Kaufland. Doma zákazník vybalí mrkvu a bioobal spolu so zeleninovým odpadom môže putovať z biopopulnice do kompostárne.

Vráťme sa ešte do fóliovníka s uhorkami. Nerastú na pôde, ale všetky potrebné živiny čerpajú z hydroponického roztoku. „Vďaka nemu máme pestovanie pod absolútnou



Zanietený konateľ spoločnosti Miroslav Sudický.

kontrolou,“ hovorí Miroslav Sudický. „Všetky makro aj mikroprvky sa dajú presne navázkovať, analyzuje sa aj voda a keď obsahuje povedzme vápnik, jeho bilancia sa vyvažuje prihládajúc na podiel, ktorý obsahuje voda,“ dodáva Szilárd Plauter. Mimochodom z metra štvorcového sa na hydroponii dopestuje 55 až 60 kilogramov uhoriek, taký výnos nedá ani najúrodnejšia pôda.

Hlavným pracovným nástrojom Plautera je počítač, ale ten nikdy nenahradí zeleninárovu hlavu. „Počítač je taký chytrý, ako je múdry zeleninár,“ vraví Szilárd Plauter. Ale ktorá uhorka je chutnejšia – dopestovaná v pôde alebo z hydroponie? Plauter tvrdí, že medzi nimi niet rozdielu, pestoval ich kedysi klasicky a teraz hydroponicky. Miroslav Sudický doplnuje, že rozdiel existuje, ale nie je vyvolaný pestovaním na pôde a hydroponii, lež odrodami uhoriek. Podľa neho ani najlepší zeleninový degustátori nerozoznajú, z akých podmienok uhorka pochádza.

Na 30-hektárovom melónovom poli dozrievajú bezsemenné odrody melónov. Na tmavozelenom pozadí sa vynímajú fialové domčeky pre čmeliaky. Čo tu robia? „Pestujeme odrody, ktoré sú odkázané na opeľovačov. Najlepšie sú včely a ich dobrými pomocníkmi zasa čmeliaky,“ vysvetľuje ich prítomnosť Miroslav Sudický.

Sú slovenské melóny lepšie ako melóny z dovozu? Michal Kmeťo odpovie, že áno, pretože sa oberajú čerstvé a hneď na druhý deň sú v obchode.

Medzi dôvody, ktoré vedú Kaufland k uprednostňovaniu slovenskej zeleniny, patrí čerstvosť, nízka uhlíková stopa, možnosť bezprostredne ovplyvňovať dodávanú produkciu počnúc odrodou, končiac kalibrom plodu alebo aj správnym obalom. Spoločnosť, ktorá zosobňuje takúto produkciu, je Vita-Zel. Narodila sa novú úspešná slovenská značka.



Szilárd Plauter.



Michal Kmeťo

pomerne rýchlo vypracoval na efektívnu produktívnu farmu. Miroslav Sudický však pochopil, že budúcnosťou je na jednej strane špecializácia podniku, modernizácia pestovania, pozberovej úpravy zeleniny a súčasne hladký odbyt dobre finalizovaných produktov. Vsadil na spoluprácu tam, kde boli všetci najzraniteľnejší – v odbyte.

Tak pred niekoľkými rokmi spontánne vzniklo odbytové družstvo OVOZELA. To zoskupuje viacerých slovenských výrobcov



Takto vyzerá zeleninová plachetnica plná uhoriek.

> KONTAKT

VITA-ZEL & company, spol. s r.o.
Nová 1473
946 32 Marcelová
Konateľ: Miroslav Sudický
Tel.: +421/ 35/ 7905 200
e-mail: miroslav.sudicky@vitazel.sk

FirstFarms Agra M, Malacky má úspešnú obchodnú taktiku

Výmera poľnohospodárskej pôdy	4 900 ha
Čistý obrat	17 mil. eur
Priemerný prepočítaný počet zamestnancov	126

Dánska skupina FirstFarms spravuje na Slovensku už štyri podniky. Jedným z troch, ktoré majú sídlo na Záhorí, je FirstFarms Agra M, s.r.o. Rozprestiera sa od Devínskej Novej Vsi po Gajary a na hospodárskom dvore v Plaveckom Štvrtku chová 2 400 dojníc plemena holštajn. Tajomstvom úspechu tejto firmy je premyslená obchodná taktika, priamy kontakt na odberateľa a zacielenie výroby na čo najvyššiu kvalitu.

Asi 40 percent celkovej výmery venujú v spoločnosti produkcii krmív pre chované zvieratá. Cukrovú repu z 530 ha predávajú do cukrovaru a odtiaľ získavajú odrezky, ktoré ešte dopĺňajú nákupom z iných podnikov. Kukuricu na siláž pestujú na 850 ha a na ďalších 160 ha kukuricu na zrno. Okrem toho spracujú na krmenie aj ďatelinu z 540 ha a cirok z 800 ha. Na predaj pestujú ešte pšenicu ozimnú na 1 290 ha, repku olejnú na 394 ha, raž na 358 ha. Majú tiež 100 ha tekvice na semeno a skúšajú 70 ha maku či ľanu tiež na semeno. Pre neďaleký drevospracujúci podnik pestujú aj rýchlorastúce topole na 26 ha. Keďže v pôdnom fonde majú asi polovicu výmery piesčít, usilujú sa na ňu umiestniť produkciu krmív a ustajnenie zvierat. Na lepšej časti pôd sa venujú trhovým komoditám. A hoci od rieky Moravy je vzdialenosť lánov „čo by kameňom dohodil“, zavlažovanie nevyužívajú. Do istej miery pre zničený systém závlahových kanálov, ale aj pre vysokú cenu závlahovej vody.

Živočišnú výrobu predstavujú najmä moderné kraviny pre dojnice, v ktorých majú zvieratá všetko pohodlie. O 2 400 dojníc sa tu stará 62 zamestnancov, ktorí ich doja dva razy denne, no každá zmena trvá takmer 8 hodín. V roku 2018 mali tu priemernú dojivosť asi 9 000 kg mlieka, no zlepšujú sa. Aj kvalitatívne. V priemere dosahujú množstvo somatických buniek 112 000 na ml, obsah tuku 3,84 g/100g a 3,45 g/100g bielkovín. A túto kvalitu držia štandardne počas celého roka, aby nesklamali svojho odberateľa v Ne-



Manažér rastlinnej výroby FirstFarms Agra M, s.r.o., Søren G. Nielsen.

mecku. Neustále sa snažia hľadať cesty na zlepšenie: napríklad do krmiva pridali viac sóje na úkor repky. Aj vďaka zvýšenému množstvu sušiny, nemali pri kravách ani tento rok problém s tepelným stresom. Vyprodukovaný maštalný hnoj obohacuje pôdy, pripravovanú na sejbu repky, kukurice či pšenice.

Napriek tomu, že v suchšom roku 2018 bola aj tu úroda nižšia, v priemere asi o 20 percent oproti niekoľkoročnému priemeru, podarilo sa celú produkciu úspešne zobchodovať. Vďaka dostatočným vlastným či prenajatým skladovým kapacitám si udržali kvalitu pšenice mäkkej. Tak mohli využiť zvýšený dopyt po tejto komodite v Európe a predat ju aj za cenu štandardnej kvality E plus 10 eur za tonu. Cena je lepšia aj preto, že obchod ide takpovediac „na priamo“, bez sprostredkovateľov, čo je možné aj vďaka dobrým vzťahom s partnerom v Taliansku. Dokážu vyhovieť jeho požiadavkám na kvalitu či vybranú odrodu, no zároveň si všetky dodávky poistujú, čím znižujú riziko odmietnutia. Dlhodobá

spolupráca a otvorená komunikácia sa firme osvedčila aj s piatimi obchodnými partnermi na Slovensku. Všetky trhové komodity predávajú z dvora, teda FCA Malacky, čím celé riziko prepravy nesie nákupca.

„Náš úspech spočíva v tom, že sledujeme náklady a snažíme sa ich znížiť. Keď očakávame horšiu úrodu, pracujeme ešte tvrdšie a efektívnejšie. Napríklad strategicky vyberáme také odrody pšenice, ktoré môžeme predať za dobrú cenu. No treba mať aj šťastie a my sme vyťažili z toho, že sme predávali v správnom čase,“ prezrádza tajomstvo úspechu Søren G. Nielsen, manažér rastlinnej výroby. Už dnes môže podnik uskladniť 15 000 ton zrnín, no kapacitu skladov chce rozšíriť o ďalších 12 000 ton, plus pozberovú linku. Na modernizáciu už je všetko pripravené, aj keď v dôsledku odklonu financií na iné projekty sa začiatok stavby oddialil. No do úrody roku 2021 by už chceli mať všetky silá a sklady koncentrované na jedno miesto. „Je veľmi dôležité mať skladové kapacity, aby ste neboli nútení predávať v čase zberu, nezriedka za nižšie ceny. Ja som napríklad predával vlnajúcu úrodu do začiatku zberu tej novej,“ vysvetľuje Søren G. Nielsen a pokračuje: „Zároveň je podstatné mať aj dostatočný tok financií, aby ste si dlhšie skladovanie mohli dovoliť a pritom mohli riadne zabezpečovať prevádzku.“

Medzi zamestnancami nemajú v spoločnosti veľkú fluktuáciu, pretože ich nemotivujú iba výškou odmeny, ktorá mimochodom vo FirstFarms Agra M, s.r.o., predstavuje priemerne 5-6 eur na hodinu. Nová úprava zákona a zvýšenie príplatkov mali menší efekt na pracovníkov, ako očakávali – nezvýšil sa záujem o prácu v živočišnej výrobe, ktorá si vyžaduje človeka 365 dní v roku. No väčší problém pozorujú u niektorých ľudí, najmä tých, ktorí sem prichádzajú z mesta. Akosi čoraz menej chápu, o čom je poľnohospodárstvo. „Je pre nás frustrujúce, ak ľudia nerozumejú, že pre to, aby si oni mohli kúpiť jedlo v obchode, musí svoju prácu vykonať farmár. Často si postavia dom na okraji obce, no potom im prekáža, že za kombajnom sa praší, že traktor musí ísť po ceste pomalšie alebo že im z poľa zapácha hnoj.“ No aj na toto hneď Søren G. Nielsen ponúka riešenie – už piaty rok organizuje investičná spoločnosť FirstFarms „Deň otvorených dverí“. Na svojej farme víta školské deti i celé rodiny a ukazuje zvieratká, poľnohospodársku techniku, baví hrami, občerstvuje chutným gulášom a nápojmi. Počas tohtoročného Dňa otvorených dverí ich potešilo návštevou vyše tritisíc ľudí z okolia. A tí sú často prekvapení, keď vidia peknú čistú farmu a spokojné zvieratá.



Kravičky a teliatka sa majú v modernej maštali ako v štorhviezdičkovom hoteli.

> KONTAKT

FirstFarms Agra M, s.r.o.
Vinohrádok 5741
901 01 Malacky
Tel.: +421/ 34/ 7723 390
e-mail: info@firstfarms.com
www.firstfarms.com

V Poľnohospodári Nové Zámky zaznamenali vlani najvyššie tržby

Výmera obhospodarovanej pôdy	3 959 ha
Počet zamestnancov	105
Počet brigádnikov	200
Čistý zisk	566 347 eur

Spoločnosť Poľnohospodár Nové Zámky, a.s., sa stala pojmom v regióne juhozápadného Slovenska a spoľahlivým dodávateľom rastlinných a živočíšnych komodít. V roku 2018 si jej pracovníci pripomenuli 25. výročie úspešného hospodárenia po transformácii z družstva, kde sa od začiatku venujú rastlinnej výrobe, špeciálnej rastlinnej výrobe (ovocinárstvu a vinohradníctvu) a živočíšnej výrobe. Celá prevádzka je rozdelená do piatich výrobných stredísk v Nových Zámkoch a v Bánov.

V spoločnosti pestujú repu, pšenicu, a to i tvrdú, jačmeň sladovnícky, ale aj krmny, raž, slnečnicu, kukuricu, hrach a cukrovú repu. Časť výmery pšenice, raže, hrachu a kukurice množia v osivárskych programoch. Výrazne diverzifikovanú rastlinnú výrobu dopĺňujú ešte objemové krmoviny – lucerna, silážna kukurica a cirok. V posledných rokoch vyskúšali aj mak či konope.

Rok 2018 bol teplotne nadnormálny, no našťastie bolo aj dostatok zrážok. „Silný jarný dážď s ľadovcom nám zničili 50 hektárov osivovej kukurice, rovnaké množstvo hrachu a časť výmery cukrovej repy. Tá aj vďaka ďalšiemu priaznivému počasiu nakoniec priniesla očakávanú úrodu, čo sa o osivovej kukurici a hrachu nedá povedať. V ďalších mesiacoch extrémne teploty eliminovalo dostatočné množstvo zrážok. Takýto priebeh počasia najviac vyhovoval rastlinám jesenného zberu a teda kukurice, ktorá dala nadpriemerné úrody,“ hovorí generálny riaditeľ Ing. Marek Šimunek. Darilo sa aj jačmeňu ozimnému, ktorý zarodil tiež nadpriemerne. Spokojní boli v spoločnosti aj s úrodou slnečnice, repky, cukrovej repy a lucerny. „Kukurica dosiahla druhú najvyššiu úrodu za celý čas od vzniku spoločnosti. Pšenica ozimná potešila dobrými parametrami, ktoré boli veľmi dôležité pri vyjednávaní cien. Naopak, pri pšenici tvrdej sme s kvalitou mali problémy,“ dopĺňa informácie generálny riaditeľ a pripomína, že pri skladovníckom jačmeni mali okrem horších parametrov aj nepostačujúcu úrodu. Celkovo za rok 2018 však



Generálny riaditeľ Ing. Marek Šimunek (druhý zľava) sa spolu s ďalšími ľuďmi z novej pozberovej linky. Zľava pracovník na pozberovej linke Oto Krížan, technik BOZP Pavol Kaňák a pracovníci na pozberovej linke Peter Halász a Jozef Taric.

dosiahli v rastlinnej výrobe veľmi dobré výsledky.

V ovocnom sade dlhodobo pestujú jablká, slivky, broskyne, majú aj vinohrad. Výhodou bola absencia jarných mrazov. Neskôr však úpal, privalové zrážky a následná chrasťavosť spôsobili problémy pri jablkách. Broskyne bolo treba zase v najhorúcejších mesiacoch výdatne zavlažovať. Napokon bola celková úroda 1 094 ton jablák, 93 ton broskyň a 103 ton sliviek. Hrozna dorobili 63 ton, približne z 8 ton vyrobili vlastné víno. Značné problémy, ktoré spôsobilo počasie v špeciálnej rastlinnej výrobe, naznačili, že divízia potrebuje výraznejšiu reštrukturalizáciu. V budúcnosti by chceli skúsiť aj iné špeciálne plodiny. Na začiatok sa pustili do reštrukturalizácie vinice, kde sa zamerali na zmenu odrôd.

V živočíšnej výrobe sa v spoločnosti dlhodobo venujú chovu hovädzieho dobytku. Dojnice chovajú na dvoch farmách. Farma Bánov s 378 dojnícami dosiahla za rok 2018 historicky najvyššie množstvo predaného mlieka, v priemere po 28,22 l mlieka na kus a deň. Postupne sa darí odchovávať aj teľatá vo väčšom množstve, na ich výkrm prerobili priestor z niekdajšej ošipárne. Vlani nezaznamenali vo firme väčšie straty z úhynov, spokojní boli aj s predajom jalovic a býkov.

Farma dojníc v Nových Zámkoch dosiahla nárast v úžitkovosti ako aj celkového predaja mlieka na ustajnenú dojniciu, aj keď

nie v takom rozsahu ako farma Bánov. Predaj mlieka sa zvýšil o 570 litrov na deň. V poslednej štvrtine roku sa podarilo zastabilizovať produkciu aj požadovanú kvalitu mlieka od 362 dojníc. Celkovo spoločnosť za rok 2018 predala vyše sedem miliónov litrov mlieka, čo znamenalo medziročný nárast o jeden milión litrov.

Od roku 2016 rozbehli v spoločnosti rozsiahlu obnovu strojno-technologického parku a v priebehu dvoch rokov zakúpili viac ako 20 strojov a závesného náradia. Vlani pribudla tiež nová sušička a príjmový kôš. V ďalšom roku plánujú vybudovať nový sklad a zmodernizovať vyskladnenie a naskladnenie komodít. Pri takejto investícii budú schopní nielen vyčistiť, usušiť a uskladniť všetku svoju produkciu, ale poskytovať aj plnohodnotné služby. Nevyhýbajú sa ani investíciám do závlah, pretože si uvedomujú ich čoraz väčšiu potrebu. Dlhoročne investujú aj do pôdy.

V Poľnohospodári Nové Zámky nezanebávajú ani investovanie do ľudí, a to nielen prostredníctvom platového ohodnotenia a odmien. Ponúkajú aj ďalšie benefity, ako sú poukážky na nákup či wellness, spoločné zájazdy, školenia a vzdelávanie. „Naším cieľom je kvalitný a spokojný zamestnanec, ktorý bude k podniku lojálny. Vďaka takýmto pracovníkom vieme dosiahnuť dobré výsledky, rozvíjať a modernizovať celý podnik a prispôsobiť sa turbulenciám počasia, zmenám na trhu a v náladách spoločnosti. Dôležité je hľadať nových zamestnancov, pretože evidujeme veľmi vysoký priemerný vek našich pracovníkov. Aj napriek silnému tlaku lacnejšej pracovnej sily zo zahraničia má náš podnik všetkých zamestnancov len z blízkeho okolia,“ zdôrazňuje generálny riaditeľ.

Positívom je, že produkcia spoločnosti sa realizuje nielen pre veľkoodberateľov, ale aj cez vlastné predajne. Tak sa zvyšuje aj povedomie obyvateľov o jej aktivitách v regióne. Stabilizujúcim prvkom je aj to, že napriek veľkým investíciám spoločnosť nie je takmer vôbec zadlžená. V neposlednom rade sa jej manažéri aktívne podieľali na pripomienkovaní legislatívy. No chcú sa poučiť aj z nedostatkov. „Nemali by sme sa snažiť získať len čo najväčšie dotácie, ale pozrieť sa aj do vnútra podniku a hľadať rezervy vo vlastných výrobných procesoch,“ uzatvára Ing. Marek Šimunek.

> KONTAKT

Poľnohospodár Nové Zámky, a.s.
Komjatická 67
940 85 Nové Zámky
Predseda predstavenstva
a generálny riaditeľ:
Ing. Marek Šimunek
Podpredseda predstavenstva:
Ing. Ivan Moravčík
Tel.: +421/ 35/ 6428 314, 18
e-mail: simunek@polno.sk;
moravcik@polno.sk



Sedem rokov v **Pravoticiach**. Orientácia na produkciu a finalizáciu sa vyplatí

Výmera poľnohospodárskej pôdy

1 388 ha

Počet dojníc

408

Zisk po zdanení

239 940 eur

Manažment pravotického družstva má cit pre správne rozhodnutia. S elánom sa púšťajú do činností, ktoré prinášajú pridanú hodnotu a v konečnom dôsledku zabezpečujú finančné zdroje na ďalšie rozvojové programy ich činnosti. Tento prístup začali realizovať pred siedmimi rokmi, keď uchopili riadenie dovtedy priemerného podniku do vlastných rúk. V aktuálnom ročníku súťaže Top Agro im ich práca priniesla prvé miesto v kategórii poľnohospodárskych družstiev v znevýhodnených oblastiach.

Recept, ktorého sa držia, nespočíva v dramatickom

šetrení nákladov a optimalizácii výrobných štruktúr, čo v preklade znamená len rozvíjanie rastlinnej výroby bez chovu hospodárskych zvierat. Zvolili cestu, ktorá udržuje a dokonca rozširuje pestrosť ich hospodárenia. Rozbehli viacero podnikateľských činností a každý z projektov im prináša vyšší či nižší príjem. To v konečnom dôsledku kumuluje zdroje na ďalšie investície.

Príkladom je chov ošipaných, ktorý sa odrazu stal ziskovým. Dnes premýšľajú o zvýšení produkcie ošipaných tým, že investujú do nových ustajňovacích priestorov. Dôvody je potrebné vidieť vo výrobe mäsových špecialít, ktoré svojou chuťou a pôvodnými receptúrami zaujali zákazníkov. „Získali sme najmä náročného spotrebiteľa, ktorý si všíma kvalitu a zloženie výrobkov. K rozširovaniu výroby preto pristupujeme pomaly, aby sme mali našu hlavnú prednosť, chuť výrobkov, pod kontrolou,“ hovorí Ľuboš Podoba, predseda družstva.

Čiastočným riešením prispievajú v družstve aj k eliminácii problémov s premnoženou zverou. S poľovníckymi združeniami na



PD „Brezina“ Pravotice pod vedením Ľuboša Podoba udržuje a rozvíja pestrosť hospodárenia.

okolí uzavreli dohody o výkupe zveriny a poľovníci sú tým hmotne zainteresovaní na znižovaní jej stavov. Pravotickí družstevníci sa tak ešte viac vedia odlišiť od štandardnej ponuky mäsových výrobkov. Divinové mäso z regiónu pridávajú do klobás či do salámových výrobkov alebo ho predávajú vo vlastnej predajni. Od júna rozbehli aj rozvoz mäsa a mäsových špecialít do iných predajní a ku konečným zákazníkom.

V obci, ktorej počet obyvateľov prevyšuje len mierne číslo 300, sa zdá ako ekonomický nezmysel prevádzkovať špecializovanú predajňu mäsa. Predseda družstva to však vidí inak. Uvedomuje si, že ich podnik patrí medzi významných zamestnávateľov, ktorý poskytuje prácu viac ako 70 ľuďom. To ho pri prepočte zamestnancov na 100 hektárov pôdy radí medzi poľnohospodárske družstvá so široko diverzifikovanou výrobou.

„Nielen zamestnanci u nás nakupujú. Bežne tu stretávame ľudí z neďalekých Bánoviec nad Bebravou, Prievidze, Trenčína, Nitry alebo Topoľčian,“ vymenúva podľa evidenčných čísel vozidiel pred predajňou Ľuboš Podoba. Časť zákazníkov tvoria aj ľudia ubytovaní na ubytovni, ktorú družstvo zriadilo z dôvodu výstavby obchvatu Bánoviec nad Bebravou. Desiatky stavebných robotníkov tu strávil niekoľko rokov a po dokončení obchvatu ich vystriedali iné profesie. Napríklad v júli tu bolo takmer šesťdesiat študentov, ktorí prišli brigádovať do ovocných sádov v neďalekých Ostraticiach. Podľa čerešní zavesených na ušiach dievčat bolo jasné, z akého sadu sa v poobedných hodinách vracali.

Ovocinársky región inšpiroval aj pravotický manažment, hoci sa na pestovanie ovocia v minulosti neorientovali. Založili si šesťhek-



V ostatnom období investovali do skladových priestorov.

tárový sad marhúľ. Zvolili ovocie, ktoré sa nedá dlhšie preskladniť a preto je vhodné na skoré spracovanie. „Rovnako ako pri ošipaných, aj tu chceme ísť formou finalizácie. Či to bude výroba džemov v spolupráci s iným spracovateľom, alebo destilátov, to je ešte skoro hovoriť. Veď len tento rok sa na strohoch objavili prvé plody,“ poznamenáva pravotický predseda. Samozrejme, Ľuboš Podoba vníma, že ide len o akúsi doplnujúcu výrobu, ktorá však azda pomôže rozložiť podnikateľské riziko zo zlých rokov. „V jeden rok sa darí lepšie rastlinnej výrobe, inokedy nás potiahne mlieko alebo kamiónová doprava,“ pripomína predseda.

Medzinárodnú kamiónovú dopravu založili len pred pár rokmi a dnes disponujú šiestimi ťahačmi. Najnovší pribudol do netradičnej flotily pravotického družstva v tomto roku. Pri vyťažení kamiónov spolupracujú najmä s priemyselnými podnikmi pri Partizánskom a Prievidzi. „Zlepšovať ekonomiku družstva sa nám darí aj vďaka sušeniu kukurice. Koho by kedý napadlo, že tu budeme mať sušičku! V prevádzke je pritom už tretí rok a vlni usušila 5 500-ton kukurice,“ pochvaľuje si Ľuboš Podoba. Podľa výpočtu investícií sa zdá, že za Pravoticami je cudzí investičný kapitál. Nie je to tak. Predseda družstva sa obklopil ľuďmi, ktorí sú ochotní realizovať spoločné myšlienky často aj nad rámec pracovného zaradenia.

Dôležité sú výsledky. Za pravotický manažment hovoria výborné ekonomické ukazovatele, čoraz širšia diverzifikovaná výroba a tým aj značná zamestnanosť alebo zlepšenie života na vidieku v podobe rozšírenia ponuky regionálnych potravín. To, o čom už desiatky rokov hovoria predstavitelia štátu ako o lieku na saštartovanie agrozozortu, dokázali oni vo svojich mikropodmienkach. Za sedem rokov.



Medzinárodná kamiónová doprava sa osvedčila.

> KONTAKT

PD „BREZINA“ PRAVOTICE, družstvo
956 35 Pravotice 140
Predseda: Ing. Ľuboš Podoba
Tel.: +421/ 38/ 7687 335
e-mail: sekretariat@pdbrezina.sk

PPD Rybany – umenie udržiavať kontinuitu

Výmera poľnohospodárskej pôdy	2 248 ha
Počet pracovníkov	86
Zisk po zdanení	167 191 eur
Produktivita práce na pracovníka	76 303 eur
Priemerný zárobok	1 260 eur



Vedenie družstva, predseda Ing. Jaroslav Jaško je tretí zľava.

Polnohospodárstvo je živým obrazom Slovenska a dejiny každého poľnohospodárskeho podniku odrážajú život obcí, v katastrí ktorých hospodári. Keď na sklonku leta v roku 1949, bolo to 28. augusta, založili v Rybanoch družstvo, málokto v obci mu predpovedal dlhú životnosť. Vstup síce podpísalo 53 drobných roľníkov, ale hospodárili napospol na obecných pozemkoch. Až v roku 1955 vzniklo družstvo, ktoré malo navrch nad poslednými zvyškami súkromných roľníkov. A v roku 1961 sa k rybian-skému družstvu pridali JRD Borčany, Chudá Lehota, Pečeňany a Uhrovské Podhradie, čím vzniklo JRD V. zjazdu JRD Rybany. Tak bol položený základ dnešného Podielníckeho poľnohospodárskeho družstva.

Od pamätného roku 1949 uplynulo 70 rokov. Počas nich sa zrodila jedna z najsilnejších poľnohospodárskych značiek Slovenska. Keď sa dnes povie PPD Rybany, poľno-

hospodári, potravinári a obchodní partneri, ale aj ľudia zaujímaví sa o dianie v agro-sektore a na vidieku vedia, že reč je o družstve, ktoré príkladne hospodári na pôde i v maštaloch a garantuje svojim podielníkom vysoký životný štandard.

Začiatky naozaj boli strastiplné, naplnené drámou, akú vedela pripraviť len kolektívizácia. Štyri rodiny boli vystáňované za hranice rybiankeho chotára, pokiaľ sa nezlomil odpor dediny voči myšlienke spoločného hospodárenia.

Život sa vždy nesie v znamení striedania pokolení a boli to najmä mladí vzdelaní ľudia, ktorí od šesťdesiatych rokov začali dvíhať hospodárenie družstva. Štedrejšie štátne podpory, prílev techniky plus vzdelanie a poctivá robota družstevníkov posúvali Rybany medzi najlepšie hospodáriace podniky okresu, Západoslovenského kraja, Slovenska i Československa.

Tento vysoký štandard si družstvo udržalo aj po vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Úspešne preplávalo búrlivými transformačnými vodami, premenilo sa na družstvo podielníkov a na Slovensku sa stalo etalónom, podľa ktorého možno posudzovať dobré výsledky v obilnárstve, v produkcii repky ozimnej, cukrovej repy alebo vo výrobe mlieka.

Sila poľnohospodárskeho podniku je v stabilite úrod, užitočnosti hospodárskych zvierat, v efektívnom vynakladaní nákladov na jednotku produkcie a, prirodzene, vo vysokej kvalite ponúkaných produktov. Preto je PPD Rybany vyhľadávané odberateľmi potravinárskej pšenice, sladovníckeho jačmeňa, je pilierom stabilnej prevádzky cukrovaru v Trenčianskej Teplej alebo jednej z najdynamickejších sa rozvíjajúcich slovenských

mliekarni v Kežmarku budúcej značku AGRO TAMI. Ale či už Považský cukor alebo AGRO TAMI, múka, chlieb, mlieko, syry, jogurty či pivo majú základ na pôde. Teraz, keď celá krajina čelí veľkej klimatickej zmene sprevádzanej extrémnymi prejavmi počasia, vidno, kto ako na pôde gazduje. V Rybanoch aj v žatve 2019 dosiahli opäť viac ako šesť ton pšenice a jačmeňa priemerne po hektári, repky takmer 3,6 tony. Na rok poznamenaný obrovskými výkyvmi zrážok a teplôt, je to výborný výsledok. Do pozornosti treba dať produkciu mlieka s výše 10-tisíc litrovou priemernou ročnou úžitkovosťou dojníc a produkciou takmer 5,4 milióna litrov mlieka.

Kto je nositeľom dobrých výsledkov? Predseda družstva Jaroslav Jaško hovorí o spoľahlivom výkone celého družstevného tímu. Pri príležitosti sedemdesiatročného jubilea vzdal generácii zakladateľov, aj tých, ktorí družstvo ďalej zveľaďovali pod vedením niekdajšieho predsedu Michala Sahulčíka. Súčasnosť tvorí pokolenie Jaroslava Jaška a ekonómky Emílie Geciovej.

Na družstvo prišli v osemdesiatych rokoch. Spolu s nimi dozrelo silné pokolenie družstevníkov. Za všetkých spomeňme výkon výnimočného majstra svojho remesla, akým je napríklad Jozef Benko, ktorý denne nakŕmi vyše 1 500 kusov dobytky. Tento detail hovorí o vysokej produktivite práce i kvalite prác, ktorá udržiava vynikajúcu úžitkovosť kráv. Za tou je zootecnický manažment pod vedením Milana Mozolu, ktorý formuje družstevné stádo dojníc bezmála štyri desaťročia. Je tu aj skvelý opravár kombajnista Jaroslav Mondok, ktorý pracuje v družstve od svojich osemnástich rokov nepretržite 40 rokov.

Táto generácia päťdesiatnikov a šesťdesiatnikov už aktívne formuje svojich nasledovníkov. Kontinuitu na agronomickom úseku reprezentuje Peter Kovalčík a v technických službách Jakub Škoda. Emília Geciová tvrdí, že družstvo bolo poctené záujmom mladých poľnohospodárskych inžinierov pracovať v Rybanoch. Jakub Škoda na to odpovedá, že ich prilákala dobrá povest', ktorú potvrdilo tvorivé pracovné prostredie. „Ceníme si šancu, ktorú nám vedenie PPD Rybany dalo,“ zdôrazňuje.

Podnik má perspektívu vtedy, keď si vie vychovať nasledovníkov, keď vysokú mieru nárokov plní aj prichádzajúce pokolenie, ktoré, tak je to prirodzené, posunie latku ešte vyššie. To bolo a je pre PPD Rybany príznačné. Tu je aj odpoveď, prečo sa toto družstvo už 24 rokov pravidelne umiestňuje medzi sto najlepších poľnohospodárskymi podnikmi Slovenska v najstaršej súťaži manažmentov TOP Agro Slovensko.

> KONTAKT

Podielnícke poľnohospodárske družstvo

965 36 Rybany

Predseda: Ing. Jaroslav Jaško

Tel.: +421/ 38/ 7463 714

e-mail: sekretariat@ppdrybany.sk



Výsledky žatvy potešili aj v tomto zložitom roku.

Na Koš sme mali zabudnúť. Aj vďaka úspechu firmy **Agrodan** sa tak nestalo

Daniel Leitman bol jedným z najprogresívnejších roľníkov na hornej Nitre. Samostatne začal hospodáriť pred štvrtstoročím, keď pôvodné družstvo prenajalo jednotlivé výrobné úseky svojim zamestnancom. Stačilo pár rokov a nového hospodára z Koša spoznali aj v neďalekej Prievidzi. V baníckom meste otvoril viacero predajní, kde zákazníkom ponúkal zemiaky, cibuľu alebo mak z vlastnej produkcie.

Roľník, ktorý sa dovedty orientoval na špeciálnu rastlinnú výrobu, si pred pätnástimi rokmi splnil sen a vrhol sa aj do živočíšnej výroby. Začal s produkciou mlieka. Pred necelými desiatimi rokmi, ako jeden z prvých na Slovensku, dal do prevádzky vzdušný krávin nového typu. V čase, keď sa rúcal trh s mliekom, išlo o značné riziko, ktoré ocenil aj rezortný minister, ktorý sa zúčastnil na otvorení ojedinelých priestorov. Tak, ako pri pestovaní špeciálnych plodín, nezabúdala hospodár na spotrebiteľa. V Prievidzi spoločnosť Agrodan Koš, ktorú založil, prevádzkuje jediný mliečny automat.

Okres Prievidza sa za posledných 30 rokov z hľadiska štruktúry a objemu produkcie výrazne prepadol. Pri porovnaní s okolitými okresmi ako Partizánske, Topoľčany, ale napríklad aj Martin, došlo k vykastrovaniu pôvodnej štruktúry výroby poľnohospodárskych subjektov. Družstvá a obchodné spo-



Daniel Leitman so synom v roku 2014.

ločnosti z tohto regiónu sa až na malé výnimky dostali do špirály prepadu ekonomickej sily a straty zamestnanosti.

Prítom objem potravinárskej výroby bol v Prievidzi v porovnaní s inými regiónmi bohatý. Tamojší mäsokombinát, ako jediný z Československa, mohol vyvážať produkty do štátov vtedajšej Európskej únie. Takmer okamžite po roku 1989 zanikol. Podobne ako sušiareň zeleniny v Poľnoprodukte. Len

o niečo dlhšie fungovala mliekareň alebo výroba džemov v Nestle.

Daniel Leitman patril k novej generácii slovenských poľnohospodárov, ktorí sa rýchlo zorientovali v nových a pre poľnohospodárov nie vždy ľahkých ekonomických podmienkach. Takmer z ničoho vybudoval farmu, ktorá je dnes jedným z najstabilnejších poľnohospodárskych subjektov u nás.

V aktuálnom ročníku celoslovenskej súťaže poľnohospodárskych manažmentov TOP Agro sa jeho spoločnosť Agrodan Koš umiestnila v kategórii obchodných spoločností v znevýhodnených oblastiach na druhom mieste. Ide o jej najlepšie umiestnenie v súťaži a je to najlepší výsledok rozsiahleho prievidzského okresu v súťaži.

Žiaľ, Daniel Leitman si už ocenenie na októbrovom slávnostnom vyhodnotení neprevzme. V závere augusta vo veku 57 rokov po zákernej chorobe odišiel.

Daniel Leitman bol bojovník, ktorý dokázal pestovať plodiny na poliach poddolovaných banskou činnosťou v obci, ktorej meno malo byť vymazané z map Slovenska. Aj vďaka nemu a úspechu jeho firmy Agrodan Koš sa tak nestalo! Väčšina obyvateľov obce síce bola na prelome osemdesiatych a deväťdesiatych rokov presídlená do Kanianky, ale to mu nezabránilo vytvoriť z Koša centrum hornonitrianskeho poľnohospodárstva.

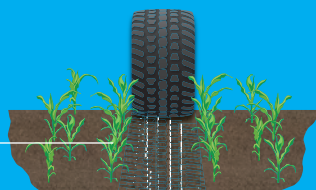


Až o 10% vyšší výnos

Viac priestoru pre každú rastlinu vďaka systému DeltaRow znamená lepší rast a navýšenie výnosu v porovnaní s klasickým spôsobom jednoriadkovej seby.

Zakladanie kolajových riadkov bez strát

Pri automatickom nastavení kolajových riadkov sa vypne vždy jeden riadok systému DeltaRow a výsevek druhého riadku sa zdvojnásobí. Tak vznikne široký kolajový riadok, ktorý umožňuje jazdiť v poraste i so širokými pneumatikami, bez nutnosti znížiť počet vysiatych zŕn na hektár.



Inovatívny presný výsev

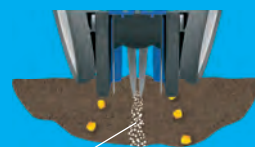
LEMKEN AZURIT.

VŠETKY DOBRÉ VECI SÚ TRI.



Centrálne uloženie hnojiva

Medziriadkové DeltaRow hnojenie pod päťu zaisťuje výbornú dostupnosť živín pre koreňový systém.



o 70%

viac priestoru pre každú rastlinu vďaka spôsobu ukladania osiva

DeltaRow do trojuholníkového sponu

Predsadené ukladanie zŕn výrazne zlepšuje podmienky pre rast, viac vody a svetla. Pri rovnakom počte jedincov na hektár ponúka systém

DeltaRow

výraznú výhodu, spočívajúcu vo väčšom priestore pre rast každej rastliny.

 **LEMKEN**

The Agrovision Company

Food Farm kladie dôraz na produkciu aj ekológiu

Výmera ornej pôdy	2 753 ha
Počet pracovníkov	75
Čistý obrat	6 003 925 eur

Food Farm Hlohovec je moderná spoločnosť, ktorá sa zameriava na pestovanie poľnohospodárskych plodín, chov mliekového typu dobytky vrátane šľachtiteľského chovu. Po transformácii a vstupe spoločnosti SANAGRO do s.r.o. Food Farm v roku 2012 a postupnej transformácii podniku, sú súčasťou celku aj PD Horné Otrokovce a Agrovia, od roku 2018 aj PD Šalgovce, ktoré hospodária v znevýhodnených podmienkach.



Dobrá krmovinová základňa je dôležitým prvkom pre fungovanie živočíšnej výroby.

Food Farm zaberá lokality okolo Leopoldova, Dvorníkov, Bojničiek a Koptotoviec a tiež pod horu okolo Dolného a Horného Trhovišťa, Dolných Otrokoviec, Pastuchova a okolí. Dominantou plodinou sú oziminy – pšenicu pestujú na 1 188 hektároch, ozimnú repku na 570 hektároch. Ďalšie ekonomicky významné plodiny sú jarný jačmeň, tvrdá pšenica, cukrová repa a ešte osivová kukurica a sója. Pšenica ozimná zarodila v sledovanom roku 5,3 tony na hektári, spokojní sú poľnohospodári aj s repkou ozimnou (3,38 tony z hektára) a jarným jačmeňom (4,68 tony z hektára). Vlnajšok charakterizoval najmä nedostatok vlhky počas letných mesiacov, čo zmenilo vyhliadky na dobré úrody z jari, keď výdatnejšie pršalo. Ozimi-

ny znášali suchá o trochu lepšie ako jariny, z trhových plodín najlepšie obstála repka, pšenica a jarný jačmeň. Stálou komoditou je osivová kukurica, ktorá zaberá 50 hektárov pod závlahami.

V dôsledku toho, že aj ostatní prvovýrobcovia mali problémy s objemami a kvalitou úrody, sa producentom z Food Farm podarilo predat tieto komodity za optimálne ceny. Spoločnosti sa darí lepšie speňažovať úrodu aj preto, že pri jej odbyte spolupracujú s obchodnou spoločnosťou Lukra Slovakia, ktorá sa venuje nákupu i predaju komodít a komplexným službám v agrosektore. Vďaka veľkým objemom komodít dokáže vyjednať lepšiu cenu pre prvovýrobcov.

Food Farm ma sústredenú živočíšnu výrobu na farme Dolné Trhovište. Vlni tam chovali 520 dojníc holštajnskeho plemena. Ročná priemerná produkcia bola 11,5-tisíc kilogramov na dojniciu, takže firma dodala do mliekarní 5,6 milióna kg mlieka. Najväčšiu položku pri výrobe mlieka, a to kvalitné krmoviny pre dojnice, dorábajú v divízii rastlinnej výroby. Základ tvorí kvalitná silážna kukurica a lucerna. Aj rok 2018 bol z hľadiska cien mlieka rozporuplný, no v porovnaní s predchádzajúcim obdobím došlo predsa len k určitému zlepšeniu. Dobrá kvalita produkcie a veľký objem zaručil optimálny výnos. Mlieko od dojníc z Food Farm tieklo do mliekarní Agro Tami v Nitre.

Riaditeľ Food Farm Daniel Antalík pripomína, že postupné zhoršovanie klimatických podmienok núti dôslednejšie zvažovať aj nákup poľnohospodárskej techniky. „Tak to bolo aj pri veľkej investícii v minulom roku, keď sme za 550-tisíc eur kúpili pásový traktor s maximálnym výkonom 700 koní a k nemu hĺbkový kyprič, ktorý dokáže obhospodarovat veľké plochy ornej pôdy. Príslušné závesné zariadenie – kyprič s výsevom – nám umožňuje jedným prejazdom skypriť i zasiat ozimnú repku. Po hĺbkovom kyprení pôda dokáže výraznejšie šetriť vlhkosťou, čo je pri repke dôležité aj preto, že sa seje relativ-



Daniel Antalík a Tomáš Kohút zo spoločnosti Sanagro veria, že postupná modernizácia živočíšnej výroby prinesie ešte lepšie výsledky ako v roku 2018.

ne plytko,“ hovorí Daniel Antalík a dodáva, že veľká investícia na farme ich ešte len čaká. „Na preskladnenie úrody máme veľké haly, ktoré prešli drobnými úpravami. To stačí na krátkodobé skladovanie, keď treba vyčkať na lepšiu odbytovú cenu. No najväčšou očakávanou investíciou je výstavba nových maštali pre 600 dojníc s moderným technologickým zariadením. Súčasná stavba sú zo 70. rokov minulého storočia a nezodpovedajú nárokom súčasnosti. Ich prevádzka si vyžaduje oveľa viac ľudskej práce, technológie sú neefektívne, nehovoriac o tom, že v nových priestoroch budú aj optimálne podmienky pre zvieratá, ekologickejšia bude aj likvidácia živočíšnych odpadov,“ konštatuje D. Antalík. Doterajšie objekty chcú vo firme využiť napríklad na odchov teliat alebo na skladové účely, prípadne asanovať. Teda v pláne je celková revitalizácia areálu živočíšnej výroby.

Matematika nepustí a toho sú si vedomí aj hospodári vo Food Farm. Kým základné úkony v divíziách rastlinnej a živočíšnej výroby zvládnu sami vrátane hnojenia i chemickej ochrany plodín, pri niektorých činnostiach sa im viac vyplatí prenechať úlohu partnerom vykonávajúcich služby. Ide najmä o nárazové zberové práce obilnín alebo siláží, prípadne o lisovanie slamy. Optimalizácia nákladov sa doteraz veľmi nedarila v personálnej oblasti, keď stúpajú náklady na nočné príplatky či na prácu cez víkendy. Navyše, najmä živočíšna výroba nie je atraktívna ani pre brigádnikov. Aj preto sa v spoločnosti snažia čoraz viac oslovovať ľudí z iných regiónov Slovenska, ba aj cudzincov. V tomto smere im pomohli aj legislatívne zmeny v súvislosti so zamestnávaním brigádnikov.

> KONTAKT

Food Farm, s.r.o.,
člen skupiny SANAGRO
Piešťanská 3
917 01 Trnava
Riaditeľ: Daniel Antalík
Mobil: +421/ 902/ 225 865
e-mail: obchod@foodfarm.sk
www.foodfarm.sk



Rastlinné komodity sa dorábajú neraz aj v horšom teréne, výsledky za rok 2018 sú optimálne.

Pavel Petránek vie, v čom spočívajú pravé hodnoty

Špecialista na gazdovský chov moriek a kurčiat

Predaj z dvora

limit do 10-tisíc kusov hydiny

Počet pracovníkov

6

Najväčším kontrolórom poľnohospodára, ktorý predáva produkty z farmy, je jeho zákazník. Taká je životná skúsenosť rodinného farmára Pavla Petránka. Pred sedemnástimi rokmi sa vrátil po takmer päťročnom zbieraní skúseností na anglických farmách do rodných Turčianskych Teplíc. V rukách mal základný kapitál na to, aby sa mohol osamostatniť a podnikáť na svojom. V neďalekom Čremošnom bol na predaj hospodársky dvor niekdajšieho družstva a mladý Petránek príležitosť využil.

Dnes je lídrom stredoslovenského regiónu v produkcii čerstvej morčaciny. Vybudoval si sieť stálych odberateľov, ktorým predáva čerstvé kuracie mäso a, pravdže, predovšetkým už spomínanú morčacinu. Je tiež dodávateľom odchovaných moriakov drobnochovateľom. Aj vďaka takýmto osvieteným producentom majú ľudia na vidieku možnosť ešte chovať hydinu. Chovu moriek a hydiny Petránek rozumie ako málokto, veď v Británii pracoval aj v službách spoločnosti British United Turkey, firmy, ktorá vtedy udávala celosvetový trend v šľachtení moriek.

S mladým Pavlom Petránkom sa do Turca vrátil starý dobrý gazdovský prístup k pôde, rastlinám a zvieratám. Taký, aký praktizovali slovenskí roľníci do nástupu kolektívizácie. Aj jeho príbeh pripomína predkov, ktorí odišli do Ameriky, zarobili tam v baniach alebo oceľiarňach peniaze, vrátili sa domov, prikúpili zem a zveľadili svoje hospodárstvo.

Pavel Petránek neprivatizoval, netransformoval, začínal, ako hovoria Česi, od piky. Jeho vášňou boli od detstva zvieratá, už ako študent choval kravičku, možno preto patril k najúspešnejším študentom zootechniky na SPU v Nitre. Vášeň k zvieratám je najlepším

motorom štúdia a neskôr podnikania. Vlastne to sa začalo v Petránkovom podaní už spomínaným chovom kravičky. S ňou urobil prvý veľký chovateľský aj podnikateľský krok a zarobil si vlastnými silami a umom prvú korunu. Bolo to oslobodzujúce a motivujúce, dodávajúce inšpiráciu do ďalšej tvrdej práce.



Pavel Petránek je zanieteny chovateľ hydiny.

Pavel Petránek je muž, ktorý dobre odhadol svoje možnosti a dobre číta meniace sa potreby a túžby slovenskej spoločnosti. Tá už je vyliečená z ponuky potravín, ktorú servírujú veľké obchodné siete. Ľudia chcú opäť jesť krehké, chutné, šťavnaté mäso, nie také, ktoré sa na panvici scvrkne. Chov moriek a brojlerov v Čremošnom im takéto mäso ponúka. Nie je z rýchlovýkrmu, ale z chovu, kde hydina má čas a priestor, aby pokojne rástla.

Farmár vraví, že každý kus hydiny z jeho hospodárskeho dvora prejde cez jeho ruky aj ruky obetavej, pozornej manželky a šiestich zamestnancov, ktorých vníma ako svojich kolegov. Jednoducho, hydine so značkou Morky Petránek nechýba počas chovu ani potom počas spracovania kontakt so sta-

rostlivým hospodárom a jeho tímom. Ak sa dnes hovorí o personifikácii, teda poľudštení výroby potravín, Petránek ukazuje, ako sa to dá robiť v podmienkach malej farmy, kde sa na jatočné účely chová desať tisíc kurčiat a moriek.

Tento veľkostný limit pre farmy praktizujúce predaj z dvora by bolo vhodné v záujme ďalšieho rozvoja tohto typu podnikania inovovať. Napríklad tak, že by sa prepočítala produkcia hydiny na dobytčiu jednotku. Umožnilo by to lepšie manévrovanie, aj istý rast produkcie, ale stále v medziach fyzických, teda ľudských možností farmára a jeho tímu. Hoci Pavel Petránek aj iní farmári už navrhovali túto zmenu, úrady si dávajú načas.

Toľko rozprávame o sebestačnosti a pritom jednou zo základných podmienok je utvárať tím, ktorí produkujú živé biologicky cenné potraviny, podmienky na to, aby výrobu rozvíjali a priťahovali k nej ďalších ľudí na vidieku. Nie je všetko len o veľkých spoločenských témach, akými boli či sú dvojaká kvalita potravín. Tú ostatne najjednoduchšie vyrieši rastúca produkcia kvalitných domácich potravín. Tej treba uvoľňovať cestu.

Slovenské poľnohospodárstvo podobne ako západoeurópske rieši generačný problém. Mladým sa na farmy veľmi nechce.

Ale kto, ak nie farmár si má vychovať svojho nasledovníka? Zázemím Petránkovej farmy je cca 15 hektárov pôdy a lúk. Tejto jesene oznámil družstvu, ktorému prenajímal 1,5 hektára pôdy, že ju začne obhospodarovať sám. Nemohol sa pozeráť na to, že zem už roky nie je hnojená. „Mám maštalný hnoj, postarám sa o to, aby pôda nestrácala úrodnosť. Chcem svojim deťom odovzdať zveľadenú a nie vyšľahanú pôdu,“ hovorí.

Nedávno kúpil dva kone čistokrvného plemena shagya arab. Syn aj dcéra si ich okamžite zamilovali, do ich života priniesli pravidelnosť, systém a, pravdže, nový cit – lásku k elegantným zvieratám. Je krásne jazdiť, ale jazdu si treba zaslúžiť aj opaterou koní. Potom nadobúda pohľad z konského sedla na okolitý svet iný rozmer. Iste, jazda na koni prináša priam aristokratický zážitok, ale jeho odvrátenou stranou je ona práca v podobe starostlivosti o zvieratá života. Tá s tou poetickou stránkou života neodlučiteľne súvisí.

Dobrý farmár vie, v čom spočívajú pravé hodnoty.



Pár koní je osviežením rodinnej farmy.

> KONTAKT

Morky Petránek, s.r.o.
Partizánska 70/467
039 01 Turčianske Teplice
Prevádzka – Predaj z dvora
Čremošné 135
Mobil: + 421/ 904/ 489 628
e-mail: moriak@moriak.sk

BRIDGESTONE

VX-TRACTOR
Viac trakcie. Na dlhšie obdobie.



Lepšie hospodárenie s produktmi od spoločnosti Bridgestone

Pre svojho najbližšieho autorizovaného predajcu spoločnosti Bridgestone navštívte naše webové stránky. **Bridgestone je v súčasnosti najväčší výrobca pneumatík a gumárenských výrobkov na svete.**

Bridgestone Europe NV/SA, organizačná zložka Slovensko
Ivan Kamenský, tel. 0911 983 240
ivan.kamensky@bridgestone.eu, www.bridgestone.eu

 **BRIDGESTONE** 
Worldwide Olympic Partner

Aj bez závlah dokážu v PD Kolta úspešne hospodáriť

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 814 ha
Výnosy	3 049 161 eur
Náklady	2 922 239 eur
Počet zamestnancov	15



Vedenie podniku: výkonný riaditeľ Ing. Bartolomej Takáč (zľava), ekonómka Ľudmila Košíková a agronóm Ing. Michal Martosy denne riešia aktuálne úlohy.

Pri hodnotení výsledkov hospodárskeho roku 2018 mohli v PD Kolta konštatovať, že každý plnil svoje povinnosti tak, aby družstvo mohlo úspešne pokračovať v nastúpenej ceste ozdravného a reštrukturalizačného procesu. Od roku 2010 po zmene majiteľov a výmene vedenia bývalého družstva prebiehajú totiž radikálne zmeny vo výrobnéj aj v organizačnej štruktúre. „Cieľom bolo zastaviť úpadok hospodárenia. Zakladateľské a kontrolné funkcie družstva na čele s predsedom Ing. Jozef Ōszim sa oddelili od výkonných funkcií,“ vysvetľuje výkonný riaditeľ Ing. Bartolomej Takáč.

Po týchto zmenách sa podarilo podnik zastabilizovať. To, že sa družstevníkom da-

rí, dokazuje v posledných rokoch aj viacnásobné umiestnenie v prvej stovke najlepších poľnohospodárskych podnikov v súťaži Top Agro ako aj množstvo uznaní a ocenení za pestovateľské výsledky. Po radikálnom reze vo výrobnéj štruktúre, keď živočíšnu výrobu v dôsledku stratovosti úplne vynechali, ostala v rastlinnej výrobe len pšenica, ozimný a jarný jačmeň, repka a kukurica. Ing. B. Takáč zdôrazňuje, že k tejto osevnej štruktúre majú dobudovaný strojový park, ktorý, samozrejme, treba udržiavať na patričnej technickej a technologickej úrovni. Stalo sa pravidlom, že pri nákupe nových traktorov s čoraz vyššou ťažnou silou dokupujú aj zodpovedajúce závesné náradie.

V rámci diverzifikácie a rozvoja špeciálnej rastlinnej výroby v predchádzajúcich rokoch začali pestovať tekvice, do osevného plánu na rok 2019 zaradili aj pestovanie horčice (40 ha) a facélie (12 ha). Pred rokmi v priestoroch bývalého vinohradu družstevníci založili orechový sad na 11,2 ha. Žiaľ, mladé ovocné stromčeky boli v posledných dvoch rokoch vystavené tvrdým úderom neskorých jarných mrazov, ktoré očividne zabrzdlili ich vývoj.

Koľtania pri úvahách o špecializovanej výrobe sú v zvláštnej pozícii. „Musíme si uvedomiť, že pestovať

môžeme len také plodiny, ktoré nevyžadujú závlahu. V našom chotári nie sú a nemáme ani dostatočné nadzemné vodné zdroje. Pred rokmi sme skúšali pestovať osivovú kukuricu, ale trpká skúsenosť s nerentabilnou výrobou nás rýchlo vyviedla z omylu,“ vracia sa do minulosti Ing. B. Takáč. Vsadili na kvalitu spracovania pôdy a precíznymi pôdoochrannými opatreniami chcú aspoň zadržať existujúcu vlahu čo najdlhšie v pôde. Od kvalitnej podmiety po hlboké podryvanie podorničia, cez výber vhodných odrôd do suchších podmienok až po presné a precízne doplnenie potrebných živín, ktoré sú aplikované na základe rozborov pôd – všetkými úkonmi v družstve sa snažia zabezpečiť prítomnosť veľmi dôležitého výrobného činiteľa v pôde. To má na starosti agronóm Ing. Michal Martosy. Pestovateľské úspechy, ktoré dosahuje so svojimi spolupracovníkmi, si vyslúžili mnoho ocenení. Nie náhodou riaditeľ vyzdvihuje prácu celého osadenstva podniku, ktoré sa denno-denne pasuje s náročnými úlohami. Okrem technického zabezpečenia nemajú dôraz kladie aj na personálne obsadenie. Pozornosť venuje hlavne mladšej generácii. V súčasnosti priemerný vek družstva je 42,6 roka a chcú ho ešte znižovať.

„Roľník v každej dobe musel bojovať o svoju holú existenciu v rôznych prírodných a ekonomických podmienkach. Je to tak aj v súčasnosti, keď popri neúprosnych trhových podmienkach azda ešte väčšou výzvou nielen pre poľnohospodárov, ale pre celý svet, sa stáva globálna zmena klímy. Tento problém bude treba riešiť nielen na úrovni podnikov a pestovateľov, ale aj celospoločensky. My svoj podiel práce určite k tomu pridáme,“ prízvukuje Ing. Bartolomej Takáč.



Kvalitná príprava pôdy je základom úspešného pestovania aj v podmienkach bez závlah.



Vďaka nadpriemerným úrodám obilnín má nakladač dostatok práce pri skladovaní a prevetrávaní pšenice, pripravovanej pre zmluvných odberateľov.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo KOLTA
941 33 Kolta
Výkonný riaditeľ:
Ing. Bartolomej Takáč
Tel.: +421/ 35/ 6479 116
e-mail: takac.bartolomej@gmail.com

Zdenek Černay

– kde je voda, tam je život

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 555 ha
Počet pracovníkov	44
Obrat	3 771 627 eur
Produktivita práce na pracovníka	85 719 eur

Pri hodnotení slovenského poľnohospodárstva posledných 30 rokov sa zrodil dosť stereotypný pohľad: odvetvie upadlo, s výnimkou obilí, repky, kukurice, cukrovej repy ostatná produkcia, najmä živočíšna, sa prudko znížila. Veľa sa diskutuje o nezávladnutej štátnej agrárnej politike, o zle vyrovnaných podmienkach pri vstupe slo-

mus. Patrí k poľnohospodárom, ktorí na Slovensku najlepšie využívajú závlahy. Oblasť Senca a jeho okolia patrí k najaridnejším, teda najsuchším v krajine. Potvrdzujú to aj dlhodobé merania zrážok, ktoré si Zdenek Černay vedie. Ak niekde prší, Senca sa zrážky vyhnú alebo tu zaprší len symbolicky. Napriek tomu si Černay trúfol pestovať zemiaky



Práca na poli musí byť čo najkvalitnejšia.

venského agropotravinárstva do EÚ. Menej sa však hovorí o samotných poľnohospodároch, o tom, ako oni zvládli svoju rolu.

Máme manažmenty, ktoré omieľaním, ako sa veci nedajú riešiť, doviedli nimi vedené firmy na psí tridsiatok. A sú ľudia, ktorí dokázali z minima dosiahnuť maximum. Škoda, že tvoria menšinu, keby hrali prím, vyzeralo by slovenské poľnohospodárstvo inak.

V Senci už tridsať rokov hospodári Zdenek Černay. Z pôvodných dvoch hektárov vybudoval postupne podnik, obrábajúci vyše 1 400 a spolu so synom dovedna 1 800 hektárov poľnohospodárskej pôdy. V slovenčine čoraz viac používame anglický pojem farmár, Zdenek Černay je však najmä zaniatený roľník. Muž, ktorý pozná každú piad' svojho chotára ako vlastnú dlaň a využíva najmodernejšie pestovateľské postupy a techniky. Tak by sa v skratke dal charakterizovať tento vitálny šesťdesiatnik.

Ak sa mu v priebehu troch desaťročí, ktorými sa rámcuje história ponovembrového Slovenska, podarilo vybudovať moderný podnik, je to preto, lebo okrem stabilných úrod, dokáže produkciu dobre speňažovať. Tak, ako sa rodinná farma postupne vzťahala, pribúdali k nej pozberové linky a sklady. A to nielen na obilie či repku a slnečnicu, ale aj na zemiaky a cibuľu, ktoré smerujú k odberateľovi v balení, aké si ten želá.

Typickou Černayovou črtou je pragmatiz-

a cibuľu, ich úrody v priebehu rokov stabilizoval práve dôsledným využívaním závlah. Spomeňme, že zemiaky dosahujú hektárovú úrodu okolo 40 a cibuľa 50 ton.

Napríklad cibuľa od začiatku vegetácie dostala do polovice júla v extrémne suchom a horúcom roku 2019 vyše 400 milimetrov závlahovej vody. Nebola to jediná plodina, ktorá bola zavlažená. Ekonomicky najvýnosnejšia osivová kukurica je, samozrejme, pod závlahou, takisto cukrová repa. Závlahu dostávajú, keď sa to dá, aj obilniny a repka.

Žatva 2019 vydala nasledujúce svedectvo: pšenica pod závlahou dala úrodu 5,6 tony, ale bez závlahy len 3,7 tony. Zavlažovaná cukrová repa mala v júli vykročené naj-



U Zdenka Černaya možno vidieť všetky typy zavlažovačov – od tých najstaších po najmodernejšie.



Vďaka závlahám cibuľa dosahuje aj 50-tonové hektárové úrody, hovorí Zdenek Černay.

menej k 70-tonovej úrode priemerne z hektára, ale tam, kde voda do zavlažovačov nedosiahla, uschli jej listy na tabak. Aj preto Zdenek Černay vyhodnocujúc končiace sa desaťročie, v ktorom narátal päť extrémne suchých ročníkov, vyjadruje presvedčenie, že bez cieľavedome využívaných závlah prestáva mať hospodárenie zmysel.

Denný výkon závlah na jeho farme dosahuje od 70 do 100 hektárov, čo je na slovenské pomery zriedkavosť. Keby bola pravidlom, boli by tohtoročné straty zo sucha podstatne nižšie. Lenže dosiahnuť takýto výkon od zhruba 20-tich mužov šesť dní v týždni deň a noc, nie je jednoduché. No keď sám hospodár ide svojim zamestnancom príkladom, keď ľudia dostávajú za výkon primeranú plácu, dá sa zvládnuť aj to, čo sa inde zdá nemožné.

V istom zmysle je Zdenek Černay poľnohospodár maximalista, usiluje sa ísť vždy na hranicu možností. Chcenie je však v prípade tohto muža podložené aj umením, a to zasa pravidelným štúdiom nových technológií. U tohto hospodára nájdeme všetky typy zavlažovačov – od klasických pásových po najmodernejšie lineáry. Vie využiť všetky dostupné zdroje vody. Tu kdesi je odpoveď na to, prečo sa mu darí. V jeho prípade naozaj platí – komu sa nelení, tomu sa v chotári zelení.

Úspech v každom podnikaní, aj v poľnohospodárstve, kde riziko podčiarkuje nevysspytateľné počasie, závisí napokon od toho, ako sa svojej role zhostia ľudia. Pravda, nielen tí, ktorí dorábajú chlieb v potu tváre, ale aj tí, čo im vytvárajú podmienky na hospodárenie. Ak niečo potrebuje slovenské poľnohospodárstvo, tak je to stabilita ekonomických rámcov pre podnikanie na pôde. Doba už naozaj oddelila kúkoľ od zrna, treba podporiť tých, čo chcú, vedia a vydali o tom svojou prácou v uplynulých rokoch dôkazy úrodami, kvalitou produkcie, ktorá našla uplatnenie v obchodných sieťach. Práve takýchto hospodárov Slovensko potrebuje. Zdenek Černay patrí medzi nich.

> KONTAKT

Zdenek Černay, SHR
Slnečná 4
903 01 Senec
Mobil: +421/ 905/ 905 962
e-mail: info@cernay.sk
www.cernay.sk

V PD Okoč-Sokolec vedia, ako dosahovať čo najlepšie výsledky

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 706 ha
Počet zamestnancov	52
Počet dojníc	575

Aj tento raz sa v súťaži Top Agro Slovensko Poľnohospodárske družstvo Okoč-Sokolec umiestnilo v prvej desiatke medzi poľnohospodárskymi družstvami v produkčných oblastiach. Výborné výsledky hospodárenia sú skombinované z ukazovateľov dosiahnutých tak v produkcii mlieka, ako aj v rastlinnej výrobe. Rok 2018 bol naozaj suchý a na juhu Slovenska jeho dôsledky výrazne pocítili mnohí, ale v Okoči mali šťastie. Zapršalo akurát vtedy, keď bola vlaha potrebná. V kombinácii s ostatnými vstupmi, ktoré sa dajú ovplyvniť, družstevníci sa mohli tešiť z dobrej úrody obilnín a kukurice.



Manažment PD Okoč-Sokolec tvorí zohratý tím. Zľava: zootechnik Milan Blaho, zástupca riaditeľa Štefan Győri, riaditeľ Ing. Róbert Pataki, agronóm Július Fitos a ekonóm Ing. Vincent Dosztál.

„V rastlinnej výrobe musíme byť vždy v strehu, lebo nikdy nevieme, čo sa udeje. Dáme rastlinám všetko, aj v správnych termínoch, ale ak nepríde voda, vyjde všetko navivoč. Voda je v režii všetkých úkonov a vstupov tým najslabším článkom,“ hovorí výkonný riaditeľ PD Okoč-Sokolec Róbert Pataki a porovnáva situáciu so živočíšnou výrobou: „V kravíne vieme nastaviť všetky vstupy, nemusíme čakať, čo nám príde z oblohy. Tam treba dávať pozor skôr na ľudí. Je to veľmi rutinná práca, každý deň sa opakujúce činnosti. Kto spadne do tej rutiny a myslí si, že to pôjde samo, dostane sa do pekiel. Živočíšna výroba je dobrá tam, kde sú dôslední ľudia.“

Hlavný zootechnik Milan Blaho dopĺňa: „V našich ustajňovacích priestoroch však máme problém s vysokými letnými teplotami – aj nad 38 stupňov Celzia. Tieto hodnoty sú pre dobytok príliš vysoké a hoci sa snažíme zvieratám pomôcť ako sa dá, tepelným stre-

som trpia. Preto veľmi vítame prípravu výstavby novej maštale.“ Riaditeľ družstva približuje: „Sme ešte len na začiatku. Výstavba je odsúhlasená, vykúpujú sa pozemky, čaká nás ešte veľa práce. Zvieratá máme teraz na dvoch farmách, kde sú technológie už zastarané. V novej maštali bude lepšie prostredie pre zvieratá aj pre ľudí a očakávame zníženie nákladov.“

Ekonóm Vincent Dosztál prísny okom sleduje finančné toky, preto poznamenáva: „Postaviť to určite zvládneme a pri predpokladanej cene mlieka 0,31 eur za liter investíciu vo výške 2,3 milióna by mala mať návratnosť 6,3 roka.“ Predpoklady na to sú tie najlepšie. V úžitkovosti sa podľa hodnotenia Slovenskej holštajnskej asociácie umiestňuje PD Okoč-Sokolec pravidelne na prvých miestach s ročnou dodávkou mlieka nad 11 400 kg/dojnicu a priemerným obsahom tuku nad 4 percentá.

V rastlinnej výrobe je zvyšovanie hektárových úrod podmienkou udržania ekonomických výsledkov na primeranej úrovni. Agronóm Július Fitos spomína: „Keď sme mali spracovateľský priemysel, okolitý svet nás vôbec nezaujímal. Keď bola zlá úroda, automaticky išli hore ceny. Bol dopyt, bolo treba zásobiť priemysel. Teraz naša domáca situácia nikoho nezaujíma. Komodity sa vyvážajú do zahraničia a tam sa riadia podľa svetových cien. Tým je aj ekonomika úplne inde. Voľakedy stačilo dopestovať 6 ton pšenice a teraz musíme zobrať z hektára aj 7-8 ton.“

V tomto družstve teda dokážu dosahovať dobré výsledky. Nechýbajú vedomosti, nadšenie, zodpovednosť. V poslednom období však aj ich začína čoraz viac trápiť nedostatok nových ľudí na prácu, a to hlavne v živočíšnej výrobe alebo pri obsluhu čoraz zložitejších strojov. Zatiaľ ešte situáciu zvládajú, ale pomaly ľudia odchádzajú do dôchodku a čím

dalej, tým ťažšie je nájsť náhradu. „Ešte pred pár rokmi sa ľudia do práce hlásili. Teraz už to tak nie je. To je signál, že zmena prichádza a aj keď poľnohospodári zo všetkých kútov Slovenska bijú na poplach, nevidím, že by sa to niekto na najvyšších úrovniach snažil riešiť,“ konštatuje Róbert Pataki. Vyjadruje pritom obavy, že za pár rokov tu nebude mať kto pracovať. Preto zvažujú, že v chove kráv zakúpia automatickú dojáreň. Rozhodnutie padne zrejme, až keď bude postavený nový kravín, ale asi to bude skôr nutnosť, a nie „panské huncútstvo“, ako hovoria.

Veď v živočíšnej výrobe už teraz pracuje 15-20 percent dôchodcov. „Mladí v nej pracovať nechcú, pretože je to nečistá práca a nepozná víkendy ani sviatky. Kým niekoho zoženieme, vymeníme aj dvoch – troch. Teraz sa ľudia ľahko zamestnajú v okolitých podnikoch, kde nemusia robiť cez víkendy. Otázkou je, dokedy to takto bude?“ kladie si otázku výkonný riaditeľ a dodáva: „Poľnohospodárstvo bolo aj bude, automobilky môžu odísť do dňa na deň a nie každý môže ísť do zahraničia. Politici sa potrebujú pochváliť, že ľuďom zabezpečili prácu, ale akú prácu? Tú najjednoduchšiu, pri páse. Tam, kde treba rozmýšľať, neponúkajú nič,“ zamýšľa sa a neodpustí si ani kritiku dnešných absolventov poľnohospodárskych škôl: „Voľakedy vychádzali veľmi kvalitní ľudia aj zo stredných škôl s maturitou. Na dnešných študentov nie sú kladené takmer žiadne nároky, školu skončí každý. Potom prídu do praxe a treba ich učiť všetko od začiatku.“

PD Okoč-Sokolec je súčasťou skupiny Agrofert. Materská firma – subholding Agropodnik, a.s., Trnava vstúpila do podniku v roku 2013.



Zootechnik Milan Blaho sa snaží urobiť maximum na zabezpečenie pohody zvierat.



Mechanizácia musí byť v perfektnom stave, aby na poliach všetko išlo hladko, hovorí agronóm Július Fitos (v strede).

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo
Okoč-Sokolec
Hlavná ul. 716
930 28 Okoč

Konateľ: Bc. Emil Macho – predseda
Výkonný riaditeľ: Ing. Róbert Pataki
Tel.: +421/ 31/ 5558 106

MATEX posúva svoj úspech ďalej prostredníctvom osív

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 795 ha
Tržby	3 028 326 eur
Zisk po zdanení	89 014 eur
Počet stálych pracovníkov	42

Z ich pozemkov dobre vidieť ukrajinské mesto Užhorod, pretože obhospodarujú pôdu až po štátnu hranicu. Už v minulom režime bola táto lokalita známa množením osív v rámci Semenárskeho štátneho majetku. Po jeho krachu miestne osivárstvo nezaniklo, naopak, začala sa jeho nová, ešte úspešnejšia éra. Od 1. marca 2000 tu pôsobí spoločnosť MATEX, s.r.o. Na začiatku šiesti zamestnanci chodili do práce na prenajatý hospodársky dvor vo Veškovciach, časti Veľkých Kapušian. Neskôr odkúpili tieto priestory od správcu konkurznej podstaty.

Osevný postup sa ustálil: každoročne tunajší pracovníci zasejú 800 ha pšenice ozimnej, 500 ha sóje a 300 ha repky. Naposledy znížili výmeru sóje o 50 ha, čím sa uvoľnil priestor na novú plodinu – horčicu bielu.

Ale vráťme sa na začiatok uplynulého ročníka, teda do obdobia konca leta a jesene 2018. Žatvu v spoločnosti ukončili v polovici júla, pár hodín po odchode kombajnov z poľa dobre napršalo, ale ukázalo sa, že to bola na dlhé obdobie bodka za ideálnym priebehom

počasie. Následné dva mesiace poznačili tropické teploty a nespada ani kvapka vody. Pekne sa ukazujúce porasty sóje zahoreli a sťažilo to aj prípravu pôdy pod repku, ale tá napriek suchu pekne povzchádzala. Zrejme vďaka tomu, že tu uplatňujú minimalizačné technológie s dôrazom na šetrenie pôdnej vlahy. Navyše celú výmeru pod repku vyvápnil a na 120 ha rozhodli maštalný hnoj. Pred sejbou plošne aplikovali 50 kg sírne hnojivo Wigor na hektár a pri samotnej sejbe sejačkou Great Plains Spartan ešte NPK 200 kg na hektár pod päť. Podľa slov konateľa spoločnosti MATEX Ing. Ladislava Kováča k tomu sa na jeseň priradil i ďalší problém – enormný výskyt repkových škodcov, aký za celú svoju 35-ročnú prax si nepamätá. Museli urobiť až päť insekticídnych zásahov.

V plánovaných termínoch zasiali minulý rok aj pšenice ozimnú. Tvrdé odrody na 300 ha, kde bola predplodinou repka. Pôdu spracovali tanierovým náradím, predtým ešte rozhodli sírne hnojivo. Mäkké pšenice siali po sóji, pričom v tomto prípade sú už niekoľko rokov verní priamej sejbe do strniska. Pri posledných jesenných prácach aplikujú na 500 ha dolomitický vápenec v dávke dve tony na hektár a celú túto výmeru podryjú. Za posledných šesť rokov vždy vyvápnia polovicu výmery, pod repku a sóju. Aj keď ide o finančne náročnú operáciu, pestovateľské a celkové ekonomické výsledky ukazujú, že ľudia v spoločnosti MATEX svojej práci rozumejú.

Jarné sucho sa výrazne prejavovalo aj v okolí Veškovciach. Poriadny dážď prišiel až v závere apríla, čo bolo vlastne prvýkrát od polovice júla predošlého roku. V máji potom zaznamenali súhrne 97 mm zrážok, ale vplyvom nízkych teplôt napríklad sója pozastavila svoj rast. Následný horúci jún sa podpísal pod nízke objemové hmotnosti. V spoločnosti priemerné úrody repky boli v posledných piatich rokoch 3,89 t/ha, tento rok zožali 3,44 t/ha, čo bol pre oblasť juhovýchodného Slovenska fantastický výsledok.

Pšenica – aj mäkké, aj tvrdé odrody – už niekoľko rokov atakuje v priemere hranicu sedem ton z hektára. Pod výsledky poslednej



Ing. Ladislav Kováč na pokusných poličkách so sójou. V septembri sa tu uskutočnil tradičný Deň poľa, kde návštevníci videli až 39 odrôd sóje od všetkých významných šľachtiteľov pôsobiacich na našom trhu.

žatvy sa výrazne podpísal ľadovec, ktorý sa miestnym chotárom prehnal poobede v nedeľu 7. júla a poškodil plodiny na 337 ha. Na najviac postihnutých parcelách uznala poisťovňa až vyše 90-percentné poškodenie. Ing. Ladislav Kováč v tejto súvislosti ocenil celkový prístup zo strany Agra poisťovne.

V MATEX-e sú presvedčení, že do poľnohospodárstva patrí aj živočíšna výroba. Z vlastného 300-kusového chovu mäsového dobytku charolais získavajú aj cennú surovinu na výživu pôdy – maštalný hnoj.

Spoločnosť je v širokom okolí známa ako úspešný množiteľ osív. Tie ponúkajú v licenci pod vlastnou značkou už od roku 2006. Všetky sú preverené a následne vypestované na ich vlastných poliach. Zákazník si tak kupuje niečo, čo má pôvod v našich slovenských podmienkach. V súčasnom portfóliu pšenice sú tvrdé odrody Wintergold, GK Julidur, GK Selyemdur a mäkké – CH Combin, Genius, Annie, Pannonikus, Lukullus, Turandot, Urbanus, Lorien, RGT Rebell a Sosthene. Pestujú a množia len líniové odrody repky Cortez, Cedric a Quartz. Veľkou inováciou prešla ponuka sóje, veľa si sľubujú od odrôd Atacama a Angelica, ktoré zastupujú exkluzívne na Slovensku. Veľký potenciál zo šľachtenia Euralis má aj nová odroda Director, nástupca dobre známeho Mentor. Zaujme určite aj SG Kea, prvá kríčková sója, ktorú pestujú v 45 cm riadkoch, a viaceré ďalšie odrody.



Vo Veškovciach organizujú každoročne približne v polovici júna aj Deň poľa repky a pšenice.



Každý rok aplikujú na polovicu výmery dolomitický vápenec v dávke 2 kg/ha.

> KONTAKT

MATEX, s.r.o.
 Veškovce 1194
 079 01 Veľké Kapušany
 Konateľia: Ing. Ladislav Kováč,
 Lubomír Kapustník
 Mobil: +421/ 905/ 139 911
 Tel.: +421/ 56/ 638 9068
 www.agromatex.sk
 e-mail: info@agromatex.sk

Sme tu pre Vás...

Chemstar

...už viac ako 20 rokov

- ✓ **Poradenstvo a optimalizácia ochrany pestovania rastlín**
- ✓ **Flexibilná logistika a promptné dodávky osív, pesticídov a hnojív**
- ✓ **Prefinancovanie základných vstupov rastlinnej výroby**
- ✓ **Výkup rastlinných komodít**



CHEMSTAR SLOVAKIA, a.s.,
811 06 BRATISLAVA, Novosvetská 18
tel.: 02 54 41 75 57, fax: 02 54 41 75 59
www.chemstar.sk

Ing. Dionýz Korcsog, Vinica	0905 433 103
Ing. Ján Samu, Rim. Janovce	0915 953 052
Ing. Arpád Selmeczi, Neded	0905 433 107
Marek Čarný, Janovík	0911 402 953
Ing. Roland Vinter, Perín	0907 754 102
Ing. Jozef Svinger, Čakany	0915 757 364
Ing. Vladimír Puškáč, Modra	0917 477 214
Gustáv Bajkai, Čata	0905 433 109

stredisko pre osivá, pesticídy a komodity: VELKÝ MEDER, Železničná 52, tel.: 031 555 15 07, fax: 031 555 14 36
stredisko pre pesticídy a osivá: RIMAVSKÁ SOBOTA, Okružná 116, tel.: 047 501 11 77, fax: 047 501 11 76

Predplodinu sóju si v Čaklove zamilovali

Výmera poľnohospodárskej pôdy	2 770 ha
Počet zamestnancov	41
Počet oviec	785

Od hospodárenia na pôdach, ktoré sa nachádzajú v okrajovej časti repnej oblasti, až po takmer horské podmienky, ktoré však nedefinuje vysoká nadmorská výška, ale ťažké a kyslé pôdy. Taký je východoslovenský región, v ktorom hospodári ORAGRO-V. Rôznorodosť kvality pôdy a samotných podmienok hospodárenia vyplýva zo značnej vzdialenosti medzi jednotlivými parcelami. Najvzdialenejšie sú od seba takmer 60-kilometrov. „V takýchto podmienkach je veľmi dôležité vytvárať pôdne bloky. Vtedy sú pre nás zvládnuteľné aj väčšie vzdialenosti a z toho vyplývajúce presuny techniky,“ vysvetľuje Rastislav Závodný, konateľ východoslovenského ORAGRA, ktoré je samostatnou spoločnosťou rovnomeného oravského podniku služieb.

V praxi znamená vytváranie blokov v spoločnosti ORAGRO s dovetkom V (ako východ) to, že napríklad v obci Čaklov pestujú každý rok len dve plodiny, v Hanušovciach, kde je 300 hektárov ornej pôdy, to je len jedna plodina a v Marhani na 600 hektároch pôdy sú opäť dve plodiny. „Nie je dôležité, aby boli tie parcely pospájané. Ale úplne nevyhnutné je, aby sa nachádzali blízko seba, čo zaručí, že prejazdy sú minimálne, ideálne bez skladania náradia. Jeden blok by mal mať od 150 do 300 hektárov. Pôdny blok dimenzujeme na denný výkon postrekovača,“ hovorí Rastislav Závodný.

Blokový prístup hospodárenia začali uplatňovať po prvých rokoch hospodárenia na východnom Slovensku. Zistili, že pestovanie plodín na malých výmerách si vynucuje obrovské prejazdy techniky a ďalšie časové straty pri jej príprave. Preto za prvé dva roky pôsobenia ORAGRA na východnom Slovensku dokázal ťahaný postrekovač len dva razy prekročiť denný výkon 100 hektárov. Priemerný výkon bol dokonca len 80 hektárov. Prítom teoreticky mohli dané typy strojov za deň ošetriť až 150 hektárov porastov.

Zlepšenie výkonu umožňuje najmä minimalizácia prejazdov. Keď ráno dorazí stroj na stanovisko, už sa ďalej nepresúva niekedy aj na desiatky kilometrov vzdialených parcely.



Konateľ Ing. Rastislav Závodný.

„Dnes parcely ošetrujeme samochoďným strojom a jeho výkon je 300 hektárov. Za 10 rokov sme dokázali zvýšiť výkonnosť strojov v niektorých prípadoch aj štvornásobne. To je základ úspešnosti nášho hospodárenia v tejto oblasti,“ presviedča konateľ.

Aj v tomto regióne majú hospodári problém s premnoženou lesnou zverou. Tento faktor do istej miery limituje aj rozširovanie osevného postupu, ktorý je založený na pestovaní pšenice, kukurice, sóje, repky a ostropestreca mariánskeho. „S lesnou zverou bojujeme celkom úspešne, ale to stojí mnoho síl a aj prostriedkov,“ tvrdí Rastislav Závodný. Poukazuje pritom na to, že mnohí poľnohospodári sa síce na elektrické oplôtky pozerajú s nedôverou, u nich však fungujú.

„Tak ako pri pestovaní plodín, aj tu je nevyhnutná disciplína. Pod oplôtkom je potrebné mať vykosený porast a samotný plot musí byť umiestnený minimálne tri metre od plodiny. Taktiež nikdy nesiahneme po najlacnejších produktoch na trhu. Využívame 6-7 žilové vodiče a kvalitné pulzátory. Veľmi dôležitá je denná kontrola oplôtku,“ vymenúva Rastislav Závodný, ktorý s rovnakou disciplínou pristupuje aj k pestovaniu plodín. Najväčšie starosti im v spoločnosti na začiatku robila sója, ktorá na tamojších poliach prinášala

úrodu len 2,5 tony z hektára. Takéto úrody ledva pokrývali náklady.

„Aj napriek tomu sme si uvedomovali, že sója je pre nás vzácna aj z hľadiska príjmu dusíka do pôdy. Ten sme nemuseli v takej miere nakupovať a v nasledujúcom roku sme dosiahli vyššie úrody pšenice alebo kukurice,“ konštatuje Rastislav Závodný. V ďalších rokoch priemerné úrody sóje začali postupne rásť. Z 3,3 na 3,7 tony z hektára a v posledných rokoch potešil priemer okolo štyri tony z hektára. „Veľmi dôležité je nezanechať prípravu pôdy. V minulosti nám sója v polovici sezóny prestala rásť. Zistili sme, že je za tým utuženosť pôdy vo väčších hĺbkach. Dnes si s tým už vieme poradiť kvalitným náradím. Ale chvíľu nám trvalo, kým sme pochopili, kde sú príčiny náhleho zastavenia vývinu

sóje vo vegetačnom období,“ spomína R. Závodný.

Vynikajúce vlastnosti sóje ako predplodiny sú podľa neho aj za nadpriemernými úrodami kukurice. Ich päťročný priemer v týchto



ORAGRO-V disponuje dvoma pásovými traktormi.

nie práve ideálnych podmienkach dosahuje 9,9 tony kukuričného zrna z hektára. Podobne dobre sa darí aj pšenici, alebo ostropestrecu určenému pre kozmetický a farmaceutický priemysel. Ten dodávajú najmä do Českej republiky, kde o komoditu prejavujú dlhodobý záujem.

Do budúcnosti sa v Čaklove vážne zamýšľajú nad zaradením ďalšej zaujímavej plodiny do osevného postupu. No predtým, ako k tomu dôjde, chcú mať istotu, že jej pestovanie dokáže zvládnuť minimálne s dobrými výsledkami.



Prekladacie vozy sú v spoločnosti Oragro obľúbené, pretože zvyšujú výkon kombajnov.

> KONTAKT

ORAGRO-V, s.r.o.
029 62 Oravské Veselé 374
Konateľ: Ing. Rastislav Závodný
Tel.: +421/ 43/ 5596 134
e-mail: soltys@oragro.sk
www.oragro.sk

PD Šenkvice:

Pôdu sme si požičali od vnukov

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 250 ha
Počet pracovníkov	28
Zisk po zdanení	86 609 eur
Produktivita práce na pracovníka	118 000 eur

Poľnohospodárstvo sa ľuďom mení pred očami, jedno však zostáva: nezaobíde sa bez pôdy, bez dobrého vrúcneho vzťahu hospodára k nej. Ani najvýkonnejšie stroje a technológie nezaručia dobrú úrodu, ak pôda stratí úrodnosť, za ktorou je život mikroorganizmov v pôde samotnej. Jeho zárukou je pravidelné obohatenie pôdy o organickú zložku, najlepšie maštalný hnoj. A za ním chov hovädzieho dobytku.

V PD Šenkvice zobrali v roku 2019 dobrú úrodu repky (4,025 t/ha) aj obilnín – 6,45 t/ha pšenice a 4,7 t/ha jarného jačmeňa. V chotári prevažujú ťažké pôdy, s nízkym obsahom humusu, len jedna parcela sa môže popýšiť 2-percentným obsahom. Navyše, pri prevažujúcom západnom prúdení hrebeň Malých Karpát zachytáva väčšinu zrážok. Viac naprší, len keď sa raz za čas priženú oblaky od juhovýchodu.

Za úrodou, ktorá výrazne prevyšuje priemer Bratislavského kraja aj celého Slovenska, nie sú len výdatné májové zrážky, keď spadlo 120 milimetrov, ale dlhodobé trvalé investície do udržania a zvýšenia úrodnosti pôdy a opäť dodajme – aj do chovu dojníc.

Nestor šenkvičského družstva Karol Motyka, ktorý je jeho predsedom od roku 1990, pritom nezabúda na poctivú prácu svojich predchodcov – napríklad Jakuba Nováka. V čase, keď ešte fungovali Rašelinové závody, zapracúvali šenkvičania do pôdy tisíce ton Vítahumu. Nebolo to lacné, ale vtedajšia



Adam Schmidt našiel v práci agronóma profesionálne aj životné naplnenie.

pridružená výroba produkovala potrebné peniaze a pôde to pomáhalo. Ten kapitál sa zúčtuje dodnes.

Karol Motyka vidí naplnenie odkazu poctivých hospodárov práve v starostlivosti o pôdu. Pri jednej ceste po Spojených štátoch mu starší americký farmár povedal: Pôdu máme požičanú od svojich vnukov. Musíme im ju vrátiť v takom stave, aby ich uživila. Motyka vraví, že tento odkaz má nadčasovú platnosť, mal by naň prisahat každý roľník.

V Šenkviaciach vidia jeho naplnenie v dobrej súčinnosti rastlinnej a živočíšnej výroby. Tam, kde je dobytok, pestuje sa lucerna, a to je plodina s melioračnými účinkami na pôdu a zároveň dobrá predplodina pre obilniny. Dobré živene pôdy „utiahnu“ aj komerčné plodiny, ako sú repka a slnečnica. A keď sú prírodné podmienky, dajú aj nadštandardné úrody. Tohto roku sa čakali rekordy, lenže po vlhkom a upršanom máji prišiel extrémne horúci jún, najteplejší od roku 1880, a tak boli úrody repky a obilnín iba nadpriemerné, nie rekordné, pod čo sa podpísali aj premnožené hraboše.

V Šenkviaciach teraz modernizujú mliečnu farmu. Celé stádo 300 vysokoprodukčných mliečnych dojníc, k tomu vysokoteľné jalovice a všetok mladý dobytok presťahovali na farmy Rhea holdingu, ktorého je družstvo súčasťou od roku 2017. Staré maštale zrovnajú so zemou a na ich mieste vznikne úplne nová farma so vzdušnými pavilónmi pre dojnice. Tým tu vytvoria pohodové životné podmienky s minimálnou záťažou životného prostredia. Výdojné hospodárstvo bude plne robotizované, práve tak aj kŕmenie zvierat.

„Pri modernizácii sme sa opreli o skúsenosti moravských poľnohospodárov, ktorí už niekoľko rokov úspešne využívajú najnovšie technológie,“ vraví Karol Motyka. Šenkvice sú prímestským družstvom, z roka na rok je tu vypuklejší problém s pracovnou silou. Riešením nie sú náhodní pracovníci, pre ktorých je zamestnanie na farme východiskom z núdze, ale roboty. Pred modernizáciou pracovalo v chove dojníc 12 až 13 ľudí, teraz to s robotmi zvládnu traja – štyria. Robotizácia tak vyrieši aj súčasný tlak na mzdy, príplatky za soboty a nedele. Prvé roboty sa začali používať v západnej Európe okolo roku 2000. Odvtedy sa zdokonalili a garantujú mliečnym farmárom spoľahlivú prevádzku. Kým klasicky sa dojilo systémom ráno a večer, roboty podoja kravy tri razy za deň, čo je pre dojnice výhodnejšie.

Vytvárajú sa teda predpoklady na to, aby šenkvičské družstvo, ktoré bolo na Slovensku vždy priekopníkom vysokej úžitkovosti, bolo vo výrobe mlieka aj o dva roky po spustení supermodernej farmy produktívne aj efektívne.

Súčasťou šenkvičského chotára sú aj vinohrady na ploche 42 hektárov. Tunajšie Veltínske zelené patrí medzi erbové vína Slovenska a ničím nezaostáva v podaní najlepších vinárstiev, ako je Víno Mrva&Stanko či Karpatská perla, za rakúskymi veltínmi. Lenže časy



Predseda PD Karol Motyka.

v slovenskom vinohradníctve a vinárstve sa menia. Krajina, ktorá zaujala Európu svojimi špičkovými vínami, má čoraz väčší problém s udržaním produkčných viníc. Problém je v tom, že časť slovenských producentov sa uchyluje k dovozu muštov, ktoré neváha vydávať za vína akoby dorobené so slovenského muštového hrozna. A výsledok? V sezóne 2018 zostala časť úrody vinohradníkom na kroch. Nezajújem o produkciu pocítili aj v Šenkviaciach. Pohli však rozumom a hrozno si nechali spracovať na víno.

„Iniciatívu musí prebrať štát. Príkladom je Maďarsko, ktoré platí vinohradníkom aj za tzv. zelený zber, teda za to, že časť úrody zhodia na zem. Za kilogram dáva vláda v Budapešti 17 centov,“ hovorí Karol Motyka. V súvislosti s tým, že vznikol Cech vinohradníkov a vinárov konštatoval, že je len dobré, ak sa vytvorí väčší tlak na vládu, aby si konečne začala všimáť a riešiť problémy, s ktorými zápasi slovenské vinohradníctvo. Nestačí sa len pyšiť slovenskými vínami, ale treba konečne niečo urobiť pre poctivých vinohradníkov.

Po šenkvičskom vinohrade chodíme s mladým Ing. Adamom Schmidtom. Rodák z Dolian našiel v práci agronóma profesionálne aj životné naplnenie. Ako je to v Šenkviaciach zvykom, hodili rybu do vody, aby ukázala, či vie plávať. Chlapík, ktorý začínal vo vinohrade, dnes riadi úspešne celú rastlinnú výrobu.

V Šenkviaciach vedeli vyhľadávať talenty, v osemdesiatych rokoch patril medzi ne Karol Motyka, dnes je to on, ktorý musí dbať o to, aby družstvo malo pokračovateľov, ktorí udržia vysoký štandard hospodárenia na pôde.

> KONTAKT

PD Šenkvice
900 81 Šenkvice
Predseda družstva:
Ing. Karol Motyka
Tel: +421/ 33/ 6496 121
Mobil: +421/ 905/ 844 792
e-mail: pdsenkvice@stonline.sk

Aktivity Mliečneho fondu prispievajú k zvyšovaniu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov pôvodom zo Slovenska.

**SPOTREBA SLOVENSKEHO MLIEKA
A MLIEČNYCH VÝROBKOV NA OSOBU/ROK**

200

150

100

153 kg
na osobu/rok

174,6 kg
na osobu/rok

2008

2017

**mliečny
fond** 

Do Mliečneho fondu prispievajú slovenskí prvovýrobcovia a spracovatelia mlieka už od roku 2008.

Stratégia štát na viacerých nohách sa v **Agrotope Topoľníky** osvedčila

Výmera poľnohospodárskej pôdy	802 ha
Hospodársky výsledok po zdanení	5 966 eur
Výnosy	2 935 291 eur
Počet stálych zamestnancov	46

Agrotop Topoľníky sme aj v predchádzajúcich ročníkoch súťaže Top Agro – kde sa pravidelne umiestňuje medzi najlepších – vyzdvihovali s súvislosti s tým, že kým sa iné poľnohospodárske podniky zbavovali živočíšnej i špeciálnej výroby, táto akciová spoločnosť si ich popri rastlinnej výrobe vo svojej výrobnéj štruktúre zachovali. Aj keď trhová situácia a podporná politika už dlhodobo nepraje ani chovu hospodárskych zvierat, ani pestovaniu ovocia a zeleniny. V Topoľníkoch sa však rozhodli štát na viacerých nohách a toto strategické rozhodnutie už viackrát potvrdilo svoju opodstatnenosť.



V minulom roku pribudli nové ustajňovacie priestory pre teľatá, tým sa radikálne znížil ich úhyn.

„V poľnohospodárskej výrobe vplyvom prírodných ako aj ekonomických a trhových síl je to ako na hojdačke: raz hore, raz dole“, prízvukuje Štefan Papp, predseda predstavenstva. „Ide o to, aby sme sa rozumným



Výrobný riaditeľ Ing. Peter Podhorný očakáva, že ochranné siete proti krupobýtiu naozaj ochránia 10 hektárov ovocného sadu.

hospodárením snažili vyrovnať hospodárske rozdiely medzi jednotlivými úsekmi. V roku 2017 napríklad špeciálna výroba, presnejšie pestovanie jabĺk a hrušiek, sa rekordnými úrodami a dobrými realizačnými cenami najviac podieľala na celkovom pozitívnom hospodárskom výsledku, hoci v predchádzajúcim roku produkovala stratu. Vlani to zase bola živočíšna výroba, ktorá sa svojimi pozitívnymi výsledkami pričínila o kompenzáciu nižších príjmov z ostatných úsekov“.

V rámci živočíšnej výroby sa v Topoľníkoch sústreďujú len na chov hovädzieho dobytku. Z 1 100-kusového stáda je 400 kráv. Takýto stav hospodárskych zvierat udržiavajú už niekoľko rokov, hoci rentabilita vplyvom cenových relácií mlieka aj mäsa stále kolíše. Snaha udržať efektívnosť výroby vyžaduje investovať – podľa dostupných prostriedkov – do technickej a technologickej vybavenosti. V minulom roku pribudli nové ustajňovacie priestory pre teľatá. Tie novonarodené sú umiestnené najprv samostatne do koterčov, až po určitom čase ich premiestňujú do 15-členných skupín. Tým sa podarilo znížiť úhyn teľiat na minimum. Pritom však vzniká problém zohnať spoľahlivých ľudí na obsadzovanie pracovných miest. A to nielen v živočíšnej výrobe, ako prízvukuje predseda, ale aj na iných úsekoch. Je to čoraz naliehavšia otázka, stáva sa brzdou pre investičné aktivity: načo budovať nové kapacity, keď nebude v nich kto robiť...

Štefan Papp považuje za naliehavý problém aj roztrieštenosť a rozdrobenosť cieľených podpôr. Zastáva názor, že už by sa konečne malo rozhodnúť, ktoré odvetvia sú dôležité z hľadiska prežitia a konkurencieschopnosti, a podporné prostriedky nasmerovať hlavne do tých, kde je reálna nádej na efektívne zhodnotenie vložených prostriedkov. Podľa neho aj terajší systém podpory cez zelenú naftu trpí roztrieštenosťou. Tým, že sa snaží podporiť prakticky všetko, nesústreduje financie na riešenie problémov dôležitých oblastí. Stačí si porovnať navrhnuté sumy podpory a koeficienty, povedzme, na chov kráv bez trhovej produkcie a na dojnice: rozdiely sú minimálne, hoci rozdiely nákladových položiek sú oveľa väčšie. Predseda sa obáva, že napriek spomínaným podporám na Slovensku budú naďalej ubúdať a zanikať výrobné jednotky živočíšnej aj špeciálnej výroby.



Stratégia štát na viacerých nohách potvrdila svoju opodstatnenosť, zdôrazňuje Ing. Štefan Papp.

Rastlinná výroba v Topoľníkoch je podriadená potrebám živočíšnej výroby. Osevná štruktúra je stabilná, hoci po ukončení pozemkových úprav v katastri obci bolo treba sa prispôsobiť zníženiu obhospodarovanej výmery o 500 hektárov. Lebo tým sa znížili aj príjmy družstva približne o tretinu. Na 737-hektárovej ploche v súčasnosti dominujú krmoviny, z trhových plodín pestujú v Topoľníkoch pšenicu, jačmeň, repku, kukuricu. Vlani to bola hlavne kukurica, ktorá prispela najviac k pozitívnym výsledkom tohto úseku. V súvislosti s pozemkovými úpravami, ktoré by mali priniesť väčší poriadok a prehľad v majetkovoprávných vzťahoch s pôdou, Štefan Papp zastáva názor, že bude potrebné zmeniť aj legislatívu v dedičskom konaní, inak scelenie pozemkov neprinesie požadovaný efekt.

V ovocnom sade celkové výsledky v minulom roku zaostali za predchádzajúcim rekordným ročníkom asi o 30 percent. Napriek tomu podnik naďalej pravidelne investuje aj do 65-hektárového ovocného sadu v záujme zlepšenia technickej a technologickej vybavenosti. Vlani tu pribudla ochranná sieť proti krupobýtiu na ploche približne 10 hektárov. V pláne je postupne obnoviť aj odrodovú štruktúru sadu, ale vleklým problémom je aj tu nedostatok pracovných síl, hlavne sezónnych pracovníkov. Bez radikálnych zmien v pracovnoprávnej oblasti zatiaľ niet východiska z tohto bludného kruhu, tvrdí výrobný riaditeľ Ing. Peter Podhorný. Má totiž obavy, že veľké lány sa síce budú naďalej obrábať, ale odvetvia vyžadujúce viac manuálnej práce budú pomaly zanikať. Preto v záujme udržania rôznorodosti a diverzifikácie výroby by mal zohrať štát oveľa väčšiu úlohu, prízvukuje aj Štefan Papp.

> KONTAKT

AGROTOP Topoľníky, a.s.
Chladná 71
930 13 Topoľníky
Predseda predstavenstva:
Štefan Papp
Tel.: +421/ 31/ 5582 411
Fax: +421/ 31/ 5582 316
e-mail: agrotop@real-net.sk

Poľno SME vie ako konkurovať svetovým producentom

Výmera poľnohospodárskej pôdy	3 500 ha
Počet pracovníkov	51
Tržby z poľnohospodárstva a služieb	4,8 mil. eura

Často počujeme, že Slovensko neurčuje v poľnohospodárstve trendy ani ceny. To však neznamená, že máme byť bezmocnou slámkou unášanou prúdom globálneho trhu. Skupina podnikov zoskupená okolo spoločnosti Poľno SME Palárikovo – Agrodužstvo TP, PD Palárikovo a AG H-N Nevidzany v Červenom Hrádku – ukazuje, ako konkurovať aj špičkovým svetovým producentom.

Slovensko v druhej polovici 20. storočia radikálnym spôsobom zreorganizovalo poľnohospodárstvo. Hoci impulzom bola kolektivizácia, v skutočnosti Lenin a Stalin sa usilovali napodobniť najproduktívnejšie americké poľnohospodárstvo. Ako to už býva, jedno je teória a druhé prax. Ale faktom je, že v roku 1989 malo Slovensko vybudované moderné veľkovýrobné podniky s dobrou štruktúrou rastlinnej aj živočíšnej výroby, ktoré viedli talentovaní a vzdelaní manažéri.

Namiesto toho, aby sme obrovský aj spoločenský kapitál zainvestovaný do poľnohospodárstva využili, 30 rokov experimentujeme a výsledkom je úpadok. Len menšina podnikov ukazuje, kde sme mohli byť. A skupina Poľno SME, ktorú po roku 2003 vybudoval Zoltán Černák, medzi ne patrí.

Pozrime sa na to, ako v podmienkach prebiehajúcej klimatickej zmeny hospodári na pôde nadpriemerne veľký poľnohospodársky celok. V časoch, keď veľkí sú obviňovaní z toho, že im ide len a len o zisk, práve Černákom riadený komplex ukazuje, že je nielen všestranne produktívny – naturálne aj finančne, ale aj prezieravo ohľaduplný voči pôde.

Pred dvoma rokmi sa Zoltán Černák s najbližšími spolupracovníkmi vybral do Anglicka k výrobcovi sejačky SUMO. Tento moderný sejací stroj obišiel konvenčné obrá-

banie pôdy, pri ktorom sa pôda najprv zorala, následne predsejbovo upravila, vyhnojila a potom zasiała a ak bolo treba, povalcovala. SUMO to všetko dokáže urobiť na jeden prejazd. Dodajme, že Angličania vyrobili palárikovským poľnohospodárom stroj na mieru, na ich želanie pôvodný 6-metrový záber rozšírili na 9 metrov a doplnili o dávkovanie hnojiva rovno k päte vysievaného zrnka. Šlo o prvý stroj do krajín východnej Európy, a preto aj uvádzacia cena bola dobrá.

Sejačku vlni na sklunku leta v Palárikove spriahli so supervýkonným šesťstokoňovým pásovým traktorom JD 9620 RX. Stroj ju hľavo utiahol a spotreba nafty na hektár bola len deväť litrov. Keby sa mali urobiť všetky operácie klasickým spôsobom, vyšplhala by sa na 45 litrov. Súčasne sa dosiahol veľký synergický efekt nielen v podobe úspory PHM, nasadenia ďalších strojov a ľudí. Bola menej utužená pôda, lepšie hospodárila s vlhokou, a to sa premietlo do úrody. Napríklad jarný jačmeň, mimochodom, siaty v jeseni, dal 5,65 tony z hektára. Pred rokom to bolo 3,5 tony. Hektárové úrody repky boli od 3,5 po 4 tony, pšenice 5,75 tony.

Sejačky zasiať tisíc hektárov repky a medziplodín a 1 500 hektárov ozimín! Nešlo teda o žiaden laboratórny experiment, ale o využitie na veľkých produkčných plochách. Slama po zbere zostáva na pôde, organická zložka sa tak vracia naspäť do pôdy. Agronom Robert Židuliak pripomína dôležitú skutočnosť: voda sa neudržiava v anorganickej zložke, ale v organickej hmote.

Jednou z kľúčových plodín v skupine je kukurica. Vlni ju zberali z plochy 2 800 hektárov pri jednotkovej úrode 12,8 tony. To je v bezzávlahových podmienkach vynikajúci výkon. Z celkovej produkcie prítom predali len zlomok vlni, gro úrody realizovali od jarných po jesenné mesiace. A rozdiel v cene? Krátko po zbere bola 135-140 eur za tonu, ale od júla po september sa predalo 9-tisíc ton v cene 168-170 eur. Tu vidno, že sa oplatí investovať do pozberovej úpravy i do skladov.

„Sme veľkí a pre odberateľov zaujímaví producenti, je za nami množstvo, kvalita i partnerská serióznosť,“ hovorí Zoltán Černák. Budúcnosťou poľnohospodárstva sú moderné technológie, ani v automobilkách sa nevracajú k sústruhom, ale využívajú roboty. Prečo by malo poľnohospodárstvo robiť krok k obrábaniu pôdy obrazne povedané koňmo či malovýrobnými strojmi,



Zoltán Černák (vľavo) prijíma s uspokojením dožinkový venec.

keď sa ponúkajú iné, voči pôde šetrné a zároveň produktívne spôsoby hospodárenia, kladie si otázku Z. Černák.

Aj na margo toľko omeľanej zamestnanosti prostredníctvom zeleninárstva poznamená, že dôležitejšie je zaobstaráť si najmodernejšie stroje, využívať ich v kooperácii prostredníctvom neziskových odbytových združení, členmi ktorých by boli pestovatelia. Potom nebude problém zasiať mrkvu či petržlen na veľkých výmerách a dosiahnuť aj sortiment požadovaný reľazcami, podotkne Zoltán Černák. Vrávi, že je to moderné poľnohospodárstvo, ktoré vie ľudí zaplatiť – plat traktoristov obsluhujúcich špičkové stroje bol vlni u nich 1 350 eur.

Skupina nevytvára pracovné príležitosti len tým, že za každú cenu vracia ľudí na pôdu, ale vybudovala aj rozsiahly spoločensko-športovo-relaxačný areál, kde našlo zamestnanie vyše 20 ľudí. Zrekonštruovali koniareň po grófovi Károlyim, pribudol k nej parkúr. Na poľnohospodárstvo sa dá pozrieť aj inak – očami 21. storočia a nie nostalgickým prekonaným malofarmárskym pohľadom.

Zoltán Černák je zreľý človek. Ozdobou muža vo veku 77 rokov je stále svieža myseľ a živé puto s púdom. Od detstva ho fascinovala technika a po celý život moderná organizácia poľnohospodárskej výroby. V podniku svojich snov realizoval svoje životné a profesionálne skúsenosti.

> KONTAKT

Poľno SME, s.r.o., Palárikovo
Remeselnícka 2
941 11 Palárikovo
Konatelia: Ing. Zoltán Černák
a Ing. Roman Černák
Tel.: +421/ 35/ 6493 205
e-mail: polnosme@polnosme.sk
www.polnosme.sk,
www.relaxcentrumpalarikovo.sk



Supervýkonná technika v akcii na poliach Poľno SME.

Na farme **Kijovských** prináša úspech spoločná práca dvoch generácií

Výmera poľnohospodárskej pôdy	370 ha
Počet stálych pracovníkov	13
Tržby	571 734 eur
Zisk po zdanení	51 590 eur



Na úspechoch farmy Kijovských sa podieľa celá rodina.

V Medzanoch, neďaleko Prešova, začínal František Kijovský hospodáriť ako súkromník takmer hneď po nežnej revolúcii. Obrábal jediný hektár pôdy a malé hospodárstvo s 10 kusmi dobytky sa nachádzalo na dvore rodinného domu. Po krachu JRD Šarišské Michaľany zostal opustený aj hospodársky dvor Medzany. Nie však nadišlo, v roku 1994 sa sem nasťahoval práve František Kijovský, najprv ako podnájomník. Maštale a vlastne celý areál bol v stave, ktorý zodpovedal dedičstvu po skrachovanom družstve. Čo najskôr bolo nutné investovať do opráv. Samozrejme, opravovať len prenajatý majetok sa farmárovi nepozdávalo, preto vyplatil podielnikov a hospodársky dvor odkúpil do svojho vlastníctva. Ako prvé prešli postupnou modernizáciou priestory pre hovädzý dobytok.

Prvého januára 2009 začali v rodine Kijovských s transformáciou z právnej formy SHR na spoločnosť Agrofarma – K, s.r.o., čo sa úplne završilo v roku 2015. Pojem rodinná farma nespomíname náhodou, takmer od začiatku je hybnou silou rozvoja tandem otec František a syn Peter. Pred 20 rokmi ukončil Peter strednú školu a hneď začal naplno pracovať na domácom gazdovstve. Popri tom vyštudoval aj vysokú školu, ekonomiku na detašovanom pracovisku SPU v Košiciach. Administratívnym záležitosťiam a celkovému riadeniu podniku sa dnes aj naplno venuje. Jeho srdcovou záležitosťou je však predovšetkým živočišna výroba, čo veľmi dobre vidieť na špičkových chovateľských výsledkoch, pravidelne oceňovaných v rámci celoštátnych súťaží. František Kijovský je v súčasnosti vekom dôchodca, ale na chode hospodárstva sa naďalej aktívne podieľa. Mimochodom, za výsledky v roku 2006 sa

umiestnil na 2. mieste v kategórii SHR súťaže TOP Agro.

Hospodárstvo je len v katastri domovskej obce Medzany na výmere 370 ha poľnohospodárskej pôdy. Rastlinná výroba je podriadená potrebám živočišnej, odkiaľ pochádza väčšina tržieb, predovšetkým z predaja mlieka. Na priamy odtok smeruje len krmná pšenica, sladovnícky jačmeň a menšie množstvo hrachu. Pšenicu ozimnú zvyknú v spoločnosti zasívať na 100 až 110 ha, sladovnícky jačmeň jarný na 30 ha, krmný jačmeň na 40 až 50 ha, kukurica na siláž zaberá do 70 ha, lucerna 30 a hrach 20 ha. V miestnom chotári majú pravidelne miesto aj zemiaky, v tomto roku na takmer 5 ha. Celkovú výmeru dopĺňa ešte 26 ha trvalých trávnych porastov. Pôdy v okolí Medzian nepatria medzi tie bonitnejšie, sú skôr ťažšie a svahovitejšie. Pšenica a sladovnícky jačmeň zvykne sypať v priemere do päť a krmný jačmeň do štyri tony z hektára.

Začiatky v chove dojníc neboli vôbec jednoduché. Na súčasný dvor v Medzanoch prišli v júli 1994. Pridalo sa k tomu zároveň 25 kráv zo skrachovaného družstva s biednou úžitkovosťou a najmä bez akýchkoľvek krmovínových zásob. Aby prežili prvú zimu, Kijovskí chodili nakupovať seno po rôznych stodolách v okolí. Pri výbere plemena na ďalší chov sa pohrávali s myšlienkou staviť na holštajn. Rozhodnutie nakoniec padlo na

slovenský strakatý dobytok, čo s odstupom času považujú za veľmi dobrý krok. Od roku 2003 je miestny chov uznávaný ako šľachtiteľský. O dva roky neskôr predali prvého plemenného býka a dodnes v dôsledku veľkého dopytu po ich kvalitnej genetike počet narástol už na 135. Každoročne odpredajú aj niekoľko vysokotelných jalovíc. Priemerná ročná úžitkovosť 105-kusového stáda prekročila vlni 9 000 litrov na jednu kravu a podľa najnovších údajov v súčasnosti už atakuje hranicu 9 400 litrov, pričom štvrtina stáda dojí vyše 10 000 litrov. Márne by sme v poslednom období hľadali u nás chov plemena slovenské strakaté s vyššou úžitkovosťou. František Kijovský preberal ocenenie aj na tohtoročnom vyhodnotení prestížnej súťaže NAJ slovenský chov v Oponiciach. Mlieko putuje prostredníctvom výrobo-odbytového družstva Mliečny východ Prešov do blízkej sabinovskej mliekarene. Možno ešte doplniť, že na farme v Medzanoch chovajú celkovo 250 kusov dobytky.

V spoločnosti plánujú v blízkom čase obnoviť časť strojového parku. Najskôr by mal pribudnúť nový postrekovač a rozmetávanie maštaľného hnoja. Mimochodom, ročne v Medzanoch vyhnoja 40 ha v dávke okolo 35 t/ha. Pri obrábaní pôdy hrá hlavnú úlohu traktor Valtra T 234, ktorému asistuje 200-koňový Belarus a dopĺňa niekoľko starších Zetorov. Pri posledne menovanej značke vidí Peter Kijovský cenový benefit pri opravách a náhradných dieloch. Zetory používajú najmä v živočišnej výrobe, kde stačí jednoduchá mechanika a nie je potrebná zložitejšia výbava novou elektronikou. Služby zavítajú do Medzian len počas žatvy a zbere senáže a kukuričnej siláže.



Aktuálna úžitkovosť dojníc je takmer 9 400 l mlieka ročne. V súčasnosti najlepšia na Slovensku pri plemene slovenské strakaté.

> KONTAKT

Agrofarma – K, s.r.o.
Konateľ: Ing. Peter Kijovský
082 21 Medzany 168
Mobil: +421/ 905/ 931 200
Tel.: +421/ 51/ 4582 388
e-mail:
agrofarmamedzany@gmail.com

Novogal: keď sliepky spievajú, vajíčka znášajú

Zameranie	produkcia vajec a hydiny
Počet pracovníkov	146
Zisk po zdanení	96 550 eur
Tržby	16 367 512 eur
Rentabilita	0,78 percenta
Produktivita práce na 1 pracovníka	112 106 eur

Vajce je najdostupnejším koncentrátom bielkovín, to vedeli ľudia od nepamätí. Stále sa zdokonaľujúce chovy sliepok otvorili ľudstvu cestu k zasyteniu, ale stali sa aj nástrojom hospodárskej súťaže, expanzie jedných národov na trhy druhých. Je to zrejme od chvíle, keď kľúčovú rolu v predaji potravín nadobudli nadnárodné obchodné reťazce a do hry vstúpili organizácie ochrancov zvierat, ktoré by rady určovali, čo je správne a čo nie.

Obstáť za tejto situácie na trhu s vajcami vôbec nie je jednoduché. Spoločnosť Novogal, jednotka slovenského trhu s vajcami, si však už niekoľko rokov udržiava postavenie lídra. Nie je to jednoduché, pretože Európu križuje produkcia vajec od producentov s rozdielnou technologickou vybavenosťou. Tzv. jednotný trh len formálne zjednocujú požiadavky na bezpečnú produkciu. Tá má v skutočnosti množstvo odchýlení v jednotlivých štátoch EÚ, z čoho ťaží obchod. Ten v ostatnom čase tlačí na urýchlený prechod od klietkových chovov na podstielkové. Práve tu sa ukazuje, že v konečnom dôsledku pod zámkami humanizácie chovov ide o nové prerozdelenie trhov.

„Musíme rýchlo reagovať na rámec podmienok, v ktorých sa pohybujeme,“ hovorí Ladislav Birčák, riaditeľ Novogalu. Tento podnik má s ročnou produkciou 180 miliónov vajec zhruba 20-percentný podiel na slovenskom trhu. Kľúčové na obhájenie tejto pozície je podľa manažéra spoločnosti rýchlosť dodávok, čerstvosť vajec a, samozrejme, ich vysoká, teda stopercentná kvalita. Objemy dodávok, ktoré požadujú obchodné siete, štartujú pri čísle sto tisíc a končia pri 1,5 miliónu vajec týždenne. Produkcia musí byť kontinuálna, čo si vyžaduje, aby nosnice mali požadovaný welfér, teda pohodu a aby ľudia a všetky zariadenia v znáškových halách pracovali ako švajčiarske hodinky.

Základom pre kvalitu výsledného produktu sú krmné zmesi – sója a kukurica GMO free. Pochádzajú zo



Riaditeľ Novogalu Ladislav Birčák na kontrole prevádzky.

Slovenska, nie z USA, Brazílie či Argentíny. Malo by sa to prejavíť aj v cene produktu, ako je to vidno na pultoch v Rakúsku či Nemecku, ale na Slovensku je nadštandard za štandardnú cenu. Osem z dvanástich mesiacov pritom tlačia obchodníci dodávateľov vajec k cenám, ktoré negarantujú ani produkciu 0:0. Ako páka na poslušnosť sa využívajú hrozby dovozov zo zahraničia. V nedávnej pamäti máme fipronilovú kauzu holandských a belgických hydínárov. Teraz sa vydávajú spolu s nemeckými za vzor v produkcii podstielkových vajec. V skutočnosti však tamjšie chovy nemajú klasický podstielkový, ale volierový chov. Vidno to podľa technológií, ktoré realizuje ich najväčší dodávateľ v Holandsku. Klasické podstielky tvoria päť a volieri až 95 percent chovov nosníc v týchto krajinách. Pritom voliera tvorí viacetážový klietku, ibaže na nej chýbajú dvierka... Ako



Hala nosníc zrekonštruovaná podľa najnovších štandardov.

vidno, chytrnosť nie sú v nemeckom či holandskom podaní žiadne čary.

Novogal však musí na požiadavky reagovať. „Predpokladáme, že do roku 2025 budeme mať prerobených 50 percent hál na chovy spĺňajúce štandard „2“, teda podstielkových chovov. Päť hál už sme prerobili a pokračujeme ďalej. Lenže táto modernizácia sa mala vzhľadom na nedávnú modernizáciu klietkových chovov, ktoré ešte nie sú amortizované, rozťahnuť na dlhšie časové obdobie. Je to mrhanie zdrojmi, na ktoré navyše prispela sama EÚ,“ poznamenáva na margo vynútenej rekonštrukcie Ladislav Birčák. Ide o nemalé investície, jedno zrekonštruované miesto pre nosnicu stojí vrátane odchovu 20 eur.

Zásadnou otázkou do budúcnosti je nielen modernizácia, ale aj stabilizácia pracovníkov. Kedysi poľnohospodárske učilištie pripravovali profesiu hydínar, dnes si zamestnancov musia vychovať sami v Novogale. Nie je to jednoduché. V okresoch Nové Zámky i Levice sa ľuďom ponúka mnoho pracovných pozícií v iných odvetviach ekonomiky. Moderné chovy si vyžadujú aj veľa technických profesií – elektrikárov, údržbárov. Tí však nachádzajú prácu aj inde a najmä v nitrianskej automobilke či v jadrovej energetike. „Nezamestnávame však ľudí zo zahraničia, ale vsádzame na vlastných odchovancov. Raz príde čas, keď sa už nebude dať spoliehať ani na zahraničný rezervár pracovnej sily,“ hovorí Ladislav Birčák.

Táto poznámka skúseného manažéra s novou naliehavosťou pripomína, že spoločnosť musí serióznejšie vnímať poľnohospodárstvo a jeho rolu v ekonomike krajiny. „Novogal vyrába vajcia a hydínové mäso z krmív dopestovaných na Slovensku. Zamestnávame slovenských občanov, to všetko by sa malo zohľadniť aj v spoločenských stimuloch pre poľnohospodárstvo. To bolo, je a bude súčasťou krajiny, čo sa o investíciách do rôznych priemyselných výrobných podnikov povedať. Dnes sú tu a zajtra inde. Zostanú po nich len prázdne výrobné haly,“ poukazuje Ladislav Birčák na rizikovosť jednostrannej automobilizácie slovenskej ekonomiky.

Ale aj samotná domáca agrárna politika by mala byť dôslednejšia. Ako to, že Holanďania, ktorí umožnili Ukrajincom postaviť závod na spracovanie hydínového mäsa na svojom území, dosiahli, že mäso sa reexportuje, kým na Slovensku ukrajinská hydina končí aj na pultoch obchodných reťazcov. To hovorí o tom, že ak má mať perspektívu chov hydiny, ktorý bol dlho výkladnou skriňou slovenského poľnohospodárstva, treba si pozametáť aj pred vlastným prahom.

> KONTAKT

Novogal, a.s.
Hlboká cesta 1421
941 31 Dvory nad Žitavou
Riaditeľ Ing. Ladislav Birčák
Mobil: +421/ 903/ 563 057
e-mail: novogal@novogal.sk

V PPD Prašice vsadili na kvalitu poľnohospodárskej produkcie

Výmera poľnohospodárskej pôdy	4 200 ha
Počet zamestnancov	126
Zisk pred zdanením	187 000 eur
Pridaná hodnota	2 037 000 eur

Poľnohospodársko podielnícke družstvo Prašice hospodári v katastri 14 obcí na výmere vyššej ako 4 200 hektárov. Roky patrí k úspešným poľnohospodárskym firmám na Slovensku a od začiatku súťaže TOP Agro Slovensko nevynechalo ani jediný ročník. Ing. Jozef Urminský, ktorý družstvo viedol 28 rokov, tvrdí, že porovnávanie sa s dobrými ich posúva dopredu. Sám tak trochu rekapituľuje svoj profesionálny život, ktorý z veľkej časti zasvätil práve pôde pod Inoveckým pohorím v okrese Topoľčany. Je presvedčený, že družstvo je stabilizované a stojí na pevných nohách. Systémová reštrukturalizácia výroby v 90-tych rokoch priniesla svoje ovocie. V marci tohto roku ho na poste vystriedal mladší Marian Cikatricis, „otec“ tamojšej výroby krmných zmesí a pomocnej výroby. Ale podme po poriadku.

Keď pred dvadsiatimi piatimi rokmi rozmýšľali v družstve, na čo by sa hodila nevyužívaná tvarovačka objemových krmív pre výkrm hovädzieho dobytku, zvíťazila myšlienka vyrábať krmné zmesi. Rozhodli sa, že po inovácii sušiarenskej technológie prerobia tvarovačku a začnú vyrábať vlastné krmné zmesi. Prvých 200 ton vyrobili v miešačke na betón. Krok za krokom zdokonaľovali receptúry aj technológie a čoskoro ich potešil záujem aj o malé balenia krmných zmesí pre drobných chovateľov. „V roku 2018 sme výrobu zásadne zdokonalili. Z vlastných zdrojov sme investovali so zámerom skvalitniť výrobu aj samotný produkt. Do voľne vyskladňovacích zásobníkov sme vložili chladienie, čím sme v podstate skrátili čas výroby a skvalitnili vstrekovanie tuku do granulí, čím sa zvýšila kvalita krmiva,“ vysvetľuje predseda družstva Marian Cikatricis.

Kým v roku 1994 vyrobili v družstve 1 250 ton, vlani to už bolo 9 650 ton krmných zmesí pre hovädzí dobytok, brojlery, králiky aj štartre pre teľatá. Po rekonštrukčných prácach si dali do plánu na ďalšie obdobie vyrábať 10 500 ton zmesí ročne. Keďže chovajú brojlery, vďaka vlastným kvalitným krmným zmesiam ročne predajú 300-tisíc brojlerov. „Čo ma však teší najviac, je fakt, že drobných chovateľov k nám chodia po zmesi pre brojlery, nosnice aj králiky v 5- a 25-kilogra-



Kukurica sa vydarila, tvrdí výrobný riaditeľ Ing. Marian Fodora.

movom balení,“ pochvaľuje si predseda. Ešte pred pár rokmi sa na trh v okrese Topoľčany umiestňovali najmä zahraničné krmné zmesi, ale teraz si chovatelia králikov aj hydiny podávajú kľučku v družstve Prašice so sídlom v Jacovciach. Aj z okresov Zlaté Moravce, Bánovce nad Bebravou, Piešťany, Prievidza, ba aj z časti Nitry. Ak sa ešte pred nejakým časom vravelo, že už pomaly v dedine ani kohút nezakiriká, situácia sa mení, konštatuje Marian Cikatricis: „Keď k nám chodia priamo si kupovať zmesi, vidíme, že naozaj sa zvyšuje drobný chov.“ Ukazuje sa, že dobrý chýr o kvalite zmesí sa šíri rýchlo a domáce zmesi nahrádzajú na trhu importované krmivo. Štvrtinu zmesí skrmia v družstve vlastnými zvieratami a zvyšok ide na trh. Vlani tvoril predaj pomocnej výroby 28 percent tržieb družstva.

Okrem brojlerov chovajú prašickí družstevníci 500 kráv. Vôbec živočíšna výroba vlani najviac potešila Jozefa Urminského. V roku 2018 pokračovali v jej zefektívňovaní, čo prispelo k zvýšeniu natality teľiat, k stabilizácii chovu jalovic aj brojlerov. Zlepšili sa aj reprodukčné ukazovatele u jalovic aj dojnic a v konečnom dôsledku sa skvalitnila a zvýšila aj produkcia surového kravského mlieka. Môžu sa pochváliť plemenným stádom holštajnskeho a slovenského strakatého dobytku. Za posledných päť rokov sa pri štandardnom stave dojnic zvýšila produkcia surového kravského mlieka o 400-tisíc litrov za rok. Mlieko dodávajú cez odbytové družstvo Mlieko Kostrín do bratislavskej mliekarene Rajo. Z jedného hektára poľnohospodárskej pôdy ročne vyrobí 950 litrov surového



Dlhoročný bývalý predseda Jozef Urminský (vľavo) a terajší predseda družstva Marian Cikatricis spolu riešia viaceré problémy.

ho kravského mlieka a 230 kg mäsa. Vďaka odbornosti a najmä prispôsobovaniu sa pôdno-klimatickým podmienkam dorobia v družstve dostatok kvalitných objemových krmív, ale aj zrna do krmných zmesí a na trh. Na poliach využívajú už desiatky rokov minimalizačné technológie, ktoré okrem iných pozitív v ich podmienkach umožňujú aj udržiavať vlahu v pôde. To je v čoraz suchších a horúcejších rokoch počas vegetácie naozaj veľká devíza. A hoci ten vlaňajší rok priniesol nižšie úrody ako očakávali, k ich lepšiemu speňaženiu prispela dobrá kvalita.



Teľatka na farme Hôrka sa majú k svetu.

> KONTAKT

Poľnohospodársko-podielnícke družstvo Prašice
Májová 65
956 21 Jacovce
Predseda družstva: Marian Cikatricis
Tel.: +421/ 38/ 5361 333
Mobil +421/ 903/ 729 038
e-mail: ppdprasice@ppdprasice.sk
www.ppdprasice.sk

Družstevníkom z Bzovíku uľahčujú prácu najnovšie technológie

Výmera poľnohospodárskej pôdy	3 308 ha
Počet zamestnancov	77
Zisk po zdanení	148 985 eur

Roľnícke družstvo Bzovík, ktoré je členom firmy Slovenské farmárske, družstvo sa v súťaži Top Agro pravidelne umiestňuje na popredných miestach medzi poľnohospodárskymi družstvami hospodáriacich v znevýhodnených podmienkach. Pred dvoma rokmi získalo aj mimoriadne ocenenie Podnikateľský čin roka za investíciu do novej mliečnej farmy. Do prevádzky bola spustená koncom mája 2018 a teda má za sebou prvý rok fungovania. Preto pri našej návšteve hneď prvá otázka znela: „Ako sa farme darí?“ Predseda RD Bzovík Ing. Juraj Petruš mal pripravenú odpoveď: „V posled-



Predseda Ing. Juraj Petruš a ekonóm Mgr. Marek Vízy kontrolujú prácu pri rezačke.

nom hodnotení v rámci holštajnskej asociácie sme v prvej dvadsiatke s priemernou dojivnosťou 10 680 litrov. Myslím, že to máme nastúpené dobre, pretože dorábame mlieko bez GMO, čo bola podmienka michalovskej mliekarene. Veľmi dobre vidieť efekt novej prevádzky na tom, že zvieratá majú oveľa väčšiu pohodu. Sú pokojné, oddychujú, prežúvajú, sú na krmnom stole alebo na dojárni. Je im tu nepomerne lepšie, ako v starých priestoroch.“

Keď sa majú dobre zvieratá, majú sa dobre aj ľudia. Sú tu najnovšie technológie, ktoré veľmi uľahčujú a spríjemňujú prácu. Napríklad celá technológia sa nachádza v podzemí, takže žiaden hluk neruší zvieratá ani ľudí. Každý sa môže pokojne venovať plneniu svojich úloh v tichom prostredí.

V novej maštali kravy dobre zvládli aj letné horúčavy. V Bzovíku pretrvávali dva týždne teploty až do 36 °C, stres samozrejme zvieratá z takého počasia mali, ale vplyv nebol až taký výrazný ako v predchádzajúcich rokoch. „Predpokladali sme, že pôjdeme s dojivnosťou kontinuálne hore každý mesiac. V tých horúcich mesiacoch to zastalo, ale prepad nebol taký rapídny, ako sme zažívali predtým. Mysleli sme na to už na začiatku stavby, keď sme zrušili niektoré ustajňovacie miesta, ktoré boli v pôvodnom projekte a na tie miesta sme pridali napájačky navyše. Dojnice ma-



Dojenie prebieha v pokojnej atmosfére.

jú teda stále veľmi dobrý prístup k vode, čo pri tepelnom strese veľmi pomáha. Dojnica za deň u nás vypije až 150 litrov vody,“ vysvetľuje J. Petruš.

Nedostatok pracovníkov do živočišnej výroby však už pociťujú aj v Bzovíku, ktorý sa nachádza v okrese Krupina, kde ešte donedávna bola vysoká nezamestnanosť. „Už je tu pracovných príležitostí dost, nezamestnanosť neustále klesá. V živočišnej výrobe sú veľmi dôležité pracovné návyky. Robí sa tu každý deň v roku, a ak niekto vypadne, musíme to promptne riešiť. Kým sme našli štyroch nových zamestnancov, vystriedalo



Koordinácia strojov je pri silážovaní dôležitá.

sa ich tu dvadsať. Vnímam to ako najväčší problém živočišnej výroby, ktorý v súčasnosti je. Samozrejme, začína byť problém aj s obsluhou moderných strojov v rastlinnej výrobe,“ hovorí predseda a zamýšľa sa nad tým, že poľnohospodárstvo skutočne nepatrí medzi najlukratívnejšie zamestnania na Slovensku. Nevýhoda je v tom, že tu neplatia štátne sviatky, Vianoce, predĺžené víkendy, celozávodné dovolenky. To sú v živočišnej

výrobe práve tie najťažšie obdobia. „Zatiaľ sa to nesnažíme riešiť cudzincami. Hľadali sme vlastné zdroje a skúsili sme to s miestnymi Rómami. Chcelo to odvahu a aj veľmi veľa práce a trpezlivosti, ale na tých, ktorí tu zostali, nemôžeme povedať ani jedno zlé slovo. Zistili, že keď budú robiť, aj zarobia,“ tvrdí predseda. A ekonóm družstva Mgr. Marek Vízy ho dopĺňa: „Okrem nedostatku pracovnej sily pociťujeme aj jej výrazné zdražovanie, ktoré spôsobili posledné legislatívne zmeny. Ľudia nás tak stoja o niekoľko percent viac, ako sme mali naplánované. Aj pri plánovaní investície do mliečnej farmy sme kalkulovali s určitým objemom miezd a s takýmto zvýšením sme vôbec nepočítali. Našťastie, zatiaľ sa nám darí držať pôvodne plánovanú návratnosť, ale mzdové náklady začali robiť problém. Takisto je problémom neuveriteľná byrokracia, ktorá sa vôbec neznižuje, ale práve naopak. Prepojenie štátnych databáz stále nie je realitou a nekonečné predkladanie potvrdení, ktoré sú dostupné, zaťažuje nielen časovo, ale aj finančne.“

Rastlinná výroba je v Bzovíku celkom podriadená živočišnej, všetko sa krúti okolo výroby kvalitnej siláže. Naša návšteva sa uskutočnila práve v čase silážovania. „Robíme všetko preto, aby kukurice boli v potrebnej zrelosti, aby nám to pomohli dosahovať dobrú úžitkovosť. Chceme dojsť z objemu, nie z jadra. Kým spracujeme kukuricu zo 760 hektárov, silážovanie potrvá okolo 20 dní a môže nám to narušiť počasie. Pracujeme s dvomi rezačkami a chceme celý proces čo najrýchlejšie zvládnuť, aby sme mali zabezpečené krmivo pre dojnice na nasledujúce obdobie,“ prízvukuje Juraj Petruš.

> KONTAKT

Roľnícke družstvo Bzovík
962 126 Bzovík 74
Predseda: Ing. Juraj Petruš
Tel.: +421/ 45/ 5550 210,
5524 113, 5524 116

Nevďačnú úlohu v Nových Sadoch zvládli

Výmera poľnohospodárskej pôdy	4 550 ha
Z toho orná pôda	4 550 ha
Počet zamestnancov	172



„Pán predseda, hlásime ukončenie žatvy bez požiaru, úrazu a s úrodami, o ktorých ste boli priebežne informovaný,“ povedali pri odovzdaní dožinkového venca Igorovi Jakubičkovi jeho spolupracovníci.

U rčité obdobie bolo Poľnohospodárske družstvo Devio v Nových Sadoch asi najznámejším agropodnikom na Slovensku. Dôvodom bola najmä nezameniteľná osoba jeho predsedu a zároveň vtedajšieho šéfa celoslovenskej poľnokomory – Ivana Oravca. Informácie z PD Devio boli pravidelnou súčasťou rozhlasovej Roľníckej besedy, denníka Pravda, Roľníckych novín alebo dnes už zaniknutých Roľníckych noviniek.

Dopomohla tomu, samozrejme, aj základná ľudská vlastnosť, ktorá nechýba ani novinárom. Lenivosť. Ak ste mali istotu, že Ivan Oravec vždy prirodzene a bez príkras odpovie na vašu otázku, prečo by ste volali alebo navštívili niekoho iného... Zrazu ste ho neoslovovali len ako šéfa Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory, ale aj ako predsedu stabilizovaného družstva na Nitriansku. To, ako sa darilo Deviu, žurnalisti často popisovali ako situáciu celého poľnohospodárstva na Slovensku.

Ivan Oravec stál na čele SPPK od roku 2000 do roku 2008. Predsedom družstva bol vymenovaný po novembrových udalostiach a podnik viedol až do konca roka 2013. Ak vystriedate vo funkcii práve takéhoto pred-

sedu, ako je Ivan Oravec, asi to neprináša len obvyklé porovnávanie v rámci družstva, ale vaše kroky sleduje aj širšia agrárna verejnosť. Istým spôsobom nevďačnú úlohu nahradí obľúbeného predsedu dostal Igor Jakubička. „Situáciu v Deviu som dobre poznal. Ivan Oravec ma prijímal do zamestnania v auguste 1990 a posledný rok v jeho funkcii predsedu na mňa ako podpredsedu delegoval v družstve všetky právomoci vedenia. Stal som sa výkonným podpredsedom a Ivan Oravec si sadol do kancelárie oproti. V ten rok som už o operatívnych úlohách rozhodoval sám a on do riadenia nezasahoval,“ spomína súčasný predseda.

Tento plynulý spôsob odovzdania podniku nástupcovi mal hlavnú úlohu nespôsobiť otrasy v smerovaní družstva. Zvolený predseda bol v prípade otázok po ruke, ale zväčša skôr len pozeral na kroky nástupcu. Ten o rok, v januári 2014, prevzal vedenie aj formálne. „Devio bolo vždy hlboko orientované na živočíšnu výrobu a v rastlinnej výrobe sa každoročne zameriavalo na pestovanie osem až deväť plodín. Toto sme nechceli meniť, ale rozvíjať,“ hovorí Igor Jakubička.

Jeho slová sa s odstupom piatich rokov potvrdzujú. Kým v tom čase družstvo chovalo asi 820 dojníc, v súčasnosti ich majú na dvoch strediskách viac ako 900. Ročná dodávka mlieka bánoveckému spracovateľovi dosahuje 9 miliónov litrov mlieka. Už tri roky predávajú produkt len v kvalite Q, a to sa podarilo najmä vďaka investíciám, pri ktorých postupujú systematicky. „Máme vypracovaný päťročný plán nákupu strojov a stavebných investícií, kde sú uvedené požiadavky agronómov, zootechnikov a mechanizátorov. V posledných piatich rokoch investujeme ročne v priemere 1,1 milióna eur do majetku“ prízvukuje Igor Jakubička.

Hlavný zooteknik Ján Halvoník dodáva, že väčšina prostriedkov do živočíšnej

výroby smeruje na rozvoj chovu hovädzieho dobytku. Ten sa na celkových tržbách z chovu hospodárskych zvierat podieľa 80 percentami. Investície majú za cieľ najmä zvyšovať pohodu zvierat, čo ide ruka v ruku s nárastom úžitkovosti. V ostatných dvoch rokoch pribudli vo všetkých objektoch ventilátory alebo sprchy. „Aktuálne sme začali rekonštruovať silážne žľaby. Mnohé majú aj viac ako 40 rokov a v pláne je postupne ich všetky obnoviť do roku 2021,“ vysvetľuje Ján Halvoník.

V družstve nezanedbávajú ani ďalšie stavebné investície. Jedna z nich, ktorej úlohou bola len výmena strechy na farme dojníc, skončí tak, že z pôvodného objektu zostanú len obvodové múry. Zámer je zvýšiť stropy, izolovať strechu a tým opäť zlepšiť životné podmienky zvierat.

Investície do rastlinnej výroby demonštrujú, že družstvo je otvorené rôznym prístupom v obrábaní pôdy. Do minimalizačných technológií jej spracovania sú vhodné napríklad dve obilné sejačky Horsch, ktoré v Nových Sadoch kúpili vlani. Na rozvoj klasického orbového obrábania pôdy majú dva pluh Lemken a dlátový pluh Bednár, ku ktorému v tomto roku pribudnú ďalšie dva. „Štandardné pluh Lemken sú výborné na klasickú orbu a dlátovými pluhmi zas bojujeme proti utuženiu pôdy až do hĺbky 50 cm,“ konštatuje predseda družstva.

Prístup k pôde a dostatok organickej hmoty zo živočíšnej výroby zaručujú nadštandardné úrody v rámci regiónu. Z čoho však Igor Jakubička má v súčasnosti obavu, je pokles cien rastlinných komodít na svetovom trhu. Pre významného zamestnávateľa z okolia Nitry táto situácia znamená výpadky v tržbách v hodnote státisícov eur. Zdá sa však, že tento rok ich môže podržať živočíšna výroba, kde sú ceny mlieka už ostatné dva roky stabilné a nárast cien ošipáných im tiež pomôže. „Samozrejme, uvedomujeme si, čo je za nárastom cien ošipáných. Ale máme vypracovanú stratégiu, ako postupovať, ak by africký mor prepukol na západnom Slovensku. Verím, že ju nikdy nebudeme musieť vyťahovať z zásuvky,“ uzatvára Igor Jakubička.



Ján Halvoník, hlavný zooteknik družstva hovorí, že družstvo realizuje viaceré investičných zámerov v chove hovädzieho dobytku.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo DEVIO
951 24 Nové Sady 252
Tel.: +421/ 37/ 7894 288
e-mail: krcmarova@devio.sk
www.devio.sk



Čisté a spokojné teliatka tamojších hospodárov.

V Sokolciach hľadajú a motivujú zamestnancov cez sociálne siete

Výmera poľnohospodárskej pôdy	6 900 ha
Počet ošípaných	9 500
Ročná výroba mlieka	7 mil. litrov

Prestnosť výroby zabezpečuje ustálenosť produkčných aj ekonomických ukazovateľov. Podľa tejto poučky postupujú v Poľnohospodárskom družstve Sokolce. Ide o jeden z najväčších komplexných subjektov hospodáriacich na pôde u nás. Živočišna výroba pozostáva z výroby mlieka, výkrmu býkov, ale aj produkcie ošípaných. Na pôde pestujú komodity pre chov hospodárskych zvierat, pre obchodníkov a spracovateľov, ale aj do vlastného mlynu. Celkovo poskytujú prácu 190 zamestnancom.

„Zatiaľ nemáme problém s nedostatkom pracovníkov. Mnohí poľnohospodári hovoria, že nemajú ľudí. Záujem o prácu u nás je však niekedy dokonca väčší ako ponuka. Prijíma-

tube existujú tisícky a možno aj milióny videí, ktoré ukazujú poľnohospodársku techniku v pracovnom nasadení. V súčasnom svete pritom u nás pracujú rovnaké stroje a značky ako za oceánom alebo v západnej Európe. Preto je porovnanie ich kvality práce, ale aj výkonu kdekoľvek na svete, oveľa jednoduchšie.

„Najmä mladšia časť pracovníkov tieto videá sleduje. Technika je často nielen ich zamestnaním, ale aj koníčkom. Zaujímajú sa o jej využitie. Potom, keď vytvárame podobné videá na Youtube my, nechcú zostať v hanbe pri porovnaní s „kolegami“ zo sveta,“ tvrdí hlavný mechanizátor.

Samozrejme, vo videách ide vždy o výber z toho najlepšieho, čo sa pri hospodárení na pôde podarí. Za šikovným strihom však skúsený človek spozná, čo je reálne a čo už je hrané. „Sociálne siete sú naozaj výborný motivačný faktor. Zamestnanci sa neraz hecujú, keďže nikto nechce v tomto porovnaní prepadnúť. Naopak, nezriedka skúšajú to, čo majú napozierané od kolegov z videí zo západnej Európy,“ prezrádza P. Lelkes.

S využitím výhod internetu súvisí aj umiestňovanie časti produkcie, ktorú družstvo v Sokolciach finalizuje. Pred pár rokmi modernizovali webovú stránku, a tak nie len cez obchodnú sieť Kaufland, ale aj priamo cez vlastný e-shop sa ku gazdinám dostáva múka a múčne zmesi z ich produkcie. „Tento rok na výrobu múky spotrebujeme špaldu z celej jej výmery 250 hektárov, čo je 10 percent plôch osiatych pšenícou. V budúcom roku výmeru tejto prastarej obilniny ešte zvýšime na viac ako 300 hektárov. Okrem klasickej ozimnej pšenice už roky pestujeme aj tvrdú pšenicu, ktorú požadujú výrobcovia cestovín,“ informuje Peter Lelkes, predseda družstva.

Aj samotné družstvo má záujem spustiť výrobu cestovín. Využívať bude špaldu múku z vlastného mlyna a momentálne testujú ich výrobu. Na trh chcú dodať až dokonalý výrobok. „Nemôžeme sa zahrávať s dôverou spotrebiteľa. Ak mu raz predáme v obale PD Sokolce niečo, o čom nie sme si istí, druhý raz po našom výrobku nesiahne,“ je presvedčený predseda družstva.

K slovenským spotrebiteľom sa dostávajú aj kvalitné ošípané z ich chovu. Ich spriatelnený bitúnok Danubius oslovil bratislavský supermarket YEME, ktorý sa zameriava najmä na slovenské a regionálne výrobky. „Boli si pozrieť naše prevádzky. Napriek tomu, že



Okrem rastlinnej a živočišnej výroby sa družstvo zameriava aj na finalizáciu a pridruženú výrobu. Predseda družstva Peter Lelkes hovorí, že to sa podieľa na tržbách družstva približne desiatimi percentami.

sme väčší producenti, ktorí udržali chov 600 prasníc, hospodárime v systéme welfare. Podmienky u nás sa im pozdávali a preto sa naše mäso objavilo aj na bratislavských pultoch,“ hovorí Peter Lelkes.

Oživenie trhu s ošípanými, ktoré nastalo v druhom štvrtroku 2019, prišlo v pravý čas. Aj v Sokolciach zvažovali váhu produkcie bravčového mäsa v celej štruktúre tamojšej výroby. Vlni sa ošípané pre nižšie ceny, ale aj pre vyššiu úžitkovosť hovädzieho dobytku, dostali pri porovnaní príjmu z výroby pod výrobu mlieka. Bolo to prvý raz v histórii. Ceny ošípaných boli tak nízke, že výrazne odkrojili zo zisku družstva – bol polovičný než sa plánovalo. „Neverím, že nás ošípané tento rok výrazne ekonomicky potiahnu. Nádejame sa však, že po rokoch, keď sme sa s nimi najmä trápili a napriek tomu ich udržali, dosiahneme v tomto roku mierny zisk aj na tomto výrobnom úseku,“ žela si Peter Lelkes.



Záujemcov o zamestnanie oslovuje aj moderný strojový park.

me pritom najmä mladých záujemcov,“ hovorí syn dlhoročného predsedu Petra Lelkesa, ktorý nosí rovnaké krstné meno ako otec. Mladší z rodiny Lelkesovcov to pripisuje tomu, že aj vo vedení družstva je viacero mladých ľudí. A tí priťahujú ďalších. „Viac sa poznáme a vieme, kde sú naše potreby. Možno to bude pre niekoho smiešne, ale zamestnanosť nám pomáhajú riešiť aj sociálne médiá. Sme aktívni na Facebooku, kde vkladáme veľa fotiek,“ vysvetľuje Peter Lelkes mladší.

Fungovanie družstva v Sokolciach tak vďaka sociálnej sieti môže spoznať ktokoľvek, kto prejaví záujem. A keď vidí moderný strojový park, ktorým tamojší hospodári disponujú, tak sa aj ľahšie hľadajú zamestnanci. Tí sa ozývajú buď sami, alebo reagujú na ponuku práce zverejnenú na sociálnej sieti samotným družstvom. „Okrem chovu ošípaných nemáme problém nájsť pracovníkov aj k dojniciam, čo začína byť v našom regióne problém,“ hovorí Peter Lelkes mladší.

Ten ako hlavný mechanizátor podniku vie sociálne siete využiť aj k lepším výkonom zamestnancov. Najmä poľnohospodárska technika je z agrosektoru najžiadanejšia na sociálnych sieťach. Na videoplatforme You-



Novinkou v portfóliu ich mlynu sú múčne zmesi, do ktorých stačí pridať len vodu.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo Sokolce
Roľnícka 64
946 17 Sokolce
Tel.: +421/ 35/ 7780 051
e-mail: pdsokolce@pdsokolce.sk

V Tescu už cibuľu nonstop nekúpíte. V Maduniciach áno

Výmera poľnohospodárskej pôdy

593 ha

Počet zamestnancov

14

V poľnohospodárstve sa neustále menia pomery. Komodity, ktoré sa pred rokmi javili ako úspešné, ustupujú do úzadia a iné sa stávajú populárnymi. Karta sa vie obrátiť aj v priebehu niekoľkých mesiacov. Stačí výborne speňaženie niektorej plodiny a záujem časti roľníkov v nasledujúcom roku je naštartovaný. Rozvoju pestovania zeleniny alebo nebudaj ovocia však nezvykne pomôcť ani krátkodobé zvýšenie cien. Ich produkcii sa obvykle venujú len tí, ktorí sa buď špecializujú na túto prácnu oblasť poľnohospodárstva, alebo neprerušili jej pestovanie vo svojom konvenčnom podniku.

K udržaniu produkcie pomáha tradícia výroby, ktorá vyplýva z technologického zázemia a z dlhodobých odberateľských vzťahov. Hlavný podiel na tom, že poľnohospodári rozvíjajú zeleninárstvo alebo ovocinárstvo a nezvolili jednoduchší typ výroby, má však niečo úplne iné. „Musíte byť na svoju prácu hrdý a mať ju rád,“ prízvukuje Oliver Šiatkovský, predseda Poľnohospodárskeho výrobo-obchodného družstva v Maduniciach.

Hospodári z regiónu Hlohovca sa pestovaniu cibule venujú už desaťročia. Zeleninársku tradíciu v tomto kedysi zaostalom družstve naštartoval bulharský zeleninársky odborník Ivan Todorov, ktorý tu aj desaťročia pracoval. Na jej pestovanie nezanevrel ani v nových ekonomických podmienkach. Pravda, cibuľu dnes pestujú na nižšej výme-

re. Približne na desiatich hektároch. Na jej produkciu však, spolu s obcou, nadviazali úspešné podujatie – Madunické cibuľové slávnosti.

„Tento rok sa uskutočnil ich 24. ročník. Cibuľové slávnosti v závere augusta lákajú tisíce návštevníkov z okolitých miest a obcí. Tento rok bol prvý raz ich súčasťou aj Madunický Cibuľák, čo je desaťkilometrový beh najmä okolo Váhu. Zúčastnili sa na ňom dve stovky bežcov a každý z nich dostal aj balíček cibule,“ s úsmevom rozpráva Oliver Šiatkovský.

Spolupráca s obcou na organizácii podujatia prináša výsledky aj samotnému družstvu. Ide o výborný marketingový nástroj, ktorý výrazne pomáha tomu, aby tamojší pestovatelia dokázali podstatnú časť produkcie cibule prediť priamo z dvora. Nedo-dávajú nič do obchodnej siete, veľkoobchodom či ďalším spracovateľom. „V minulosti sme vyrábali cibuľu pre Rybu. Vtedy sme, samozrejme, išli na kvantitu a čo najväčšiu veľkosť cibule. Tento obchodný vzťah sa takmer pred dvadsiatimi rokmi rozpadol. S nástupom obchodných reťazcov mal náš odberateľ čím ďalej vyššie nároky, väčší tlak na cenu a zhoršovala sa aj jeho platobná disciplína. Dnes je našim zákazníkom spotrebiteľ. Ten, kto si kúpi 20 kilogramov cibule, uskladní ju vo svojej pivničke a o rok príde opäť, lebo sme mu predali produkt, ktorý mu vydržal do ďalšieho zberu,“ podčiarkuje predseda.

Pre konečného spotrebiteľa družstevníci pestujú cibuľu vhodnú na skladovanie. Nabalené vrecká predáva vrátik v ktorúkoľvek dennú či nočnú hodinu. Obchodný reťazec TESCO síce obmedzil nočné otváracie hodiny, ale madunické družstevníci sa k tomuto kroku zatiaľ nechystajú.

Prísne limitované sú však časové rámce zberu ďalšej špeciálnej plodiny. Jahody pestujú v družstve približne na ôsmich hektároch pôdy a návštevníci si ich môžu nazberať počas populárnych samozberov. Verných spotrebiteľov si získali aj tým, že jediným herbicidom použitým v jahodovisku je motyka. „Nemáme oficiálnu značku BIO, ale jahody chemicky neošetrujeme. Zákazníci majú odskúšané, ako jahody chutia a voňajú, a preto sa k nám opakovane vracajú. Momentálne zvažujeme, že v budúcich rokoch by sme im ponúkli na samozber aj zelený hrášok,“ tvrdí Oliver Šiatkovský.

So spracovateľom spolupracujú pri pestovaní lahôdkovej kukurice. Z tridsiatich hektárov ju dodávajú do mraziarne vo vzdialenej Vinici. Kým región v blízkosti Váhu je známy skôr pestovaním osivárskej kukurice, oni sa spolu s kolegami z Trakovíc orientujú na koncového zákazníka. „Jedine, čo nás ubíja, je prevoz kukurice až do mraziarne v okrese Veľký Krtíš. Žiaľ, bližšie iný spracovateľ nie je,“ konštatuje predseda. Čo je škoda, lebo lahôdková kukurica, ktorá sa zberá v šľ-



Súčasťou hospodárskeho dvora družstva je jazdecký areál, kde Oliver Šiatkovský počas Cibuľových slávností dekoruje víťaznú jazdkyňu Cibuľového parkúru.

koch, nie je až takým drahým produktom, aby sa náklady na dopravu do 130 kilometrov vzdialenej Vinice výraznejšie rozpustili v jej cene.

Napriek pestosti špeciálnej rastlinnej výroby sú iné produkty, ktoré madunických poľnohospodárov živia. Ide najmä o významný osivársky program: množia osiva potravinárskej pšenice, sladovníckeho jačmeňa alebo sóje. Poslednú menovanú plodinu zaradili do osevného postupu po repke. „Na veľkosť nášho podniku máme naozaj pestú rastlinnú výrobu. Každý rok pestujeme do desať plodín. Medzi základnými je aj cukrová repa alebo kukurica na zrno,“ vymenúva Oliver Šiatkovský.

Organickú hmotu do pôdy zabezpečuje aj výkrm býkov, ktorý je v družstve reprezentantom živočíšnej výroby. Do budúcnosti sa podľa predsedu nezaobídu bez investícií aj do závlah, ktoré dokážu stabilizovať úrodu v menej priaznivých rokoch. Tie súčasné síce fungujú, ale postupujúca klimatická kríza kladie otázky, ako ďalej zlepšovať hospodárenie s vodou.



Pre konečného spotrebiteľa pestujú cibuľu rôznych farebných variácií a chutí. Samozrejme, vhodnú na skladovanie.

> KONTAKT

PVOD Madunice

922 42 Madunice

Predseda: Ing. Oliver Šiatkovský

Tel.: +421/ 33/ 7431 182

e-mail: siatkovsky@gmail.com



Každý rok počas Cibuľových slávností využívajú hospodári z Maduníc cibuľu na tvorbu rekordu.



BAUER

FOR A GREEN WORLD



BAUER IRRIGATION, spol. s r. o.

Športová 1085, 900 61 Gajary

Mobil: +421 (0)903 706 643

Mobil: +421 (0)915 726 342

E-mail: p.andras@bauer-at.com

www.bauer.sk; www.bauer-at.com

Sedliak, ktorý nechová kravu, nie je sedliak, tvrdia **v Kukučínove**

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 133 ha
Počet zamestnancov	38
Produktivita práce na zamestnanca	76 032 eur



Predseda družstva Ing. Zoltán Cibula.

O d novembra 1989 uplynulo 30 rokov, ktoré ukázali, ako si v roľníckych družstvách poradili s výzvami nových čias. Mnohé družstvá sa rozpadli, iné živia, len menšina, ako PD Kukučínov v okrese Levice, vyšla z premeny JRD na družstvá podielnikov ekonomicky upevnená.

Kukučínovské družstvo bolo súčasťou zlúčeného JRD v Zbrojníkoch. Chotár spoločného družstva mal pred rozdelením 3 400 hektárov, dával prácu 580 ľuďom a chovali tu 3 400 kusov hovädzieho dobytku. Po tridsiatich rokoch funguje len PD Kukučínov, kde stále chovajú dobytok aj ošípané. Väčšina živočíšnej výroby bola skoncentrovaná práve na jeho hospodárskom dvore. Dobytok dával ľuďom prácu a ani po rozdelení družstva v roku 1990 sa bývalý ekonóm a teraz už predseda Zoltán Cibula nevzdal dobytku. Držal sa starej roľníckej pravdy: sedliak, ktorý nechová kravu, nie je sedliak. Pravdaže, boli tu aj iné dôvody – nedávno postavené objekty, ich amortizácia a, samozrejme, pôda, ktorá potrebovala maštalný hnoj.

Slovensko v roku 1989 chovalo 1,650 milióna kusov hovädzieho dobytku. Po troch desaťročiach hľadania novej tváre slovenského poľnohospodárstva stádo dobytku zredlo na menej ako 450-tisíc kusov. V Kukučínove z bývalého veľkého zbrojníckeho chovu uchovali dobytok s uzavretým obratom stáda s počtom 550 zvierat, z toho 220 dojnic s úžitkovosťou nad 10-tisíc litrov mlieka.

Čas dal Cibulovi a jeho húževnatej náture za pravdu – dnes patrí kukučínovský chotár k tým úrodnejším na Slovensku. Ani jedna z obilnín nedala v tohtoročnej žatve menej ako šesť ton zrna po hektári, či to bol jarný alebo ozimný jačmeň, či pšenica. Repka, ktorá vlní sypala priemerne po hektári 4,2 tony, bola síce o tonu slabšia, ale stále nadpriemerná.

Cibulov kurz na udržanie dobytku sa ukázal ako veľmi prezieravý – úrodnosť pôd na celom Slovensku podobne ako v Českej republike klesá, lebo pôdy strácajú organickú zložku. Iste, tá sa dá zemi dodávať aj zaoberaním slamy, kukuričného kôrovnia, ale niet nad poctivo vyzretý maštalný hnoj.

Okrem toho dobytok je trvalou vstupenkou do chotára pre lucernu. Tohto roku sa Zoltán Cibula pochválil už v lete štyrmi kosbami lucerny. „Teliatka milujú prvotriedne seno, takže o lucernu sa poriadne staráme, nerastie v nej kapsička, burina, ktorá kazí vzhľad aj kvalitu porastu,“ povie predseda.

Družstvo pestuje aj cukrovú repu – tu je odpoveď na to, prečo sa darí v chotári sladovníckemu jačmeňu, jednoducho symbióza jednej plodiny s druhou sú tu samozrejmosťou. Predseda nie je z tých ekonómov, ktorí si nevidia ďalej od špičky nosa, keď posudzujú hodnotu živočíšnej výroby len príjmami za mlieko a mäso. „A kde sú zarátané dlhodobé efekty z produkcie maštalného hnoja a správneho oševného postupu, ktorý si vyžaduje práve chov zvierat?“ položí otázku. Na margo bioplyniak utruší poznámku, že on ako poľnohospodársky inžinier kukuricu produkuje pre dobytok, nie pre bioplynku.

V Zbrojníkoch bol kedysi mäsiarsky závod, krátko po roku 2000 zamestnával 400 ľudí, no už roky nefunguje. Z. Cibula iba sucho skonštatuje, že „pre niektorých podnikateľov sa v istom okamihu stane rozhodujúcim kritériom momentálny zisk, nemyslia na zajtrajšok.“ V poľnohospodárstve sa však život nekončí dnes, ani o mesiac či o rok. „Sme iba správcami požičaného životného priestoru, základom ktorého je pôda. Na nej sa odohráva ľudský život, spolu so životom

rastlín a zvierat. Sedliak stojí uprostred, musí dbať o harmóniu vzťahov, a to znamená v prvom rade poctivo sa starať o pôdu, dať jej všetko, čo potrebuje. Potom sa dočká odmeny,“ vysloví svoje životné krédo predseda družstva.

V Kukučínove včas zaregistrovali, že na južnom Slovensku lačne hlad „nových investorov“ po pôde. „Zobrali sme si na nákup pôdy úver. Keby sme to neurobili, nemáme dnes 1 200-hektárový chotár, ale možno o 200 či aj o 400 hektárov menej,“ zhodnotí s odstupom času toto strategické rozhodnutie Zoltán Cibula. Polovicu z úveru už družstvo splatilo.

Predseda dáva priestor mladým ľuďom, otvára družstvo stredoškólakom aj vysokoškólakom a keď chcú ľudia odísť a kariérne postúpiť, nebráni im. Pozoruhodné je, že sa môže oprieť o ľudí z Kukučínova a okolia. To znamená, že družstvo má medzi mladými dobrú povest.

Podľa Zoltána Cibula na Slovensku transformácia družstiev nepriniesla uspokojivé výsledky aj preto, že zákon nebral do úvahy hlas obce, všetkých občanov. Veď takmer každý dedinčan, hoci aj drobným podielom, participoval na majetku družstva. Iste, aj v Kukučínove sa skoncentroval, ale nie do rúk investorov odkiaľsi zvonka, lež miestnych podielnikov. „Ide nám o to, aby v družstve pracovali miestni ľudia a nie že ich budeme ako do automobiliek zháňať v cudzine. Dajme prácu a dobrú plácu našim ľuďom, potom sa nebudeme musieť o budúcnosť poľnohospodárstva obávať,“ vraví.

Na konci leta podpisoval Zoltán Cibula výplatu. Pre 38 družstevníkov to bolo aj s odvodmi takmer 60-tisíc eur. Na poľnohospodárske družstvo slušný výdavok na mzdy. A napokon, aj pre štát.



Úžitkovosť tunajších dojnic prekračuje 10-tisíc litrov.

> KONTAKT

PD Kukučínov
937 01 Kukučínov 112
Predseda družstva:
Ing. Zoltán Cibula
Tel.: +421/ 36/ 7799 197
Mobil: +421/ 905/ 530 251
e-mail: pdkukucinov@gmail.com

V ZAD Dvory nad Žitavou vedia, že krajina potrebuje dirigenta

Výmera poľnohospodárskej pôdy	5 515 ha
Počet zamestnancov	80
Zisk po zdanení	150 000 eur
Produktivita práce na pracovníka	75 000 eur



Aleje sú vysádzané tam, kde sú na mapách zakreslené bývalé poľné cesty.

Pri celkovom pohľade družstevníci z Dvorov nad Žitavou hodnotia rok 2018 v rastlinnej výrobe pozitívne. Priaznivé klimatické podmienky prispeli k tomu, že úrody v päťročnom porovnaní vyšli nadpriemerné. Aj realizačné ceny boli relatívne dobré.

Už roky sa pri návšteve ZAD Dvory nad Žitavou na vlastné oči presvedčame, že to, čo sa podľa iných „nedá,“ sa pri použití správnych manažérskych rozhodnutí, zdravého sedliackeho rozumu, nadšenia a veľkej disciplíny, dá s úspechom zrealizovať. Dlhoročný predseda družstva Stanislav Becík je nadšeným propagátorom zachovania živočíšnej výroby, produkcie bravčového aj hovädzieho mäsa, mlieka, vajec, chovu vodnej hydiny, oviec, aj budovania vzťahu detí, mládeže aj obyvateľov obcí a miest k poľnohospodárstvu, k prírode a krajine.

Môže byť preto prekvapením, keď z jeho úst počujete, že sa vážne zamýšľa nad tým, či s chovom dobytka alebo ošipaných aj naďalej pokračovať. „Veľkokrysa verbálne dek-

larovaná štátna pomoc pre živočíšnu výrobu stále nie je na tej úrovni, aby sme boli na trhu konkurencieschopní. Čo ma však najviac trápi, je slabá vymožitelnosť pohľadávok u odberateľov mäsa a mlieka. Nie je predsa možné, aby sme sa doprosovali o naše peniaze 2-3 mesiace po lehote splatnosti faktúr a priznám sa, že aj ja, ako veľký prívrženec živočíšnej výroby, stojím pred vnútornou dilemou, či sa radšej nevenovať len tomu, čo je jednoduché, ľahké. Veď za komodity v rastlinnej výrobe sú ochotní odberatelia zaplatiť už vopred,“ hovorí Stanislav Becík a dodáva: „Potom sa nečudujeme, že za základné komodity vyvezené do zahraničia dovážame dvojnásobnú hodnotu výrobkov. Dôsledkom toho je, že stavy dobytka, ošipaných či výmery pestovania zeleniny stagnujú. Čím ďalej, tým viac sa poľnohospodári venujú jednoduchšej produkcii – pestovaniu niekoľkých základných plodín alebo chovu kráv bez trhovej produkcie mlieka.“

Okrem dorábania poľnohospodárskej produkcie majú roľníci aj ďalšie, rovnocenné poslanie. Tvorba krajiny, udržanie osídlenia vidieka a v poslednom období aj boj proti globálnemu otepľovaniu, ochrana biotopov, protierozné opatrenia, to všetko tvorí druhú, nemenej významnú časť činnosti poľnohospodára v krajine. „Nemôžeme predseda zostať posledný na planéte v honbe za dosiahnutím hospodárskych výsledkov. Týmto otázkami sa náš podnik vlni zaoberal. Začali sme sa vážne venovať zlepšovaniu nielen vzhľadu, ale hlavne funkcií poľnohospodárskej krajiny,“ približuje Stanislav Becík.

Doterajším výsledkom snahy družstevníkov v Dvoroch nad Žitavou sú kilometre vysadených alejí, záchytné nádrže na zrážkovú vodu, veľké parcely rozdelené na menšie, pričom na susediacich parcelách nemôžu byť vysadené rovnaké plodiny. Aleje a porasty

pod nimi poskytujú úkryt pre malé i väčšie živočíchy a do krajiny sa vracia život. „Zbytočne budeme robiť konferencie alebo demonštrácie proti zmene klímy, každý by mal začať od seba. Možno by stačilo, keby každý účastník takýchto akcií zbral rýľ, vysadil päť stromov a päť rokov sa o nich aj staral. Potom by sa situácia hneď zmenila. Podľa mňa je najväčším bojovníkom proti globálnemu otepľovaniu a zmene klímy strom. Ak vytvárame 300-400 hektárové komplexy monokultúry bez jediného stromu, nemáme právo sa sťažovať na vplyvy horúčav, záplav či útokov premnožených hlodavcov. Nečakajme na to, čo nám povedia zhora. Začnime konať sami a ministri, vláda by nám na to mali vytvoriť podmienky. Vizitka krajiny je vizitkou národa, a obraz krajiny vytvára poľnohospodár a lesný hospodár,“ zdôrazňuje S. Becík. ZAD Dvory nad Žitavou bolo za tieto aktivity nominované do ankety Poľovník roka a zároveň vybrané zo všetkých nominácií do finálnej trojice v kategórii „Poľovnícky prínos pre spoločnosť“.

„Táto zem so svojou flórou a faunou nás prijala ako svojich hostí, snažme sa ju preto, ako dobrí hospodári zachovať aj pre budúce generácie ešte v lepšom stave, ako sme ju zdedili. Toto naše motto nás vedie ku každodennej činorodej práci byť v poľnohospodárstve prospešní, úspešní, moderní a konkurencieschopní, ale so zreteľom chrániť prírodu a krajinu. Každá krajina potrebuje dirigenta, aby zosúladiť krásu a bohatosť prírody s potrebami jej obyvateľov. Prajem si, aby takýchto dirigentov bolo v riadení poľnohospodárskej prvovýroby čo najviac,“ zakončil náš, dnes trochu netypický rozhovor Stanislav Becík.



Mlieko od kráv plemena jersey má vysoký obsah tuku na výrobu syra a masla. Na Dvore v Branove si žijú vo voľnom ustajnení.

> KONTAKT

ZAD Dvory nad Žitavou
Veľká komárňanská 1204/5
941 31 Dvory nad Žitavou
Predseda predstavenstva:
Ing. Jozef Slama
Tel.: +421/ 35/ 6484 204



Neodmysliteľnou súčasťou branovského dvora sú kone.

Vo **VPP Koliňany** pestujú, chovajú a vzdelávajú budúcich odborníkov

Výmera poľnohospodárskej pôdy

2 020 ha

Počet zamestnancov

77

Produktivita práce z pridanej hodnoty na pracovníka

16 495 eur

Vysokoškolský poľnohospodársky podnik (VPP), s.r.o., Koliňany sa od ostatných subjektov v súťaži Top Agro odlišuje. Okrem poľnohospodárskej produkcie totiž poskytuje študentom Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre priestor na

na, trávne miešanky či hrozno, ktoré môžu vidieť v osevom pláne nášho podniku. A tiež sa snažíme im vštepiť, že živočíšna výroba nemôže byť bez rastlinnej a naopak, rastlinná výroba by nemala byť bez živočíšnej,“ hovorí Ing. Ján Lajda, konateľ VPP a dodáva:

„Živočíšna výroba je u nás zastúpená naozaj v širokom spektre. V Koliňanoch je chov koní i chov rýb. V Žiranoch máme šľachtiteľský chov ošípaných a oviec, výkrm ošípaných a chov bažantov. V mliečnej farme Oponice je sústredených 800 kusov hovädzieho dobytká, z čoho je 360 dojnic s priemernou dojivosťou 10 230 litrov mlieka za rok.“

Výsledky hospodárenia sa v Koliňanoch snažia udržiavať na čo najvyššej úrovni. Široká škála pestovaných plodín a chovaných zvierat poskytuje veľké výhody. Keď aktuálne podmienky neprajú niektorým z komodít, iné dokážu výsledky podporiť. Minulý rok

bol podnik najlepším pestovateľom ovsu. Pred dvoma rokmi sa výborne vydarila sója, a takisto dosiahli najlepšie výsledky v odstavbe prasiat od prasnice. Vína z Koliňan získavajú na vínnych festivaloch aj zlaté medaily a sú na najlepšej ceste dostať sa do slovenských vinoték. Všetko výrazne podporuje aj základňa odborníkov na univerzite, ktorí realizujú svoje výskumné úlohy a dosiahnuté výsledky overujú v poľnohospodárskej praxi podniku. „Niekedy dokonca musíme prispôbiť zaužívané postupy zámerom výskumu alebo pedagogického procesu. Je to však jedna z našich úloh a chceme, aby pracov-



Veľmi dôležité je študentom ukázať, že existuje viac plodín, ktoré sa oplatí pestovať.

realizáciu praktickej výučby v rámci účelovej činnosti podniku. Vytvára im vhodné podmienky na prepojenie teórie a praxe ako súčasť ich komplexnej prípravy. Vo výrobných prevádzkach umožňuje absolvovať praktické cvičenia, prevádzkových, odbornú a diplomovú prax, využívať techniku, sledovať agrotechnické postupy či starostlivosť o hospodárske zvieratá. Študenti môžu hodnotiť ekonomické výsledky a úroveň manažovania jednotlivých podnikateľských aktivít, formovanie obchodno-závazkových vzťahov a riadenie ľudských zdrojov. Na prezentácii týchto činností si môžu konfrontovať vlastné a teoretické predstavy o štýle a spôsobe organizátorskej a riadiacej práce.

Z vlastných prostriedkov i prostredníctvom využívania projektov financovaných zo zdrojov EÚ sa podnik snaží čo najefektívnejšie inovovať svoje technické a technologické vybavenie, skvalitňuje a zdokonaľuje vzorkovnice a spoločné pracoviská.

„Veľmi dôležité je študentom tiež ukázať, že existuje viac plodín, ktoré sa oplatí pestovať, nielen pšenica, repka, kukurica. Za povšimnutie stojí aj tekvica, sója, jačmeň, ovos, cukrová repa, horčica, hrach, lucer-



V Žiranoch je umiestnený šľachtiteľský chov ošípaných a oviec, výkrm ošípaných a chov bažantov.



Kde je voda, tam je život. Nepriaznivé účinky sucha sa snažia v podniku eliminovať používaním závlah.

níci SPU mali u nás čo najlepšie podmienky na pedagogickú prácu a výskum,“ približuje J. Lajda špecifiká podniku.

Okrem spomínaného ovsu, ktorý v minulom roku zarodil 5,34 ton z hektára, čo bola najvyššia úroda na Slovensku, sa so suchými a teplými podmienkami počas jarných mesiacov dobre vyrovnala aj pšenica ozimná s hektárovou úrodou 5,66 tony. Menej sa urodilo jačmeňa, ale mal výbornú sladovnícku kvalitu. Neskoršie zrážky v mesiaci jún priaznivo ovplyvnili úrodu kukurice na sliáž a najmä na zrno – dosiahla 13,50 tony z hektára.

„Nepriaznivé účinky sucha sa snažíme eliminovať používaním závlah, lebo kde je voda, tam je život. V súčasnosti zavlažujeme plodiny na výmere 300 ha. Na základe výzvy Pôdohospodárskej platobnej agentúry sme podali žiadosť a pripravili stavebno-technologický projekt Rekonštrukcia závlahy a závlahovej čerpacej stanice Oponice na ďalších 100 ha,“ prezradil konateľ podniku jeden z najbližších investičných plánov.

Významnou investíciou pre existenciu spoločnosti v budúcnosti je aj snaha doriešiť vlastnícke vzťahy k všetkým pozemkom, na ktorých podnik hospodári, k pozemkom hospodárskych dvorov Koliňany, Žirany a Oponice. „Keďže súčasný tlak na kúpu a predaj pozemkov, zvyšovanie ceny pôdy a výšky nájmu cítíme aj v našom podniku, postupne nakupujeme pôdu od súkromných vlastníkov, resp. od podielových spoluvlastníkov. Oslovujeme ich pri uzatváraní, prípadne predĺžovaní nájomných zmlúv a aplikujeme zmenené postupy nájmov a podnájmov pozemkov vyplývajúcich z legislatívnych zmien,“ prízvukuje Ing. Ján Lajda.

> KONTAKT

VPP SPU, s.r.o.

Hlavná 561

951 78 Koliňany

Konateľ: Ing. Ján Lajda

Mobil: +421/ 905/ 622 750

e-mail: lajdajan@mail.telekom.sk

PVOD Mokrance sa pri hospodárení opiera o viaceré piliere

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 505 ha
Tržby	1 961 520 eur
Zisk po zdanení	20 199 eur
Počet stálych pracovníkov	38

Nájsť v súčasnosti poľnohospodársky podnik, kde sa okrem klasickej rastlinnej výroby venujú aj chovu dobytka a ošpaným, je na Slovensku skôr raritou. O to väčšia úcta patrí takýmto poľnohospodárom, ak sa navyše pravidelne umiestňujú aj medzi najlepšími v rámci celého agrozorotia. Ľudom z Poľnohospodárskeho výrobného-obchodného družstva Mokrance sa darí tiež v množení osiva pšenice a poskytovaní služieb modernej techniky.

V terajšej forme pôsobí družstvo od roku 1993. Hlavný cestný ťah z Moldavy nad Bodvou do Košíc a relatívna blízkosť tohto krajského mesta spôsobuje postupne zaberanie pôdy na individuálnu bytovú výstavu. Medziročne takto družstvo stratilo zopár hektárov.

Obdobie od vlnajšieho augusta hodnotí predseda Ing. Alexander Korcsmáros ako prevažne suché, s častým výskytom klimatických extrémov. Začalo to vtedy problémami pri zbere silážnej kukurice. Napriek zasiatym hybridom s vyššími FAO a plánovanou zrelosťou v druhej polovici septembra, museli odštartovať zber predčasne usychajúcich porastov už pred koncom augusta. Kukurica má na miestnych poliach významné zastúpenie, z celkovo vysievaných 500 ha je 300 ha určených na siláž. Z nej až 80 percent pestujú a zberajú dodávateľsky „na kľúč“ pre neďalekú bioplynovú stanicu. Pred rokom bol problém so sejbou repky, následne prišla začiatkom septembra silná búrka, po ktorej rastliny ťažko vzhádzali cez vytvorený pôdny prísušok. Vďaka starostlivosti a správnej výžive sa repka spamätala. Koncom zimy však na najkrajšie vyzerajúcich 60 ha, z celkovej plochy 200 ha, zvykli pravidelne prichádzať na pašu aj 100-kusové stáda vysokej zveri. Porasty spustošili natoľko, že ich bolo treba na jar vyorať. Ďalšia rana pre repku prišla v júni, až 50 hektárov postihol ničivý ľadovec. Išlo o jednu z medializovaných búrok, vyčíňajúcu aj v neďalekých Košiciach. Pre družstevníkov to znamenalo čistou stratu, lebo neboli poistení.

Ozimné obilniny sa na jeseň vyvíjali pomerne dobre, bolo sice suchšie, ale porasty



Ing. Alexander Korcsmáros pred novým traktorom a postrekovačom John Deere.

stupovali do zimy v dobrej kondícii. Podľa slov predsedu je vôbec ťažko hovoriť o nejakom snehu a zrážkach v zime, pretože nespadlo za 24 hodín viac ako 2 cm alebo milimetre. Extrémne sucho pokračovalo aj ďalej na jar. Inventarizácia napríklad ukázala, že ozimný jačmeň zhodil až 40 percent odnoží a v polovici apríla pri výške 20 cm začína-



Miestny chov dojníc patrí k najlepším na Slovensku.

li rastliny pomaly tlačíť energiu do klasenia. Našťastie, napršalo v tretej dekáde apríla, nasledoval studený a mokrý máj, ktorý výrazne pomohol a priniesol nádej na aspoň priemernú úrodu. V Mokranciach zberali tento rok ozimnú pšenicu z výmery 400 ha a jarnú zo 140 ha. Úrody okolo 5 ton z hektára sa aspoň priblížili k dlhodobému priemeru. Pšenicu v družstve pestujú aj na osivo v licencií, pričom množia zimné aj jarné odrody, výlučne osinaté. Na zabezpečenie vysokej kvality im pribudla nová moderná linka na čistenie a úpravu osiva. Aby rýchlejšie doručili obdennávkou, zakúpili tento rok nové nákladné vozidlo Mercedes.

Na výmerách po 35 ha v Mokrancoch

pestovali pre potreby vlastnej živočišnej výroby aj ozimný jačmeň a ozimnú raž, zberanú na zeleno. Úroda jačmeňa atakovala hranicu 6 t/ha, ale potenciál bol vďaka starostlivosti a hnojeniu určite minimálne o jednu tonu vyšší. Na zabezpečenie dostatku krmiva padlo rozhodnutie zasiať ešte 15 hektárov jarného jačmeňa. Tohtoročná žatva sa v Mokranciach časovo naťahovala pre nestabilné počasie a skončili po vyše mesiaci až 9. augusta.

V PVOD Mokrance dosahujú špičkové výsledky v živočišnej výrobe. Neustále rozvíjajú chov hovädzieho dobytka. Z celkového počtu 430 kusov plemena holštajn je 167 dojníc, od ktorých v minulom roku putovalo do michalovskej Syrárne Bell v priemere po 9 800 litrov mlieka. Je pravda, že sa v predchádzajúcom roku mohli v družstve pochváliť aj vyššou úžitkovosťou, ale na jej medziročnom znížení o vyše 400 litrov sa podpísala nižšia kvalita krmovín zapríčinená suchom. V kŕmnej dávke už nepoužívajú sóju, náhradou sú repkové a snečnicové šroty. Dobytok vykrmujú do jatočnej hmotnosti až 600 kg. Dve maštale na družstevnom dvore slúžia výkrmu ošpaných, s denným prírastkom 0,96 kg. Odstavčatá nakupujú od slovenských chovateľov a ročne vyrobia okolo 160 ton mäsa.

Pokiaľ ide o mechanizáciu, družstvo je úplne sebestačné, ba poskytuje aj služby. V tomto roku pribudol už trinásty traktor John Deere spolu s ťahaným postrekovačom rovnomennej značky. Žltá-zelená sú aj tri kombajny, len rezačka je iná – Claas Jaguar.



V Mokranciach sa zaoberajú aj množením osiva pšenice. V záujme rýchlejšej dopravy k zákazníkom nedávno investovali do nového nákladného vozidla Mercedes.

> KONTAKT

Poľnohospodárske výrobné-obchodné družstvo Mokrance
045 01 Mokrance 494
Predseda:

Ing. Alexander Korcsmáros
Mobil: +421/ 905/ 513 659
Tel.: +421/ 55/ 4602 024

e-mail: pvdmokrance@stonline.sk

Bez závlah by družstevníci v **Blatnom** nič nedopestovali

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 355 ha
Počet zamestnancov	20
Produktivita na 1 zamestnanca	16 200 eur

Napriek dobrým hospodárskym výsledkom, ktoré družstvu v Blatnom umožnili dostať sa do rebríčka TOP 100, predseda Jozef Kubica vraví, že vlnajšok im pripravil nemálo starostí: „Ozimná cibuľa nám vymrzla a namiesto 25 hektárov sme ju zberali iba z desaťhektárovej plochy, pričom aj jedincov bolo o polovicu menej. Plánované tržby sme splnili len na nejakých 14 – 20 percent.“



Bez závlah by sa v Blatnom nič neurodilo.

Družstevníkov sklamala aj cukrová repa. Koncom leta jej rozboru napovedali, že môžu očakávať až po 80 ton z hektára, ale sucho a nezvyčajné horúce počasie začiatkom septembra zdecimovali úrodu o štvrtinu. V konečnom dôsledku boli tržby oproti plánovaným o 350-tisíc eur nižšie. Ale družstevníkov to nepoložilo na lopatky. Repka, obilniny a osivová kukurica ich totiž potešili. Napriek poveternostným turbulenciám. Keďže nemajú žiadnu živočíšnu výrobu, odkázaní sú iba na to, čo dopestujú a dobre predajú. Snažia

sa teda plánovane eliminovať dôsledky sucha. Najmä preto, že hospodári v suchej oblasti a vedia, že bez vody by veru ťažko zberali nejakú úrodu z polí. Závlahy sú limitujúcim faktorom pre všetky plodiny, ktoré pestujú. „Napríklad ozimná cibuľa potrebuje tak do 20 dávok vody zo závlah za vegetačné obdobie,“ vysvetľuje Jozef Kubica a dopĺňa: „Musíme zavlažiť na jeseň po sejbe, lebo v posledných rokoch máme suché jesene.

Pred rokom sme tak po sejbe dodali 10 dávok, aby cibuľa zakorenila. Keďže jarné mesiace nedali našim poliam dažď a cibuľa v apríli v plnej vegetácii potrebuje vodu, dodali sme jej ju zo závlah. Zase 10 dávok.“

Polovicu výmery obrábanej pôdy majú v Blatnom pod závlahami. Investovali do nich vlastné peniaze. Za posledných desať rokov sa im podarilo časť rozvodovej siete rekonštruovať. Nebolo to jednoduché, lebo spofahlivú dokumentáciu nezdedili a museli si dať časť rúrovej siete dodatočne zmapovať a vypracovať do-

kumentáciu. Jozef Kubica spomína: „Potom sme na vlastné náklady rekonštruovali sieť, sústredili sme sa najmä na tie úseky, kde voda už prerážala potrubie.“ Tie investície považuje za rozumné a život ukázal, že sa oplatili. Veď ak chcú, aby ich rastlinná výroba uživila, nemajú iné východisko, iba sa dobre postarať o závlahy.

Napriek výpadku v tržbách Jozef Kubica charakterizuje rok 2018 vcelku ako dobrý. O čomkoľvek hovoríme, vždy sa skrútna reč na závlahy, ktoré čerpajú vodu z vodnej



Predseda družstva Jozef Kubica je presvedčený, že odbornosť na poli prináša ovocie.

nádrže Blatné. „Vlni sme síce mali 350 milimetrov zrážok, ale boli nevyrovnané. Historicky sme klesli o polovicu. Teda bez závlah by sa nám nič poriadne neurodilo.“ A hneď aj vyratúva, že v suchom roku by v ich podmienkach zberali len dve – dve a pol tony obilia z hektára. Pri využití závlah sa úrody zdvihnú na štyri tony a v priemernom roku na 5,5 tony z hektára. V dobrom vlhacom roku dokážu pri využití závlah pozberať aj 7,5 – 8 ton obilia z hektára. „Inak to funguje pri osivovej kukurici, kde by sme bez závlah nemali žiadnu úrodu, a inak pri cukrovej repe – bez závlah by bola na úrovni 45 ton,“ hovorí Jozef Kubica, ktorý má dokonale zmapovanú situáciu na družstevných poliach.

V Blatnom pestujú len trhové plodiny a pre osevný postup aj krmoviny na ornej pôde, ktoré predávajú. Skúšajú pestovať aj tekvicu. Chýbali im však vhodné mechanizmy na plečkovanie a udržiavanie medziradia. Sami si teda zhotovili zariadenie, ktoré dokonale plní túto úlohu. Zainvestovali aj do vlastnej miešarne močoviny. „Keby sme aplikovali granulované priemyselné hnojivá, pri takom priebehu počasia bez zrážok, ako to býva v posledných rokoch, by to bolo neúčinné. Granule sa nerozpusťia a plodiny nedostanú potrebnú výživu.“ Preto pristúpili k rozpúšťaniu močoviny. Keďže investovali aj do nákupu samostatného postrekovača TECNOMA, dokážu aplikovať tekutú močovinu priamo na list, a tak plodiny dostanú potrebnú výživu.

V družstve postupne kupujú pôdu od vlastníkov. Ročne investujú priemerné do kúpy desiatich hektárov. Vytvárajú si tak podmienky pre budúcnosť. Aby mali stále k dispozícii hlavný výrobný nástroj, ktorým je v poľnohospodárstve práve pôda.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo Blatné
Družstevná 2
900 82 Blatné
Predseda: Jozef Kubica
Tel.: +421/ 33/ 6459 251-2
Mobil: +421/ 908/ 707 012
pdblatne@stonline.sk



Medziradie v poraste tekvice upravujú vlastným závesným zariadením.

Agro-Racio: v kontinuite je záruka rozvoja firmy

Výmera poľnohospodárskej pôdy

3 978 ha

Počet pracovníkov

78

Zisk po zdanení

116 593 eur

V slovenskom poľnohospodárstve dochádza k výmene stráží. Pokolenie, ktoré vstúpilo na pôdu v šesťdesiatych a sedemdesiatych rokoch minulého storočia, odovzdáva pomyselný štafetový kolík generácií sformovanej transformačným obdobím. V Agro-Racio v Liptovskom Mikuláši boli zakladateľmi úspešnej firmy Vladimír Poliak, Štefan Janičina a Pavel Mäsiar. V ich diele teraz pokračujú synovia Peter Mäsiar, Ing. Štefan Janičina, Vladimír Poliak ml. a tiež odchovanci spoločnosti Ľubomír Rakyta a Tomáš Močárý,

Pre každú firmu je dobré, keď ju vedú ľudia, ktorí v nej vyrástli a nadobudli okrem profesionálnych skúseností aj to, čo sa nedá kúpiť – vzťah k podniku, pretože sa stali jeho prirodzenou súčasťou. V tom je záruka kontinuity a ďalšieho rozvoja. Nebola to náhoda, že práve Ľubomír Rakyta, Tomáš Močárý a synovia zakladateľov sa stali riadiacim centrom firmy.

Riaditeľ Ľubomír Rakyta mal a má pod palcom rastlinnú výrobu, práve tu ukázal cit pre prácu s pôdou, zmysel pre novinky, počnúc vyhladávaním odrôd, nových prvkov výživy a ochrany, a tiež osvedčil potrebný organizačný talent, keď rok čo rok tím ľudí zvládol pod jeho taktovkou veľké množstvo poľných prác v požadovanom čase.

Tomáš Močárý predstavuje paralelu k rastlinnej výrobe – manažuje živočíšnu výrobu. Je chovateľ znalec a srdciar, vyznávač precíznej zootechniky, progresívnych postupov, človek, ktorý nehľadá na čas, lebo pri zvieratách sa naň hľadieť nemôže. Rakyta aj Močárý dobre chápu, ako „rastlinka“ potrebuje živočíšnu výrobu a naopak. Z toho plynie ich súlad, pretože v ňom je garancia rozvoja poľnohospodárskej firmy. Na prelome tridsiatky a štyridsiatky sú ľudia, ako sa vraví, v najlepších rokoch, preto sú zárukou, že spoločnosť dobre povedú.

S oboma manažermi stojíme na pokraji zrelého pšeničného úrodu. Klasy sú tučné a sľubujú hektárovú úrodu odhadom niečo medzi 6-7 tonami. Jediné, čo oboch trápi, je vrtkavé tatranské počasie, žatva nie je suchá, ale prerušovaná letnými búrkami. Keď sa však pozrieme na sýtozelené lúky a pasienky, na čriedy pasúceho sa dobytky a oviec, vidíme, že počasie, ako to už býva, jednému žičí viac a druhému menej. Ale v sumare to napokon každý rok vyjde.

V prvom polroku 2019 produktívny chov červených holštajniak zlepšil medziročnú bilanciu o takmer 250-tisíc kilogramov mlieka. To znamená, že na konci roka bude chov 600 dojnic atakovať hranicu úžitkovosti 9 000 ki-



Riaditeľ Agro-Racio Ing. Ľubomír Rakyta a šéf živočíšnej výroby Ing. Tomáš Močárý počas žatvy 2019.

logramov mlieka. Rakyta s Močárým však za týmto číslom vidia ešte rad rezerv – najmä v nákladoch na produkciu. A za nimi je to predovšetkým práca ľudí.

Teraz prijali do firmy tri mladé zootechničky. Dievčatá sú prícnlivé a dávajú nádej, že chovateľskému tímu sa bude dariť. Pravda, je tu jeden problém typický pre celé slovenské poľnohospodárstvo – nedostatok spoľahlivých koncových hráčov, teda ošetrovateľov či traktoristov. Aj v Agro-Racio u museli siahnuť k zahraničným pracovníkom.

„Zvyšujeme mzdy, v roku 2018 takmer o 12 percent, tohto roku o ďalších 5,5 percenta, ale ľudí ani pri mesačných platoch v rozmedzí 1 000 až 1 200 eur nie je jednoduché prilákať do poľnohospodárstva. S mnohými začíname ako s nepopísanou tabuľou, učíme ich základom. Zrejme platíme daň tomu, že upadla spoločenská prestíž poľnohospodárstva, hoci u nás pracujúci nachádzajú dobré zárobkové možnosti,“ zhŕňa Ľubomír Rakyta a dodáva, že treba poctivejšie pracovať s mládežou – v rodinách i na školách. A vôbec, v spoločnosti venovať väčšiu pozornosť podpore poľnohospodárskych profesií.

V Agro-Racio tiež cítia, že rastie počet záujemcov o prenájom pôdy, prudko sa zvyšuje nájomné. „V podporách a štátnej pomoci je neraz nejasnosť a vždy trpíme, či ich dostaneme včas. Teda najneskôr v decembri, na čo sú nadviazané úvery, splátky záväzkov,“ približuje realitu Ľubomír Rakyta.

Agro-Racio má ambiciózný rozvojový program. Ako typický liptovský podnik rozvíja ovčiarstvo (chová 2 700 oviec), nie však extenzívne, ale intenzívne. Agro-Racio a jeho stádo plemena slovenská dojňá ovca je už tri roky po sebe najproduktívnejším v kraji-

ne. V nedávnej minulosti tu bol pomer medzi letným a zimným stádom dojňých oviec 70:30, onedlho sa dostanú na úroveň 50:50. O ovčie mliečne produkty je rastúci záujem a spracovatelia chcú čerstvé ovčie mlieko aj cez zimu. Dosiagnúť celoročné bahnenie oviec je predovšetkým otázka vyrovnanej výživy, čo sa vďaka skvalitňujúcej sa produkcii objemových krmív darí. A za zimné mlieko platia syrárne o desiatky percent viac.

Kde sú možnosti rastu? Tohto roku stádo kráv bez trhovej produkcie, naposol ide o mäsové plemena, porastie na 300 zvierat. „Vypasú všetky nízkotatranské úbočia, miesta, kam sa nedostaneme s technikou. Mäso vyprodukuje lacnejšie a krajina bude čistejšia, vďaka zvieratám živšia, malebnejšia, atraktívnejšia aj pre turistov,“ hovorí o hlavnom i vedľajšom efekte z chovu dobytky Tomáš Močárý.

Agro-Racio preniesol sídlo firmy do Svätého Kríža. Zrenoval administratívnu budovu. Je odrazom doby, nie je ani priveľká, ani primálá, ako názov spoločnosti vraví, racionálna, poskytuje príjemné pracovné priestory všetkým technikom. Je tu jedáleň, rokovacia miestnosť, všetko, čo treba na prácu.

Stojíme s manažermi dvoch generácií pred novým firemným centrom a meniacim sa hospodárskym dvorom. „Život nezastavíš, ide ďalej a ak má plynúť uspokojivo, najdôležitejšie je nájsť kontinuitu, dobrých pokračovateľov,“ hovorí Vladimír Poliak a zdôrazňuje, že v novembri 2019 Agro-Racio osláví 20 rokov a že za jej rozvojom prichodí vidieť tak prácu manažmentu, ako aj všetkých pracovníkov. Či už rastlinnej, alebo živočíšnej výroby.



> KONTAKT

Agro-Racio, s.r.o.

Palugyaiho 896

031 01 Liptovský Mikuláš – Svätý Kríž

Riaditeľ: Ing. Ľubomír Rakyta

Tel.: +421/ 44/ 5541 326, 5570 283

e-mail: agro-racio@agro-racio.sk

V Agrodružstve Bystré si dokážu poradiť aj v náročných rokoch

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 715 ha
Počet stálych pracovníkov	41
Tržby	1 433 237 eur
Zisk po zdanení	33 311 eur

Pri poľnohospodárskej výrobe môže človek urobiť všetko správne, ale konečný výsledok závisí od viacerých faktorov, ktoré nedokáže vždy ovplyvniť. Dobrú vypovedaciu hodnotu má preto porovnanie výsledkov za posledných päť rokov, pretože len tí najlepší vedia úspešne preklenúť aj nepriaznivé obdobia. Keďže vyhodnotenie súťaže Top Agro je najmä o takýchto podnikoch, vybrali sme sa tradične na návštevu do Agrodružstva Bystré v okrese Vranov nad Topľou.

Družstvo hospodári na výmere 1 715 ha poľnohospodárskej pôdy, z tohto je približne 1 200 ha ornej. Sucho v uplynulom vegetačnom ročníku si aj tu odkrojilo z úrodového potenciálu jednotlivých plodín. Už vlni v auguste sa ťažko pripravovala pôda pod repku, ktorej výmeru znížili na 250 ha. Dažde prišli až po sejbe, čo pomohlo rovnomernému vzchádzaniu, a taktiež predsejbovej príprave pod ozimné obilniny. Ozimný jačmeň zasiali na 65 ha a ozimnú pšenicu na 380 ha. K zníženiu plochy jačmeňa viedli skúsenosti zo žatvy 2018. Vtedy mali túto plodinu vysiatu najmä na ľahších pôdach a vplyvom zahorenia úroda sklamála. Podľa slov predsedu Agrodružstva Ing. Miroslava Košča jediné pozitívum poslednej zimy a jari bolo, že mohli včas zasiať jarný jačmeň.

Oveľa horší bol obrovský deficit zrážok. V zime nenapadol prakticky žiaden sneh a až do konca apríla ani významne nenapršalo. Prvá jarná regeneračná dávka hnojív pre oziminy mala ešte formu granulovaného liadku a DASA. Nakoľko stále neprichádzala voda a porasty neboli ani poriadne odnožené, ďalej už družstevníci používali tekuté hnojivá

a listovú výživu s mikroelementmi, vo viacnásobných delených dávkach. V permanentnom nasedení bol v tom období najmä samochodný postrekovač Hardi Alpha. Porastom to pomohlo a ďalšiu pomoc prinieslo májové počasie s vyše 100 mm zrážok. Zvýšenému optimizmu však následne pristríhol krídla jún so suchom a tropickými teplotami.

Napriek tomu repka vyzerala pred zberom veľmi pekne – aj vďaka neustálemu stráženiu pred divou zverou. Jeden človek mal v naplni práce len plašenie plynovým akustickým delom. Denne, vrátane nočných služieb, obchádzal všetky parcely. Júnové horúčavy však spôsobili nenaplnené očakávania, úroda drobných semien repky – 2,8 tony z hektára – len vyrovnala minuloročný žatevný výsledok. Celkový priemer pri pšenici aj jačmeňoch sa pohyboval okolo päť ton z hektára. Nie je to zďaleka zlé, ak si uvedomíme, že v katastrofálnom roku 2018 pozberali len 3,5 tony pšenice a okolo 3 tony jačmeňa z hektára. Tento rok potešila kvalita, celá produkcia ozimného aj jarného jačmeňa splnila sladovnícke parametre a 3/4 pšenice sa zaradilo k potravinárskej elite. Väčší problém nemajú ani s objemovou hmotnosťou, tá sa hýbe od 750 g/l vyššie.

Už pred zberom zvyknú v Bystrom zmluvniť repku aj sladovnícky jačmeň, pšenicu predávajú priebežne podľa situácie na trhu. V polovici augusta vyzerali pekne porasty plodín, ktoré na zber ešte len čakali. Sója na 75 ha bola na tom o poznanie lepšie ako vlni, vtedy bol konečný výsledok iba 1,75 tony z hektára. Zrnovú kukuricu zasiali tento rok na 82 ha a silážnu na 100 ha. Práve kukurica na zrno bola v minulom roku jedinou plodi-



Za úspechmi družstva je práca celého 41-členného kolektívu zamestnancov. To podčiarkuje predseda Ing. Miroslav Košč a ekonómka Ing. Anna Mihočová.

nou, ktorá potešila s úrodou 9,8 tony z hektára a zberovou vlhkosťou okolo 20 percent.

Celkovej ekonomike roku 2018 pomohla živočišná výroba. Produkcia mlieka bola zisková aj vďaka cene 0,35 eura za liter a Q kvalite celého množstva. V šľachtiteľskom chove slovenského strakatého dobytku chovajú 182 dojníc s ročnou úžitkovosťou takmer 8 200 litrov. Vzhľadom na výborné výsledky evidujú záujem aj o plemenných býkov, vlni predali troch. Hovädzí dobytok je už sústredený v Čiernom nad Topľou. Po rekonštruk-



Obnovené priestory pre jalovice, to je nedávna investícia na hospodárskom dvore v Čiernom nad Topľou.

cii maštale za 50-tisíc eur tu začiatkom roka presunuli jalovice z Hermanoviec nad Topľou, kde zostali len ovce. V ich 550-kusovom stáde, z toho 330 bahníc, sú zastúpené plemená cigája a slovenská dojná ovca. Problematickým je v poslednom období predaj jahniat, rastie len záujem o „živé kosačky“ od ľudí. Takto predali 80 z celkového počtu 420 jahniat. Ešte výraznejším problémom sa stáva nová pracovná sila k zvieratám, veď nájsť napríklad nového baču je dnes priam nemožné.

> KONTAKT

Agrodružstvo Bystré
094 34 Bystré 606
Predseda: Ing. Miroslav Košč
Mobil: +421/ 905/ 539 116
Tel.: +421/ 57/ 4881 280
e-mail: agbystre@mail.t-com.sk



Na výborných výsledkoch družstva majú výrazný podiel aj pracovníci mechanizácie. Na snímke zľava: Jozef Bublavý – vodič nákladnej autodopravy a opravár, Milan Varga – opravár a obsluha rezačky, Jozef Štofán – vedúci dielni.

Predaj bez kvalitného servisného zázemia je nemysliteľný



JOHN DEERE

NOTHING RUNS LIKE A DEERE

Polnohospodárske stroje, ktoré slovenským poľnohospodárom už viac ako 25 rokov dodáva spoločnosť **AGROSERVIS** so sídlom v Komárne, sú dlhodobo spájané so značkou **JOHN DEERE**.

Výkonné a spoľahlivé kolesové traktory, obilné kombajny, rezačky ako aj ďalšie stroje z ponúkaného portfólia, prinášajú svojím užívateľom každý rok profit zásluhou vysokej spoľahlivosti a životnosti. Aj keď spoločným znakom všetkých dodávaných strojov je tradične vysoká kvalita a spoľahlivosť, bez kvalitného servisného zázemia by sa predaj dal len ťažko realizovať. Z tohto dôvodu naša spoločnosť neustále investuje do budovania predajnej a servisnej siete, aby zákazníci, ktorí nám prejavili dôveru pri kúpe stroja, boli s našimi ponúkanými službami po každej stránke maximálne spokojní.

Preto neváhajte a dohodnite si stretnutie so zástupcom spoločnosti **AGROSERVIS** ešte dnes pre získanie čo najviac informácií.



spol. s r.o., Hadovská cesta 6, 945 01 Komárno, www.agroservis.sk

- Agroservis - Západ s.r.o., prevádzka Levice, Tovarníky, Trnava
- Agroservis - Stred s.r.o., prevádzka Hybe, Oravská Poruba, Pstruša, Rimavská Sobota, Turnianska Nová Ves
- AGROKOM - PLUS, spol. s r.o., prevádzka Prešov, Michalovce

POD Vehec je dlhodobovo známe aj ako seriózný obchodný partner

Výmera poľnohospodárskej pôdy	2 300 ha
Tržby	1 883 905 eur
Zisk po zdanení	69 447 eur
Počet stálych pracovníkov	55

História spoločného hospodárenia vo Veochci sa začala písať v 70-tych rokoch minulého storočia. V družstve postupne pribúdali aj rôzne nepoľnohospodárske činnosti a narastal počet zamestnancov. Tesne pred rokom 1989 pracovalo v ňom až 1 300 ľudí. Po zmene politického režimu činnosti z pridruženej výroby odpredali a zamerali sa len na poľnohospodársku výrobu. Súčasný názov Poľnohospodárske obchodné družstvo Vehec nesie od roku 1995, pričom transformácia prebehla kontinuálne, bez výrazných zmien, najmä personálnych. Družstvo sa úspešne rozvíja a dlhodobovo patrí k najlepším nielen v okrese Vranov nad Topľou, ale aj v rámci celého Slovenska.

POD Vehec hospodári v katastrach obcí Vehec, Juskova Voľa, Banské a čiastočne Vranov nad Topľou, Sačurov a Komárany. V chotári prevažujú pôdy s nižšou bonitou, tie kvalitnejšie sa nachádzajú len v okolí rieky Topľa, kým neúrodné pôdy s nízkou vrstvou ornice sú v okolí obce Banské, ležiacej v Slanských vrchoch. Scenériu miestnych lúk dopĺňa pasúci sa dobytok. Vo Veochci ho chovajú celkovo 500 kusov vrátane 200 dojnic s priemernou ročnou úžitkovosťou 7 500 litrov mlieka. Tie sú umiestnené na hospodárskom dvore Ortáše. Certifikované mlieko bez GMO smeruje do Michaloviec. „Aj keď slovenské strakaté plemeno dobytka nedosahuje ani u nás dojivosť, ktorá by zabezpečovala rentabilitu jeho výroby, je to plemeno s kombinovanou úžitkovosťou. Keďže obrábame aj takmer 680 hektárov trvalých trávnych po-

stavov, krmoviny z nich využívame tiež pri výrobe hovädzieho mäsa. Vo výkrme máme 85 býkov, kde dosahujeme denné prírastky 1,20 – 1,50 kg. Vďaka kvalitným objemovým krmivám a dobrej práci ošetrovateľov dokážeme



Dvorová zooteknička Anna Bartková a ošetrovateľ Pavol Jakubko sa vzorne starajú o dobytok na hospodárskom dvore Vehec.

vyrábať hovädzie mäso bez straty,“ pochvaľuje si predseda Ing. Ján Kravec.

Pred 10 rokmi sa družstevníci vzdali chovu ošípaných. Nechcú, aby rovnaký osud postihol aj hovädzí dobytok, preto do chovu investujú, aj napriek náročnosti tohto odvetvia. Dobře si uvedomujú, že ťažko vyčísľiteľným a nesmierne cenným pri pestovaní plodín je maštalný hnoj. Ročne teraz môžu vyhnojiť 200 hektárov. Pôdnu úrodnosť zvyšujú tiež elimináciou kyslých pôd pomocou pravidelného vápenia. Aj tento rok objednali 1 000 ton vápenca.

Na celkovej výmere 1 750 ha ornej pôdy medziročne zvýšili zastúpenie repky ozimnej o 20 ha, na konci leta ju vysiali na 150 ha. Jedným z dôvodov je očakávaná dobrá nákupná cena komodity v budúcom roku v dôsledku poklesu osevných plôch v celej Európe. Rovnako zaváži skutočnosť, že vo Veochci sa darí dosahovať veľmi slušné úrody tejto plodiny. Výsledok z poslednej žatvy to len potvrdzuje: hektárový priemer 3,3 tony patril k najlepším na východe Slovenska.

Za pestovateľskými úspechmi stojí najmä umenie tunajších ľudí, lebo pôdy v okolí Veochca majú k ideálnym ďaleko. Pre mnohé parcely je charakteristické veľmi úzke časové okno, keď je vhodné pripraviť pôdu. Na miestnych poliach býva najviac zastúpenou plodinou pšenica ozimná, pravidelne zaberá vyše 400 ha. S úrodou 5,6 tony z hektára naposledy družstevníci neboli spokojní, pretože ešte pred zberom porasty vyzerali podstatne nádejnejšie.

Na približne polovici výmery pšenice množili v družstve osivo pre spoločnosti Legusem a RWA. Na osivárske účely slúži aj pšenica jarná a časť produkcie jačmeňa jarného



Ing. Ján Kravec pracuje v družstve od roku 1981, predsedom sa stal pred 15 rokmi.

a sóje. Osivárstvo má tu dlhoročnú tradíciu, pravidelne zlepšuje ekonomiku pestovania jednotlivých plodín a v konečnom dôsledku vlastne celého družstva. Tento rok potešil úrodou aj kvalitou jačmeň ozimný, zo 127 ha pozberali v priemere po 6,7 tony z hektára. A okrem časti, kde množili osivo, smerovala celá produkcia do sladovne vo Veochci Šariši. Výbornú sladovnícku kvalitu mal aj jačmeň jarný, kombinácia priemernej hektárovej úrody 6,2 tony a dobrej zakontrahovanej ceny priniesla tento rok zaujímavú rentabilitu.

Na menej úrodnej pôdy zaraďujú do osevného postupu trávy na semento a horčicu, takto sa aj tu darí dosiahnuť zisk. Výmera 110 ha patrila v tomto roku sóji a 100 ha silnečnici. Na záver musíme vyzdvihnúť plodinu, ktorej sa v okolí Veochca pravidelne darí – kukuricu. V aktuálnej sezóne zasiali 70 ha na siláž a 250 ha na zrno. Zrnová kukurica pravidelne vie potešiť úrodami okolo 10 ton z hektára, pričom ekonomike výrazne prospieva vlastná sušička. A kým ostatné plodiny si zvyknú zmluvne zakontrahovať, kukuricu dobre uskladnia a predávajú ju spravidla až neskôr na jar. V tomto roku takto realizovali väčšinu úrody za cenu približujúcu sa k 150 eur za tonu.

V technike je družstvo takmer plne sebestačné, len niekedy dopĺňajú k trom vlastným kombajnom Claas služby na malú výpomoc. Občas k nim ešte zavíta samochoďný postrekovač a rezačka.

Na záver Ing. Ján Kravec dodáva: „Na poľnohospodárstvo sa pozeráme komplexne. Výsledky rastlinnej výroby ovplyvňuje aj živočíšna, preto sa nechceme zbaviť chovu dobytka. Taktiež pri pestovaní nám niektoré plodiny možno v jednom roku neprinesú očakávaný zisk, ale sú dobrou predplodinou, čo sa prejaví nasledujúci rok.“

> KONTAKT

Poľnohospodárske obchodné družstvo Vehec
Družstevná 19
094 12 Vehec
Predseda: Ing. Ján Kravec
Mobil: +421/ 915/ 943 597
Tel.: +421/ 57/ 4881 612
e-mail: podvehec@gmail.com

POD Vehec je známe aj vďaka množeniu osiva obilnín a tráv, ktoré má na miestnych poliach dlhoročnú tradíciu.

RD Koromľa aj vďaka projektovej podpore udržiava zamestnanosť

Výmera poľnohospodárskej pôdy	998 ha
Počet stálych pracovníkov	12
Tržby	421 865 eur
Zisk po zdanení	13 607 eur

Medzi 100 najlepších poľnohospodárskych podnikov, vyhodnotených v rámci súťaže TOP Agro, patrí po roku opäť aj Roľnícke družstvo Koromľa. Hospodári na slovensko-ukrajinskom pohraničí a je dlhodobou ekonomicky zdravý a rozvíjajúci sa podnik v našom agrokomplexe.

Podľa Ing. Pavla Fečíka, dlhoročného predsedu RD Koromľa, vlnajšok pripravil družstevníkom viacero nástrah. Napríklad ako prvú plodinu pred rokom siali repku, ale prípravu pôdy komplikovalo enormné sucho. V priebehu celej jesene až do jari sa pohrávali s myšlienkou vyorávky, ale nakoniec celú 103 ha výmeru ponechali. Netypickým bol termín zberu, pretože repku zožali ako poslednú, s odstupom niekoľkých dní po obilnách. Vzhľadom na veľké výpadky na niektorých parcelách a najmä na neskoré kvitnutie porasty nedesikovali. To sa napokon ukázalo ako dobré rozhodnutie a neskôr nevznikol žiaden problém s olejnatosťou. Na to, aká bola uplynulá sezóna nepravajná k pestovaniu repky, nie je jej priemerná úroda 2,35 tony z hektára zlá. Celú produkciu predali na zák-

lade podpísaných zmlúv po 360 eur za tonu spoločnostiam Arimex a RWA Slovakia.

Ozimnú pšenicu zasiali vlni na 242 ha. Podmienky na založenie a počiatkový vývoj porastov už boli lepšie ako pri repke. „Na naše podmienky sme tak mohli byť spokojní s úrodou päť ton z hektára. Pritom celá produkcia splnila elitné potravinárske parametre. Nemali sme problém ani s objemovou hmotnosťou, tá sa pohybovala od 770 g/l vyššie,“ rozpráva predseda.

V Koromli výsledky v rastlinnej výrobe značne ovplyvňuje blízkosť lesov, odkiaľ pravidelne prichádza za potravou zver. Preto by sme v tunajšom choťári márne hľadali iné ako osinaté odrody pšenice. Časť úrody mali zazmluvnenú ešte pred žatvou, tá hneď putovala odberateľovi priamo do Talianska a približne 60 percent kvalitnej pšenice družstevníci dobre uskladnili, čakajú na lepšie ceny v budúcnosti. Z viacerých dôvodov už zaradili do nového osevného plánu aj 30 ha ozimného sladovníckeho jačmeňa. Odroda Wintmalt by mala budúci rok smerovať do Sladovne Michalovce, s ktorou družstvo má dlhodobu dobrú spoluprácu.

Najrentabilnejšou plodinou v Koromli býva pravidelne jarný sladovnícky jačmeň. Ten dokážu v posledných rokoch zasiať v optimálnom termíne. Napomáha tomu aj lepšie hospodárenie pôdy s vodou, ktorú pravidelne podryvajú. Do hĺbky 55 až 60 cm ročne spracujú minimálne štvrtinu výmery. Celú produkciu jačmeňa dodali tiež do michalovskej sladovne. Z plochy 90 ha pozberali v priemere po 4,7 tony z hektára vo výbornej sladovníckej kvalite. K zmluvnej cene 197 eur za tonu získali ešte bonus dve eura za dodané množstvo nad 200 ton a ak by mali objem vyše 500 ton, cena by narastla o päť eur za tonu. V nasledujúcom roku budú pestovať jarný jačmeň už na 135 ha, na úkor pšenice.

Na väčšine zo 107 ha výmery sóje mali tento rok zasiatú kanadskú odrodu Lenka. Žiaľ, na vlnajšiu realizačnú cenu 355 eur za tonu družstevníci asi môžu zabudnúť. Trápi ich aj 2,1-hektárová vinica. Problémy najmä s predajom



Predseda RD Koromľa Ing. Pavel Fečík (vľavo) a spoluhlávny traktorista a zároveň člen predstavenstva Vladislav Obitko.

hrozna pravdepodobne spôsobia, že sa s touto činnosťou rozlúčia.

Z celkovej výmery družstva takmer tisíc hektárov je až 424 ha zaradených do kategórie trvalých trávnych porastov. Z lúk spod lesov získavajú veľmi kvalitné seno pre chov mäsového dobytká limousine. Iné objemové krmoviny, ako napríklad senáž alebo kukuričnú siláž, nerobia. Možno aj preto nemajú problém so zdravotným stavom zvierat. V súčasnosti chovajú celkovo 250 kusov dobytká, z toho 135 kráv. Počas celej vegetácie sa zvieratá pasú na lúčach a pijú pramenistú horskú vodu. Blízkosť hranice a s tým súvisiace časté prejazdy pohraničnej polície sú dôvodom, prečo môžu oplôtky využívať len obmedzene a viac sa musia spoliehať na pastierov.

Na udržanie pracovných miest v živočíšnej výrobe realizuje v súčasnosti RD Koromľa projekt v rámci podpory najmenej rozvinutých okresov. Tieto financie smerujú z úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu. Celková suma projektu s 50-percentným spolufinancovaním je 140-tisíc eur a zahŕňa nákup traktora nižšej výkonovej triedy, prepravníka zvierat, vlečky a závesných strojov na zber krmovín. Nové investície majú význam taktiež pre študentov strednej školy zo Sobrance, ktorí chodia do Koromle na prax. Zoznamujú sa tak s modernou technikou a pracou v poľnohospodárstve, niektorí na krátko, iní možno aj na celý život.

> KONTAKT

Roľnícke družstvo Koromľa
072 62 Koromľa 165
Predseda: Ing. Pavel Fečík
Mobil: +421/ 905/ 219 625
Tel.: +421/ 56/ 6593 484
e-mail: rd.koromla@lekosonline.sk



Príprava pôdy pod repku s unikátnym kompaktorom.



Uskladnené hnojivá čakajú na jesennú sezónu.

Pruské takmer potopila výroba mlieka. Dnes družstevníkov živí

Výmera poľnohospodárskej pôdy	1 528 ha
Počet zamestnancov	65
Podiel živočíšnej výroby na celkových tržbách	75 percent



Predseda družstva Ján Kopšo hovorí, že značka Zetor stále patrí k nim na družstvo. Vekový rozdiel medzi traktormi na fotografií je takmer 40-rokov.

Ján Kopšo sa stal predsedom družstva v Pruskom tak trochu náhodou. Funkciu zobrať pôvodne len na zastupovanie. Stará hlava podniku odišla a nový predseda ešte nebol zvolený. Bol rok 2000 a on si myslel, že ho v novej pozícii nič nezaskočí. Nebol a nie je priateľom veľkých kotrmelcov. Preto veril, že podnik bude viesť zabehnutým spôsobom, a tak aj počká na riadne zvoleného predsedu. Z informácií prezentovaných v minulosti na poradách sa mu zdalo, že družstvo a najmä chov dojníc funguje relatívne dobre.

„Reči sú jedna vec, ale konto v banke drhá. Zrazu som videl, že prostriedky určené napríklad na výplatu chýbali. Časť z nich zhltila splátka úveru vo výške 16-miliónov korún, čo vzhľadom na ekonomickú veľkosť nášho družstva nebola maličkosť. Obával som sa, čo bude ďalej,“ vracia sa do minulosti Ján Kopšo, ktorý je už takmer 20 rokov predseda PD „Vršatec“ Pruské.

Aj vtedy, rovnako ako dnes bolo základnou komoditou kravské mlieko. „Som v Nitre vyštudovaný mechanizátor. Strednú školu som absolvoval v Dubnici nad Váhom. Išlo o stredné odborné učilište strojárské, ktoré pripravovalo strojárov do vtedajších Závodov ťažkého strojárstva. Čo som len ja vedel o kravách?“ pýta sa so smiechom Ján Kopšo.

Priznáva, že v tom období si v družstve, a isto nielen v Pruskom, mechanizátori zo zootechnikov často ťahovali. Mechanizátori sa vždy vnímali ako strojári, ktorým titul inžinier patrí, ale na zootechnikov sa pozerali zvrchu. Odrazu však bol vo funkcii predsedu, aj keď len zastupujúceho, a jeho zodpovednosťou bolo cez vedomosti zootechnikov zabezpečiť peniaze na výplatu. Gazdovský rozum mu hovoril, že cesta je získať vyššie tržby z mlieka a náklady na jeho výrobu okresať na kosť. Rezerv bolo mnoho. V časoch, keď takmer v každej obci stredného Považia

vyrábali mlieko a do pôvodného okresu patrili aj obce okolo Púchova, Ilavy a Považskej Bystrice, boli v úžitkovosti v tomto „veľkom okrese“ na štvrtom mieste odspodu.

„Keď som sa dozvedel o katastrofálnom stave vo výrobe mlieka, bol som zhrozený. Uvažoval som, ako z toho von. V jednej takejto chvíli som si sadol na válov v kravine a pozeral na uviazané kravy a potrubia, do ktorých sme v tom čase dojili. Nevedel som, čo s tým robiť. Len pri kravách pracovalo viac ako 30 ľudí. Družstvo bolo pred krachom. Prvé, čo som urobil, obišiel som všetky pracovné kolektívy. Informoval som ich



o stave v družstve. Povedal som im, že ak majú lepšiu ponuku zamestnania, nech odídu, lebo najbližšie tri roky ich nič dobré nečaká,“ spomína Ján Kopšo. Dnes konštatuje, že v časovom odhade finančnej konsolidácie družstva sa naozaj nemýlil.

„Situácia nebola ľahká, ale všetci ju pochopili a zostali pracovať v družstve. Prvé peniaze sme vedeli ušetriť na výplatách. Nezabudnem, ako nám po odovzdaní jedného výkazu na Štatistický úrad volali, či nemáme v dokumente chybu. Priemerná mzda

THP pracovníkov bola nižšia ako mzda robotníkov,“ hovorí. Najhoršie prečkali najmä z dôvodu škrtenia nákladov. Ale to žiadnu spoločnosť nenašartuje k prosperite. Ján Kopšo preto začal so záujmom študovať to, čo podniku v podhorskej výrobní oblasti môže priniesť úspech. „Orientovali sme sa na kvalitu objemových krmív a na dobrú genetiku. Ešte v roku 2014 sme boli spokojní, že sme dokázali ročne vyrobiť 2,6-milióna litrov mlieka. Dnes vyrábame o milión litrov viac. Ide o historicky najvyššiu dodávku družstva. Chováme 500 dojníc a mojím cieľom je ročná dodávka päť miliónov litrov mlieka. To znamená desaťtisíc litrov na dojnicu a rok,“ tvrdí predseda družstva.

Tento objem už niektoré subjekty na južnom Slovensku dosahujú. Pre spoločnosť v podhorských oblastiach však ide o výnimočný ukazovateľ. Pomôcť dosiahnuť cieľ v horizonte niekoľkých rokov má prekrížovanie z červeného holštajnu na čierny, ďalšie zlepšovanie kvality objemových krmív aj cez značné investície do silážnych žlabov alebo modernizácie technológií.

„Samozrejme, alfou a omegou nemôže byť len úžitkovosť, ale aj to, za čo vieme mlieko vyrobiť. Hospodárime v oblasti, kde sú podmienky len na veľmi skromnú rastlinnú výrobu. Z tohto dôvodu musíme každoročne časť slamy dokupovať. Vlni sme sa preto rozhodli investovať do separátora hnojovice so sterilizátorom,“ vysvetľuje predseda. Ide o zariadenie, ktoré z hnojovice vyrába fugát, vhodný na podstielanie. Niektoré špičkové podniky na Slovensku už majú toto zariadenie na recykláciu hnojovice. Pre tamojšie družstvo, kde pripadá na hektár pôdy jeden kus dobytka, ide o nutnosť. Obilniny totiž pestujú len na výmere 180 hektárov pôdy.

Z trhových plodín sa v družstve orientujú ešte na repu a cukrovú repu. Olejninu pestujú na 100 hektároch pôdy a pri cukrovej repe sa stali vlni, podľa vyhodnotenia cukrovaru v Trenčianskej Teplej, už druhý raz po sebe jej najlepším pestovateľom s výmerou do 50-hektárov. Úroda zastala len pár stotín pod hranicou 80 ton z hektára. „Úrody dosahujeme v našom regióne nadpriemerné. Pripisujeme to aj organickej hmote, ktorú vďaka našej živočíšnej výrobe každoročne vraciame do pôdy,“ uzatvára predseda družstva.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo „Vršatec“

018 52 Pruské 118

Predseda: Ing. Ján Kopšo

Tel.: +421/ 42/ 4492 525

e-mail: j.kopso@pdpruske.sk

www.pdpruske.sk

Poľnohospodárske družstvo **Lieskovec** má veľké plány

Výmera poľnohospodárskej pôdy	3 000 ha
Obrat	2 442 213 eur
Produktivita práce na pracovníka	69 449 eur
Počet pracovníkov	58

Cestou z Lieskovca do Zolnej upúta pozornosť maketa traktora zo slamy a vedľa brány do areálu predajňa s názvom „Lieskovský farmárík“, ktorá je plná pestrého sortimentu potravín od slovenských výrobcov. Svoje produkty – slepačie vajčká, mlieko, ovčie i kravské syry v ňom ponúka Poľnohospodárske družstvo Lieskovec, ktoré žiari žlto-zelenou farebnosťou. Predaj z dvora spustili len v apríli 2018 a zakrátko si obyvatelia z okolia Zvolena zvykli, že tu vždy nájdú kvalitné domáce výrobky. Môžu si tiež objednať živé kurčatá či jahňa k Veľkej noci. Lieskovskí hospodári majú aj ďalšie plány, ako vylepšiť svoju ponuku.

„Už v tomto roku skúsime vysadiť ozimný cesnak a pór a zjari chceme zasiať aj cviklu a ľahodkovú kukuricu,“ reaguje na dotypt spotrebiteľov agronóm Ing. Ján Chalachan. V rastlinnej výrobe sa družstevníci zameriavajú najmä na pšenicu, ktorú pestujú na zhruba 500 ha, ozimný jačmeň na 100 ha, k tomu 200 ha repky ozimnej, 20 ha ovsu pre jarnej kŕmenie oviec a niekoľko hektárov pšenice jarnej na osivo. Na vyše 300 ha pestujú kukuricu na siláž, najmä pre vlastnú spotrebu, ale aj na predaj. A po šiestich rokoch skúšania sa im darí dosahovať úrodu soje aj 2,8 tony z hektára. Ani slnečnica nesklamala, keď dala 3,5 tony z hektára.

PD Lieskovec hospodári v rámci znevýhodnených oblastí a z celkovej výmery je 1 650 ha ornej pôdy. Zvyšok zaberajú lúky a pasienky. Vybavenosť poľnohospodárskou technikou je dostatočná, 12 traktorov rôznej výkonnosti, potrebné náradia na prípravu pôdy, sebu a jeden kombajn. Len počas sezóny si vypomáhajú ďalším kombajnom, prípadne službami. „Máme špecifické klimatické podmienky – sme v zrážkovom tieni Poľany, priemerne nám spadne 530 – 600 mm vlahy za rok. No máme šťastie, že tunajšie ílovité pôdy zadržia vlahu. Pomáhame tomu aj prirodzenou tvorbou humusu, keď každoročne hnojíme maštalným hnojom 250 až 300 hektárov,“ hovorí skúsený agronóm.

Podľa slov zootechnika Milana Šalko, ekonomicky drží podnik nad vodou najmä živočíšna výroba. Na hospodárskom dvo-

re v Lieskovci chovajú brojlery na vysokej úrovni 35 až 44 dní a predávajú v živom na bitúnok do Košíc pre Hydinu Slovensko. No už aj v malopredaji si ľudia kúpili vyše 4 000 kurčiat. Hydinový trus spracúvajú v družstve



Ing. Ján Chalachan, Ing. Martina Luptáková a Jozef Čík na hospodárskom dvore.

na pelety kvalitného hnojiva. O kúsok ďalej v príjemnom chládku spokojne ležia pekné jalovičky plemena siemental a slovenská strakatá. Za pôrodnicu s dojárnou pre oteľené kravy je veľká produkčná maštal a dojáreň pre 320 dojnic a oproti nová vzdušná hala pre teliatka. Tie, vyparádené žltými a zelenými mašľami okolo krku, práve čakajú vzácnu návštevu – deti, ktoré si ich môžu adoptovať v rámci známej celoslovenskej akcie na podporu mlieka. Na takmer 12-hektárovej ploche družstevného dvora sa nachádza aj malá mliekareň, kde spracúvajú vlastné ovčie a kravské mlieko na rôzne výrobky pod značkou „Lieskovský farmárík“. Zvyšok mlieka predávajú do Bryndziarne a syrárne vo Zvolenskej Slatine. Priemerná dojivosť kráv je 7 570 kg za rok. Na hospodárstve v Lieskovci a Zolnej sa pasie 900 oviec plemena



Teliatka nedočkávané na adopciu sa chcú páčiť, a tak ich prizdobili mašľami.



V predajni „Lieskovský farmárík“ to rozkvitá.

cigája zušľachtené lakonom. A v Klokoči za sa sliepky znášajú dobré vajčká. S počtom zvierat dosahujú v Lieskovci zaťaženosť 0,3 VDJ na hektár. Družstvo si pripravuje objemové krmoviny, ale kŕmne zmesi pre dobytok, aj s využitím vlastných surovín, dovážajú z materskej spoločnosti Gamex Trading, s.r.o., v Komárne. „Osvedčilo sa nám spracovanie hydinového trusu na peletky, a preto skúsime spracovať aj ovčie, prípadne maštalný hnoj. No je to ekonomicky náročnejšie kvôli potrebe sušenia a drvenia,“ informuje o ďalších výrobných zámeroch Milan Šalko.

Každá budova na dvore PD Lieskovec má svoj názov na peknej drevenej tabuľke a je obkolesená záhonmi kvetov a kríkov. Je tu cítiť nápaditosť a starostlivú ruku výkonnej riaditeľky Ing. Martiny Luptákovovej, ktorá naplno využila štyri roky svojho pôsobenia na tejto mliečnej farme. „Plánujeme vybudovať na dvore modernú maštal a dojáreň, aby sme mohli zvýšiť počet dojnic aspoň na 495 kusov. V spolupráci podávame projekt na zriadenie bitúnkov na hydinu, zajace, ovce a ošipané, pretože chceme aj týmito druhmi mäsa a výrobkov obohatiť našu ponuku a časom zväčšiť náš obchodík,“ prezrádza mladá sympatická výrobná manažérka. No okrem byrokratických prekážok je najväčším problémom nedostatok pracovných rúk pre poľnohospodársku výrobu, ktorý už pociťujú aj tu. „Máme 58 stálych zamestnancov a štyroch na Klokoči, no opatera zvierat je náročná a málokto pri nej zotrva dlhšie,“ vzdychne si. „Navyše nám teraz vrásky robia aj nové úpravy zákona. Dnes máme priemernú mesačnú mzdu zhruba 800 eur, no s príplatkami za víkendy, sviatky a nočné to bude možno aj 900 eur. A tak sa snažíme manažovať pracovný čas, ako sa dá, ale počasiu zatiaľ rozkázat' nevieme,“ vyjadruje obavy Ing. M. Luptáková. Verí však, že podnik prekoná aj tieto problémy a teší sa na ďalšie rozvojové projekty.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo
Lieskovec
Hrádocká 2718
962 21 Lieskovec
Riaditeľka: Ing. Martina Luptáková
Tel.: +421/ 45/ 5370 116
e-mail: pdlieskovec01@stonline.sk
www.pd-lieskovec.sk

PD Magura Zborov hospodári úspešne, aj napriek značným prekážkam

Výmera poľnohospodárskej pôdy	3 500 ha
Počet stálych pracovníkov	96
Tržby	2 646 520 eur
Zisk po zdanení	64 716 eur

Chotár Poľnohospodárskeho družstva Magura Zborov ochraňuje z juhu okresné mesto Bardejov a zo severu hranica s Poľskom. Pre ľudské oko nádherný členitý kraj, ale pre poľnohospodára oblasť, kde sa musí poriadne obracať, aby dosiahol ekonomicky rentabilné hospodárenie. Družstvo patrí k najväčším zamestnávateľom v okrese, plní teda aj významnú sociálnu úlohu v regióne – pracuje tam takmer 100 ľudí.

Škody spôsobované divou zverou sú problémom mnohých pestovateľov na Slovensku. Azda najvypuklejšie sa to ukazuje práve v okolí Zborova. Niekoľko stokusové stáda vysokej zveri migrujú aj z poľskej strany, pretože v tamojšom regióne sa nehospodári veľmi intenzívne. Ale hlavne došlo k premoženiu jelenej a diviacej zveri v dôsledku dobrých podmienok a nízkej regulácie. Z tohto dôvodu už napríklad v Zborove tento rok nezasiali repku. Pritom túto plodinu pestovať vedľa a na nepoškodených parcelách zaznamenávali aj slušné úrody. Žiaľ, zver pravidelne decimovala veľké plochy, čo hektárový priemer často stlačilo pod nerentabilné dve tony. Družstvo dokonca celoročne zamestnáva jedného človeka, ktorý má na starosti len stráženie polí a plašenie nepozvaných návštevníkov. Odhadovaná škoda na plodinách za rok 2019 je cca 150 000 eur. Za posledných päť rokov sa škody spôsobené zverou vyšplhali do astronomickéj sumy 800 000 eur. O koľko investícií takto družstvo prišlo za posledné roky?



Na snímke zľava: Agronóm a zároveň podpredseda Ing. Vladimír Mikulák, predseda Ing. Peter Mlynár a zooteknik Ing. Branislav Reviliák.

PD Magura obhospodaruje 3 500 ha poľnohospodárskej pôdy v katastrach 10 obcí. Ako už samotný názov napovedá, hlavné sídlo sa nachádza v Zborove, kde je aj stredisko chovu dojníc a mechanizácie. Ďalšie dvory so zameraním na živočíšnu výrobu nájdeme v Chmeľovej, Becherove a Stebníku.

Z celkovej výmery pôdy je len 1 300 ha ornej. Osevný postup výrazne ovplyvňuje všadeprítomná vysoká zver. V tomto roku zberali ešte ozimnú repku zo 100 ha, ozimnú pšenicu z výmery 280 ha a jarnú 70 ha, ozimnú jačmeň 70 ha, ozimnú raž 190 ha. Drvenie slamy obilnín v Zborove neprichádza do úvahy, dokonca túto komoditu nakupujú aj od iných. Na približne 200 ha bola v tomto roku zasiata silážna kukurica, z toho 70 ha museli siať na dvakrát, pretože osivo povyberali diviaky. Na zvyšnej časti ornej pôdy mal zastúpenie ešte ostropestrec mariánsky na 100 ha a rôzne krmoviny.

Aj keď sa môže zdať, že táto hornatejšia severná časť Slovenska nemá vážnejší problém so zrážkami, posledné dva roky hovoria skôr o opaku. Napríklad, pre poslednú sezónu je tu typické až extrémne nepriaznivé časové rozloženie zrážok. Po vlaňajšej suchšej jeseni spadlo v januári dostatok snehu, ale následne obdobie až do začiatku mája bolo na zrážky veľmi chudobné. Daždívý máj priniesol skoro 200-percentný úhm oproti normálu. Celý tento mesiac sa tak stroje nedostali do poľa a prvá kosba krmovín sa značne oneskorila, čím utrpela ich kvalita. O tom, aká je v Zborove dôležitá práve kvalita a aj celkové množstvo objemových

krmovín pre vyše 1 850 kusov dobytka, nie je asi potrebné viac hovoriť. Mesiace jún a júl priniesli len štvrtinu obvyklých zrážok, na pokosených poliach s krmovinami tak prakticky nič ďalej nevyrástlo a nepomohlo ani prihnojenie. Na prelome júla a augusta sa v tunajšom regióne začína žatva. Jej začiatok spreádzali 1-2 mm dažde, ktoré ani nepomáhali krmovinám, ale zato statočne „strážili“ vyššiu vlhkosť dozretého oblija. Poriadne napršalo až v polovici augusta, keď sme pripravovali túto reportáž.

Za celú svoju 42-ročnú históriu sa družstvo prioritne zameriavalo na živočíšnu výrobu. Dobytok do okolia Zborova jednoducho patrí a tradíciu nenarušili ani spoločenské zmeny po roku 1989. Jedným dychom sa žiada dodať, že dotačne by sa mali viac podporovať práve takéto odvetvia poľnohospodárstva, ktoré prinášajú pridanú hodnotu a sú aj čoraz náročnejšie na pracovnú silu. Drvivá väčšina tržieb PD Magura Zborov pochádza zo živočíšnej výroby, najmä z predaja mlieka od 650 kráv, prevažne plemena holštajn. Mlieko smeruje v posledných rokoch do michalovskej Syrárne Bell a vedenie družstva vyzdvihuje korektné partnerské vzťahy s ňou. Predtým dodávali do Humenného, kde im po krachu tamojšej mliekarny zostalo „visieť“ pol milióna eur. Chov dobytka družstvo rozširuje, medziročne sa celkový počet narástol o vyše 100 kusov – už na 1 861, vrátane stáda mäsového plemena charolais.

Vrásky na čele spôsobuje vedeniu družstva aj nový zákon o príplatkoch za prácu v noci a cez víkendy. Pre podnik s takou silnou živočíšnou výrobou a nadväzujúcim počtom zamestnancov to znamená veľký nárast mzdových a najmä s tým súvisiacich odvodových nákladov. Pritom vytvorené hodnoty a tržby za ne sú rovnaké ako predtým.



Pasúca sa vysoká zver, bežný obrázok na poliach v okolí Zborova.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo Magura
Zákutie 137
086 33 Zborov
Predseda: Ing. Peter Mlynár
Mobil: +421/ 905/ 537 819
Tel.: +421/ 54/ 4798 337
e-mail: predseda@pdmagura.sk



Až 90 percent tržieb družstva pochádza zo živočíšnej výroby, najmä z predaja mlieka od 650 dojníc.

Zlomia **Tvrdošinu** väz nové maštale, ktoré im mali priniesť prosperitu?

Výmera poľnohospodárskej pôdy

1 569 ha

Počet zamestnancov

46

V poľnohospodárskom družstve ŽIA-REC v Tvrdošine sa tešia z nových ustajňovacích priestorov. Postavili moderné krávin a zrekonštruovali teľatník, čím razantne zvýšili pohodu chovaných zvierat. S odstupom roka je jasné, že nové objekty sú pre ďalšie fungovanie družstva rozhodujúce. S ukončením ich výstavby sa roztočil kolotoč v pridelovaní finančných prostriedkov z Programu rozvoja vidieka a následnej výzvy Pôdohospodárskej platobnej agentúry o ich vrátenie.

Kompletne zrekonštruovaný teľatník je v prevádzke už tri roky a dojnice sa do nového kravína presunuli pred rokom. Najmä stavba kravína nebola jednoduchá, keďže prebiehala za plného chodu družstva a na začiatku výstavby museli odstrániť dva pôvodné dovtedy obsadené objekty. Nový kravín vznikol na ich mieste. Podľa Cyrila Orčíka, hlavného zootehnika družstva, sa rozvoj chovu slovenského strakatého dobytká dal v pôvodných priestoroch zabezpečiť čoraz ťažšie. „V prvom polroku 2019 dosiahla priemerná úžitkovosť našich štyristo dojníc 8 200 litrov mlieka. Ešte minulý rok sme uzavreli s úžitkovosťou pod osemtisíc litrov.



Zrekonštruovaný teľatník a voľba vhodnej štartovacej výživy sa podľa Cyrila Orčíka, hlavného zootehnika družstva, okamžite premietli do prírastkov teľiat.

Dnes sme vďaka nárastu produkcie mlieka najväčším dodávateľom surového kravského mlieka na Orave,“ hovorí Cyril Orčík.

Jednoznačná orientácia na produkciu mlieka priniesla v roku 2015 aj rozhodnutie vybudovať nové ustajňovacie priestory. Reagovali na vyhlásenú výzvu, podali projekt, uspeli, vysúťažili stavebnú firmu a v rekordnom termíne objekty postavili. Už čakali len na postupné uvoľňovanie finančných prostriedkov.

Prvým nepríjemným prevapením bolo stanovisko Úradu pre verejné obstarávanie, ktorý na základe podnetu PPA vykonal kontrolu dodržiavania zákona o verejnom obstarávaní. Ten uviedol, že predseda družstva Anton Palider, ktorý bol od polovice deväťdesiatych rokov do apríla 2014 v orgánoch spoločnosti Agrostav a jej nástupníckej spo-



Nový kravín, ktorý roztočil koleso problémov oravských družstevníkov.

ločnosti Akord, a.s., mohol mať vplyv na výsledok verejného obstarávania.

Súťaž totiž vyhrala spoločnosť Akord stavby, s.r.o., ktorá vznikla z firmy Akord, a.s. Predložila ponuku na realizáciu stavby za 1,3-milióna eur, ktorá bola o 676-tisíc lacnejšia ako druhá a posledná ponuka. „Menovací dekrét ako člena výberovej komisie v súťaži na nové objekty živočíšnej výroby som dostal v auguste 2015,“ tvrdí Anton Palider. Podľa neho v čase vyhodnocovania ponúk spľnil všetky podmienky vyplývajúce zo zákona o verejnom obstarávaní na člena výberovej komisie. Najviac zaujímavé a najzásadnejšie v celom probléme je však príliš nejasná formulácia výsledku kontroly: „mohlo mať vplyv na výsledok“.

„K výsledkom kontroly ÚVO sme sa vyjadrili, lebo sme chceli od neho jasné stanovisko. Malo alebo nemalo vplyv. Žiadne mohlo mať. Úrad nás následne informoval, že Zákon o verejnom obstarávaní nedefinuje pojem „konflikt záujmov“ a neobsahuje ani jeho presné vymedzenie. Úrad preto poukázal na konkrétny rozsudok súdneho dvora Európskej únie podľa ktorého rozhodol,“ začína rozprávanie Anton Palider.

Tento rozsudok obsahuje stanovisko, že „verejný obstarávateľ je v každom prípade povinný overiť existenciu prípadných konfliktov záujmov a prijať vhodné opatrenia na to, aby im zabránil, odhalil ich a odstránil.“ „Rozsudok, na ktorý sa odvolával ÚVO, som si našiel na internete. Zostal som veľmi prekvapený, že ÚVO vybral z neho len časť. Posledné dve vety rozsudku chýbajú,“ upozorňuje A. Palider. Posledná veta je pritom podľa neho zásadná a mení pohľad na celý problém. Hovorí o tom, že v zásade prináleží vnútroštátnemu právu určiť, či a v akom rozsahu musia príslušné správne a súdne orgány

prihliadať na okolnosť, že prípadná zaujatosť odborníkov mala alebo nemala vplyv na rozhodnutie o zadaní otázky. Rozsudok presne definuje, podľa toho, ako sa koná v EÚ a to, či mala, alebo nemala vplyv. Nehovorí nič o nejasnom vyjadrení „mohlo mať vplyv“, ktoré družstvo v Tvrdošine môže obráť o spolufinancovanie z fondov EÚ v celkovej sume 650 710 eur.

Predseda družstva Anton Palider si naštuoval aj metodické pokyny pre žiadateľov o nenávratný finančný príspevok z PRV 2014 – 2020. Z nich, ako je presvedčený, vyplýva, že u prijímateľa môžu vykonávať kontrolu len niektoré, presne menované inštitúcie. Zo siedmich inštitúcií ani jedna nie je Úradom

pre verejné obstarávanie. „Horšie je, že podľa rozhodnutia tohto Úradu koná PPA. Tá nevyplatila ďalšie tranže a do prvej polovice septembra žiadala vrátiť aj doteraz vyplatené prostriedky. To sme odmietli, lebo by sme priznali, že sme spravili chybu. Samozrejme, zablokovali nám platby na VDĽ, pravdepodobne to isté sa stane s platbami na Zelenú naftu a možno aj s priamymi platbami. Sme však presvedčení, že postup úradov nie je správny a budeme bojovať do posledného dychu, nielen v záujme družstva, ale aj celého Slovenska, pretože čerpanie eurofondov je na nízkej úrovni,“ hovorí rozhorčene predseda.

Korunu celej absurdnej situácii dáva ešte jedna informácia v správe ÚVO, ktorá spustila kolotoč starostí týchto poctivých hospodárov na Orave. Tá totiž hovorí aj o tom, že cena zákazky vo výške 1,3 milióna eur sa v porovnaní s predpokladanou hodnotou celej zákazky 2,3 milióna eur „jednoznačne javí ako mimoriadne nízka“. „Postavili sme snáď najlacnejšie maštale na Slovensku, s ktorými sme úplne spokojní, za vysúťaženie veľmi nízku sumu bez žiadnych dodatkov a ešte v krkolomnom termíne. Sme slovenský úkaz a preto máme byť trestaní?“ pýta sa Anton Palider.

Anton Palider sa nemieni vzdať a klope azda na všetky dvere kompetentných štátnych úradov na Slovensku a už aj v európskych inštitúciách. Teraz sa totiž láme chlieb, či prístup slovenských úradov zlomí väz aj podľa dlhodobých výsledkov súťaže TOP Agro najlepšiemu družstvu na Orave.

> KONTAKT

ŽIAREC, poľnohospodárske družstvo

027 44 Tvrdošín

Predseda: Ing. Anton Palider

Tel.: + 421/ 43/ 5324 940

Fax: +421/ 43/ 5322 392

e-mail: ziarec@orava.sk

Sú v Ludrovej nepriatelia sna, ktorý si vysnívali iní?

Výmera poľnohospodárskej pôdy

1 670 ha

Počet zamestnancov

95

Ostatné desaťročie prinieslo obrovské zmeny v životnom štýle obyvateľstva. Niektoré z nich popisuje aj Miroslav Štefček, predseda Poľnohospodárskeho družstva v Ludrovej, ktoré hospodári neďaleko Ružomberka a trvale zamestnáva takmer stovku ľudí. „Posledné dva roky cítime nedostatok ľudí vo všetkých výrobných. Nehovoríme už len o chove zvierat, ale aj o kameňolome alebo rastlinnej výrobe. V minulosti sme s ponukou práce zaujali aj Ružomberčanov, ale dnes sa to deje málokedy,“ hovorí predseda družstva. Priemernou mzdou pritom, podľa Miroslava Štefčeka, nezaostávajú za priemyselnými podnikmi v okolí.



Na hospodárskom dvore v Ludrovej odstránia dva objekty, aby mohli postaviť moderný krávin.

Práca v poľnohospodárstve Ružomberčanov síce neláka, ale na vidiek sa sťahujú. Ľudia sa presúvajú z väčších miest na vidiek za dostupnejším bývaním. Pozemky na stavbu domu sú na vidieku často lacnejšie ako v meste a pritom v čase, keď domácnosť vlastní aj niekoľko áut, je presun do mesta takmer bezproblémový. Viacerí majú aj určitú romantickú predstavu o živote na dedine.

„Veľa ľudí, ktorí sa nastahovali do troch obcí, v ktorých hospodárime, bolo zvyknutých bývať v meste. Svoj dom na dedine si postavili s ilúziou pokoja a pohody. K vidieku však predsa vždy patrilo aj hospodárenie na pôde. Na to akoby nové generácie zabúdali. Kým pôvodní obyvatelia vnímajú družstvo ako neďielnu súčasť obce, pre tých nových sme nepriatelia sna, ktorí si oni vysnívali,“ zamýšľa sa Miroslav Štefček.

Aby sa vzťahy hlbšie nenarušili, družstvo úplne upustilo od hnojenia počas víkendov. Presunulo to na pracovný týždeň, aj keď aj predtým postupovali presne podľa správnej farmárskej praxe a hnoj bol do 24 hodín za-

oraný. No sťažnosti sa objavujú stále. Jedna z tých posledných bola na zvoz sena. „Začali sme v sobotu o desiatej doobeda. Napriek tomu sme niekoho rušili,“ krúti hlavou predseda.

Sťažnosti na hospodárenie prichádzajú nielen do rúk samotného predsedu, ale napríklad aj na okresný úrad životného prostredia. Samozrejme, to znamená ďalšie kontroly, ktorých sa síce v družstve neobávajú, ale zdržujú ich od inej práce. Predseda tvrdí, že doteraz im úrady nevytkli v danej oblasti žiadne pochybenie. Prítom celá situácia vzniká len z dôvodu chýbajúceho zdravého úsudku u ľudí, ktorí sa z mesta sťahovali na vidiek.

„Teraz sa veľmi divím, že pri jednom našom stredisku sa má postaviť šesť rodinných domov. Jeden z nich má byť len 15-metrov od silážneho žlabu, kde je každoročne umiestnených 1 500 ton siláže. Do vyjadrenia k stavebnému povoleniu som jasne napísal, že to bude mať negatívny vplyv na život budúcich obyvateľov. Úplne zbytočne,“ pokračuje predseda družstva, ktorý pravdepodobne správne cíti, že s vlastníkom domu, ktorý je momentálne na začiatku výstavby, bude mať ešte veľa stretnutí.

Družstvo je súčasťou obce posledných 50 rokov. V ťažších časoch udržiavalo zamestnanosť a v tých lepších sa rozvíjalo spolu s obcou. V ostatných rokoch sa neraz ocitli aj na popredných priečkach súťaže o Najkrajší chotár roka. Odborná komisia vždy ocenila ich prínos k rozvoju a skrášľovaniu obce. „Ak chce družstvo pôsobiť v regióne a vyrábať mlieko, mu-



Pre predsedu družstva Miroslava Štefčeka je na prvom mieste chov hovädzieho dobytku.

sí vybudovať nový krávin. Určite každý súdny človek chápe, že je lepšie mať nový objekt, ktorý spĺňa aktuálne normy na ochranu životného prostredia, ako zvieratá chovať v štyroch pôvodných a dnes už nevyhovujúcich stavbách,“ presviedča Miroslav Štefček.

Pred niekoľkými rokmi uvažovali postaviť nový krávin na hospodárskom dvore Štiavnička, kde je aj bioplynová stanica. Tá vyrába elektrickú energiu z maštalného hnoja. Dnes, po dôkladnej analýze nákladov, prišli na to, že cena najmä zemných prác by na tomto stredisku predražila investíciu o takmer milión eur. „Rozhodli sme sa vybudovať krávin za vlastné prostriedky, keďže v projekte Pôdohospodárskej platobnej agentúry sme neboli úspešní. Na stredisku v Ludrovej odstránime dva objekty, ktoré budú stavbe prekážať. Viazat' sa na bioplynovú stanicu nebudeme,“ vysvetľuje predseda. Dodáva, že zariadenie má síce len 10 rokov, ale vlni muselo prejsť zásadnou generálnou opravou. Táto investícia v rozsahu niekoľko stotisíc eur preto tamojších družstevníkov stavia pred otázkou, či budú bioplynku prevádzkovať aj o desať rokov.

„Základ našich tržieb dlhodobo pochádza z výroby mlieka. A v tom chceme byť špičkoví. Preto na prvom mieste je chov hovädzieho dobytku, ktorému podriadujeme aj štruktúru rastlinnej výroby. Bioplynová stanica nám roky pomáhala, ale nie je základom družstva. Tým musí byť dlhodobo dobytok,“ vyjadruje presvedčenie predseda.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo

034 71 Ludrova

Predseda: Ing. Miroslav Štefček

Tel.: +421/ 44/ 4322 773

e-mail: predseda@pdludrova.sk

www.pdludrova.sk

Aj google maps jasne ukazuje približovanie sa individuálnej bytovej výstavby smerom k jednému zo stredísk ludrovského družstva.



agropoistenie.sk[®]
poistné riešenia pre poľnohospodárov...

„Chcem mať veci
pod kontrolou.
O poistenie sa mi
stará silný maklér.“

Agropoistenie, s.r.o., Sartorisova 11, 821 08 Bratislava

Ing. Milan Knoll, knoll@agropoistenie.sk, +421 918 900 830

Ing. Marek Dudáš, dadas@agropoistenie.sk, +421 903 380 135

Vypočítajte si cenu poistného online na www.agropoistenie.sk

Gabriela Matečná:

Hľadáme cesty k sebe a nie od seba



S eurokomisárom pre poľnohospodárstvo Philom Hoganom.

Rolu poľnohospodárstva nemožno zužovať na jeho podiel na hrubom domácom produkte. Poľnohospodári rozhodujú o kvalite života krajiny nielen potravinami, ktoré dorábajú, ale prístupom k pôde a životnému prostrediu sú tvorcami dobrého života všetkých občanov. Tvrdí to Gabriela Matečná, nominantka SNS, podpredsedníčka vlády, ktorá štyri roky viedla ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka. Hovoríme s ňou o kľúčových momentoch pri správe vecí verejných, ktoré sa dotýkali života nielen poľnohospodárov, ale každého z nás.

Onedlho sa vám skončí funkčné obdobie. Stačili štyri roky na to, aby

ste uskutočnili zmeny, ktoré ste chceli urobiť, keď ste nastupovali na post ministra?

Máloktorému odvetviu vidno tak do kuchyne ako pôdohospodárstvu, veď je to nielen fabrika pod holým nebom, ale je aj na očiach verejnosti. Niektoré zmeny sú viditeľné a naozaj sme posunuli rezort i niektoré rozpočtové organizácie dopredu. Určite si to všimli poľnohospodári aj spotrebiteľia. Lenže v odvetví sa nakopilo príliš veľa problémov, štyri roky na dôkladnú premenu a všestranné posilnenie jeho postavenia v spoločnosti nestačia. Odvetvie zaťažuje stále záporné obchodné saldo. Jedno funkčné obdobie je krátke na to, aby ste ho

zmiernili. Krajina a jej poľnohospodárstvo nefungujú vo vákuu, ale v súradniciach Spoločnej poľnohospodárskej politiky, medzinárodného trhu a prebiehajúcej klimatickej zmeny. Osou môjho konceptu boli systémové zmeny, no karty zamiešali mliečna kríza, mrazy, sucho. To všetko menilo a mení prostredie, v ktorom pracujete.

Usilovali ste sa vtlčiť agrárnej politike pečať systémových opatrení. Do akej miery sa vám ich podarilo zrealizovať?

Systémových opatrení sme urobili niekoľko. Napríklad sprehľadnenie činnosti Pôdohospodárskej platobnej agentúry. Dosiahlo sa to digitalizáciou. Tá ešte nie je dokončená, ale proces je na dobrej ceste. Takmer sto percent žiadostí o platbu na plochu sa realizuje digitálne. Jedným z ďalších systémových opatrení je zelená nafta, už funguje plne digitálne. Tí, ktorí tomu nerozumejú, sa snažia vec bagatelizovať tým, že kontrolujeme nejaké bločky. To vôbec nie je pravda. Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva, ktorý je súčasťou NPCC, nastavil normatívy spotreby nafty na hektár obrábanej plochy danej plodiny, ovocia, zeleniny alebo na jednu veľkú dobyčtíu jednotku. Urobili sme kategorizáciu na základe vedecky stanovených noriem. Poľnohospodári dostanú peniaze bez ohľadu na to, či budú alebo nebudú dávať bločky. Žiadne bločky nebudú. V rozpočte je 30 miliónov eur práve na zelenú naftu. Žiadatelia sú s tým úplne stotožnení.

Agrárna politika stojí v každej krajine na peniazoch. V prípade koalíciej vlády je financovanie aj o nevyhnutných kompromisoch. Aké boli vaše reálne možnosti?

Neboli a nie sú jednoduché. Poľnohospodárstvo je vo veľkej miere financované z európskych peňazí. Do kapitoly rezortu nejde z verejných zdrojov vysoké percento prostriedkov, bolo treba o ne zabojovať. Za moje obdobie sme vylobovali 30 miliónov eur pre chovateľov dojníc pri mliečnej kríze. Sanovali sme škody z mrazov a sucha. Šlo však viac menej o ad hoc pomoc. Na mimoriadne udalosti, aké prináša život či presnejšie počasie a dynamicky sa meniacia situácia na globálnych trhoch, treba mať pripravené systémové opatrenia kryté peniazmi. Jedným z nich je spomínaná zelená nafta pre poľnohospodárov. Pracujeme na zelenej nafte pre potravinárov. Keď prejde notifikáciu v Bruseli, pripravíme funkčný nástroj ďalšej vláde.

To však nestačí.

Isteže. Systémovým opatrením je aj preplatenie poisťného a vytvorenie Rizikového fondu. Teraz sme tesne pred koncom s jeho prípravou. Ak má byť efektívny, musia spolupracovať poisťovňa, štát a sami poľnohospodári.

Kto podniká, má povinnosť sa spolupodieľať na vlastnom riziku. Odkedy manažujem rezort, usilovala som sa oživiť pozemkové úpravy. Desať rokov fakticky stáli. To vôbec nie je malá vec, ktorá sa nám podarila. Nebolo jednoduché vládu presvedčiť, aby štátny rozpočet rátať každoročne s výdavkom 30 miliónov eur na pozemkové úpravy v priebehu nasledujúcich 30 rokov. Súčasne bolo treba zjednotiť legislatívne, technické a finančné opatrenia a časový harmonogram, aby sme usporiadali vlastníctvo k pôde. To všetko vláda schválila. A nezabudnime, že do ústavy sme aj hlasmi opozície zakotvili, že pôda je „neobnoviteľný prírodný zdroj, ktorý požíva osobitnú ochranu zo strany štátu a spoločnosti.“ To je jedna z najväčších vecí pre rozvoj a stabilizáciu hospodárenia na pôde, ktoré sme dosiahli.

Pri hodnotení poľnohospodárstva je kľúčové, či vie vyrobiť dosť potravín a zabezpečiť zdravú pôdu, vodu pre naše potomstvo. Nie je príčinou straty výkonnosti aj štruktúra, ktorá vznikla v priebehu transformácie bývalých JRD a privatizácie spracovateľského priemyslu?

Nemyslím, že je to jediný problém. Sú tu aj ďalšie nemenej významné. Tí, ktorí hospodária na pôde, sa správajú ekonomicky racionálne. Ak niekto dostáva podporu na plochu a nemá povinnosť produkovať, potom pestuje plodiny s najnižšími nákladmi a najvyšším ziskom. Ako podnikateľ sa správa efektívne. Nečudujeme sa, kam sme dospeli. Nuž boli tu aj ministri predomnou, ktorí mohli nežiaduco sa vyvíjajúcu štruktúru rastlinnej a živočíšnej výroby regulovať. Nástrojom, ako priviesť poľnohospodárov k tomu, aby nepestovali len zopár plodín, bol Program rozvoja vidieka. Umožňoval o. i. motivovať hospodárov správať sa ekologickejšie, rozdeliť hony a tým zadržiavať lepšie vodu v krajine. Tento programový prvok sme v predchádzajúcich obdobiach opomenuli. Či sa nám to páči, alebo nie, budeme musieť prehladané veci riešiť a potrvá ďalších 5-7 rokov, než sa dostaneme na nejakú úroveň.

Správny spôsob hospodárenia je vecou ekonomickej motivácie. Ako ju robíme?

Keď hovoríme o Programe rozvoja vidieka, musíme vidieť spolufinancovanie tohto programu. Kým bohaté krajiny, spolufinancujú druhý pilier od 30 do 80 percent, Slovensko ho v minulom programovom období podporovalo 23 percentami. To vysvetľuje nielen diferencie vo financovaní opatrení z druhého piliera, ale aj výslednú produktivnosť a smerovanie nášho poľnohospodárstva v porovnaní s konkurenciou. Potom je tu štátna pomoc. Tú síce schvaľuje Brusel, ale ak štát má na to, aby financoval napríklad veterinárne či fytosanitárne opatrenia alebo pripoistenie, získava farmár konkurenčnú výhodu. Robia to mnohé krajiny, aj naši susedia. Tieto dve zložky – nedostatočná štátna pomoc a slabšie kofinancovanie druhého piliera (ale nielen ony) majú za následok, že konkurencieschopnosť slovenského

poľnohospodárstva a potravinárstva je veľmi nízka.

To, kam sa vložia prostriedky, je napokon politickým rozhodnutím. Ako to, že nevieme nájsť peniaze pre poľnohospodárstvo?

Smerovanie prostriedkov zo štátneho rozpočtu je, samozrejme, o prioritách, o rozpoznávaní a uvedomení si toho, čo je naozaj dôležité pre prítomnosť a budúcnosť krajiny. V koalícijnej vláde je isté rozostavenie síl a možností presadzovať to, čo je naozaj dôležité a správne z hľadiska potrieb krajiny. Dôležité však je, aby sami poľnohospodári hovorili a pripomínali politikom aj občanom, čo prinášajú tejto krajine. Sú vnímaní len tak, že niečo chcú od spoločnosti, ale nesmú zabudnúť vyčíslieť, čo prinášajú. To je, samozrejme, úloha nielen pre nás, ale aj pre samotných poľnohospodárov. Ak zamestnávame ľudí, treba vyčíslieť, koľko nechávame peňazí na mzdy, odvody. Okrem toho žiada sa znova a znova konkretizovať hodnotu verejných statkov, ktoré vytvára poľnohospodárstvo. Poľnohospodárstvo nie sú len potraviny, dáva krajine tvár, identitu a vôbec vytvára základné podmienky na normálny život. Treba to ustavične pripomínať. Naši partneri z SPPK a Agrárnej komory Slovenska musia prízvukovať tieto veci a zdôrazňovať, že je to poľnohospodárstvo, ktoré môže zmierniť klimatické zmeny.

To vari nie je také zložité. Ako však vníma slovenská politika poľnohospodárstvo v širokom kontexte?



Poľnohospodárstvo vytvára len 2,5 percenta HDP, to akoby v očiach niektorých definovalo jeho postavenie. Nemecko je ťahúňom európskej ekonomiky, ale svoje poľnohospodárstvo nemerila jeho podielom na HDP. Bola som viac razy na berlínskej výstave Grüne Woche, ktorá ilustrovala vzťah veľkej nemeckej politiky k poľnohospodárstvu a vidieku. Kancelárka Angela Merkelová sa zhodla s ministrom poľnohospodárstva Nemecka Christianom Schmidtom, že popri hospodárstve je poľnohospodárstvo najvýznamnejším odvetvím ich vnútorného trhu. Tomu konštatovaniu zodpovedajú aj materiálne stimuly. Vtedy sa človek zamyslí, ako naučiť kolegov z vlády, že poľnohospodárstvo je pre Slovensko dôležité. Sme nielen tým, čo čítame, ale aj tým, čo jeme a zároveň tu nechávame krajinu budúcim generáciám. Je dôležitou úlohou budúcich ministrov presvedčiť vládu, že poľnohospodárstvo je pre Slovensko životne dôležité.

Možnosti slovenského poľnohospodárstva definuje Spoločná poľnohospodárska politika. Čo čaká krajinu v novom plánovacom období, keď Brusel dáva prednosť menším podnikom, skôr rodinným farmám ako veľkým družstvám a holdingom, ktoré na Slovensku hrajú prím v produkcii?

Paradoxom Spoločnej poľnohospodárskej politiky do budúca je, že priority sú v digitalizácii, v zmiernení klimatických zmien a v podpore malých fariem. To sú podľa mňa dve nespojitelné množiny. Ak digitalizujeme precízne poľnohospodárstvo, to sa dá uplatniť najmä vo väčších celkoch, vtedy to prináša 25 až 30-percentný efekt

v šetrení nákladov. Isteže, podporovať malé farmy kvôli diverzifikácii samotnej krajiny je krásne a výhodné. Ale my vieme ovplyvňovať hospodárenie aj na veľkých farmách. Programom rozvoja vidieka ich privedieme k tomu, aby zmenšili výmeru honov, aby sa správali šetrne k pôde. Nie je to nič zložité, ide len o spôsob nastavenia a uplatnenia záväzných pravidiel. Súčasne veľké farmy umožňujú precíznym hospodárením šetriť náklady a sú či budú musieť byť vo vlastnom záujme ohľaduplné voči prírode. Napríklad netreba vyhnojiť celý stohektárový hon, ale len časť, tú, ktorá má z hľadiska agrochemických nárokov plodín nižšie zásoby živín. Tak sa ušetria peniaze aj životné prostredie.

Máme dnes okolo 20-tisíc poberateľov dotácií. To je veľmi pestrá štruktúra podnikateľov. Z hľadiska výšky produkcie jasne prevažujú

veľké podniky, ale už máme aj dost stredne veľkých aj malých fariem. Sú tieto subjekty schopné kooperovať a nachádzať cestu k sebe?

Minister sa na stretnutiach s poľnohospodármi stáva aj mediátorom. Od začiatku svojho pôsobenia na ministerstve som vravela: priatelia, spájajte sa a robte odbytové združenia. Bez združovania poľnohospodári nikdy nedosiahnu dobré ceny, najmä vo veľkých reťazcoch. To je naozaj cesta – kooperovať a spájať sa. Dobrým príkladom je združenie ovocinárov, tí sa združili aj bez nárokovania si príspevku z Programu rozvoja vidieka a ide im to.

Súčasťou slovenského poľnohospodárstva a potravinárstva sú zahraniční investori. Sú prínosom pre krajinu alebo, ako občas počuť, novodobými kolonizátormi Slovenska? Zahraničné investície

v poľnohospodárstve sú realitou. Sú produktom nášho vývoja po roku 1989 a názor na ne sa láme na vlastníctve pôdy. Každý je citlivý na svoju pôdu, v prístupových rokoch nemalo Slovensko uzákonenú ústavnú ochranu pôdy. Pôda sa mohla akoby predávať. Podotýkam akoby, lebo na priamo predaj pôdy cudzincovi nebol možný. Ale mohlo to ísť cez firmu etablovanú na Slovensku. Najčastejšie investori zvonka (Dánsko, Nemecko, Česko, Taliansko) kupujú celé poľnohospodárske podniky. Ak majú vo svojej majetkovej podstate aj vlastníctvo pôdy – listy vlastníctva k pozemkom, kúpia celý podnik aj s pôdou. Tomu nevieme zabrániť. Sme na voľnom európskom trhu. Takisto akýkoľvek slovenský podnikateľ môže prísť do Rakúska a kúpiť tamojší podnik. Samozrejme, bol by podstatne drahší, lebo cena pôdy v Rakúsku je iná ako na Slovensku. To je však iba jedna stránka problému.

A druhá?

Pozrime sa na hospodárenie podnikov, do ktorých vstúpil zahraničný kapitál. Slovenskí poľnohospodári až na výnimky zaostávajú za zahraničnou konkurenciou v produktivite. Už nás v nej predbehli mnohé členské krajiny. Treba sa pozrieť na to, ako pracujú v úspešných podnikoch so zahraničným kapitálom. Isteže, sú konkurenciou, ale tou je každý dobrý podnik. Možno by bolo správne, keby naši poľnohospodári neboli striktné rezervovaní voči zahraničným, pretože organizácia a spôsob práce, šľachtenie zvierat, techniky chovu, povedzme ošipovaných, sú na vysokej úrovni. To, že možno vyvážajú viac zisku do svojej materskej krajiny, nie je vec pre ministerstvo poľnohospodárstva, ale patrí do portfólia ministerstva financií. Inak, pokiaľ ide o samo hospodárenie, stojí viac než za povšimnutie. Spolupracujeme, ostatne dejiny Slovenska sú o kooperácii národov, ktoré ho osídľovali a navzájom sa obohacovali.

Jeden z najvypätejších konfliktov, ktoré ste museli riešiť, boli protesty poľnohospodárov najmä z východného Slovenska. Odštartovali ich spory o dotácie, nespokojnosť s činnosťou

PPA. Ako sa pozeráte s odstupom času na túto nie bezvýznamnú záležitosť vo vašej kariére?

Ako na zbytočne spolitizovanú. Hovorila som to od samého začiatku. Na čele pochodov boli dvaja ľudia, ktorí nedávno založili politickú stranu. Ponosy na PPA sme sa snažili riešiť tým, že sme sprehľadnili všetky procesy. Najmä ak ide o podpory, je dôležité mať čistý stôl. Musím podotknúť, že PPA patrí v EÚ medzi agentúry s najmenším percentom pochybení. Nemožno urobiť z plochy 0,4 ha systémovú chybu. Platíme podpory na výmeru takmer 2 milióny hektárov poľnohospodárskej pôdy a s jedným percentom chybovosti sme druhá alebo tretia krajina v Európe s najnižším podielom chýb. Prieky vznikajúce pre pôdu súvisia s neuveriteľne rozdrobeným vlastníctvom k nej. Na Slovensku je v súčasnosti 8,4 miliónov vlastnických parciel, 4,4 milióna evidovaných vlastníkov pozemkov a 100,7 milióna spoluvlastníckych vzťahov. Priemerný počet spoluvlastníkov na jednu parcelu je 11,93 a jeden vlastníčtvi priemerne 22,74 parciel. To nemá obdobu v Európe.

Čo sa s tým dá robiť?

Jediným možným riešením sú pozemkové úpravy. Samotné konflikty nemôže riešiť PPA, lebo sú to spory o užívanie. Z hľadiska vecnej podstaty patrí ich riešenie prokuratúre, polícii a súdom.

Poľnohospodárstvo starne. Ako vôbec udržať kontinuitu v práci na poliach a maštaliach a dosiahnuť plynulé striedanie generácií?

Poľnohospodárstvo bolo dlho vnímané ako sektor, ktorý sa, zjednodušene

povedané, zaoberá len kravamí a kydaním hnoja. Dnes môžeme pritiahnúť mladých ľudí do odvetvia práve cez digitálne technológie. Musíme o nich viac hovoriť, zatriktívňujú agroprofesie. No nielen Slovensko má problém s tým, že ľudia strácajú kontakt s pôdou. Strácajú ho aj krajiny ako Rakúsko, Nemecko, Francúzsko. Nezažili kolektivizáciu, pôdu tam obhospodarujú rodinné farmy a napriek tomu im mladí masovo utekajú do miest. Nezabúdajme, že práca na malých farmách nie je ľahká, nevoní aj preto, lebo je to úväzok na 365 dní do roka. Stojíme pred tým ako vysvetliť, že práca, podnikanie v poľnohospodárstve je svojím spôsobom údel aj poslanie. Slovenským problémom je, že v družstvách boli príliš dlho zaujatí vlastníckou transformáciou. Dokiaľ sa dalo, žilo sa z prednovembrovej zásobárne pracovných síl. Tá zostarla, minula sa. Rolu a význam poľnohospodárskeho školstva podcenil štát, vyššie územné celky, ale aj samotní poľnohospodári. Nezostáva nič iné len združiť sily na úrovni štátu a samospráv, rozvíjať duálne školstvo a trpezlivo pracovať s rodičmi detí a mládežou. Musíme ich presvedčiť, že má zmysel spojiť svoju budúcnosť s poľnohospodárstvom.

V spracovateľskom sektore vznikli celé čierne diery a potravinárstvo ťaží aj veľký investičný dlh. Aké opatrenie ste prijali na postupné oživenie tohto odvetvia?

Spomenula som pripravovanú systémovú podporu prostredníctvom zelenej nafty. Ale máme tu aj otázku reťazcov a vzťahu spotrebiteľov k slovenským potravinám.

Novelizovali sme zákon o neprimeraných obchodných podmienkach. V dodávateľskom reťazci poľnohospodári a potravinári stále ťahajú za kratší koniec. Najväčšiu maržu, najväčší kus koláča si vždy odhryznú obchodníci. To nie je len problém Slovenska, jej európsky. Počas slovenského predsedníctva v Rade Európy v roku 2016 sa nám podaril zázrak, keď sme hlasmi všetkých členských krajín zaviazali Európsku komisiu, aby vytvorila zákon o nekalých obchodných praktikách. A verte, že takú krajinu, ako je Nemecko, nebolo jednoduché presvedčiť. Veľmi nám pomohlo Francúzsko. V tom čase vrcholila mliečna kríza a 600 francúzskych farmárov spáchalo v bezvýhodiskovej situácii samovraždu. Európska legislatíva ich donútila investovať do bezpečnosti a kvality potravín, ale zároveň nedostávali





Na stretnutí ministrov poľnohospodárstva V4 + 5.

od spracovateľov mlieka a od reťazcov peniaze, aké si zaslúžili. Aj preto Francúzsko podporilo náš návrh. Dokonca som za túto aktivitu dostala francúzske štátne vyznamenanie.

Otvára zákon potierajúci nekalé obchodné praktiky cestu k spravodlivejším vzťahom v potravinovom reťazci?

Áno, ministerstvo je tu preto, aby nastavilo legislatívne podmienky. Hovorili sme o nich priamo s výrobcami, pomáhali nám zväzy pekárov, cukrárov aj ostatné zväzy. V legislatíve sa premietlo to, čo vyžadovali. Je len na nich, aby využili zákon a popasovali sa sami s obchodnými reťazcami. Skrátene splatnosti faktúr, to je veľká vec. Oceňujú to najmä pekári, veď nebolo normálne, aby za pečivo dodávané na pulty každý deň, reťazce zaplatili až o 60-80 dní. Ak obchodník získa peniaze v ten deň, nie je dôvod, aby do 15 dní nezaplatil za čerstvé pečivo. Ozvalo sa veľa krajín, ktoré chcú anglickú verziu slovenského zákona. Inšpirovali sa ním, a to nielen krajiny V4.

V akom stave je poľnohospodárska a potravinárska veda a výskum?

To je neuralgický bod, myslela som si, že tento problém vyriešime rýchlejšie. Nešlo to tak jednoducho bez ohľadu na úsilie Národného poľnohospodárskeho a potravinárskeho centra (NPPC), ktoré združuje bývalé výskumné ústavy. Dlh, ktorý máme vo vede a výskume, je nielen finančný, ale aj generačný. Česť a sláva starým výskumníkom, ktorí robili vedu na vysokej úrovni, dnes sa však treba preorientovať na dopytové výzvy v rámci celej Európy, a to sa ešte

nerobí. Ministerstvo nemôže suplovať niektoré granty, ktoré dáva EÚ alebo Nórske fondy. Ľudia nevedia alebo nie sú zvyknutí ich využívať. Áno, máme niektoré ústavy, ktoré sú súčasťou projektu Horizont 2020, alebo robíme embryonálne transfery na Výskumnom ústave živočíšnej výroby, využívame aj genomické dáta, ale to je strašne málo. Máme dlh voči rastlinnej výrobe, aj africký mor ošipáných je výzvou pre vedu. Aktuálnou otázkou je skúmanie vakcíny, šľachtenia plodín odolných voči suchu. Sú to také výzvy, na ktoré mala veda a výskum a predchádzajúce vedenia rezortu už dávno reflektovať.

Čo považujete za najväčší úspech počas vášho riadenia rezortu? A čo sa nepodarilo dotiahnuť do konca?

Naozaj veľkým úspechom bolo schválenie ústavného zákona o pôde a vytvorenie podmienok na pozemkové úpravy. Nepodarila sa transformácia vedy a výskumu a ešte efektívnejšie šetrenie nákladov v jednotlivých inštitúciách. Hoci sme prešli revíziou výdavkov, vidím tam rezervy. Inak na webovej stránke máme podrobný odpočet, čo sme urobili. Zmenila by som sa ešte o lesoch, sme predsa siedmou najľahšiejšou krajinou únie. Podaril sa nám, aj napriek všetkým vyjadreniam neziskových organizácií, veľký krok dopredu.

V čom najmä?

Predložili sme zákon o lese, ktorý definuje prales. Nikdy neboli v zákone definované, teraz sme určili osobitné spôsoby hospodárenia na pôde, zadefinovali, ako sa má spracovať drevo z kalamiťnej ťažby. Zákon o lesoch je mimoriadne

progresívny, hoci pani prezidentka má k nemu výhrady a nepodpísala ho, celá odborná verejnosť, ktorá na ňom pracovala – akademici z lesníckej školy, Národné lesnícke centrum – hovoria, že tento zákon je najlepší, aký sa podarilo pripraviť. Je reakciou na zmeny, ktorými prešlo Slovensko za uplynulých 30 rokov.

Čo by ste odporučili tým, ktorí budú kreovať poľnohospodársku politiku v novom desaťročí?

Aby jej kostrou boli systémové opatrenia, ktoré sme nastavili. Slovensko nesmie otáľať s pozemkovými úpravami. Tiež si myslím, že sa cielene treba venovať aj exportu potravín vrátane podpory účasti potravinárov na výstavách, kde sú perspektívne trhy – Dubaj, Moskva, Čína.

Idú voľby a jednou z tém bude nepochybne stav a perspektíva slovenského poľnohospodárstva. Sú strany schopné zhodnúť sa na základných princípoch rozvoja poľnohospodárstva a rozvoja vidieka?

Bolo by veľmi dobré dosiahnuť spoločenskú dohodu naprieč celým politickým spektrom o základných princípoch rozvoja poľnohospodárstva a jeho podpory. Nebude to však vôbec ľahké. Je to o zmene myslenia v hlavách rozhašterených politikov predovšetkým. No ak sa nám podarilo trpezlivou edukáciou nakloniť si na svoju stranu spotrebiteľov, aby kúpou slovenských potravín podporili slovenských poľnohospodárov, potom musíme pracovať aj s politikami. To je úloha pre budúceho ministra, ale aj samosprávu. Musíme hľadať cesty k sebe a nie od seba.

Dobre spravovať krajinu je umenie



Tohtoročná súťaž o Najkrajší chotár opäť ukázala, že na Slovensku je veľa farmárov, ktorí gazdujú na pôde a chovajú zvieratá s láskou a v súlade s ochranou životného prostredia. Krajino- tvorba nie je pre nich neznámym pojmom. V 19. ročníku súťažili takí, ktorým pridaná hodnota zostáva doma. Celú alebo časť poľnohospodárskej produkcie finalizujú a ponúkajú prostredníctvom predaja z dvora. Upravené dvory nezriedka s umeleckým exteriérom, polia so zdravými plodinami bez burín či zvieratá v pohode. To je spoločná črta všetkých súťažiacich fariem. A hoci má súťaž len dve kategórie, pokojne by sme zúčastnených mohli rozdeliť aj do viacerých. Okrem podnikov, ktoré produkujú prevažne pre trh, sú to aj rodinné gazdovstvá s regionálnymi produktmi a potom zážitkové či edukatívne farmy, ktoré ponúkajú oddych, zábavu, otvárajú obzory najmenším návštevníkom, aby sa pobytom na farme stretávali so zvieratami, prinášajúcimi úžitok.

Je dobre, že poľnohospodárstvo má rôzne formy podnikania aj prejavy. Veď o krajinu sa treba starať. A tú starostlivosť dostali do vienka práve poľnohospodári. Aj keď si niektorí, napríklad zo zážitkových či edukatívnych fariem, nehovoria, že patria ku skupine poľnohospodárov. Stárajú sa o ten kúsok slovenskej zeme, na ktorej či vďaka ktorej rozvíjajú svoju činnosť, a tým prispievajú k udržateľnosti vidieka aj životného prostredia.

Odborná komisia bola zložená zo zástupcov Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory (SPPK), Slovenskej agentúry pre životné prostredie so sídlom v Banskej Bystrici (SAŽP), Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre (SPU), Vidieckeho parlamentu so sídlom v Banskej Bystrici (VIPA) aj Klubu poľnohospodárskych novinárov. A veru pri hodnotení to nemala ľahké. Jednak preto, že

všetky prihlásené subjekty by si zaslúžili ocenenie, ale aj preto, že na prvý pohľad museli porovnávať neporovnateľné. Všetkých však nejaká činnosť v každej farme chytila za srdce či dokonca im učarovala.

Martin Siman zo SAŽP nevedel odtrhnúť zrak od zvierat v PD Lieskovec, okres Zvolen, kde bola priam oslňujúca pohoda kráv. Ani od predavačiek v družstevnom obchodíku, ktoré ponúkali nielen družstevné, ale aj miestne produkty v oblečení s nádychom folklóru. Janka Mikušáková (VIPA) obdivovala v Železovciach, okres Levice, vzťah Ludovíta Kissa k zeleninárstvu, ktorému je napriek turbulenciám na trhu verný takmer 30 rokov. Konštatovala: „Pestuje ju umne, so srdcom a s fortieľom. Jeho zelenina sa sama chváli kvalitou. Škoda len, že to nevedia oceniť obchodníci, ktorí ponúkajú na pulloch často zeleninu bez chuti a vône. Takú, ktorá pricestovala na Slovensko z krajín, vzdialených stovky aj tisícky kilometrov.“ Profesor Miroslav Žitňák z SPU vyzdvihol prepracovanosť podnikania v AGRO Hniezdne, okres Stará Ľubovňa. „V Hniezdnom majú síce kapitál, ale všetky peniaze vracajú naspäť do rozvoja poľnohospodárskej výroby,“ pozitívne hodnotil aktivity podniku aj Matej Korpáš z SPPK a dodal: „Záleží im na tom, aby ľudia z okolia videli a pocítili ich produkt z domáceho mlieka či inej suroviny, snažia sa zamestnávať miestnych ľudí. Nehľadajú pracovníkov zo zahraničia. Takéto „tradičné“ ma v Hniezdnom zaujalo.“ Manželov Beňušovcov z Oravskej Polhory, ktorí iba s nápadom a bez veľkého kapitálu zdvihli zo zeme miestny zdroj – čučoriedky a spracúvajú ich na regionálny produkt Hafirovica ocenili viacerí členovia komisie.

Tohtoročná súťaž ukázala, že poľnohospodárstvo je pestré, dokonca aj dobrodružné, kto chce niečo robiť a má nápad, si cestu nájde. Príkladom toho je nielen zážitková farma v Dolných Orešanoch, okres

Výsledky súťaže o Najkrajší chotár 2019

Veľké farmy (nad 500 ha):

1. PD Senica
2. PD Lieskovec
3. PPD Liptovská Teplička

Malé farmy (do 500 ha):

1. Ovocná a okrasná škôlka Biele Karpaty „Ovocný strom“, s.r.o., Bošáca
2. Včelia farma Statok Orešany, s.r.o., Dolné Orešany
3. SOŠ pod Bánošom, Banská Bystrica

Ostatní súťažiaci podľa abecedy:

- AGRO-Hniezdne, s.r.o.
- Biofarma Príroda, Stupava – Dúbravy
- Hafirovica, s.r.o., Oravská Polhora
- Klára Kísová, SHR, Železovce
- MOKAS, a.s., Seleštiny
- Ranč Lhota, s.r.o., Prejta
- Štefan Olos, SHR, Hubová
- Tajna vineyards & winery, Tajná

Trnava, ale najmä mladí muži, ktorí v Bošáci, okres Nové Mesto nad Váhom, odborne rozmnožujú a tak zachovávajú tradičné odrody ovocných stromov, prispôsobujú ich meniacej sa klíme. Ich spoločnosť „Ovocný strom“, s.r.o., vysádza také sady vo viacerých obciach či mestách a najnovšie pripravuje výsadbu hektárového ovocného sadu v bratislavskej Petržalke, neďaleko Digital parku. No a plná detského dobrodružstva je Biofarma Príroda v Stupave. Jednoducho, 19. ročník súťaže ukázal, že poľnohospodárstvo je vo svojej podstate veľmi pestré a tí, ktorí sa starajú o väčší či menší kus slovenskej zeme, vedia, ako na to.



Na hranici medzi Slovenskom a Maďarskom oživila spoločnosť MOKAS, a.s., Seleštiny, okres Veľký Krtíš, tradície ovocinárstva a vinohradníctva.



Krajina pod Tatrami je síce čarovná, ale poľnohospodári z Liptovskej Tepličky jej dávajú novú vizáž svojou starostlivosťou.



Gazdina na Včelej farme Štatok v Dolných Orešanoch je na spoločné dielo s manželom pyšná a neustále vymýšľa programy najmä pre rodiny s deťmi.



Upravený areál školy v Banskej Bystrici je zároveň učebňou včelárstva.



Viacerí poľnohospodári už prišli na to, že cez vlastné predajne lepšie speňažia poľnohospodársku produkciu. Zeleninár Ľudovít Kiss ich má štyri.



Teliatka v PD Lieskovec sa majú k svetlu. „Dievčatá“ nosia žltú a „chlapci“ zelenú mašľu.




Člen odbornej komisie, popredný mliekarsky odborník Ing. Karol Herian diskutoval na Biofarme Príroda v Stupave o postupe pri výrobe kvalitného ovčieho syra a bryndze.



Neďaleko Nitry je viacero vinogradníkov a vinárov. V Tajnej majú síce krátku históriu, ale už sa zapísali do srdca milovníkov slnečného moku aj krásnej krajiny.



člen

 International Seed Federation
Seed is Life

... *správny výber*

www.osivo.sk



Pre senických družstevníkov je krajinotvorba alfou aj omegou



Vsúťaži o najkrajší chotár nie je Poľnohospodárske družstvo Senica nováčikom, ibaže sa na niekoľko rokov odmlčalo. Vždy sa hrdilo upravenými hospodárskymi dvormi, zdravými porastmi na poliach či pokosenými pásmi medzi cestami, aj poľnými a kultúrnym porastom, aby si nezanášali burinu na polia. Klasická poľnohospodárska výroba a starostlivosť o rozľahlý chotár v katastri 13 obcí družstevníkom vždy dala zabrať. Najmä po zmene politicko-ekonomických pomerov v krajine. Za tých 30 rokov však dokázali, že pracovať s pôdou vedia, že správna poľnohospodárska prax nie je pre nich neznámym pojmom, že o zvieratá sa starajú s láskou a čo je najdôležitejšie – netrieštli sily na rozbroje, rozvody a gazdujú v tíme tých istých obcí už 44 rokov. Tak, ako keď sa päť menších JRD z obcí v okolí Senice zlúčilo do väčšieho celku.

PD Senica sa tak zaradilo k hŕstke podnikov na Slovensku, ktoré si udržali pôvodný veľkovýrobný charakter a v súčasnosti hospodária na 4 100 hektároch poľnohospodárskej pôdy. Predseda Peter Morávek členom odbornej komisie súťaže o Najkrajší chotár 2019 povedal: „Najviac nás teší, že sme odolali tlakom veľkých finančných skupín, ktoré chceli náš majetok. Pred piatimi rokmi sme kúpili družstevné podielnícke listy (DPL) od nečlenov družstva a teraz vlastníci pôdy aj 360 členov družstva dôverujú našim schopnostiam spravovať ich majetok čo najlepšie.“ Je to veru nezaplatiteľná devíza, lebo dáva 155 zamestnancom šancu naplno sa venovať poľnohospodárskej činnosti.

A robia to dobre. Potvrzuje to napríklad aj fakt, že v tomto roku si prvýkrát za 30 rokov nemuseli zobrať medziúver na činnosť, ktorý by splatili priamymi platbami. Teda – tento rok nebudú žiť z európskych peňazí, ako viacerí kolegovia, ale európsku podporu využijú na ďalší rozvoj družstva. Navyše, pred rokom otvorili novú farmu pre 350 dojníc. Investícia v hodnote 1,4 milióna eur sústredila na seba pozornosť najmä preto, že v čase, keď ostatní poľnohospodári prestávali chovať dojnice a končili s výrobou surového kravského mlieka, Seničania toto odvetvie posilňujú.

No nielen týmto rozhod-



Nový pavilón podľa Petra Morávka výrazne zefektívnil chov dojníc.

nutím plávajú proti prúdu. Farmu vybudovali vlastnými financiami a zobrali si úver. Žiadosť o projekt im totiž pracovníci Pôdohospodárskej platobnej agentúry zamietli. „Ale stálo to zato,“ podotkla zootechnička Jarmila Jakubovičová, lebo úžitkovosť dojníc sa výrazne zlepšila za ten rok, odkedy dali novú maštal do prevádzky. Na rozľahlej výmere družstevníci pestujú pšenice, jačmene, repku, kukuricu na zrno aj siláž, slnečnicu, cukrovú repu a mak, ktorého cieľovou stanicou je nielen Česká republika, ale aj Holandsko. Keďže chovajú 1 800 kusov dobytky, viac ako 1 300 ošpaných, ale aj 23 koní, z ktorých sedem vlastní družstvo, ich úsilie sa orientuje aj na dorobenie kvalitných krmovín. Portfólio družstva dopĺňa vlastný bitúnok, kde porazia me-



Do polí sa burina nezanáša vďaka vykoseným pásmom medzi kultúrnym porastom a cestou.

sačne 180 – 200 ošpaných a 25 kusov hovädzieho dobytky a produkty si môžu kúpiť záujemcovia v rámci predaja z dvora.

Až 80 percent produkcie mäsa a mäsových výrobkov putuje do predajni COOP Jednoty. Neobsahujú žiadne nahrážky mäsa, sú čisto mäsové, ako ich poznali a vyrábali na zabijačke naši predkovia. A veru na oškarky treba čakať aj dva mesiace. Taký je záujem.

Polia a trvalé trávnaté porasty sú pastvou pre oči. Vedúci rastlinnej výroby Ján Schemer konštatoval, že Záhorie, najmä časť, v ktorej hospodári družstvo, je položené na najväčšej pieskovej dune v Európe. Takže naozaj musia veľmi zväziť, čo kde pestovať a aké odrody zapraviť do pôdy, aby zobrali aj úrodu v kvalite, akú požadujú. Remízky dotvárajú tvár krajiny a zver sa má kde ukryť a napokon – remízky udržiavajú vlhu v pôde, ktorej je stále v piesčitých pôdach nedostatok. Remízky však aj predeľujú parcely na menšie, aby sa mohli účelnejšie obrábať.



Seničania sú vynikajúci chovatelia koní. Kobylka Zoriana, ktorú trénuje Ing. Zuzana Kubovičová, patrí k najlepším dostihovým koňom na Slovensku.

Členovia odbornej komisie súťaže konštatovali, že Seničania príjemne prekvapili. Napriek tomu, že do družstva nikto nevlial kapitál, je v dobrej kondícii, hospodári v súlade s pravidlami ochrany životného prostredia, vďaka manažérom sa na poliach odráža výborná agrotechnika a o zvieratá sa starajú s láskou. Aj starostlivosť o ľudí je na vysokej úrovni. A tak prideliť družstvu v kategórii veľkých fariem pomyselnú zlatú medailu.

> KONTAKT

Poľnohospodárske družstvo Senica
905 01 Senica
Čáčovská cesta 5234/195
Predseda: Peter Morávek
Tel.: +421/ 34/ 6987 040
Fax: +421/ 34/ 651238
e-mail: pdsenica@pdsenica.eu
www.pdsenica.eu

Družstevníci z Liptovskej Tepličky našli svoju cestu

Prerásnu podtatranskú prírodu oživujú zdravé lúky a pasienky, na ktorých hospodári od 905 metrov nadmorskej výšky až do 1 350 metrov Poľnohospodárske podielnícke družstvo Liptovská Teplička. V oblasti, kde sú výrazné environmentálne obmedzenia. Až 500 ha poľnohospodárskej pôdy je v pásme hygienickej ochrany vodných zdrojov II. stupňa a časť zase v Národnom parku Nízke Tatry. Aj preto sa družstvo pred rokmi rozhodlo hospodáriť v ekologickom systéme. Portfólio družstva tvorí celkovo 1 265 hektárov poľnohospodárskej pôdy, 350 kusov mäsového dobytká a 800 oviec. Prakticky celú poľnohospodársku produkciu speňažujú prostredníctvom predaja z dvora.

„Žije sa nám síce v horších produkčných podmienkach ťažko, ale bolo aj horšie a museli sme sa obracať, hoci sme ani nevedeli ako,“ podoťkla pred členmi odbornej komisie súťaže o Najkrajší chotár na Slovensku predsedníčka družstva Anna Glejdurová. Na vysvetlenie načrela do začiatkov družstva, ktoré sa po rozvoze so štrbianskym družstvom potkýna o neúspechy. Po rozdelení pred necelými tridsiatimi rokmi zdedili 120 ľudí, pre ktorých bolo načim nájsť robotu. Poľnohospodárstvo ich všetkých nemohlo užiť, a tak šli aj pracovné rukavice v šijacej dielni, ktorú zriadili v prenajatých priestoroch od štátnych lesov. Prácu tam našlo 15 žien. S trenčianskou OZETOU sa dohovárali na šití pracovných bavlnených košiel. Ako inak – v prenajatých priestoroch od Štátnych lesov. „Chceli sme ich šiť z kvalitnej bavlny, ale nedokázali by sme konkurovať tým čínskym, ktoré sa za 80 korún objavili na našom trhu,“ zaspomínala si predsedníčka. Družstvo nemalo miesto pre administratívu, a tak sa šijacia dielňa, kde sa predtým šili pracovné rukavice, premenila na kanceláriu.

V družstve však cítili, že musia dajako využiť podtatranský potenciál. Lenže nevedeli ako. Napokon im na ministerstve odporučili postaviť penzión. Vziať si úver? S 25-percentným úrokom, ktorý v tom čase banky ponúkali? To bolo nemysliteľné! Tak sa zrodila myšlienka vydať družstevné dlhopisy

s 15-percentným úrokom. Anna Glejdurová bola v tom čase ekonómkou a považovala toto rozhodnutie za správne. „Mali sme v porovnaní s ponúkaným bankovým úverom 10 percent k dobru. A naši družstevníci aj iní si veru dlhopisy kupovali. Aj keď celkom neverili, že sa im peniaze vrátia s 15-percentným úrokom.“

Odvtedy už penzión Dolinka rozšírili a vsadili na ekologické hospodárenie. Práve družstevné dlhopisy im pomohli neskôr ľahšie zvládnuť aj družstevné podielnícke listy. Jednoducho, našli riešenia, ktoré ich posunuli na inú koľaj, ako po rozvoze. Gazdujú tak, že chránia podtatranskú prírodu a voňajú „našsky“. V rámci predaja z dvora ponúkajú ovčí syr, žinčicu, bryndzu, hovädzie aj jahňacie mäso. A nite vyrábajú z kravského mlieka, ktoré im dodávajú kolegovia zo Šuňavy. Tiež ekologickí hospodári.

Vedúci výroby Ing. Stanislav Michalica síce vyfarbil tohtoročný vývoj na poliach pre sneh, ktorý ich prekvapil v polovici mája, negatívne, ale členovia odbornej komisie súťaže skonštatovali, že porasty špaldy boli zdravé. A hoci aj na zemiakoch bolo badateľné niekoľko týždňové oneskorenie sadby pre nepriaznivé počasie, zemiačnická boli upravené a napovedali, že sa o ne starajú skúsení gazdovia. Hospodári, ktorí sa už dávno poučili, že hádzať flintu do žita sa neoplatí a vždy sa dajú nájsť nejaké riešenia.

Tie súčasne našli v spolupráci s važeckým družstvom. „PD Važec má výborný sklad



Zootechnička Alžbeta Petrová je na býčky pyšná.



V mliekarničke denne spracujú 200 litrov ovčieho mlieka. Pracovníčka Ludmila Rothová (vľavo) je rada, že predajú všetko a predsedníčku Annu Glejdurovú teší, že ľuďom ich produkty chutia.

na zemiaky a my zase prepracované technológie na ich pestovanie,“ vysvetľuje Anna Glejdurová, ktorá jedným dychom tvrdí, že postaviť v družstve bitúnok aj mliekareň sa im vyplatilo. Bitúnok má kapacitu 10 zvierat týždenne, oni však porážajú tak dva býčky raz týždenne a pár jahniat. Keď Važec, ktorý tiež gazduje v ekologickom poľnohospodárstve a má väčší bitúnok aj s dozrievaním mäsa, niekedy potrebuje nejakého toho býčka navyše, Liptovská Teplička im vyhovie.

Poľnohospodárstvo družstevníkov dnes užívajú. Našli cestu a spôsob, ako nielen speňažiť produkciu, ale aj ukázať, že aj v horších podmienkach môžu byť polia, lúky, pasienky aj zvieratá v dobrom kondičnom stave a lahodiť oku. A to vyzdvihli všetci členovia komisie súťaže o Najkrajší chotár a prisúdili PPD Liptovská Teplička pomyselnú bronzovú medailu.



Nový traktor LINTRACK s dvoma kosami zvládne aj 35-stupňový svah.

> KONTAKT

Poľnohospodárske podielnícke družstvo Liptovská Teplička
059 40 Liptovská Teplička č. 566
Predsedníčka: Anna Glejdurová
Tel.: +421/ 52/ 7893 241
+421/ 52/ 7983 243
e-mail: ppdteplicka@orangemail.sk
www.ppdliptovskateplicka.sk

Mladým ovocinárom v Bošáckej doline nechýba nadšenie



Dnes je skôr vzácnosťou stretnúť mladých ľudí s elánom pre prácu na poli. V Bošáci pracuje skupina šiestich, ktorých takáto obživa zároveň baví. A nielen to. Súčasne robia spoločensky záslužnú činnosť, keď zachraňujú a udržiavajú genofond desiatok starých a vzácných odrôd ovocných stromov pestovaných po stáročia v regióne Slovenska a Čiech. Zázemie majú v nádhernej čistej doline slovensko-moravského pohraničia, kde produkujú výpestky ovocných stromčekov, zveľadujú staré sady a vzdelávajú ostatných pestovateľov. Pritom využívajú bohaté vlastné skúsenosti i vedecké poznatky a s rešpektom k prírodným zákonom vytvárajú biologicky pestré spoločenstvá rastlín, zvierat a hmyzu.

Už počas štúdia krajiny ekológie na Technickej univerzite vo Zvolene zaujala Ing. Ľudovíta Vašša zvlnená krajina Bielych Karpát. Nuž sa pridala k dobrovoľníkom z občianskeho združenia Pangaea a za dva roky zmapovali túto oblasť z hľadiska výskytu starých odrôd jabloní, hrušiek, čerešní, sliviek a oskoruší. Kraj mu natoľko učaril, že v roku 2012 sa rozhodol založiť tu hospodárstvo a so skupinou priateľov z rôznych kútov Slovenska vytvorili spolok sadárov „Ovocný strom“. Nezačínali však od nuly. Vďaka odbornej, ale aj materiálnej podpore gestorov z Agronomickej fakulty Mendelovej univerzity v Brne môžu pokračovať v práci Ing. Stanislava Bočka a Prof. Dr. Ing. Borisa Krška a udržiavať tam vytvorený genofond ovocných stromov.

Spolupracujú však aj s ďalšími nadšencami a organizáciami, ktorých hlavným zameraním je ochrana prírody, biodiverzity, genetických zdrojov alebo vzdelávanie. Ich produkty – ovocné stromčeky, ako aj služby sadárov a ošetrovateľov stromov využívajú nielen súkromné osoby, ale aj obce a mestá. Napríklad Žiar nad Hronom, ale aj ďalšie významné mestá si vytvárajú vlastný genofondový sad ovocných stromov, ktorý zahŕňa aj špecifické miestne odrody. Mladíci využívajú genetický materiál z oblasti Bielych Karpát, ale aj iných miest, kde nájdu dlhove-

ké, odolné stromy, ktoré prežívajú často na extrémnych stanoviskách. Semená z týchto materských stromov zasejú na pole ešte na jeseň, čím získajú výhodu a náskok z jarnej vlahy. Do divých podplnkov potom navyso-ko vrúbľujú ušľachtilé odrody, pričom vždy hľadajú na účel a miesto výsadby stromčekov v kontexte klimatickej zmeny. Usilujú sa pritom využívať nielen moderné, ale hlavne alternatívne spôsoby pestovania a ošetrovania rastlín. Závlahu, okrem sadby, nepoužívajú, no do pôdy zapracúvajú množstvo organickej hmoty. Zelené hnojenie používajú aj neskôr, pričom majú premyslený oševný postup a vybranú zmes užitočných rastlín. Pôdu kultivujú mechanicky alebo plameňovou plečkou pred vzičením, korunku stromu korigujú štvrtročne a používajú len prostriedky schválené pre ekologický systém poľnohospodárstva. Pestujú aj zeleninu, ktorá spolu s rôznymi druhmi voňavých bylín a kvetov tvorí pestrú zmes v biodynamickej záhradke za starým domom v dedine.

Ovocinárska arboristika alebo odborné ošetrovanie a ochrana stromov, často spojená so šplhaním sa a lanovou technikou, je ďalšou činnosťou, ktorá ich živí. Používajú moderné píly a nástroje, no zároveň sa riadia skúsenosťami, ktoré uplatňovali naši starí otcovia, keď si po ovocie sami vyšli do koruny stromu po rebríku. To, čo sa naučili, si nenechávajú len pre seba, ale radi sa podelia – ročne zorganizujú aj 12 vzdelávacích



V zime orezávajú mohutné ovocné stromy za pomoci lanovej techniky.



Ing. Ľudovít Vašš si ilovitú pôdu Bielych Karpát chváli, lebo zadržáva vlahu.

kurzov pre verejnosť, vydávajú publikácie a radia aj cez náučné videá dostupné na internete. Nadalej sa tiež venujú pomologickému mapovaniu – výskumu odrôd ovocných stromov v teréne, a to nielen na Slovensku. Pritom zostávajú verní starostlivosti o staré sady a sami sa ďalej vzdelávajú. A to všetko bez akýchkoľvek finančných podpôr zo štátu. Bez zaťaženia administratívou. Len s po-voľeniami patričných úradov.

„Nenadväzujeme na ovocinárstvo, aké bolo v šesťdesiatych až osemdesiatych rokoch minulého storočia. Vtedy sa narobilo mnoho škody na starých odrodách, pestrosť chutí sa redukovala na komerčné odrody, stromy boli dorezané neprirodzene a používalo sa množstvo chemických prípravkov,“ tvrdí Ing. Ľudovít Vašš. „My chceme, aby stromy, ktoré zasadíme, prežili aj tri generácie, zvládli zmenu klímy a vo svojej dospelosti nevyžadovali intenzívne vstupy. No pritom stále plnili funkciu obživy a tvorili krásnu krajinu, aleje, tieň. A samozrejme, aby poskytovali rozmanité chute, ktoré budú atraktívne aj pre deti, pretože zdravú výživu – kvalitné bioovocie potrebujeme, aby sme boli fyzicky a psychicky zdraví aj my, ľudia.“ uzatvára.

Filozofia a prístup tejto skupiny mladých ľudí by mohla byť vzorom a určite by si zaslúžila viac pozornosti a podpory. Výzvou pre nich je už dnes zabezpečiť všetky práce organizačne a technicky, aj preto by potrebovali viac pomocných rúk. Je úžasné sledovať, ako nadšenie, viera vo vlastné sily a získané znalosti dokážu robiť v krajine zázraky. Najmä keď cieľom nie je finančný zisk, ale vlastné naplnenie a pocit dobrej práce s pozitívnym vplyvom na spoločnosť a prírodu.

> KONTAKT

OVOČNÝ STROM, s.r.o.
913 07 Bošáca 271
Ing. Ľudovít Vašš
e-mail: kontakt@ovocnystrom.sk
www.ovocnystrom.sk



Veselá partia mladíkov spoločnosti „OVOČNÝ STROM, s.r.o.“ pri jesennej príprave pôdy.

Včelia farma – statok v Orešanoch je pripomienkou života Slovanov



Dušan Geschwandtner pečie v peckve špaldovo-ražný chlebič.

Práca so zvieratami a vôľa zdravo žiť boli pri zrode myšlienky manželov Geschwandtnerovcov mať vlastný statok. Vyučený stolár Dušan a jeho manželka Ľubica prevádzkujú v Dolných Orešanoch malý hospodársky dvor v slovanskom štýle, kde našli svoje miesto rôzne domáce zvieratká a tradičné jedlá a je otvorený najmä pre rodiny s deťmi. Tie tu môžu vidieť a pokojne aj pohladkať ovečky, kozičky, zajačiky, sliepky, prasiatka, ale aj roztomilé poníky. Gazdovi tiež môžu pomôcť zamiesiť a piecť domáci kváskový chlebič, vytvarovať syr alebo hrudku masla. O to lepšie im potom chutí, keď si natrú vlastnoručne pripravený krajec s čerstvým maslom a medom!

A nielen med, ale aj medovinu, chutné ovocné džemy a sirupy, vajička, čerstvý kozí syr, jahňacie, či králičie mäso a rôzne mäsové výrobky z vlastnej produkcie ponúkajú Geschwandtnerovci v predajni pri hlavnej ceste. Džemy konzervujú medom, nie sú v nich žiadne „éčka“. Klobásky a slaninku nasolujú dva týždne, a tak chutia naozaj jedinečne. Tradičné staroslovanské spôsoby prí-

pravy jedál a nápojov využili aj pri varení piva, keď namiesto chmeľu upravili chuť nápoja sušeným brezovým listom a zákazníci chválili – vypilo sa bezo zvyšku. Sortiment zdravých, kvalitných a originálnych potravín možno ochutnať aj v štýlovej krčmičke na statku.

„Sme generácia štyridsiatnikov, ktorá si ešte pamätá, ako si kedysi obyvatelia dedín spracúvali vlastné suroviny dopestované v záhradke či dochované na dvore. Pokúšame sa napríklad vyrobiť pivo s prídavkom medu, peľu alebo rôznych bylín. Chceme, aby aj dnes ľudia poznali chuť pôvodných domácich

potravín s najlepšou kvalitou,“ priznáva Dušan Geschwandtner svoju motiváciu. Pri všetkých ponúkaných potravinách im ide o to, aby boli lokálne a pôvodné, preto spolupracujú s farmármi či spracovateľom mäsa vo svojom blízkom okolí.

Okrem útulnej krčmičky sa na statku nachádza aj kováčska dielňa, altánok, zvonica, senník, tradične zariadený domček „pre novomanželov“ a podzemná pivnica určená na skladovanie v chlade. Všetky budovy postavil zručný pán domu z agátového či smrekového dreva a niekde strechu pokrýval vrstvou trstiny či dreveným štiepaným šindľom. Alebo ju zatravnil. Presne tak, ako kedysi. Hodnotiacej komisii súťaže o Najkrajší chotár roka sa páčilo i to, že tu nehrozí ušľapaný, zablatený dvor – celý priestor je dláždený veľkými blokmi prírodného kameňa – priviezli ho sem vyše osemtisíc ton! Spojenie dreva, kameňa, železa a prírodných materiálov návštevníkov preniesie do stredovekých čias našich predkov.

Od jari do jesene organizujú v spoločnosti rôzne akcie najmä pre deti zo škôl a škôlok.

Interiéry drevených domcov sú ako vystrihnuté z rozprávky, a tak tu deti s úžasom sledujú bábkové divadlika, sediac na baličkoch slamy. Alebo si v klasickej kamennej peckve pečú rôzne dobroty. Dvor býva často miestom tradičných remeselných trhov či ukážok šermiarskych súbojov historických skupín. Elektrický vypínač by tu hosť márne hľadal, svieti sa petrolejkami alebo sviečkami, čo je ďalší bod pre jedinečnú atmosféru. Kto si ju chce užiť, odporúčam zatelefonovať si vopred.

Celý areál Včelej farmy, s.r.o., v Dolných Orešanoch nemá viac ako dva hektáre, no tu ide skôr len o ukážku chovu. Všetky zvieratá a takmer 40 včelstiev držia manželka Geschwandtnerovci na svojom hospodárstve na okraji obce. Na prenajatej lúke sa pasú kone aj hovädzí dobytok. Krmivo i podstielku treba nakupovať, čo je ekonomicky náročnejšie. Ale blízkosť Trnavy a hlavného mesta je ich významnou „devízou“. Farma má viac majiteľov a finančne jej hlavne v za-



Poníky sa na statku v Orešanoch pohybujú slobodne.

čiatkoch pomohla stavebná firma, pôvodné zamestnanie gazdu. Zatiaľ sa im však nepodarilo získať žiadne iné podporné zdroje zo štátu či eurofondov napriek viacerým žiadostiam.

Zda sa, že býk, ktorý je v erbe farmy, symbolizuje cieľavedomosť a húževnatosť domácich gazdov. Statok, ktorý sa v obci rozširuje o ďalšie pozemky po starých domoch a záhradách, im poskytuje nové možnosti rozvoja. Ak rastúci záujem zotrúva, návštevník tu možno o pár rokov nájde aj stredovekú kuchyňu s otvoreným ohniskom a tradičným menu. Azda aj príjemné štýlové ubytovanie pre ďalších milovníkov histórie a jednoduchého, skromného, no na zážitky bohatého života. Presne takú alternatívu, aspoň na pár chvíľ, ponúka všetkým Včelia farma, s.r.o. – statok v Dolných Orešanoch.



Ľubica Geschwandtnerová v krčmičke s ponukou vlastných chutných výrobkov.

> KONTAKT

Včelia farma Orešany, s.r.o.
919 02 Dolné Orešany
Prevádzkar: Dušan Geschwandtner
Mobil: +421/ 903/ 524 565
e-mail: info@farmaoresany.sk
www.farmaoresany.sk

Teórie o prítlačlivom slovenskom vidieku sa **Pod Bánošom** menia na realitu

Po prvý raz sa v devätnástročnej histórii súťaže o Najkrajší chotár na Slovensku prihlásila do nej škola. Stredná odborná škola Pod Bánošom v Banskej Bystrici pripravuje mladých ľudí v certifikovaných odboroch medzinárodnou spoločnosťou IES (International Education Society) pre rozvoj vidieka. Zároveň aj ukazuje cestu, ako sa to má robiť, aby vidiek žil naplno. Členovia odbornej komisie súťaže skonštatovali, že škola má ukázkový chotár, čo je vizitkou žiakov



Pred školou sa pasú haflingy.

aj pedagógov. Určite natrvalo vstępuje do srdca aj myseľ žiakov schopnosť spravovať krajinu, v ktorej žijú alebo po skončení školy budú žiť. A to je devíza na nezaplatenie.

Pred školou sa pasú dva haflingy a okolo nich vedie Náučný včelársky chodník. Ten tam nie je náhodou. Je teoretickou hodinou včelárstva a končí sa pri úloch so 120 včelstvami, ktoré umožňujú žiakom overiť si, či sa dokážu o včelíčky aj postarať. Dokážu, a nielen to. Pod dohľadom majstrov odborného výcviku si vedia vyrobiť úľ, spracovať včelie produkty, napiecť kváskový chlebič, vyrobiť ďalšie pekárske, cukrárske aj mäsové produkty, postarať sa o záhradu, pestovať ovocie, zeleninu aj okrasné rastliny... A to všetko ekologickým, udržateľným spôsobom. V čase návštevy odbornej komisie prváci upravovali kvetinové záhony v okolí školy. „Študujú odbor podnikateľ pre rozvoj vidieka a starostlivosť o areál školy je súčasťou ich odborného výcviku,“ vysvetľuje zástupkyňa riaditeľa pre odborný výcvik Janka Cavarová.

Škola vznikla pred dvanástimi rokmi združením súkromnej strednej odbornej školy a SOU PP, ktoré malo takmer 50-ročnú tradíciu v príprave mladých ľudí v poľnohospodárskych a potravinárskych odboroch. O rok neskôr zmenila názov na Strednú odbornú školu. Jej riaditeľ Ing. Pavel Fiľo, mimochodom náruživý včelár, približuje hlavné poslanie: „Naši absolventi dokážu spravovať krajinu v rámci agroturistiky a poskytovať služby pre rozvoj vidieka. Vedia vyrobiť potravinár-

ske výrobky s tradičnou chuťou, a tak prispieť k zachovaniu kultúrnych zvyklostí Slovenska a jeho špecifik. Globálne receptúry a zmesi plné „éčok“ zásadne na praktickom vyučovaní nepoužívame. Mnohí žiaci si výrobu zdravých potravín osvojili a skúsenosti si odnášajú do praxe. Lenže žijeme vo veku fetišu peňazí a veľkých nadnárodných spoločností, ktoré tvrdia, že inak sa nedá. Nie je to pravda. Dá sa. Len to možno spočiatku stojí viac úsilia, organizácie a dobrých vzťahov. Nechceme, aby sa pestovali a používali GMO, aby sa prebytky spaľovali v lokomotívach a motoroch, aby sa premieňali na alkohol. Učíme žiakov trvalo udržateľnému rozvoju poľnohospodárstva a potravinárstva.“

A najmä – že aj predať sa dá, keď sa spoja sily. Riaditeľ zdedil školu s dlhmi, pod jeho vedením sa ekonomicky pozbierala, produkuje, sama sa živí. Vedenie školy spojilo sily s Vidieckym parlamentom banskobystrického kraja a spolu s týmto občianskym združením v areáli školy organizuje pravidelne Farmárske trhy, na ktorých sa prezentujú iba miestni producenti. Tam sa premieľajú aj päťtisíc ľudí. S niektorými miestnymi producentmi, ktorí majú certifikovanú potravinársku výrobu, (ich práca je pod prísny dohľadom veterinárov) spolupracujú denne. Vďaka nim banskobystrickí škôlkari raňajkujú kváskový chlieb s čerstvým maslom a medom zo školskej včelnice – všetko z miestnych zdrojov. Inšpiráciu našiel Pavel Fiľo pred tromi rokmi v Slovinsku. O raňajky v dvoch materských

školách, kam ho hostitelia zaviedli, sa postavali miestni včelári, pekári a mliekari. „Problémom u nás však bolo verejné obstarávanie. S kolegami sme prišli na to, že existujúci zákon umožňuje škole, ktorá produkuje potraviny, dodávať ich do školských jedální priamo bez komplikovaného verejného obstarávania, vysvetľuje.“

A tak má 28 materských škôl v meste zdravé farmárske raňajky a miestni podnikatelia aj škola dostanú peniaze za svoju produkciu. Za chlieb, pekárske a cukrárske výrobky, med, maslo, mlieko a škola aj za mäsiarske výrobky. „Má to niekoľko výhod,“ tvrdí Pavel Fiľo. „Deti dostanú čerstvé raňajky bez „éčok“, miestni producenti si nemusia deliť peniaze so spracovateľmi a naplno sa ukazuje, že keď sa darí výrobcovi, krajina, v ktorej hospodária, je spravovaná a všetci majú úžitok.“ To sa žiaci v škole naučia aj pretavujú do praxe v reálnom živote. „Veľká väčšina z nich zostáva verná odboru, ktorý u nás vyštudovali,“ uzatvára Pavel Fiľo.

Včelárstvom sa škola dostala do povedomia Európy aj sveta. Dvakrát bola organizátorom medzinárodného stretnutia mladých včelárov – IMYB. Prvý raz v roku 2015 a jubilejný 10. ročník organizovala v júli 2019. V jubilejnom ročníku súťažili tímy z 29 krajín všetkých kontinentov. Prostredníctvom mnohých projektov v rámci programov ERASMUS žiaci nasávajú skúsenosti v zahraničí v rámci niekoľko mesačných stáží.

Jednoducho, škola posielala do praxe rozhladených a tvorivých mladých ľudí, ktorí vedú, ako vidiecku krajinu svojou činnosťou naozaj dobre spravovať. A to oslovilo odbornú komisiu súťaže o Najkrajší chotár a prisúdila škole pomyslenú bronzovú medailu.



V predajni ponúka škola širokej verejnosti potravinárske produkty, ktoré vyrobili v rámci odborného výcviku.

> KONTAKT

Stredná odborná škola
Pod Bánošom 80
Riaditeľ: Ing. Pavel Fiľo
974 11 Banská Bystrica
Tel./fax: +421/ 48/ 4724 514 –
sekretariát
e-mail: sos@sosbanbb.sk
www.sosbanbb.sk



Praktické vyučovanie je na prospech pekného okolia školy..

V Hniezdnom sa rodí ukážkový areál

Dvadsať rokov si pripomenulo začiatkom leta AGRO-Hniezdne, s.r.o., v okrese Stará Ľubovňa. Spoločnosť, ktorá obhospodaruje tisíc hektárov poľnohospodárskej pôdy, sa však pred pár rokmi dostala do recesie. Pred siedmymi rokmi zmenila majiteľa. Ten priniesol aj kapitál, ktorý spolu s európskymi peniazmi prispeli k premene podniku. K najväčšiemu liehovaru v strednej Európe tak pribudla úspešná farma a Nestville park sa stal agroturistickým poľnohospodársko-potravinárskym komplexom v obci Hniezdne. Na vysvetlenie: „nest“ znamená hniezdo a „ville“ je skratka anglického slova „village“, čo znamená dedina.

V prekrásnom prostredí Tatranského národného parku, Pieninského národného parku a Levočskej vrchoviny najprv vyrástla expozícia liehovarníctva a tradičných ľudových remesiel. Rozšírením o poľnohospodársku výrobu a spracovanie mlieka a mäsa komplex potreboval aj rekonštrukciu viacerých budov. Takže 40 dojnic slovenského strakatého dobytku, ktoré v tomto roku pribudli k 700 kravám charolais bez trhovej produkcie mlieka, dostáva novú maštal, pripomínajúcu penzión s veľkými oknami. „Aby deti mohli sledovať dojenie,“ vysvetľuje riaditeľ spoločnosti Ing. Róbert Špiner.

V čase návštevy odbornej komisie súťaže o Najkrajší chotár bol v areáli

Nestville parku stavebný ruch. Rástol hotel pre stádo frízskych koní, čoskoro pribudne ďalšia maštal, aby sa mohlo stádo dojnic rozrásť na 300 zvierat. Asi niekomu sa bude zdať, že nazvať koniareň „hotelom“ a maštal „penziónom“ je nenáležitú. Lenže ich architektúra a vnútorné usporiadanie naozaj pripomína hotel a penzión pre zvieratá a zaručuje ich maximálnu pohodu.

V Hniezdnom chcú, aby areál mal jednotnú tvár, preto sa všetky ďalšie stavby architektonicky prispôbujú k už existujúcim budovám v areáli. Má to byť po dokončení zážitková farma, aby sa najmä do pamäti detí vrylo, že chlieb sa nepečie v supermarkete a mlieko nedoja fialové kravičky. Vďaka mliekarni, bitúnku aj pekárničke zostáva pridaná hodnota doma a zisk sa vracia do poľnohospodársko-potravinárskej výroby. Tretinu poľnohospodárskej produkcie premieňajú v spoločnosti na hotové výrobky. Zvyšok sa dostáva priamo na trh.

Výrobky dvoch značiek „Bača Paľo“ a „Hnieždiansky grunt“ ponúkajú vo vlastnej predajni v budove ubytovania na súkromí, ale aj v iných predajniach v rámci okresu. Záujemcovia sa môžu do tohtoročného leta ubytovať v ôsmich dvojposteľových izbách



Stajňa frízskych koní je ako jediná na Slovensku zapísaná v Holandskej kráľovskej plemennej knihe. V rebričku najkrajších koní na svete je frízsky kôň tretí (za arabským koňom a plnokrvníkom).

a ráno ich bude čakať pred izbou piknikový košík s domácimi dobrotami, z ktorých si môžu v kuchynskom kútiku pripraviť chutné raňajky. „Naše výrobky nemajú dlhú trvanlivosť, ale sú bez konzervantov a bez éčok,“ tvrdí Róbert Špiner. Vyrábajú nielen mliečne a mäsové výrobky podľa tradičných receptúr, ale aj horčicu zo semena, ktoré sami dopestujú.



Róbert Špiner je presvedčený, že jednotná architektúra celého areálu iba umocní jeho krásu.

Okrem hovädzieho dobytku chová spoločnosť deväť frízskych koní, 120 ošípaných, tisíc oviec a pár kôz, ktoré upravujú terén okolo budovy ubytovania na súkromí. Všetko kravské, ovčie aj kozie mlieko spracujú vo svojej mliekarni. Aj bravčové mäso a časť hovädzieho. Vedia, že mlieko musí byť veľmi kvalitné, aby zaujali mliečnymi výrobkami tamojších spotrebiteľov. Tí si na predajňu päť kilometrov od okresného mesta zvykli a nelení sa im prichádzať za kvalitou.

Starostlivosť o pôdu je v AGRO-Hniezdne na prvom mieste. Zdevastované pozemky čistia od náletov. Jednoducho – intenzívne čistia parcely tak, aby mohli s čistým svedomím povedať, že využívajú každý kúsok zeme, pretože ich živí. Okrem krmovín na ornej pôde a objemových krmovín pestuje spoločnosť obilniny, repku, kukuricu na siláž, horčicu a aj na 20 hektároch pestrec mariánsky. Svahovitost' s viac ako 12 stupňami, miestami aj s 30 stupňami im neumožňuje pestovať viac trhových plodín. A tak prispôbili štruktúru aj oševný postup pestovania plodín podmienkam, ktoré im príroda nadelila.

„Ešte máme čo robiť, aby sme došli do cieľa, ktorý sme si vytýčili,“ informuje člen odbornej komisie súťaže o Najkrajší chotár riaditeľ a pokračuje: „Cieľ vidíme v rozvoji turistiky, preto pripravujeme jazdu kočom po okolí, ale aj v rozširovaní obzoru najmä detí, ktoré môžu zvieratá nielen pohladkať, ale presvedčiť sa, prečo sú také užitočné. Aby pochopili, že jogurty a sýry patria k chovu zvierat. Chceme, aby naša farma bola ukážková. Turizmus má v našej oblasti šancu. Neoplatí sa pestovať obilie, lebo nižšími úrodami neprinesie profit. Profit v našich podmienkach zabezpečuje finalizácia.“

> KONTAKT

AGRO-Hniezdne, s.r.o.
065 01 Hniezdne č. 180
Riaditeľ: Ing. Róbert Špiner
Tel.: +421/ 52/ 4323 454
Fax: +421/52/ 4321 770
e-mail:
agrohniezdne@agrohniezdne.sk



Cez veľké okná maštale môžu deti sledovať dojenie.



Kíbové traktory Versatile

sú optimálnym riešením
výkonného traktora pre poľné práce!

VERSATILE 4WD	380	405	430	460
Motor	Cummins			
Menovitý výkon (HP)	375	400	430	460
Maximálny výkon (HP)	415	450	473	513
Maximálny krútiaci moment (Nm)	1 966	2 169	2 296	2 300



KomAgrartechnik s. r.o.
Hlavná 1444,
946 32 Marcelová

+421 35 7739 190
+421 35 7739 191
+421 905 682 065

info@komagrartechnik.sk
www.komagrartechnik.sk

MOKAS skultúrnil krajinu nad Selešťanmi

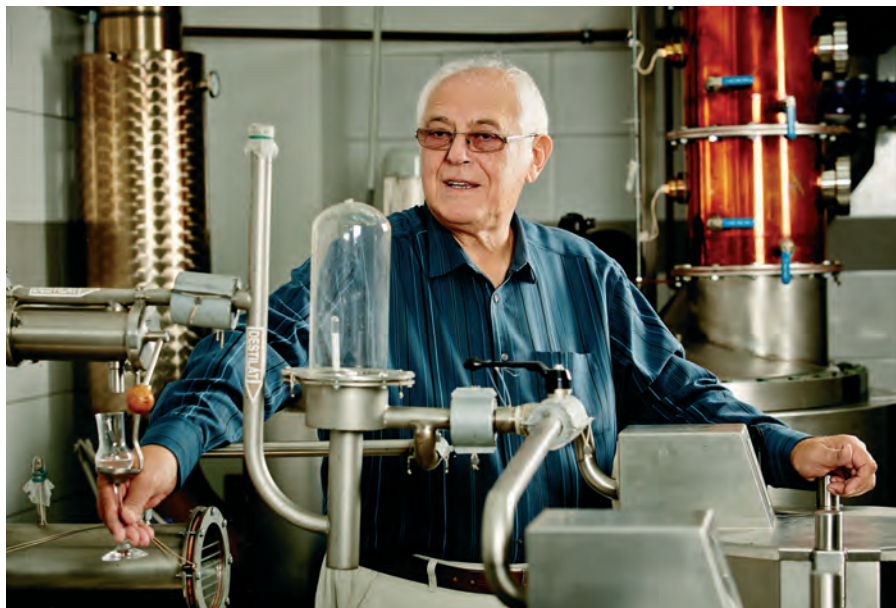
Na slovensko-maďarských hraniciach, na kopcoch nad obcou Selešťany ležiacej v strednej časti rieky Ipel na juhu okresu Veľký Krtíš je krajina ako vymalovaná. Obraz umocňuje takmer 60-hektárový vinohrad a ovocný sad, ktoré vyrástli na zdevastovanej pôde. Akciová spoločnosť MOKAS ju kultivuje dvanásť rokov a ešte stále má čo robiť, aby terasy s viničom a ovocnými stromami robili radosť ľuďom, ktorí obnovili tradície v tejto časti Modrokamenskej oblasti. „Tie terasy sa stavali v rokoch 1969 – 1972 a vinič sa vysádzal v rokoch 1974 – 1977. Po zmene politicko-ekonomických pomerov v krajine ich istý čas využívala jedna poľnohospodárska spoločnosť a až v roku 2008 sme ich kúpili a začali obnovovať,“ informoval členov odbornej komisie súťaže o Najkrajší chotár vedúci výroby Norbert Pulai. Predseda predstavenstva spoločnosti MVDr. Gabriel Karlin vyjadruje presvedčenie, že keby štát podporoval oživenie starých terás na Slovensku, určite by sa znovu sfunkčnili a zarodili by. Keďže tomu tak nie je, v Selešťanoch trvá obnovenie terás dlhšie. V závislosti od toho, koľko finančných prostriedkov má spoločnosť naporúdzí.

„Solitéry stromov sme zachovali, sú výborným hniezdiskom dravcov, ktoré ničia škodcov, a tie nám napokon nedevasujú vinohrad,“ dopĺňa informácie Gabriel Karlin. Aj s lesnou zverou, presnejšie s nájazdmi srnčej zveri, sa vyrovnali po svojom. Postavili šesť kilometrov elektrických ohradníkov a už rok im srnčia zver neníči mladé ovocné stromčeky. Pohľad členov komisie zaujali úhľadné rady viniča. Najmä priestory medzi nimi. Striedali sa poddiskované medzipriestory s trávnatými. Norbert Pulai vysvetlil, prečo diskujú iba každý druhý rad: „Má to viac predností. Tou prvou je ochrana pred eróziou pôdy a zároveň aj zadržanie vlhky. Niekedy totiž naprší 15 – 20 milimetrov vody a niekedy aj viac za krátky čas. V posledných piatich rokoch je to už stabilný jav. Po ďalšie – ak v noci naprší čo len 7 milimetrov, už sa do diskovanej pôdy nedostaneme. Ale ak je trávnik, dokážeme tam vojsť a urobiť postrek a zároveň po rozoraní vraciame organickú hmotu opäť do pôdy. No a po tretie je to výhodou v čase zberu. Vtedy si tiež počasie nemôžeme vybrať.“ Každý tretí rok takto na striedačku diskujú a zatravnávajú každé druhé medziradie a majú dobré skúsenosti.

Okrem výroby vína sa spoločnosť zameriava na pálenie pravých ovocných destilátov. Napríklad destilát z iršaja oliveru je mimoriadne kvalitný. Svedčí o tom aj zlatá medaila z medzinárodnej súťaže Zlatý destilát Dunaja 2016. Všetky destiláty, ktoré pália pod drobnofadom colníkov, sú 52-percentné a na vysokej kvalitatívnej úrovni. Nie náhodou získali zlaté a strieborné medaily či diplomy z rôznych medzinárodných súťaží. Sú pravými ovocnými destilát-



Čiapočka na pohárikú umožní zachovať v nápoji pravú vôňu a chuť ovocia.



Gabriel Karlin je na kvalitu ovocných destilátov hrdý.

mi a zachovali si arómu a chuť, ktorú dostalo ovocie od prírody. To je podľa Gabriela Karlina ich prednosť a odlišujú sa od liehovín vyrábaných priemyselne. Je presvedčený, že práve malé pálenice a ovocné liehovary by mohli ponúkať netradičné destiláty a zabojsť o spotrebiteľa svojou kvalitou. „Osveta okolo pravých ovocných destilátov však u nás zaostáva. My chceme a aj sme už začali učiť spotrebiteľa vychutnať ovocný destilát, naučiť ho správne piť (ale aj vyrábať kvalitný kvas), aby mu robil radosť. Aby napríklad v našom destiláte z Iršaja rozoznal prenikavú až omamnú muškátovú a korenistú arómu iršaja olivera. Verte, má šancu stať sa klenotom, a to nielen medzi hroznoými destilátmi,“ tvrdí vedúci výroby.

Rozoznať pravú chuť ovocia a zachovať ju aj v pohárikú čo najdlhšie, aby sa nerozplynula do ovzdušia, sa tiež dá. „Servírovať to treba s čiapočkami,“ vysvetľuje Gabriel Karlin. Domnieva sa, že Slovákovi treba naučiť vychutnávať si nápoj.

Zdá sa, že iršaju sa nad Selešťanmi mimoriadne darí. Nielen destilát z neho je ovenčený medailami. Aj víno. V marci tohto roku si prinieslo zlatú medailu z medzinárodnej súťaže vín vo francúzskom Lyone s tým, že iršaj oliver zo Selešťan dostal aj prívlastok „najlepšie slovenské víno“ medzi hodnotenými vínami, ktoré pricestovali celkom z 39 krajín a hodnotilo sa vyše sedemtisíc vzoriek.

Pravdou je, že vo vinárstve Slovensko dobehlo okolitý svet. V destilátoch však treba všeličo naprávať. A o to sa snaží aj spoločnosť MOKAS vo svojom Chateau Selešťany. Gabriel Karlin načrel aj do súčasnej reality: „Mnohé destiláty, ktoré sa na Slovensku ponúkajú,

sú kombináciou liehu a destilátu alebo liehu a ovocnej príchute. Pravých ovocných destilátov mimoriadnej vône a chuti je málo. My sa orientujeme na kvalitu, nie na množstvo.“

V Selešťanoch dnes produkujú sedem druhov vín a 14 druhov ovocných destilátov. Medzi nimi aj také, ktoré inde nezoženiete. Napríklad pálenky z divého ovocia ako Chabzdovica či pálenky z divých hrušiek, z čremchy neskorej či z vtáčích čerešní. Všetko je limitovaná séria. V sadoch na šiestich hektároch nájdete 500 stromov hrušiek, 500 stromov marhúľ, 500 stromov sliviek, 150 stromov dule jablčkovej a 100 stromov čerešne višňovej. V solitéroch evidujú viac ako 40 kusov orecha vlašského a 25 vtáčích čerešní. Hodno ešte spomenúť, že pre vlastné potešenie a pre budúce generácie vysadili štyri odrody po 50 kusov dnes už zabudnutých hrušiek a 50 divých hrušiek.



Pri obnove terás s viničom a ovocnými stromami nechali niekoľko starých stromov, aby tam mohli hniezdiť dravce, ktoré ničia škodcov – napríklad škorce.

> KONTAKT

MOKAS, a.s.
Selešťany 69
991 06 Záhorce
Predseda predstavenstva:
MVDr. Gabriel Karlin
Mobil: +421/ 905/ 704 969
www.chateauselestany.sk

Ľudovít Kiss sa venuje zelenine takmer tridsať rokov

Keď začal v roku 1991 samostatne roľníčiť na piatich hektároch poľnohospodárskej pôdy zdedenej po otcovi, Ľudovít Kiss netušil, že raz bude po jeho novej ceste kráčať aj jeho syn. Bola to nová cesta, lebo dovtedy ho živilo mäsiarske remeslo. Ale vďaka zdedenej pôde presedlal na pestovanie zeleniny. Okrem paradajok a koreňovej zeleniny mu očarovala najmä paprika. Dovtedy sa totiž ako mäsiar bez nej nezaobišiel. Klobásky boli bez dobrej papriky ničím.

Ako sa rozrastalo gazdovstvo, nadobúdal praktické skúsenosti a rozsiahle plantáže papriky či uhoriek, jahôd, ale aj cibule, kapusty a inej zeleniny ste mohli vidieť okolo obcí Šárovce a Železovce. V tom čase najväčšie na Slovensku. Kvalitu kápovej papriky si dokonca pochvalovali aj v susednom Maďarsku, kam ju vo veľkom vyvážal. „Zeleninu som exportoval aj do Českej republiky. Pochvalovali si ju aj v Hamé, kde vyrábajú aj detskú výživu vysokej akosti. Ale prechod Slovenska na euro moje exportné aktivity zabrzdil,“ zaspomínal si Ľudovít Kiss na tri desiatky pestovateľských rokov pred členmi odbornej komisie súťaže o Najkrajší chotár.

Zelenine je stále verný. Jej sortiment však zúžil. „Z dvoch dôvodov.

Tým prvým je, že už vlastne ani niet ľudí, čo by robili ručný zber. Kedysi som dával prácu aj stovke brigádnikov počas sezóny, dnes sa naberá sotva tridsiatka. Mladí nevedia robiť a dlhodobozamestnaní sa už akosi odnaučili pracovať. Niektorí by chceli päť eur na hodinu, lenže to by predražilo zeleninu a bola by nepredajná. No a druhým dôvodom je stále vysoký dovoz zeleniny zo zahraničia na úkor domácej produkcie,“ konštatuje Ľudovít Kiss a svoju myšlienku dopĺňa: „Dlhodoboto vidno v sezóne najmä na melónoch. Keď je domáca úroda, v obchodoch sú melóny z dovozu. Obchodníci iba hovoria, že chcú zvyšovať podiel domácej produkcie na pulkoch. Sú to prázdne reči. Bolo veru v mojej farmárskej praxi aj obdobie, keď som musel zlikvidovať sedem až osemtisíc ton zemiakov. Boli nepredajné. Zničil ich dovoz.“

A to je pre farmárov veľká škoda. Kto sa otrásie, ide ďalej. Ako Ľudovít Kiss. Mnohí však hádzu flintu do žita.

Dnes farmár pestuje zemiaky, melóny, papriku a uhorky. Melóny štepené tekvicou sú odolnejšie. Keď sa pozriete na polia, zdá sa vám, že na niektorých parcelách porasty živorí, na iných nie. Ale to je len preto, že tie, ktoré vyzerajú ako živoriace, sú jednoducho mladšie. „Sadíme to postupne, aby aj dozrievali postupne. Pri zbere je menší nápor na ručnú prácu,“ vysvetľuje Ľudovít Kiss.

Nosný sortiment plodín dopĺňa obilie, repka a do 300 hektárov kukurica vrátane osivovej. Celkom hospodári na 505 hektároch poľnohospodárskej pôdy. Gazdoval však už aj na vyššej výmere: 220 hektárov prepus-



Brigádnici naťahujú fóliu pod žlté melóny.

til synovi a o 30 hektárov prišiel. Dáni, ktorí na nej pestujú obilie, ju kúpili od vlastníkov. V trojročnom sade so 700 koreňmi ovocných stromčekov dorastajú čerešne a marhule a v hektárovej vinici pri rodičovskom domčeku, ktorý zrekonštruoval, je zase niekoľko odrôd hrozna. Portfólio poľnohospodárskej pro-

dukcie rozširuje 260 oviec, štyri kone, tisícka kačíc a tisícka kurčiat. To všetko, aj doplnujúci sortiment, predáva v štyroch vlastných obchodoch. Tvrdí však, že napriek širokému portfóliu poľnohospodárskej produkcie, je zeleninár. Mimochodom, pestovateľov zeleniny, ktorí jej zostali verní takmer tridsiatku rokov napriek rôznym turbulenciám, možno vari na Slovensku porátať na prstoch jednej ruky. Pritom jeden hektár zeleniny či hektár vinohradu alebo ovocia dá robotu jednému človeku. Vidiek by podľa neho pokojne uživil Slovákov. Keby robili to, čo krajina potrebuje najviac. Určite sa bude jesť stále, ale autá si kupovať nikto nebude každý deň.

Dnes sa hospodáreniu na pôde venuje aj syn Ľudovít. Nepestuje však zeleninu, ale obilie. „To je tá jednoduchšia cesta,“ tvrdí Ľudovít Kiss st. Domnieva sa, že k farmárčeniu možno budú mať blízko vnuci. Štvorročný sa chce stále preháňať po vinici a jedenásťročný miluje kone. Verí, že farmárčenie má v rodine budúcnosť. Mrzí ho však, že sa rozpredáva slovenská pôda cudzincom. Mnohí na nej pestujú len trhové plodiny. Ako napríklad aj Dáni hospodáriaci na pôde, ktorá pre Ľudovíta Kissu vydávala kvalitnú zeleninu. „Pestovať obilie, repku či kukuricu, to nie je poľnohospodárske umenie. Pestovať zeleninu či ovocie, obrábať vinohrady chce kumšt. Nie sme sebestační, dováža sa to, čomu sa darilo aj na Slovensku. Prečo hazardujeme s pôdou? Poliaci majú všetko – záleží im na sebestačnosti, aj vyvážajú, sú väčší vlastenci ako Slováci? Ja som síce Maďar, ale na Slovensko a jeho budúcnosti mi veľmi záleží,“ konštatuje Ľudovít Kiss, ktorého polia sú vizitkou naozaj dobrého gazdu. O poliach a starostlivosti o ne hovorí so zápalom a oči mu pritom svietia radosťou. Napovedajú, že gazduje s rozumom aj srdcom. To skonštatovala aj odborná komisia súťaže o Najkrajší chotár. Ale jeho gazdovstvo nie je len pekné. Je zároveň napriek mnohým problémom aj úspešné. Za hospodárske výsledky roku 2018 uzatvára prvú pätinu výborných poľnohospodárov, ktorí sa ocitli v prvej stovke tabuľky TOP Agro.



Vinica pri rodičovskom domčeku rodí tretí rok.

dukcie rozširuje 260 oviec, štyri kone, tisícka kačíc a tisícka kurčiat. To všetko, aj doplnujúci sortiment, predáva v štyroch vlastných obchodoch. Tvrdí však, že napriek širokému portfóliu poľnohospodárskej produkcie, je zeleninár. Mimochodom, pestovateľov zeleniny, ktorí jej zostali verní takmer tridsiatku



Nová predajňa v Železovciach.

> KONTAKT

Ľudovít Kiss
Farma Kissová
Nádražná 13
937 01 Železovce
Tel.: +421/ 905/ 473 218

Štefan Olos udržuje v srdci Veľkej Fatry tradíciu ovčiarstva

Pod hradom Likava na Liptove sú dve obce. Jedna je Hubová (kedysi Gombáš – po maďarsky Gombak, čo znamená „huba“). Názov obce sa zmenil v roku 1948 na Hubová a v roku 1951 sa od nej odčlenila Lubochnja. A ešte sú tu Stankovany. Obe obce spája jedna podnikateľská aktivita. Jej dvaja aktéri sú obchodní partneri. Ing. Štefan Olos a Marián Gašper sa našli a sadli si povahovo aj činorodo. Stretli sa pod lampou, kde bola tma. Obaja sú z Hubovej, ale priesečník ich pracovných ciest iniciovala tretia osoba, úplne z inej obce. Jeden hľadal partnera na odbyt a spracovanie ovčieho a kozieho mlieka a druhý zase partnera, ktorý by mu dodával kvalitné ovčie a kozie mlieko a na ktorého by sa mohol spoľahnúť. Slovo dalo slovo a malá farma samostatne hospodáriaceho roľníka Ing. Štefana Olosa sa stala v roku 2015 obchodným partnerom mliekareni Daniela syry v Stankovanoch. Ich spolupráca je prospešná pre oboch. Produkty, ktoré vyrábajú, sú konkurencieschopné. Potvrzuje to napríklad aj prvé miesto na Agrokomplexe 2019 v kategórii kozie syry i prvé miesto v kategórii kravské syry.

Prví osadníci Hubovej v srdci Veľkej Fatry boli pastieri oviec, ktorí zakladali salaše a darilo sa im už v 15. storočí. Ovce sa pásli na kopcoch a lúkach Hubovskej doliny a obyvatelia sa živili mliekom a mäsom z oviec. Štefan Olos nadviazal na túto stáročnú tradíciu. Aj keď sa k činnosti samostatne hospodáriaceho roľníka dostal takpovediac okľukou. Po skončení SPU v Nitre získaval najprv skúsenosti doma i v zahraničí – v poľnohospodárskej prvovýrobe aj pri spracovaní produktov. Najmä pri spracovaní mlieka. Po návrate domov sa rozhodol pre prvovýrobu. Chová 145 oviec, 33 kôz a 16 kráv bez trhovnej produkcie mlieka. Pasú sa ako pred stáročiami na lúkach a kopcoch Hubovskej doliny. Farma, vlastne biofarma, je nad dedinou a okrem Štefana Olosa sa o zvieratá stará jeden zamestnanec a pastier. Často pomáha aj jeho priateľka Katka Kubisová, ktorá v mliekarni v Stankovanoch spracúva mlieko z Hubovej. Z farmy sa do Stankovian denne vozí 150 litrov ovčieho mlieka a niečo menej kozieho, čo vystačí na využitie vyše polovice spracovateľskej kapacity. „Zvyšné mlieko kupujem od chovateľov v okolí,“ informuje Marián Gašper. A hoci má farma Štefana Olosa ekologický certifikát a surové ovčie a kozie mlieko má prívlastok BIO, konečné produkty z neho sú štandardné. Mliekareň nemá ekologický certifikát. Ale obaja mladí muži tvrdia, že jogurty, syry, bryndza, žinčica a nite idú na dračku. „Keby sme si s Mariánom nerozumeli, sotva by som mohol chovať zvieratá. Neživil by ma. Keď som sa do toho pustil, vedel som, že musím mať zabezpeče-



Štefan Olos pri dojení oviec.

ný odbyt, inak to môžem zabalit,“ priznáva Štefan Olos. A Marián Gašper si zase váži u svojho partnera najmä to, že dokáže dodávať kvalitné mlieko počas celého roka. Lebo farmárovi sa ovce v stáde kotia trikrát za rok postupne. „Lakony a zošfachtenú valašku krížim východo-frízskym baranom. A potomstvo je plodnejšie,“ vysvetľuje Štefan Olos. Keby však nemal dobrého obchodného partnera a vyrábala by iba ovčiu hrudku, naozaj by to mohol zabalit. Lebo spracovateľský priemysel kupuje kilogram ovčej hrudky za štyri eurá. Z toho ovčiar nevyžije. Ďalší problém by mal s kozím mliekom. No a keby nemal naporúdzil mliekareň, vôbec by sa mu neoplatilo mimosezónne koteenie. „Môj systém koteenia je skôr kontinuálne koteenie oviec bez hormonálnej synchronizácie, ktorá je v ekologickom poľnohospodárstve zakázaná,“ vraví Štefan Olos.



Kozičkám sa darí.

Spojenie malého prvovýrobcu a malého spracovateľa je v podnikaní ideálne. Konštatovali to členovia odbornej komisie súťaže o Najkrajší chotár, ktorí zároveň vyzdvihli to, že pridaná hodnota zostáva na vidieku a Hubovská dolina v Národnom parku Veľká Fatra je vďaka pasúcim sa zvieratám udržiavaná. Lúkam však odborne pomáha aj sám Štefan Olos. Vysieva kvalitné pasienkové zmesi s následnou odburiňovacou kosbou ako vhodné agrotechnické opatrenie proti regulácii nežiaducich druhov rastlín v ekologickom systéme hospodárenia. Aj vďaka tomu je kvalita krmovín veľmi dobrá, kvalita mlieka vynikajúca a výrobky sa dostávajú prakticky do celého Slovenska.



Členka odbornej komisie Anna Kováčiková (VIPA, vpravo) si s Katkou Kubisovou obzerá malú paznechtovačku.

> KONTAKT

Ing. Štefan Olos
Kostolíky 364/15
034 91 Hubová
Mobil: +421/ 903/ 586 654
e-mail: stefan.olos@centrum.sk

Na Ranči **Lhota v Prejte** má aj kobyliie mlieko svoju silu

Kedysi lúka v Prejtskej doline, päť kilometrov od Dubnice nad Váhom, v oblasti Strážovských hôr, sa premenila pred pár rokmi na hospodárstvo. To Jozef Suchánek si naplnil svoj sen – chovať zvieratá a najmä – kone. Vyrástli maštale, stajňa, jazdecká hala, penzión, reštaurácia, senník, rodinný dom aj tri drevo-domy, poskytujúce rekreačné bývanie v súkromí.

S partnerkou Máriou Hudecovou chovajú 41 koní, zväčša hannoverského typu, stvorené na parkúr a drezúru, ale aj lipicany. Chovali aj dobytok, ale od jeho chovu upustili. Kým niektorí poľnohospodári sa zbavujú dobytku pre neefektívnosť produkcie mlieka či mäsa, na Ranči Lhota v Prejte, dnes miestnej časti Dubnice nad Váhom, prestali chovať dobytok pre nedostatok ľudí. „Aj sa u nás zamestnali, ale nedokázali sa o dobytok postarať, nerozumeli mu,“ informovala členov odbornej komisie súťaže o Najkrajší chotár Mária Hudecová a dodala: „Nedostatok ľudí, ktorí by si vážili prácu, je brzdou aj v rozvoji nášho gazdovstva.“

A k nemu patrí 80 hektárov poľnohospodárskej pôdy, ktorá slúži najmä na dorobenie dostatku kvalitných krmovín pre zvieratá na ranči, ale aj na predaj. Hlavnou činnosťou je poľnohospodárska výroba a chov hannoverských koní a lipicanov.

Gazdu sme aj s 13-ročným synom Jozefom zastihli pri kosení sena. Na lúke uprostred lesa pripomínajúcu rozprávkové zákutie. Upravené a lahodiace oku, priam stvorené na čerpanie nových síl. Syn už teraz inklinuje k farmárčeniu a otec verí, že sa raz vydá po jeho poľnohospodárskej ceste. Vyučený poľnohospodár sa však k svojmu snu dostal až v zrelom veku. Dovtedy skúšal svoje šťastie najmä ako obchodník s autami, ba aj nábytkom. Peniaze a skúsenosti, ktoré získal, investoval práve do budovania hospodárstva na holej lúke. V prostredí, ktoré mu svojou krásou učarovalo.

Celý areál ranča je priam ukázkový. Budovy sú účelne rozostavané, rozdelené na hospodársku a rekreačnú časť. V nej našlo miesto aj detské ihrisko, ktoré zabaví deti po tom, ako sa poznamenajú so zvieratami, na dlhý čas. Ale aj tenisový kurt, ihrisko na hádzanú, mini futbal a fitness centrum.



Otec Jozef Suchánek so synom Jozefom pri balíkovani sena.

V každom zákutí našiel svoje miesto solitér aranžmá, vychádzajúci z tradícií. Pritom všetko dohromady pôsobí ako umelecké dielo, ktoré dotvorila samotná gazdina. Hospodárske budovy nepôsobia v tejto oáze odдыхu vôbec rušivo. Ba ani výbeh pre kone, ktoré miluje 10-ročná dcéra Adelka. Gazdina vraví, že jej vzťah ku konikom, ktorým rozumie, vôbec nie je náhoda.

Zrejme im dôveruje, že ju ochráni aj v zlých časoch a pridáva dve nezvyčajné príhody: „Keď som tesne po narodení Adelky nemohla chvíľu dojsť, lebo som mala strašnú migrénu, partner vybehol do stajne a vrátil sa s kobyliím mliekom, ktoré Adelke veľmi chutilo a vlialo do nej konskú krv. Adelka už v 12 mesiacoch pravidelne sedávala na konskom chrbte. Behať začala ako 15-mesačná a jej prvé kroky viedli rovno k nášmu stádu, ktoré sa páslo vedľa chalupy na lúke. Pohľad z okna mi spôsobil mrazenie. Niekoľko koní obkolesilo naše dievčatko, ktoré prvýkrát stálo na nohách. Vyzeralo to ako ochranný plot pred nebezpečenstvom. Kone sa nespľášili. Priateľ sa pomaly priblížil ku konskému kruhu

a Adelku vyvedol. Ona sa však stala ich nerozlučnou priateľkou,“ ukončila rozprávanie Mária Hudecová. Adelka nás pozvala aj do svojho kráľovstva. Pravidelne sa stará okrem iného aj o konské postroje, aj keď sa denne už teraz na koňoch nejazdí. Trénerka, ktorej hospodári umožnili rozšíriť si obzory v centre chovu hannoverských koní, sa vybrala svojou cestou. „Hľadáme nového trénera, aby sme znovu mohli oživiť ranč záujemcami o jazdenie,“ vysvetľuje Mária Hudecová.

Zdá sa, že nielen ošetrovatelia zvierat sa nedokázali chopiť svojej roboty. Ranč zostal bez trénera a v reštaurácii sa každý víkend konajú svadby a firemné akcie „Som vďačná, že aspoň tu máme stály profesionálny personál,“ vraví Mária Hudecová. O koníky sa zatiaľ stará Adelka s dvomi kamarátkami a otcom. A na poľnohospodársku činnosť si momentálne zarábajú organizovaním svadieb a iných podujatí, pri ktorých pomáha Márii Hudecovej jej dcéra Kristína. Veria však, že ranč čoskoro ožije ľuďmi, ktorí si vážia svoju prácu, sú spoľahliví a pomôžu hospodárovi aj gazdinej rozvíjať ho. Aj preto sa zapojili



Každé zákutie areálu má svoj príbeh.

do duálneho vzdelávania a chcú zamestnať troch študentov po skončení školy. A hoci by si podľa členov odbornej komisie súťaže o Najkrajší chotár zaslúžil Ranč Lhota pomyslenú zlatú medailu za prostredie a ukázkový areál, práve absencia šikovných ľudí okrem majiteľov, ho posunula na nemedailové miesto. Sú však presvedčení, že to, čo tentoraz znížilo hodnotu ranča v súťaži, ho o rok posunie na víťazný stupienok.



Mária Hudecová s dcérkami Kristínou a Adelkou akože inak – pri koňoch.

> KONTAKT

Ranč Lhota, s.r.o.
Prejta 487
018 41 Dubnica n/V
Jozef Suchánek
Mária Hudecová
Mobil.: +421/ 902/ 964 195
Tel.: +421/ 948/ 775 617
e-mail: mariahudcovova@ranclhota.sk
penzionadelka@ranclhota.sk

Výskumný ústav ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva si pripomína **100. výročie vzniku**



Namiesto boja potrebujeme na poliach mier, hovorí súčasný riaditeľ VÚEPP Štefan Adam.

Ani nie rok po založení Československa vzniká vo Svätom Jure neďaleko Bratislavy Poľnohospodársky ústav účtovnícko-spravodlivý. Predchodca dnešného Výskumného ústavu ekonomiky poľnohospodárstva potravinárstva, zakladateľ modernej agrárnej politiky na Slovensku oslavuje sto rokov. „Ústav od začiatku nabádal k premýšľavému hospodáreniu na pôde, k združovaniu výrobcov aj k potravinárskym inováciám,“ hovorí Štefan Adam, súčasný riaditeľ najstaršej poľnohospodárskej vedeckej ustanovizne na Slovensku.

Ústav založili krátko po prvej svetovej vojne. Prečo ho nový štát potreboval? Dôvodov bolo viac než dosť. Vznikajúce Československo bolo hladné, rýchlo potrebovalo rozhybať výrobu a trh s potravinami. Ústredná moc v Prahe sa usilovala získať prehľad o štruktúre a výkonnosti poľnohospodárstva na Slovensku. Poľnohospodársky ústav účtovnícko-spravodlivý bol zároveň nástrojom, ako ovplyvňovať a realizovať rodiacu sa agrárnu politiku nového štátu.

Vieme si predstaviť, ako vyzeral vtedajší slovenský vidiek, ako sa hospodáril a čo sa jedlo?

Vieme to aj vďaka nášmu ústavu. Podobne ako pri založení Univerzity Komenského aj poľnohospodársky výskum zakladali osvietení českí odborníci. Boli to vzdelaní ľudia, veď prvý riaditeľ Eduard Holub bol doktor práv aj inžinier. Postupne vybudoval tím 60 ľudí, ktorí o.i. zistili, že na jedného roľníka vtedy pripadalo 1,29 hektára pôdy. Ešte v roku 1930 bolo na Slovensku 167 500 hospodárstiev, čo bola viac ako tretina podnikov, len s výmerou od 0,1 do dvoch hektárov. Do 5 hektárov ich bolo takmer 127-tisíc a do 10 hektárov 9-tisíc. To vysvetľuje aj súčasnú obrovskú rozdrobenosť vlastníctva k pôde. Slovensko bolo chudobnou maloroľníckou krajinou a žilo sa striedmo. Potraviny boli vzácné, jedli sa najmä strukoviny, zemiaky, kapusta a obilniny. Chlieb sa šetril a mäso bolo na stole raz začas. Maslo si roľníci odtrhali od úst a predávali ho na trhoch v mestách. Živiteľkami rodín boli kravičky, často spriahané do pluhov, ale aj kozy. Je dobré to pripomenúť generácii, ktorá prežíva časy potravinovej hojnosti.

Naši starí otcovia vraveli, kto počtuje, ten gazduje. Čo priniesol poľnohospodársky výskum krajine?

Učil racionalite v hospodárení. S peniazmi nie je ľahké narábať, či už na úrovni rodiny, malého hospodárstva, ale aj štátu. Ústav zbieral všetky dáta o hospodárení a o spôsobe života. Sledoval napríklad zadlženosť roľníkov, pracovný čas v poľnohospodárstve, bytové pomery na vidieku, potrebu ručnej, záprahovej a strojovej práce. A robil aj ročné účtovné uzávierky, navrhoval roľníkom ako zlepšiť hospodárenie vrátane spotreby v domácnosti.

Aké bolo postavenie slovenského poľnohospodárstva voči českému?

Po celé trvanie ČSR zostávalo Slovensko zaostalejšou agrárnou súčasťou štátu. Kto si dnes spomenie, že región v okolí Rimavskej Soboty bol druhým najväčším trhom dobytky v bývalom Uhorsku, že tamojší roľníci zásobovali Budapešť ovocím a zeleninou? Vznikom nového štátu sa pôvodný funkčný agrárny trh rozpadol. Nehľadiac na rastúcu gramotnosť a kultúru podnikania, ktorú na Slovensko priniesol

československý štát, prednejšie boli záujmy vyspelejšieho českého agrárneho sektoru.

Obdobie tzv. Slovenského štátu prinieslo rozporuplný rozvoj, poznačený arizáciami židovských majetkov, tragédiou tisícok rodín a vyústilo do vojnového spustošenia krajiny a roľníckych hospodárstiev. Ako sa vtedy hospodáril a jedlo?

Spomeňme niektoré fakty, ktoré ilustrovali vojnové poľnohospodárstvo. Uskutočnila sa pozemková reforma, ktorá rozdelila roľníkom 13 400 hektárov poľnohospodárskej a 18-tisíc hektárov lesnej pôdy patriacej židovským vlastníkom. To sa dlho zamlčovalo. Cenou za ňu boli ľudské tragédie. Po strate južných území, ktoré zabralo horthyovské Maďarsko, krajina prišla o produkčné chlebové oblasti aj semenárske a plemenárske centrá. Hospodárska politika sa usilovala stimulovať modernizáciu roľníckych hospodárstiev, dotácie pokryli 25 až 50 percent nákladov na nákup strojovej techniky pre asi 13-tisíc roľníkov. Investovalo sa do mláťačiek, silážnych žlabov, skládok maštalného hnoja. Boli to dobre mierené opatrenia, ale ich výsledok treba vidieť v kontexte vojnovéj doby. Napriek všetkým opatreniam počnúc rokom 1941 bol zavedený pridelový systém na chlieb, múku a mäso, najnedostatkovejším produktom počas vojny bola masť. Netreba si robiť ilúzie o dobrých časoch počas tzv. Slovenského štátu.

Roky 1949 až 1989 sa niesli v znamení kolektívizácie. Ako ju vlastne hodnotiť?

Storočie nášho ústavu je storočím dramatického vývoja Slovenska. Nemožno ho nevidieť v širších geopolitických súvislostiach. Kolektívizácia vidieka nebola domácim politicko-hospodárskym modelom, ale dôsledkom toho, že Slovensko sa ocitlo v sovietskej zóne. Rok 1948 priniesol sovietsky model kolektívneho hospodárenia. Prechod od súkromnej poľnohospodárskej výroby ku kolektívnym formám hospodárenia bol na dedine poznačený mnohými tragédiami, represiami, nezákonnosťami, sklamaním a rozvrátenými životmi rodín celej jednej generácie slovenských roľníkov. V roku 1960 zostalo na Slovensku z vyše sedemtisíc prosperujúcich „kulackých“ hospodárstiev len 536 poľnohospodárskych podnikov, aj to úplne zdecimovaných. Komunistický štát silou dosiahol, ako sa neskôr hovorilo, združstevnenie dediny.

Od polovice 60-tych rokov sa však hospodárenie družstiev začalo zlepšovať. Čím to bolo?

Príchod novej generácie vzdelaných mladých ľudí, odchovancov množstva stredných poľnohospodárskych škôl a nitrianskej univerzity. Mladí už neboli zaťažení krivdou a hnevom zo straty pôdy a majetku ako ich rodičia, rýchlo si osvojovali nové agrotechnológie a postupne sa z nich stali obyvatelia s vyšším sociálnym statusom, napriek tomu, že status sa už nemeral veľkosťou majetku (pôdy).

Prvý a najdlhšie slúžiaci slovenský minister poľnohospodárstva Ján Janovic (1969 až 1985), inak pracovník a odchovanec vášho ústavu, prirovnal vzostup slovenského poľnohospodárstva a potravinárstva k izraelskému. Bol to naozaj porovnateľný modernizačný skok?

Ján Janovic viedol ústav v rokoch 1963 až 1967 a sformoval vedecké tímy, ktoré pripravili reformu vtedajšieho poľnohospodárstva. Janovicovo motto znelo: tam, kde nie je vyspelý vidiek, nie je ani vyspelý štát. Za jeho šestnásťročné pôsobenie vo funkcii ministra poľnohospodárska produkcia vzrástla viac ako dvojnásobne. Janovic mal teda autorské právo na takýto výrok. Áno, slovenské poľnohospodárstvo a potravinárstvo bolo svojho času porovnateľné v mnohých parametroch s krajinami, ktoré hospodáril v porovnateľných podmienkach. Boli vybudované nielen moderné poľnohospodárske podniky, s bohato diverzifikovanou vedľajšou nepoľnohospodárskou výrobou, ale aj moderný krmovínarský, mliekarenský, mäsový, hydinársky priemysel. Krajina disponovala silnou a potentnou vedecko-výskumnou základňou. Isteže, očividné boli aj rezervy vtedajšieho agrosektoru.

Posledných tridsať rokov prechádza slovenské potravinové hospodárstvo komplikovanou vnútornou premenou. Tá vyústila až do frustroujúcej straty výkonnosti. Ako ju obnoviť v rámci, ktoré umožňuje Spoločná poľnohospodárska politika?

Pred zhruba 30 rokmi sme mali druhé najdynamickejšie sa rozvíjajúce poľnohospodárstvo na svete, teraz hľadáme napríklad Poľsku na chrbát. Nariekať nad tým, čo sa stalo, nepomôže. Potrebujeme naozaj strategický plán rozvoja pre budúce desaťročie, ktorý zohľadní to, čo ponúka práve sa formujúce sedemročné plánovacie



„Tam, kde nie je vyspelý vidiek, nie je ani vyspelý štát.“ To bolo motto Jána Janovica, ktorý viedol ústav v rokoch 1963 až 1967 a v roku 1969 sa stal prvým slovenským ministrom poľnohospodárstva. Za 16 rokov jeho pôsobenia v tejto funkcii poľnohospodárska produkcia vzrástla viac ako dvojnásobne.



Momentka z vranovského trhu z prvej polovice minulého storočia.

obdobie Spoločnej poľnohospodárskej politiky. Slovensko dostane síce o čosi menej zdrojov, ale stále ide o obrovskú sumu, 4,4 miliardy eur. Ide o to, ako ich využijeme na rozvoj existujúcich aj vznikajúcich podnikov. Spoločnosť sa začala viac zaujímať o slovenské potraviny a s nimi aj o slovenské poľnohospodárstvo a potravinárstvo. Slovenské potraviny majú punc vysokej kvality, nie sú zaťažené potravinovými škandálmi. Sú naozaj zdravé, nezanechávajú uhlíkovú stopu, ale je ich málo. Dopyt po nich však rastie. Musíme túto náladu využiť a presvedčiť slovenských politikov, že poľnohospodárstvo, v širšom zmysle potravinové hospodárstvo, je odvetvím, ktoré je naozaj podmienkou trvale udržateľného života v našej krajine.

Čelíme klimatickej zmene, ktorá výrazne zhoršuje hospodárenie aj na pôde. Sme schopní v globálne horších podmienkach naštartovať poľnohospodárstvo a potravinárstvo?

Vrátim sa k storočiu nášho ústavu. Tímy, ktoré v ňom pracovali, prežili dve svetové vojny. Spoločnosť bola na kolenách, ale boli to osvietení poľnohospodárski ekonómovia, naozaj národohospodári, ktorí zakaždým dokázali sformulovať programy motivujúce programy rozvoja. Išlo o vzácnu súhrnu politiky a ekonomiky. Opäť ju potrebujeme dosiahnuť. Napriek stratám, ktoré sme utrpeli, ešte stále disponujeme viacerými tromfami. Patrí k nim geografická poloha Slovenska, relatívny dostatok pôdy a vody, stále dobrá vedomostná výbava. Ale musíme hľadať viac porozumenia nielen u politikov a ekonómov krajiny, ale aj vnútri medzi poľnohospodármi, ktorí sú bohatšie štruktúrovaní ako v nedávnej minulosti. Máme tu družstvá, akciové spoločnosti, ale aj rodinné farmy, mladých farmárov. Potrebujeme kooperáciu medzi všetkými podnikateľskými formami, ktoré sa historicky vyvinuli. Musíme viac načúvať jeden druhému. Namiesto boja na poliach potrebujeme na nich mier. Potrebujeme nové desaťročie odštartovať gestom dobrej vôle.

Roľníci zo srdca Slovenska zatiaľ robia všetko preto, aby udržali výrobu mlieka

Región Banskej Bystrice milujú turisti. Je to jedna z najkrajších oblastí Slovenska, kde sa do seba zakliesňujú Nízke Tatry, Kremnické vrchy, Poľana, Veľká Fatra, ale aj Starohorské vrchy. O čo väčšiu radosť majú z regiónu návštevníci, o to ťažšie sa tu hospodári na pôde. V kopcovitom teréne vhodnom skôr pre terénne vozidlá ako pre traktory, sa stalo hlavným zameraním tamjších poľnohospodárov mlieko a všetko čo s ním súvisí.

A robia to dobre. Viacerí sa nebáli finalizácie, siahli po zaujímavých plemenách alebo dokonca v krajskom meste prevádzkujú štyri mliečne automaty. Ale trend, ktorý pred desiatimi rokmi zahltil Slovensko a novinári denne písali o spúšťaní nových zariadení alebo o rekordných objemoch vyčapovaného mlieka, bežným obyvateľom zovšednel. Plechové kravy, ako sa občas automatom na mlieko hovorí, zaujímali spotrebiteľov čoraz menej. Viaceré zmizli zo svojich stanovísk a často aj väčšie mestá skončili bez priameho predaja surového kravského mlieka.

Zaujímavé je, že v Banskej Bystrici existujú, rovnako ako pred desiatimi rokmi, štyri takéto automaty. Dva prevádzkuje Poľnohospodárske družstvo „Bukovina“ Strelníky a dva Poľnohospodárske družstvo Badín. Aj tu pocítili výrazný pokles záujmu o mlieko z automatov. Sami však kriticky priznávajú, že pravdepodobne výraznejší marketing by zabezpečil aj lepšie výsledky. V ostatných mesiacoch predávajú dva automaty strelníckeho družstva v priemere 550 litrov mlieka denne a dva automaty badínskych hospodárov 300 litrov.

Tamojší predsedovia družstva majú jasno, prečo to tak je. Mojmir Haško z Badína si myslí, že Strelničania majú výhodnejšiu pozíciu v meste a preto dokážu v Banskej Bystrici predať viac, no Peter Mikulina zo Strelníkov nesúhlasí a pripisuje lepšie výsledky kvalitnejšiemu mlieku. Po viac hranej, ako skutočnej hádke sa zhodnú, že obe vyjadrenia majú v sebe časť pravdy. Predseda zo vzdialenejších Strelníkov chová okrem simentálskych kráv aj niekoľko desiatok jerseykých dojníc. Tie, ako je všeobecne známe, majú väčšiu tukovosť mlieka, čo časti spotrebiteľov vyhovuje.

Mojmir Haško a Peter Mikulina sú v regióne tandem, ktorý spolu s členmi predstavenstva organizuje spoločné aktivity poľnohospodárov v okolí stredoslovenskej metropoly. Predseda badínskeho družstva je členom predstavenstva celoslovenskej poľnokomory a kolega zo Strelníkov zas predsedom regionálnej komory. Oba stoja za prípravou viacerých regionálnych podujatí, ale aj za pravidelnými stretnutiami s kolegami z Hradca Králové.

„Na Slovensku a Českej republike sú naše problémy veľmi podobné, aj keď prístupy štátnych orgánov k ich riešeniu sú rozdielne. Kým pred niekoľkými rokmi sa problém nedostatku pracovnej sily už pravidelne objavoval u našich západných susedov, my sme ho ešte nevnímali. Dnes je to snáď kľúčový faktor rozvoja živočíšnej výroby u nás,“ hovorí Mojmir Haško. Informuje, že v regióne je len jeden insemináčny technik. Keďže je



Nezabudnutelný pohľad ponúkajú aj lúky neďaleko Podkoníc pri Slovenskej Lupči.

tesne pred dôchodkom a náhrada za neho sa nečrtá, poľnohospodári z regiónu neskrývajú obavu.

Podobne je to aj s ďalšími profesiami. Už nechýbajú iba klasickí ošetrovatelia, krmiči alebo dojiči. Postupne sa zhoršuje situácia aj pri špecialistoch, napríklad zootechnikoch. Ako jediná ich pre prax pripravuje Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre. Ešte v osemdesiatych rokoch prichádzali do praxe stovky zootechnikov. V aktuálnom školskom roku 2018/2019 ich skončilo školu 54. Viani to dokonca bolo len 41.

Samozrejme, zo sumárneho počtu vysokoškolsky vzdelaných ľudí je otázne, koľkí zakotvia v poľnohospodárstve. Pritom o zamestnancov v chlebovom odvetví medzi sebou bojujú aj prvovýrobcovia a dodávatelia vstupov do živočíšnej výroby.

Pri stredoškólakoch je situácia v bansko-bystrickom regióne o niečo priaznivejšia, aj keď nie o veľa. Oproti iným regiónom majú výhodu, že tu stále existuje a rozvíja sa



Jana Hladlovská vysvetľuje rozdiel medzi zrejúcimi syrmi, ktoré ich rodina vyrába od roku 2009.

Stredná odborná škola pod Bánošom. „Vyučujú tam potravinárske odbory, ale napríklad aj odbor podnikateľ pre rozvoj vidieka,“ informuje Mojmir Haško, ktorého vyjadrenie dopĺňa predseda strelníckeho družstva. Ten dodáva, že so školou začali užšie spolupracovať a momentálne majú na praxi dvoch študentov.

„V triede sú deti, ktoré majú záujem. Viacerí chalani boli cez letné prázdniny pomáhať v poľnohospodárskych podnikoch so silážovaním a jedno dievča sadilo cez leto stromy. Nájde tam takých, ktorí sa roboty neboja. Už musia len získať prax a osvojiť si prácu so strojmi. Pravdepodobne aj my, poľnohospodári, sme urobili v minulosti chyby, keď dečka k nám chodila na prax a namiesto toho, aby sa naučila niečo z výroby, museli zametať sklady,“ zamýšľa sa Peter Mikulina.

Rozvoju živočíšnej výroby v regióne neprospeje ani obrovský investičný dlh, ktorý banskobystrické a breznianske farmy tlačia pred sebou. Šéf tamojšej poľnokomory pripomína, že od roku 1989 vznikla v dvoch okresoch regiónu len jedna nová maštala. Vzdušný priestor pre štyristo dojníc pribudol pred siedmimi rokmi na farme Pohorelá, ktorá sa nachádza v okrese Brezno.

„Náš región je naozaj nadviazaný na výrobu mlieka. Za posledných desať rokov sme zažili dve mliečne krízy. Obe vrhli aj poľnohospodárov u nás do hlbokých strát. Vtedy viacerí uvažovali, že s výrobou mlieka skončia. Som rád, že sa to nakoniec nestalo,“ konštatuje Peter Mikulina.

Poľnohospodárom z turistického regiónu Banskej Bystrice a Brezna pomohlo aj to, že začali so spracovaním mlieka, a tým si dokázali zlepšiť ekonomiku chovu. Aspoň čiastočne spracováva mlieko v regióne až päť poľnohospodárskych subjektov, z toho tri zvolili profesionálny prístup, ktorého výsledkom sú výrobky buď na pulloch obchodných reťazcov, alebo v špecializovaných predajniach.

Najstaršia z regiónu je Mliekareň Kopaniče Selce, ktorej stopercentným vlastníkom je selčianske družstvo. Mesačne vyrobia zhruba 60 ton jogurtov a asi 40 ton ďalších kyslomliečnych výrobkov, ako sú jogurtové mlieka, zakysanky či kyslé smotany. Mlie-



Jeden z mliečnych automatov v Banskej Bystrici.

karenská výroba sa začala v Selciach v roku 1992 a cieľom bolo spracovať najmä vlastnú produkciu mlieka. „Už na začiatku sme rátať aj s nákupom od okolitých výrobcov, aby bola kapacita spracovania na úrovni päťtisíc litrov za deň,“ približuje Tomáš Čulík, vedúci Mliekarene Kopanice Selce. Kapacitu dnes majú takmer vyťaženú. Spracujú všetko mlieko od vlastných 120 dojníc a kravské mlieko im dodávajú aj z PD Badín a PD Strelníky.

Čoraz známejším chovateľom a súčasne spracovateľom je aj farma Hiadlovských zo Slovenskej Ľupče. S výrobou zrejúcich syrov začali v roku 2009 počas veľkej mliečnej krízy. „Mlieko sme v tom období nevylievali a neprotestovali, ale ak sme chceli pokračovať v hospodárení, museli sme nájsť riešenie, ako stabilizovať výrobu,“ spomína Jana Hiadlovská, najmladšia z generácie tamojších roľníkov.

Ich farma hospodári na 150 hektároch poľnohospodárskej pôdy a chovajú 200 kusov dobytku. „Z 80 dojníc je približne polovica plemena braunvieh. Ostatné sú holštajn a slovenské strakaté,“ informuje Jana Hiadlovská.

Nemecké plemeno braunvieh je dobytok s kombinovanou úžitkovosťou, ktorý pochádza z oblasti Álp. Ide o jedno z najstarších kultúrnych plemien, ktoré vzniklo v strednom Švajčiarsku. Jana Hiadlovská hovorí, že vyššia tukovosť mlieka braunviehov je vhodná na výrobu zrejúcich syrov. Spotrebiteľom ponúkajú syry s dobou zretia 2 mesiace, 4 až 6 mesiacov a najväčšie bochníky syrov zrejú až jeden rok. Zvyšné mlieko od holšajnských a strakatých kráv predávajú „veľkým“ mliekárňam.

Najnovším spracovateľom mlieka je PD „Dumbier“ v Brezne. S výrobou zača-

li v úvode roka 2018 a spotrebiteľ si môžu pochutnať na čerstvom balenom mlieku, ochutených jogurtových mliekach, zákysanke, tvarohu alebo masle. S výrobkami, ktoré sa predávajú pod označením Agravitál a ktoré sa vyrábajú v breznianskej mliekarni priamo na farme, sa môžu ľudia stretnúť napríklad v obchodných sieťach Jednota Brezno, Fresh Brezno, Fresh Labaš Košice, Jednota Topoľčany, ale aj v množstve malých predajní v okolí Zvolena a Banskej Bystrice, ktoré sa zameriavajú na zdravé a regionálne potraviny.

„Výstavbu spracovateľskej prevádzky nám pomohli zafinancovať eurofondy. Predstavenstvo verí, že finalizácia základných surovín z poľnohospodárskej prvovýroby priamo na farme prinesie podniku väčšiu stabilitu aj v období výkyvov cien základných surovín,“ hovorí Peter Lukáč, predseda predstavenstva PD „Dumbier“ v Brezne. Podľa jeho vyjadrenia je nemenej dôležitým cieľom aj zabezpečenie skutočne kvalitných, zdravých a čerstvých výrobkov bez použitia chemických stabilizátorov a konzervantov. „Spracovateľská kapacita mliekarene je osem až 10-tisíc litrov za zmenu a bola projektovaná na produkciu mlieka v našom podniku. Momentálne spracujeme 15 percent našej výroby,“ tvrdí Peter Lukáč, ktorý je zatiaľ s nábehom spracovania v ich družstve spokojný a očakáva, že využitie spracovateľskej kapacity bude rásť.

Živočišna výroba v regióne nie je reprezentovaná len prostredníctvom chovu dojníc, ktorých sa podľa údajov slovenských štatistikov v okresoch Banská Bystrica a Brezno chová takmer šesťtisíc. Početné sú aj chovy oviec, lenže pri nich tamojší roľníci narážajú na ešte viac prekážok, ako pri chove hovä-



Biely jogurt z najstaršej farmárskej mliekarene v regióne Kopanice Selce.

dzieho dobytku. „Je tu strašne veľa nášľapných mín, ktoré v konečnom dôsledku rozhodujú o tom, či v okolí Banskej Bystrice ovčiarstvo zostane. Kľúčový je absolútny nedostatok ľudí, neustále sa sprisňujúca legislatíva ohľadne zamestnávania, výrazný nárast príplatkov v noci, cez víkendy a sviatky a výpočet môžeme zakončiť prístupom tradičného odberateľa z regiónu, ktorý radšej uprednostní zahraničné mlieko ako naše,“ vyratúva Mojmír Haško.

Kým ešte pred niekoľkými rokmi dostávali ovčiari v lete 1,1 eur za liter a v zime o dvadsať centov viac, dnes sú tlačení k cenám pod 0,9 eura. Ak mlieko nevedia alebo nechcú za danú cenu predať, spracovateľ siahne po zahraničných prebytkoch. Keďže ide o nadvýrobu, zahraniční prvovýrobcovia ju predávajú za podnákladové ceny. To v konečnom dôsledku likviduje symbiózu v regióne a podkopáva aj dôveru spotrebiteľov voči takýmto takzvaným „slovenským výrobkom“.

Voľba iného výrobného programu v regióne je pritom veľmi zložitá. „Pôdny fond je z veľkej časti zaradený do horských oblastí a je zameraný na pokrytie potrieb živočišnej výroby,“ hovorí Peter Mikulína, predseda RPPK Banská Bystrica.

Badínsky predseda si myslí, že v regióne sú len tri podniky, ktorých rastlinná výroba vie vypestovať komodity aj na predaj. Všetci ostatní pestujú plodiny len na potreby hovädzieho dobytku a chovu oviec. Akékoľvek narušenie tejto symbiózy by bolo pre tento región katastrofou. Opustenie výroby mlieka, či kravského alebo ovčieho, a z toho vyplývajúca starostlivosť o lúky a pasienky by boli kroky, ktoré by isto neocenili ani turisti prichádzajúci do regiónu. Tí sú zvyknutí na obrobenú krajinu.



Netradičným plemenom regiónu je braunvieh. Na jeho chov sa orientujú napríklad v Slovenskej Ľupči, ale niekoľko kusov majú aj v PD Badín.



Značným problémom roľníkov v regióne je premnoženie lesnej zveri. Len niekoľko sto metrov od obce Strelníky takto zlikvidovali porast kukurice diviaky.



Križovatky pôdohospodárstva na Záhorí

Často sa vraví, že Slovensko je krásna krajina a jej obraz dotvárajú najmä poľnohospodári. Vlastnícke vzťahy k pôde, presnejšie vlastníci a užívatelia, sa po stáročia menili a zanechávali v regiónoch svoju pečat'. Záhoráci, v tomto prípade poľnohospodári bývalého veľkého okresu Senica, sa rozhodli zmapovať a užívatelia, sa po stáročia menili a zanechávali v regiónoch svoju pečat'. Záhoráci, v tomto prípade poľnohospodári bývalého veľkého okresu Senica, sa rozhodli zmapovať a užívatelia, sa po stáročia menili a zanechávali v regiónoch svoju pečat'. Záhoráci, v tomto prípade poľnohospodári bývalého veľkého okresu Senica, sa rozhodli zmapovať a užívatelia, sa po stáročia menili a zanechávali v regiónoch svoju pečat'.

Aj keď hory tvoria základ názvu regiónu – krajina za horou, ktorej po dlhé stáročia pristal názov ZÁHORIE (alebo Slovenské pomoravie), je známy svojou bohatou poľnohospodárskou produkciou. Akou a ako sa ľudia zachovali v krízových situáciách, na ktoré vplývali revolučné zmeny? Aj na tieto otázky sa pokúšajú hľadať v knihe odpovede autori Ing. Kvetoslava Jablonická a Ing. Milan Kučera. Obaja prežili v agrozortze celý svoj produkčný život, zažili na vlastnej koži revolučné časy aj krízové situácie a pred viac ako štyrmi rokmi si povedali, že ich deti, pravnci aj praprannci majú právo vedieť, ako sa kolektivizovalo, transformovalo a privatizovalo. Vytvorili redakčnú radu a celé štyri roky zbierali podklady ku knihe. „Niektoré podklady sme získali ľahko, k iným sme sa

nevedeli dopátrať. V kronikách obcí aj družstiev aj v archívoch listovali všetci členovia redakčnej rady a desiatky dobrovoľníkov, ktorým sa myšlienka zapáčila. Stretávali sme sa s ľuďmi, zapisovali ich skúsenosti a poznatky, a tak vznikol prierez reálneho života v dedinách so všetkými veselými aj nepríjemnými chvíľami. Iste by sa dalo veľa zdokonaľovať a vylepšovať, aby bola kniha pútavejšia,“ približuje toto obdobie Milan Kučera. Kvetoslava Jablonická ho doplnila. „Nemali sme ambíciu vytvoriť román na čítanie pred spaním. Len sme chceli, aby naši potomkovia pochopili, že vzťah k pôde a k hospodárskym zvieratám je mimoriadne citlivý indikátor atmosféry v spoločnosti.“

Bohatý obsah knihy načrtáva históriu Záhoria, podáva dobové svedectvo o tomto regióne. Tento knižný skvost, ojedinelý na Slovensku, približuje čitateľovi v dvanástich kapitolách na vyše 300 stranách dejiny a miestne reálie poľnohospodárskej činnosti. Atmosféru knihy dotvárajú dobové veľmi zaujímavé fotografie. Pútavé čítanie z obdobia 40-tych či 60-tych rokov až po súčasnosť, v slede jednotlivých období opisuje život poľnohospodárov na Záhorí v jednotlivých obciach a pripomína, na čo my, súčasníci, si možno ešte pamätáme. Ale i to, na čo sme sa už našich starkých nestihli opýtať. Pri listovaní v knihe sa dozvieme, že kým v niektorých obciach sa zakladatelia JRD (jednotných roľníckych družstiev) dopustili mnohých nepravostí pri nátlakových akciách, tak napríklad v obci Šajdkove Humence založili družstvo dobrovoľne. Zo spomienok roľníkov a ich manželiek či detí vyplýva, že nemožno kolektivizáciu jednoznačne nazvať násilnou. Viacerí sa vyjadrili, že družstvá im napokon uľahčili život. Ako sa postupne rozmáhali a ekonomicky začali prosperovať, niektoré dokonca vyplácali tých, ktorí doň vniesli živý a mŕtvý

inventár. Najprv im vrátili peniaze za 20 percent vloženého inventáru, potom 30, neskôr 50 percent a niektoré družstvá vyplatili celý vložený inventár. Verme, že o 40 rokov neskôr, po zmene spoločensko-ekonomických a politických pomerov, nežiadali od družstva kompenzáciu za vnesený živý a mŕtvý inventár.

Zaujímavý je aj pohľad na transformáciu družstiev či privatizáciu štátnych majetkov. Pritom sa čitateľ dozvie, že štátne majetky neboli výmyslom socializácie poľnohospodárstva. Niektoré jestvovali prakticky od roku 1918, keď vznikla prvá Československá republika.

Kniha je však najmä o ľuďoch, ktorí posúvali celé pôdohospodárstvo v súčasnom okrese Senica, Skalica a časti okresov Myjava a Malacky. O tom, ako vnímali a videli život roľníkov, veterinárov, ba aj poľovníkov či rybárov počas tých 70 rokov. Ale aj o poľnohospodárskom školstve v regióne, ktorý dal Slovensku Milana Rastislava Štefánika, Jurkovičovo družstvo či dvoch ministrov pôdohospodárstva a množstvo osobností, na ktoré by ľudia na Záhorí nemali zabudnúť. Ale je to aj Skalický trdelník či Skalický rubín, ktoré preslávili Záhorie tým, že získali európsku ochranu ako jedinečné a tradičné záhorácke produkty.

Možno by nezaškodilo, keby podobné svedectvo o pôdohospodárstve zanechali svojim potomkom aj ostatné slovenské regióny. Aby vedeli, odkiaľ a kam sa posúva regionálne poľnohospodárstvo, ako roľníci znášali krízové situácie a ako sa s nimi farmári vyrovnávali.



Voly, traktory a družice

Uplynulo 50 rokov od založenia Technickej fakulty SPU v Nitre

Je načase opraviť si predstavu o poľnohospodárstve ako o neperspektívnom špinavom odvetví. Má budúcnosť, pretože pribúdajúce ľudstvo nasýti planéta len vtedy, keď využije špičkové technológie. A poľnohospodári ich už využívajú. Na poliach pracujú samonavádzacie stroje, ktoré ešte nepremávajú na cestách. Takto presvedča o kredibilitate inžinierskeho titulu z Technickej fakulty Slovenskej poľnohospodárskej univerzity (SPU) v Nitre Vladimír Cviklovič.

Má 39 rokov a na konte desiatky vynálezov, 19 z nich je chránených patentom. Využívajú sa v najrozličnejších strojoch a zariadeniach, od priemyslu až po poľnohospodárstvo. Docent Cviklovič prednáša na Katedre elektrotechniky, automatizácie a informatiky. Technická fakulta SPU, kedysi mechanizačná, si v týchto dňoch pripomína 50 rokov od svojho založenia.

Cviklovič je jej odchovancom a teraz sám vychováva budúcich inžinierov. Už to nie sú klasickí mechanizátori, Technická fakulta má 18 študijných odborov, ktoré pripravujú dnes mimoriadne žiadaných odborníkov nielen pre poľnohospodárstvo, ale aj pre automobilky a vôbec pre všetky odvetvia, ktoré využívajú techniku. Tá je prešpikovaná digitálnymi dátami. A práve digitalizácia mení pohľad na poľnohospodárstvo.

Na mliečnej farme Agrocontract Mikuláš chovajú špičkové dojnice. Denne nadoja od každej kravy 38 litrov mlieka v supermodernej dojárni, ale už poldruha roka im chýba technik – údržbár. Mal by to byť človek, ktorý rozumie elektrine, počítačom, vode a zvieratám. Takého však nie a nie zohnať, konštatuje realitu typickú nielen pre tento poľnohospodársky podnik jeden zo zakladateľov farmy Marián Záhumenský.

Alebo iný príklad. Na Technickú fakultu sa obrátilo družstvo, nech voľačo robia, lebo im chýbajú traktoristi aj vzdelaní manažéri. Mladým vzdelaným mužom, čo ovládajú supertechniku, ponúkajú plat 1 500



eur. Ale, ako podotýka profesorka Zuzana Palková, ktorá prednáša na fakulte fyziku, za volant by si mal sadnúť človek, ktorý už má základy z programovania, informatiky, elektrotechniky.

Ešte na začiatku tohto desaťročia študovalo na technickej univerzite 1 891 študentov, v aktuálnom školskom roku je to však už len 1 150. Čo viac odstrašuje mládež – matematika, fyzika či predstava, že poľnohospodárstvo je umazané odvetvie? Ladislav Paškrt, generálny riaditeľ nemeckej firmy Mühlbauer, ktorá päť rokov úspešne spolupracuje s technickou fakultou, mieni, že za nezaujmom o štúdium, môže byť aj hlúpa ľudská asociácia spájaná s technikou ako špinavou, hlučnou, umazanou.

Už dávno to nie je pravda. Ale realitou je, že mnohí študenti, aj tí, čo sa napokon prihlásia na SPU, v matematike a fyzike nevy-

nikajú. A tak na univerzite vyvinuli Virtuálny vzdelávací program, ktorý skúšajú na Základnej škole v Hurbanove. „Deti sa nebudú učiť dlhé texty a poučky, ale využijú tablety a počítače. Napríklad virtuálnym delom ostrelujú elektróny,“ vysvetľuje profesorka Zuzana Palková.

Dekan Technickej fakulty Roman Gálik nadviazal spoluprácu so strednými školami. Otvorili na nich smer agromechatronik, ktorý sa bude študovať po zmaturovaní na Technickej fakulte.

O študentov technických odborov sa medzi univerzitami tvrdo bojuje, najdôležitejšie je vzbudiť záujem. Kedysi boli chlapci z vidieka fascinovaní traktormi. Dnes sa hrajú, jedno či v mestách alebo na dedinách, počítačové hry. Možno by stálo za to vyvinúť hry, v ktorých by deti obsluhovali nie vojnové stroje, ale samonavádzacie supertraktory, kombajny, dojárne. Treba im predstaviť poľnohospodárstvo ako atraktívne odvetvie, s ktorým má zmysel spojiť svoj život.

Docent Vladimír Cviklovič, sám vidiecky chlapec, nepochybuje o tom, že hospodárenie na pôde má perspektívu. „Je to predsa odvetvie, od ktorého závisí existencia človeka. Výzvou ľudstvu sa stala klimatická zmena, tá si vynúti zdokonaľovanie technológií, technika a Technická fakulta má budúcnosť,“ presvedča muž, ktorý tvrdí, že jedna tretina jeho študentov je schopná pracovať vo vývoji.

A to je dobrá správa. Možno najlepšia, akú mohla jubilujúca Technická fakulta vyslať Slovensku. Za polstoročie vychovala 9 569 inžinierov. Toto storočie bude potrebovať ďalšie tisíce. Už len preto, že Slovensko musí mimoriadne pridať vo výrobe potravín. Veď krajina, ktorá môže užiť o milión ľudí viac, miňa stamilióny eur na dovoz potravín, ktoré by si mohla vyrobiť sama. Treba ich vložiť do vzdelania. Je načase viac podporovať kybernetikou presiaknuté agroodborníkov, ktoré Slovensko potrebuje ako soľ.



Zalabaiov kód – rozum v zrnku

Po ére geniálneho tria Kábrt – Bartalos – Szamák, ktoré sa v osemdesiatych rokoch 20. storočia postaralo o chlebovú sebestačnosť Slovenska, prichádza šľachtiteľ Gyula Zalabai, ktorý má na konte 55 odrôd, z toho 38 odrôd pšenice ozimnej. Od roku 1983 pracuje na šľachtiteľskej stanici v Solaroch neďaleko Dunajskej Stredy. Po revolúcii stál na čele jej transformácie na a.s. Istropol Solary. Svojimi odrodami pripomína krajine zahľadenej do montáže automobilov, že jedným z pilierov jej rastu môže byť inteligentné poľnohospodárstvo. V januári 2019 mu prezident SR udelil štátne vyznamenanie Pribinov kríž I. triedy za mimoriadne zásluhy o hospodársky rozvoj Slovenskej republiky a významné vedecké výsledky v oblasti šľachtenia.

Odborníci na výživu odporúčajú ľuďom funkčné potraviny. Čím nám prospievajú a ako s nimi súvisí šľachtenie obilnín?

Funkčné potraviny sú také, ktoré prospievajú ľudskému zdraviu. V priebehu necelého storočia sme sa intenzívnou poľnohospodárskou výrobou, priemyselným spracovaním potravín, ale aj životným štýlom tak vzdialili od zdravej výživy, že sa musíme vracieť k jej koreňom aj šľachtením rastlín, bez ktorých si náš život nevieme predstaviť. A tak sme napríklad vyšľachtili odrody pšenice s bielym, žltým i purpurovým zrnom.

Trendom modernej výživy sú chlieb a pečivo z celozrnnnej múky. Majú vyšší obsah vlákniny a obsahujú všetky cenné mikroprvky a vitamíny. V čom je prínos pšenice s bielym zrnom?

Hladká biela múka bola dlho pre západnú civilizáciu symbolom blahobytnej a chutnej kuchyne. Lenže pri klasickom mletí múky „na hladko“ sa odstraňujú spolu s obalovými vrstvami aj v nich obsiahnuté mikroprvky a vitamíny. Oveľa vyššiu nutričnú hodnotu má celozrnný šrot alebo grahamová múka, ktorá obsahuje všetko, čo je v pšeničnom zrne. Ale tieto múky majú jednu nevýhodu.

Akú?

Zrádza ich farba, sú tmavšie a obsahujú dosť tanínu. Preto majú horkastú príchuť. Ale celozrnný šrot alebo grahamová múka vyrobená z bielych pšeníc majú bielu farbu ako obyčajná pšeničná múka, pritom obsahujú takmer sto percent vlákniny a všetky mikroprvky. Onedlho budeme mať jednu takúto odrodu jarnej bielej pšenice zaregistrovanú.

Vyšľachtili ste dve odrody pšenice so žltou farbou múky. Čím sú pozoruhodné?

Pridaná hodnota tejto pšenice spočíva vo vyššom obsahu karotínoidu luteínu, ktorý je silný antioxidant a prispieva k udržiavaniu zdravého zraku. Slnéčné žiarenie vekom poškodzuje sieťnicu, ale luteín ju chráni – spomaľuje degeneratívne zmeny na sieťnici a brzdí vznik sivého zákalu. Luteín v prírodnej podobe



obsahujú rastliny, chránia sa pomocou neho voči škodlivým účinkom slnečného žiarenia. Dnes lekári predpisujú ľuďom syntetický luteín v tabletkách. Nebolo by lepšie každé ráno dostať do seba žiaducu dávku luteínu s pečivom na raňajky?

Vedia o týchto účinkoch žltej pšeničnej múky mlynári a pekári?

Pekáre ešte túto výnimočnú múku neobjavili. Možno aj preto, lebo mlyny, ktoré melú obilie, sú veľké, neraz s kapacitou 100 až 120-tisíc ton. Dostať sa s takouto pšenicou do veľkých mlynov nie je jednoduché. Nezostáva nič iné, len robiť tejto múke osvetu, reklamu, marketing. To platí aj o pšenici s purpurovou farbou múky. Vyznačuje sa vysokým obsahom antokyanínov. Ide o látku, ktoré majú silný antioxidačný

účinkom. V organizme vychytávajú tzv. voľné radikály, čím o. i. zabraňujú vzniku rakoviny. Ani zďaleka nevyužívame možnosti, ktoré nám ponúka príroda a samotné šľachtenie nových odrôd obilnín so špeciálnymi vlastnosťami.

Ovplyvnili vás solarskí šľachtitelia?

Pravdaže. Najmä svojou filozofiou, prístupom k šľachteniu. Boli posadnutí túžbou vyšľachtit' nové, v tom čase predovšetkým úrodnejšie odrody, ale zároveň mali obrovský rešpekt a pokoru voči prírode. Venéni padol počas prvej svetovej vojny do ruského zajatia. V Tomsku na Sibíri si Rusi všimli jeho nadanie a dostal sa tam do ústavu, ktorý sa zaoberal výberom najlepších sort pšenice. Domov sa vrátil so zbierkou tvrdých sibírskeho pšeníc. O storočie

neskôr sa nášmu tímu, súčasťou ktorého je skvelý kolega a moja veľká osobná opora Tibor Csémy, podarilo vyšľachtit' kolekciu jarných odrôd tvrdej pšenice. V Rusku, ktoré má neporovnateľne väčší trh ako Slovensko, sa pripravuje registrácia solarskej jarej durumky – tvrdej pšenice.

Je to veľký úspech?

Áno, pretože to dokazuje, že nielen na Slovensku či v okolitých štátoch, ale aj v Rusku s obrovským rozptylom podmienok dáva naša durumka veľmi dobré výsledky. Nedávno sme v Solaroch vyšľachtili ovos, tiež bol prihlásený v Rusku a teraz sme ho poslali do registračných skúšok v Írsku. Nová odroda zachytáva veľmi široké územie – od Moskvy až po Dublin – a vo všetkých štátoch, kde náš potravinársky ovos testujú, dosahuje špičkové výsledky. V Grécku a Taliansku sú našim horúcim železkom jarné odrody triticale – kríženca pšenice a raže. Využívajú ich na výrobu siláže a senáže.

Čo je podmienkou úspechu v pestovaní obilnín?

Malé štáty ako Slovensko nemôžu dorábať obilie s priemernými parametrami. Ak máme byť úspešní, musíme robiť niečo výnimočné, čo inde ešte nemajú. Nezostáva nám teda nič iné, len vyšľachtit' a pestovať špeciálne odrody, kultivary s vyššou pridanou hodnotou. Najväčší producent obilia v západnej Európe – Francúzsko – ročne dopestuje 35 miliónov ton pšenice zväčša s obsahom bielkovín na úrovni 10-11 percent. Aj na Slovensku vyrobíme veľa takejto veľmi priemernej pšenice. Nedosahujeme však ten efekt ako Francúzi. Jednak je naša ponuka malá, a najmä sme ďaleko od veľkých morských prístavov. Takisto nemáme dosah na trhy severnej Afriky, ako má Francúzsko. Nehovoriac o tom, že poľnohospodárom chýbajú silné odbytové združenia, ktoré by vedeli obilie predat'.

Môžu byť našou príležitosťou šľachtiteľské špeciality?

Áno, musíme však ponúknuť ako Rakúsko vysoko kvalitnú pšenicu. Rakúski farmári nemajú zďaleka také vhodné agro-ekologické podmienky ako slovenskí poľnohospodári, ale každý rok vyvezú 500 až 600-tisíc ton vysokokvalitnej pšenice do Talianska. My by sme to tiež mohli robiť, ale doplácame na neorganizovanosť. Obchod s obilím je živelný. Do značnej miery to vyplýva z toho, že 30 rokov po novembri 1989 nemáme vybudovanú funkčnú poľnohospodársku štruktúru.

Slovensko nevyužíva svoj obilninársky potenciál – ani šľachtiteľský, ani pestovateľský. Ako sa ho zmocniť?

Naozaj máme veľmi dobré ekologické podmienky na pestovanie všetkých druhov obilnín. Sú tu šikovní podnikatelia, podniky, ktoré vyrábajú na veľmi vysokej úrovni. Máme aj odrody, na báze ktorých možno urobiť určitý podnikateľský zámer. Chýba len jedna vec: treba sa spojiť a začať spolupracovať. My sme sa o.i. dali aj na šľachtenie jarného jačmeňa, aby

sa nestratilo šľachtenie sladovníckeho jačmeňa na Slovensku. Nie je to jednoduché, lebo nestačí mať len dobré odrody, ale musíme sa dostať bližšie k pestovateľom. Ale už sme našli spôsob, ako to dosiahnuť.

Ako?

Náš obchodný partner Osivo Zvolen má sladovňu v Leviciach. Slovensko pestovalo vždy vynikajúci sladovnícky jačmeň, ktorý sa opieral o odrody domáceho šľachtenia. Dnes však poľnohospodári pestujú prevažne zahraničné odrody. Zvolenčanom sa podarilo zachrániť slovenskú sladovnícku identitu aj preto, lebo sa mohli oprieť o tradíciu a kvalitné slovenské odrody. V Bruseli získali chránené označenie pôvodu pre značku Levický slad. Jej kôstrou sa postupne stávajú aj solarské odrody sladovníckeho jačmeňa.

Vyšľachtit' nové odrody, rozšíriť ich na produkčné plochy, vyrobiť slad a použiť v slovenskom pive. Je to také ťažké?

Nemyslím si. Vlni nám povolili odrodu sladovníckeho jačmeňa IS Maltigo s veľmi dobrými parametrami. Spolu s osivármi zo Zvolena chceme dosiahnuť, aby sa Levický slad vyrábala z tejto odrody. Ak hovoríme o slovenskom pive, musí sa vyrábať zo slovenského sladu, základom ktorého je slovenská odroda. V Banskej Bystrici je pivovar, ktorý stavia na pôvodných slovenských surovinách. V okolí Trenčína obnovuje pestovanie chmeľu a náš slad uzavrie celú reťaz. Vlni sa Urpiner stal pivom Českej republiky. Ako vidno, rozumieme svojej práci, len ju musíme vyladiť a kooperovať.

Otázka stojí tak: chceme zostať sami sebou, alebo byť iba dobrými výkonnými robotníkmi, ktorých práca a šikovnosť je ukrytá pod cudzou značkou? Môže sa stať slad príkladom dobrej kooperácie zdola nahor?

Môže, lebo je pripravené a už sa aj realizuje prepojenie od šľachtenia, cez výrobu osív, pestovanie až po spracovanie samotného jačmeňa na slad. Ideme urobiť prvý krôčik. Zatiaľ by to bolo malé množstvo – len nejakých 20-tisíc ton, lebo taká je kapacita na výrobu pravého slovenského sladu v Leviciach. Môže to byť príklad aj na šľachtenie, pestovanie a spracovanie ostatných druhov obilnín.

Sme teda schopní nachádzať cestu k sebe a využívať prírodný potenciál Slovenska a um našich ľudí. Ide to však všetko pomaly. Prečo?

Problém je v tom, že to, čo doma dopestujeme, nedokážeme doma spracovať. Vyvážame surovú tvrdú pšenicu. Jej plochy sú už na úrovni 40-tisíc hektárov, čo je desať až jedenásť percent celkovej výmery pšenice na Slovensku. Čo keby sme ju spracovali doma? Najprv treba pomlieť tvrdú pšenicu na semolinu, hrubú múku, z ktorej sa vyrábajú cestoviny. Už tam je nejaká pridaná hodnota. Ale ešte lepšie by bolo premeniť múku na cestoviny. Nie je normálne, keď vyvážame kamióny tvrdej pšenice do Talianska, kde z nej urobia

cestoviny, ktoré prídu späť na Slovensko. Za kilogram cestovín zaplatíme 3 či 4 eurá, ale za kilogram pšenice dostaneme len 22 centov.

Je ťažké preprogramovať sa z role pestovateľov do úlohy spracovateľov?

Asi nám chýba viac podnikateľského ducha. Na jeho posilnenie by mohol niečo urobiť aj štát. Mám na mysli ciele dotácie na posilnenie aktivít, ktoré potravinovému hospodárstvu chýbajú a každému by pomohli. Čo bude na našich pulkoch? Súľky cukrovej kukurice? Dostanete na Slovensku uhorky nakladačky? Nie, sú z Čiech, dokonca aj feferóny sú české, maďarské či poľské. Chýbajú nám banálne veci, ktoré sme si kedysi vyrábali sami. Ako sa môže rozvíjať zeleninárstvo, keď chýba spracovateľský priemysel?

Vraveli ste, že slovenskému poľnohospodárstvu chýba štruktúra, vnútorne rozčlenenie a vzájomné prepojenie.

Presne. Na západe poľnohospodárstvo funguje, lebo je dobre štruktúrované. Funkčnosť fariem zabezpečujú odbytové družstvá, o ktorých u nás iba roky rozprávame a keď nejaké vytvoríme, česť výnimkám, fungujú len formálne. Vo Francúzsku niektoré z družstiev pokrývajú také územie, ako je celá výmera ornej pôdy na Slovensku. Takéto družstvo dodá svojim členom, tisíciam farmárov, všetky vstupy a všetky obilie od nich vykupuje. Dostať sa do tohto súkolia je veľmi ťažké, hoci máme dobré odrody. Majú široké spektrum vlastných a nemajú záujem narušovať rovnováhu a spoluprácu v družstve.

Výhodou slovenského poľnohospodárstva má byť veľkosť podnikov umožňujúca najmä pri obilninách efektívne pestovanie. Aká je realita?

My si len myslíme, že máme veľkú výhodu, keď poľnohospodárstvo ovláda veľkovýroba. Ale boli by sme prekvapení, že skutočná veľkovýroba je vo Francúzsku, hoci tamojšie farmy majú výmery od 100, 150 či čosi nad 200, miestami 300 hektárov. Všetci farmári sú tam členmi veľkého odbytového združenia, ktoré spolu pestuje pšenicu na výmere pol milióna alebo aj jeden milión hektárov. Čo je proti tomu produkcia síce veľkých, no z hľadiska odbytu roztrieštených slovenských podnikov?

Je francúzska prax hodná nasledovania?

Francúzi spoločne dokážu vyprodukovať veľký objem obilia, spoločne ho uvedú na trh, spoločne ho predajú. Tam nezažívajú farmári šokové situácie, s kým podpíšu zmluvu pred žatvou. Dávno predtým vedia, komu obilie predajú – svojmu družstvu. Dostanú zaň 75 percent predpokladanej ceny a na konci obchodnej sezóny, keď je všetko predané, každého vyplatia. Farmári dostávajú spravidla dobrú priemernú cenu. Tam nemusia toľko špekulovať ako u nás, lebo dávno vybudovali štruktúru, ktorá spoľahlivo funguje.

Kedy sa k nej dopracujeme?

Nuž, to je ťažká otázka, ale jedno české príslovie hovorí, že bieda naučila Dalibora húst'. Je však zlé čakať na zmenu, až kým nás úplne prikvačí bieda.



Škótsko je krajinou chovateľov dobytky, krava bola živiteľkou Škótov rovnako ako Slovákov.

Farmárčenie je ľahké, keď stojíš ďaleko od poľa

Škótot si predstavujeme ako šporolivý národ. Táto asociácia sa spája s množstvom anekdot o ich lakomosti. V skutočnosti sú Škóti srdeční, pohostinní a, pravdaže, aj šporovliví, či skôr dobre obracajúci každú libru v ruke. Vyplýva to z charakteru krajiny, ktorú obývajú. Je chladná, daždivá, veterná, ale s dostatkom večne zelených pasienkov. Keď sa vyčasi, vzduch je priezračne čistý. Úrodnej pôdy tu nemajú nazvyš, ale Škóti sú akurátni hospodári, vynikajúci chovatelia dobytky a tiež, na Slovensku sme to nevedeli, aj vynikajúci zeleninári.

Pár rokov po novembrovej revolúcii, bolo to v roku 1995, pozvali slovenskí poľnohospodárski novinári 120 kolegov z celého sveta na Slovensko. Boli prekvapení úroveňou poľnohospodárstva, vidiekom, slovenskou kuchyňou, vínami, pivom, borovičkou a slivovicou a tiež, komu by to zišlo na um, fascinovaní nielen Trenčianskym hradom, ale aj cintorínom v Nemšovej. Slovensko zanechalo skvelý dojem.

Rola farmára a rola novinára

Začiatkom tohto leta pozvali škótski novinári svojich kolegov z celej Európy na návštevu Vysočiny. Pamätám sa, že v Bratislave sme začali stretnutie ochutnávkou vín, Škóti v 70-tisícovom meste Inverness, ktoré je bránou Vysočiny, urobili degustá-

ciu ginu, čistého aj s rôznymi príchutami. Predstavili nápoj s neuveriteľným množstvom odtienkov a rýchlo s pomocou ginu prelomili komunikačné bariéry.

Hrdinom slávnostnej večere sa stal farmár Jim Orr. Mal postavu ako atlét, nezískal ju na bežeckej dráhe, ani v posilňovni, ale nadobudol ju každodennou prácou na farme. Tento chlapík mal viac než dar reči, presne pomenúval, čo je kľúčové v práci farmára, ale aj novinárov píšucich o poľnohospodárstve.

Jim objal publikum pohľadom a akoby mimochodom povedal, že v roku 2019 si pripomíname 75. výročie vylodenia spojencov v Normandii. Presne vedel, kam mieri.

„Rád by som pripomenul, čo povedal o farmárčeni Dwight Eisenhower, jeden z hrdinov vylodenia v Normandii a neskôr americký prezident. Farmárčenie je ľahké, keď stojíš tisíc míľ od obilného poľa, zacytoval farmár Orr a dodal: „Tento týždeň nebudete stáť tisíc míľ od obilného poľa, budete mať možnosť ho ovoňať, precítiť ochutnať, dýchať ho, počuť ho, dotýkať sa ho.“

A potom sa pozrel na prácu a poslanie novinárov. „Nie som si istý, či si uvedomujete silu vašich pier, koľko farmárov a s farmárčením spojených ľudí ste zasiahli prostredníctvom svojho žurnalizmu. Z mo-

jej skúsenosti, z môjho farmárčenia viem, že ľudia ako vy, s vašimi schopnosťami a talentom, si zaslúžia uznanie. Z chlapčenských čias si pamätám, že noviny pre farmárov šli z ruky do ruky, čítali sme, čo písal David Richardson. Pre mňa to bol boh, ľudia ako on, ako vy, rozprávajúci príbehy iných ľudí, nás inšpirovali. Učili sme sa od nich, veľmi pomohli mojej farmárskej kariére.

Teraz mám 51 rokov a ak vy poviete môj príbeh iným ľuďom, ako som ja, bude ich to inšpirovať tiež. To nie sú iba príbehy, to sú životy ľudí. Životy, ktoré môžete zmeniť. Vaše písanie zmenilo aj môj život.“

Lupienky z brokolice

Orrovci boli chovateľmi dobytky. Uprostred minulého storočia sa rodina usadila pri rieke Folkhouse. Bolo to územie pripomínajúce povodie hornej Nitry či Žitavy. Zakrátko sa Orrov otec vyšvihol medzi najlepších farmárov. Po roku 2000 sa však pomery zmenili, padli ceny. Bolo to v čase, keď kormidlo rodinnej farmy prevzali Jim spolu so svojím bratom. Prešli na pestovanie zeleniny a zemiakov.

Orrovci sa spojili s ďalšími farmármi a investovali spoločne do triediarne a baličky zemiakov. Vybudovali podnik s kapacitou 40-tisíc ton ročne a začali zásobovať supermarkety na britských ostrovoch, ba

exportovali zeleninu až do Švédska, Nórska a Dánska.

Odbytové družstvo, členom ktorého je Jim Orr, obrába pôdu na ploche 6-tisíc acrov, čo je necelých 2 500 hektárov. Zeleninou zásobuje polovicu miestneho trhu, a to aj prostredníctvom predajní Tesco.

Orr spomína, že robili a robia, ako najlepšie vedia. Po čase sa však konverzácia s obchodníkmi z britského reťazca začala niesť v duchu tohto odkazu: „Výborne chlapi, robíte skvelú robotu, fantastické dodávky, kvalita je vynikajúca, chceme rovnaký objem dodávok aj budúci rok, ale, mimochodom, cena bude nižšia.“

Tón a obsah tohto rozhovoru dobre poznajú aj slovenskí farmári. Orr a jeho kolegovia vydržali počúvať a akceptovať požiadavky tri roky. Potom pohár trpezlivosti pretiekol. Farmári pochopili, že spolupráca ďalej nemá zmysel a musia začať robiť niečo iné. Ale čo?

V družstve, ktoré zoskupuje produkciu z polí 16 farmárov, sa pozreli na zeleninu očami zákazníka. Ich kľúčový produkt – tradičná brokolica a karfiol – boli jedlom, ktoré si Škóti chystali prevažne na večer. Ryba či hovädzie mäso a zelenina ako príloha.

Vtedy komusi zišlo na um, aby sa vyskúšali presadiť so zeleninou v snack sektore. Hľadali produkt, ktorý budú ľudia jesť cestou do práce, z práce, hocikde. Urobili viacero prieskumov trhu. Rozhodovali sa, či by to mohol byť zeleninový džús, nízkoenergetická tyčinka alebo lupienky. Nakoniec sa rozhodli pre zeleninové lupienky vyrobené z čerstvej zeleniny.

Bol to zásah do čierneho. Ich nový produkt sa teraz predáva v maloobchodoch po celom Škótsku.

Silnejší a nezávislejší

Keď sa Jim Orr zamyslel nad zmenou, ktorú urobil on aj celé družstvo, zhrnul ju do vety: „Nebojte sa riskovať.“ A potom otočil rozhovor dovnútra podnikania svojej farmy. „Čas nielen mne, ale aj kolegom ukázal, že potrebujeme robiť školenia, prehľbovať soft zručnosti, teda hľadať spôsob, ako s ľuďmi, ktorí u nás pracujú, správne jednať, premýšľať nad tým, či sa cítia vítaní, zainteresovaní na výsledku



Jim Orr sa dal po chove dobytku na zeleninárstvo.

práce. Farmár už na všetko nevystačí sám so svojou rodinou, zamestnáva ľudí, musí vedieť, či sa stali súčasťou celku. Ak ľudí prijmete za svojich, napredujete rýchlejšie. Toto poznanie musíme vo farmárskej komunite rozširovať viac.“

Orr sa priznal, že sa poučil z vlastných chýb. Na svojej farme zamestnáva na plný úväzok štyroch zamestnancov. Pred tromi rokmi niektorých pracovníkov prepustil, boli medzi nimi aj vyučení ľudia, ktorí rozumeli svojej práci. „Bola to moja chyba, pretože následne nebolo ľahké získať spoľahlivých vyškolených ľudí. Orrovi sa do práce potom prihlásilo 19-ročné dievča, nemalo poľnohospodárske vzdelanie ani skúsenosti z práce na farme, ale nechýbali mu energia a entuziazmus. Farmár jej snahu podporil a teraz si dievčinu nevie vynachváliť.“

Aj v Škótsku si kladú otázku, kam smeruje poľnohospodárstvo, aká bude ďalšia generácia a farmárčenie v budúcnosti. Orr vraví, že nepomôže, ak budeme hovoriť,

„to nie je dobrý nápad, to nebude veľmi ziskové, s tým nemá zmysel ani začínať.“ Poznáme predsa potenciál krajiny, ide o to, nájsť spôsob, ako ho využiť. Brokolicové lupienky ukázali, že majú obrovský potenciál a sú najmä zdravé, prospešné.

Orr pripomenul, že jednou z najväčších výziev je, aký imidž si poľnohospodárstvo buduje, to, ako ho spoločnosť vidí a vníma. „Aký imidž odvetviu a ľuďom sprostredkujeme, taký ho bude mať,“ zhrnul lakonicky Orr a dodal, že najlepšia cesta, ako zlepšiť zdravie národa, je stravovať sa lepšie.

Musíme hľadať cesty, ako kŕmiť ľudí lepšie a tým zlepšovať ich zdravie. Práve týmto smerom treba podľa Orra nastaviť podporu poľnohospodárstva. „Objavili sme, čo ľuďom v ponuke potravín chýba a našli segment, ktorý nás urobil silnejšími a nezávislejšími. Iste existujú oveľa väčšie, oveľa profesionálnejšie organizácie, ktoré vedia zarábať oveľa väčšie peniaze, ako náš projekt. My sme však miestni, nie globálni. To hlavné je, že máme šancu prežiť.“

ROZŠÍRENIE INDEXOVÉHO POISTENIA SUCHA

NOVÉ: viac poistiteľných plodín

Agra poisťovňa **AP**
Österreichische Hagelversicherung -
Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit,
pobočka poisťovne z iného členského štátu

Indexové poistenie - stanovenie odškodnenia bez obhliadky likvidátora!

Poistenie straty na výnose PŠENICE OZIMNEJ, RAŽI OZIMNEJ, OVSA OZIMNÉHO, TRITICALE OZIMNÉHO, KUKURICE, SLNEČNICE a SÓJE spôsobenej deficitom zrážok a horúčavou.

Kontakt: www.agrapoisťovna.sk, tel.: 02/55 64 34 50

Poistujeme to, čo Vás živí.



Krajina na Vysočine.

Život na farmách škótskej Vysočiny

Ozdobou slovenských salašov sú čuvače, statné a obratné ovčiarske psy. Rešpektujú ich nielen ovce, ale aj šelmy. Na škótskych ovčích farmách plnia ich rolu border colie. Sú o poznanie menšie, čierne s bielou hruďou, skvelí bežci a ešte lepší pomocníci pastierov kráv. Dnes sa bežne chovajú aj na Slovensku, ale pre potešenie ľudí – sú hravé, inteligentné, učenlivé, už nemusia pracovať, skôr sa nudia v domácnostiach svojich pánov, ktorým neraz nahrádzajú deti.

Na jednej z najväčších fariem škótskej Vysočiny neďaleko mesta Ullapool v Inverbroome chová Scott Renwick nielen ovce, ale aj tucet border colí. Jeho farma sa vymyká z rámca bežných hospodárstiev: je rozľahlá, rozprestiera sa na 20-tisícoch acrov, čo je zhruba osemtisíc hektárov.

Zahrnutý je v tom les, skaliská, skrátka celý chotár s potokmi, riečkami, vresoviskami. Zdá sa, že krajina takto musela vyzerat' odjakživa. Do súčasnej podoby ju však premenil škótsky roľník. Vysočina je divoká a predsa kultúrna – zračí sa v nej citlivý škótsky prístup ku krajine, v ktorom sa premieta zmysel pre racionalitu a krásu zároveň.

Jednotlivé farmy oddeľujú od seba kamenné múriky. Neplnia len funkciu spoľahlivej pevnej hranice medzi hospodárstvami či pasienkami alebo maličkými oranými poľami, sú zvečnením aj kamenárskeho umenia Škótov. Múriky slúžia, pravdaže, predovšetkým ako oplôtky, v medziach ktorých sa pohybujú čriedy oviec alebo dobytka.

Pätmiliónové Škótsko je krajinou po-

žehnanou rožnému statku. Chovajú tu takmer 1,8 milióna kusov hovädzieho dobytku a bezmála sedem miliónov oviec. Slovensko, hoci je z polovice hornaté, má už len čosi viac ako 450-tisíc kusov dobytka a menej ako 400-tisíc oviec. Ale ešte pred tridsiatimi rokmi sme mali také veľké stáda dobytka ako Škóti, veď sme ho chovali 1,650 milióna kusov a oviec okolo 700-tisíc.

Škótsko na rozdiel od Slovenska však nezažilo kolektívizáciu a po nej nasledujúcu transformáciu družstiev, privatizáciu štátnych majetkov a obnovovanie súkromných hospodárstiev.

Kto a čo prezrádza ducha národa

Farma Scotta Renwicka má vyše sto rokov, hospodári na nej už štvrtá generácia a za tento čas sa vypracovala na jedno z najlepších hospodáriacich rodinných hospodárstiev na britských ostrovoch. Evolúciu, postupnosť vo vývoji celej spoločnosti prezrádza aj osídlenie škótskeho vidieka.

V porovnaní so Slovenskom nevidno na ňom tak zreteľne nánosy prudkých spoločenských zmien, ktoré vyvolali dve svetové vojny a s nimi späť revolúcie 20. storočia. Kým slovenská dedina sa od gruntu zmenila a živelne sa ďalej mení najmä v okolí veľkých miest, škótsky vidiek sa vyvíja pozvoľne. V krajine sa uchovali v dobrom stave pôvodné farmárske domce pamätajúce aj časy slávnej kráľovnej Viktórie. Ich strechy sú porastené machom. Farmári z času na čas vylezú po rebríku na strechy skromných obydľí a s wapkami chrliacimi prúdy vody „zostrelujú“ machový koberec dolu.

Nové vidiecke domy Škótov sú priestrannejšie, ale zďaleka nie také rozľahlé ako obydlia Slovákov, ktorí sa vysťahovali z panelákov na vidiek a nevedia



Kamenné múriky slúžia predovšetkým ako oplôtky, v medziach ktorých sa pohybujú čriedy oviec alebo dobytka.

sa nabažiť pocitu bývať vo veľkom dome. Angličania sú síce autormi okridleného výroku Môj dom – môj hrad, ale k srdcu si ho nevzali Škóti, lež Slováci, ktorí obklopili svoje nové domy priam hradnými múrmi.

To v Škótsko nevidieť, nikto na vidieku sa tam nebráni komunikácii s verejným priestorom. Možno preto, lebo škótsky sedliacky dom je súčasťou farmy, ale aj tam, kde vyrástli nefarmárske vidiecke domy, nikomu nezide na um budovať vôkol nich nepriestrelné múry.

V stavbách sa prejavuje duch národa. Drsné prostredie zdôrazňuje škótsku racionalitu, ktorej prejavom je správna veľkosť obydlí. Ľudia tu stále myslia na to, čo ich stojí energia. Radšej si prehodia deku cez kolená, akoby mali zbytočne vykurovať domy. Obydlia sú rozptýlené v krajine. Ide zvyčajne o zhluk pár domov, osídlenie trochu pripomína naše lazy. Miesta je v krajine stále dosť, nikto nikomu nezavádza, ani sa výstavba netlačí, ako je to bežne v satelitoch pri Bratislave, na samý okraj cesty. Škóti si ctia priestor a v ňom voľnosť – potrebujú ju ľudia aj zvieratá.

Na trhoch sa tvorí povesť

To všetko človeku nevdojak preletí mysľou po ceste krajinou, keď mieri na renwickovskú farmu. Jej najnižšie položené pasienky ležia na úrovni mora a postupne štúpajú do nadmorskej výšky 3 275 stôp. Škóti nazývajú vrchy svojej Vysočiny munro a tie najvyššie dosahujú okolo tisíc metrov nad morom. Sú dosť strmé, nedá sa tam dostať ani štvorkolkami, ktoré dnes farmári hojne využívajú. Čriedy oviec pa-



Farmár Scot Renwick.

súce sa vo vyšších polohách sa nezaobídu bez chodiaceho človeka a veľmi dobrého ovčiarskeho psa, a tým je border colia.

Scott Renwick a jeho syn Farquhar chovajú dovedna dvetisíc oviec plemena North Country Cheviot a k tomu mäsové plemena hovädzieho dobytku. Stádo hnedočervených kráv plemena Luining nie je veľké, veď čo je to 65 kráv. Pasú sa aj s tetatami hneď vedľa farmárskeho domu a hospodárskych stavísk.

Skôr ako do múrov sa tu všade investuje do technológií, strojov, plemien, sa-

motné stavby sú ľahké, vzdušné. Tento trend je už samozrejmy aj pre Slovensko. Kľúčové však je, aby zvieratá boli zdravé a dobre rástli. Renwickov dobytok je dobre živý, má hojnosť šťavnatej trávy a ešte je rozmaznávaný aj šrotom.

Z čoho pramení bohatstvo Renwickovej farma? Prirôdzené z chovu oviec a dobytku, presnejšie ich mäsa. Niekoľko ráz do roka sa konajú v mestečku Dingwall, vzdialenom od farmy vari poldruha hodiny cesty, aukčné trhy zvierat. Tam sa zhodnocuje celoročné chovateľské úsilie far-

 **AgCelence**
Čakajte viac.

Systiva®

Zjednodušte si hospodárenie

 **BASF**

We create chemistry

- Nová technológia ochrany jačmeňa a pšenice
- Pozitívny vplyv fyziologických účinkov na úrodu, aj pri absencii chorôb
- Dlhodobá ochrana proti listovým chorobám od úplného začiatku
- Istota úrody aj za nepriaznivých podmienok

www.agro.basf.sk



Mladý farmár Farquhar Renwick s párom border colii.

mára, ponúka kvalitný plemenný materiál a odohráva sa aj spoločenský život. Tu sa tvorí a upevňuje imidž jednotlivých farmárov alebo, naopak, vidno tiež úpadok tej či onej farmy, keď dôjde na totálny výpredaj zvierat. Nuž ale taký je život a tieto jeho nekompromisné pravidlá sa znova vracajú aj na Slovensko.

Scott Renwick však nie je iba špecialista na chov oviec a dobytku, je to šampión Škótska v chove ovčiarskych psov. Scottovi sa ťažko háda vek, má ostro rezanú tvár, vyšportovanú postavu, na prvý pohľad je jasné, že sa stále hýbe. Jeho tridsaťročný syn Farquhar akoby mu z oka vypadol.

Jedno je isté, otec aj syn prezrádzajú svojimi postavami, svižnosťou a energiou, že na farme sa žije zdravo. Možno aj preto, že pani domu Marie Renwicková často servíruje svojmu „mužstvu“ jahňacinu so zeleninou. Základom dobrej kondície farmárskej rodiny je však okrem výdatnej stravy každodenná pravidelná fyzická práca. Až sa žiada povedať, chcete zdravo žiť, staňte sa farmárom alebo nájdite si prácu na farme.

Pes je obrazom pána

Renwickovci do rodiny, kam patrí aj synovec Gavin MacDonald, si bežnú chovateľskú prácu okolo oviec a dobytku spetrujú výcvikom psov. Je to celkom dobrý biznis: o vycvičené psy je záujem medzi farmármi a z ukážok, ako border colie dokážu pracovať so stádom oviec, sa stáva aj súčasť vidieckej turistiky. Všade treba hľadať doplnkové zdroje príjmov, pretože farma si pýta nové a nové investície.

Aj keď na rovinách služby psov nahrádzajú rýchle štvorkolky, vo vrchoch sú psy stále nenahraditeľnými pomocníkmi chovateľov. Lenže človek žijúci na samotách potrebuje verného psa aj z iného, čisto sociálneho dôvodu. Pes je farmárov kamarát, tvor, ktorý číta a plní všetky jeho želania. Aj na coliaci Renwickovcov vidno, že sú súčasťou rodiny, jej ďalší živí a obľúbení členovia. Psy sú ochotné tvrdo pracovať a sú zrkadlom svojich pánov, sú rovnako precízni, nekompromisní a hrdí.

Scott niečo po škótsky zakričí a jeho border colia Reci predvádza s neskrývajúcou radosťou a psím šibalstvom, čo všetko dokáže. Prikrčí sa opodiaľ stáda a keby

nebola čierna, takmer splynie s trávou pasienku. Keď začuje hvizd, vyrazí oblúkom okolo stáda roztrúseného po pasienku, obehne všetky roztratené ovce a zaženie ich do jedného veľkého kľbka. Pár psov dokáže rozčleniť stádo na niekoľko skupín a vybranú ovcu zahnať do určenej ohrady. Najmä návštevníci z mesta sú fascinovaní inteligenciou psov a, pravdaže, ich súhrou so svojimi pánmi – otcom a synom.

Nechcú brexit

Podchvíľou sa viacerých hostí farmy zmocní romantický pocit, zanechať všetko v meste a utiecť do lona neporušenej prírody. Lenže krásna krajina Vysočiny, kde sa nížinných partiách meandrujú riečky tak ako na Slovensku mladický Hron na horských lúkach pred Breznom či Ipeľ brodiaci sa rovinami medzi Balážskymi Ďarmotami a Šahami, je vykúpená potom a umom škótskych sedliakov. Viac ako 80 percent poľnohospodárskej pôdy Škótska sa nachádza, povedané rečou bruselských úradníkov, v LFA kategórii, teda v horších prírodných podmienkach. Škótov teraz trápi jedna vec: aké bude financovanie poľnohospodárstva, keď Veľká Británia odíde z Európskej únie...

Renwickovci nezamestnávajú cudzincov, ale mnohé iné farmy, najmä tie, čo sa špecializujú na pestovanie zeleniny, zemiakov či jahôd, stoja pred otázkou, čo sa stane, keby museli odísť sezónni robotníci z východoeurópskych krajín a, čo je neme-nej dôležité, aké budú národné dotácie po opustení EÚ. Keby brexit závisel od rozhodnutia škótskych farmárov, rozhodne by boli všetci proti.

Aj na Slovensku máme množstvo výhrad voči Spoločnej poľnohospodárskej politike, ale bez jej zdrojov si ďalší rozvoj poľnohospodárstva sotva vieme predstaviť. Samozrejme, treba kadečo zmeniť a viac prihliadať aj v Bruseli na potreby tej či onej krajiny. Ale je na každej z krajín, aby to, čo chce a môže, realizovala podľa svojich predstáv. A to Škóti robia veľmi dobre, hľadajú predovšetkým na to, aby uchovali krajinu pre potomkov tak, ako ju formovali po stáročia predchádzajúce generácie roľníkov.



Pes v akcii.

Slovenská vydavateľská skupina pre vás pripravuje:

• Vydávanie časopisov



• Prognózy cien komodít



• Propagácia a oceňovanie NAJlepších



• Súťaže NAJkrajšie zviera, NAJ inovatívnejší stroj



• Organizovanie konferencií a diskusných fór



Prečo už 11 rokov existuje polnoinfo.sk? Lebo načúva svojim čitateľom

polnoinfo.sk

Zdeno Páterek, SHR (okres Námestovo):

V našej rozsiahlej emailovej pošte sa vždy ako prvé otvára newsletter, ktorý posiela polnoinfo.sk. Vaše správy sú vždy aktuálne a správne trefné na aktuálne dianie. Ďakujem, že vo Vašich článkoch nepolitizujete. Hospodárime na hornej Orave v obci Beňadovo na 90-hektároch pôdy. Celá výmera je v TTP. Chováme 97-kusov HD, 77-kusov kôz a tri kone. Od roku 2015 sme s celou výmerou a chovom v ekológii.

Mojmír Haško, Poľnohospodárske družstvo Baďín (okres Banská Bystrica):

Polnoinfo.sk používam ako jeden zo zdrojov informácií pri svojej práci. V súčasnej pohutej dobe som rád, že si prečítam aj o poľnohospodároch, ktorí napriek nepriaznivým vplyvom dokážu robiť komplexnú výrobu tak, ako ju robili naši predkovia. To znamená v celej jej šírke bez ohľadu na maximalizáciu zisku.

Mária Godulová, Agrovýkrm Spiš (Spišská Nová Ves):

Zaujímajú ma články ktoré publikujete. Pracujem v spoločnosti Agrovýkrm Spiš, na farme v Spišských Vlachoch, kde ročne vychováme približne 30-tisíc jatočných ošípaných. Informácie, ktoré uverejňujete sú pre mňa dôležité. Budem rada, keď polnoinfo.sk bude aj naďalej pestrým zdrojom informácií.

Anna Glejdurová: Poľnohospodárske podnikateľské družstvo Liptovská Teplička (okres Poprad):

Oceňujem aktuálne správy z oblasti poľnohospodárstva. Stránku otváram každé ráno medzi prvými a očakávam, čo nové sa dozviem. Je dobré, že uverejňujete aj rôzne kontroverzné názory zo strany čitateľov stránky. Prajem do budúcnosti veľa úspechov.

Jozef Bulla, Fakulta biotechnológie a potravinárstva Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre:

Vážim si nielen objektivitu informácií, ale aj spektrum reakcií čitateľov a užívateľov na dianie v našom „chlebovom“ rezorte. Teší ma trvalá snaha portálu polnoinfo.sk o podporu aktivít nášho ubiedeného pôdohospodárstva v kontexte národohospodárskej politiky štátnych orgánov. Osobne ma veľmi trápí vzťah rezortu (MPRV) k pôdohospodárskej vede. Na najvyššej úrovni vedenia ministerstva chýba reálny záujem o riešenie jej postavenia a využívania poznatkov.

Tibor Paulis, Záhradkárské služby Marcelová (okres Komárno):

Polnoinfo.sk včas informuje o zmenách v zákonoch a o súčasnom neružovom stave

nášho zeleninárstva. Naša spoločnosť už štvrtstoročie zabezpečuje kvalitnú zeleninu pre obyvateľov Slovenska.

Zuzana Grupáčová, Sloval Invest Kysucké Nové Mesto:

Som rada, že portál existuje. V poľnohospodárstve sa pohybujeme len tri roky a je pre nás obrovským prínosom. Hospodárime na 480-hektároch pôdy. Úspešne sme zaviedli integrovanú produkciu a tento rok pestujeme 33-hektárov zemiakov a 90-hektárov sladkej kukurice. O chove kôz by to bolo na dlhšie. Nakoľko navštevujem školenia, semináre a kongresy som smutná z toho, ako niektorí poľnohospodári vyplakávajú a s ničím nie sú



Polnoinfo.sk už osem rokov spoluorganizuje sprievodný odborný program na Agrokomplexe, ale aj samostatné konferencie.

spokojní. My sme vďační za každé euro, ktoré dostaneme navyše, nakoľko sme prebrali poľnohospodársku firmu s veľkými dlžobami. Každé ráno otváram pri kávičke Váš portál a čítam články.

Anna Miščiková, SHR Uzovce (okres Sabinov):

Nemám čas preklikávať všetky rezortné stránky. Ráno si kliknem na web polnoinfo.sk a všetky dôležité informácie sa dozviem do niekoľkých minút. Niekedy mi prekážajú komentáre dudrošov ale čo človek, to názor.

Vladimír Rataj, Technická fakulta Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre:

Od času, keď som sa k odberu nových článkov z portálu polnoinfo.sk prihlásil, začal som byť pri ranej káve „závislý“ na príspevkoch, ktoré denne sledujem. Oceňujem hlavne čas, ktorý venujete spracovaniu rešeršii z množstva publikovaných informácií aj z iných zdrojov a médií. Bežný smrteľník na to jednoducho nemá čas a takéto spracovanie, tých najaktuálnejších noviniek, považujem za výborné rozširovanie obzoru a každodenného diania. Sledujem aj autorstvo jednotlivých príspevkov, tak pochvalujem aj vlastné „redakčné“ úvahy a komentáre.

Ružena Hornáčeková, týždenník POKROK (Veľký Krtíš):

Portál polnoinfo.sk sledujem pravidelne a pomerne často ho využívam pri svojej práci – hlavne ako podklad pre naše články, alebo pre lepšie pochopenie problémov, ktoré trápia našich poľnohospodárov. Keďže okres Veľký Krtíš vždy bol prevažne poľnohospodársky, zaujímajú ma veci z tohto odboru a ak navyše nájdem na polnoinfo.sk niečo podnetné priamo z nášho regiónu, poteší ma to dvojnásobne. Mám rada aj reportáže o konkrétnych podnikoch a ľuďoch, ktorí majú neľahkú prácu, lebo aj pri vynaložení čo najväčšieho úsilia, o výsledku ich namáhavej práce aj tak nakoniec rozhodne vis

maior. Chcela by som vysloviť poďakovanie za prehľadný portál, kde si vždy viem nájsť niečo zaujímavé a poučné. Ak aj z toho nečerpám ako inšpiráciu do novín, pomáha mi to zvyšovať prehľad o súčasnej situácii v pôdohospodárstve, ktoré by si zaslúžilo väčšiu pozornosť a podporu. Je dobré a správne, že si čoraz viac všimame, čo dáme na stôl, čo ponúkame deťom a že si zase začíname vážiť a vyhla-

dávať kvalitné slovenské poľnohospodárske produkty z rodinných fariem a od rodinných farmárov, ktorých máme aj v našom okrese niekoľko veľmi šikovných hodných povšimnutia.

Róbert Dohál, Poľnohospodárske družstvo Krakovany:

Vďaka za prácu, ktorú robíte. A o to je väčšia, keď si uvedomím, v akých podmienkach robíte. Nemyslím tým technické i keď tie tiež nie sú asi luxus, ale prostredie v brandži agropodnikania: politické, odborné-názorové, spoločenské atď. A zmeny do budúcnosti, ktoré by som privítal? Často komentár pod článkom je akčnejší a zaujímavejší ako samotný článok a pritom odborne zrelý a fundovaný. Teda zaujme čitateľa viac ako samotný článok. Využite tento fakt a oslovte preto do budúcnosti s ponukou na rozhovor respektíve článok týchto ľudí. Mám na mysli samozrejme názory tých, ktorí sa podpíšu. A príklady? Juraj Máčaj, Marcel Sako...

Miroslav Polc, PORS Oslany (okres Prievidza):

Vďaka portálu polnoinfo.sk mám už vyše desať rokov rýchly prístup k aktuálnym informáciám.

Vždy čerstvé informácie z odboru!

...plus špeciálne prílohy:



...plus:

- Roľnícke noviny na internete (<https://rno.sk>)
- elektronický archív Roľníckych novín (<https://digi.profiexpress.sk>)
- aplikácia Roľnícke noviny (GooglePlay, AppStore)
- Newsletter Roľníckych novín do vášho e-mailu
- TV Roľnícke noviny (na stránke <https://rno.sk>)

Predplatné vo vydavateľstve Profi Press SK: predplatne@profiexpress.sk, tel.: 0948 050 971.

Celá ponuka vydavateľstva na <http://obchod.profiexpress.cz/>



Čítajte elektronicky

Aké časopisy digitálne?

Vydavateľstvo Profi Press s. r. o. poskytuje digitálnu podobu odborných poľnohospodárskych časopisov, časopisov pre mestá a obec, veterinárnu medicínu a časopis pre profesionálnych záhradníkov.



TLAČENÉ A DIGITÁLNE SPOLU

Predplatiel tlačenej verzie odborného časopisu získava ako bonus bezplatný prístup do digitálneho archívu konkrétneho časopisu.

Možnosť objednania: digi.profiexpress.sk

Ocenenia

24. ročníka Top Agro a 19. ročníka Najkrajší chotár

Stalo sa už tradíciou súťaže Top Agro, že absolútny víťaz z rebríčka TOP AGRO, najlepšie firmy v jednotlivých kategóriách aj víťazi súťaže Najkrajší chotár dostávajú diplomy a trofeje. Aj v tomto roku to budú umelecké ocenenia, ktoré sú dielom trnavskej výtvarníčky Laury Dokovej. Vďaka partnerským podnikom, ktoré sú ochotné prispieť do oboch súťaží aj finančnou podporou či praktickými vecnými cenami alebo produktami, získavajú v posledných rokoch osobitné ocenenia nielen víťazi kategórií, ale aj ďalšie súťažiacie firmy a jednotlivci.

	Ocenení	Udeľuje
Top Agro – poľnohospodárske družstvá – produkčné oblasti	Podielnicke poľnohospodárske družstvo Komjatice	Unimarco SK, s.r.o.
Top Agro – poľnohospodárske družstvá – znevýhodnené oblasti	PD BREZINA Pravotice	VÚB, a.s. Bratislava
Top Agro absolútny víťaz a Top Agro – obchodné spoločnosti – produkčné oblasti	AGROMAČAJ, a.s., Kráľová pri Senci	BASF Slovensko, s.r.o., Bratislava
Top Agro – obchodné spoločnosti – znevýhodnené oblasti	First Farms Agra M, s.r.o., Malacky	OSIVO, a.s., Zvolen
Top Agro – samostatne hospodáriaci roľníci	František Szaxon, Zafín	Syngenta SK, s.r.o., Bratislava
Najkrajší chotár 2019 – farmy nad 500 ha	PD Senica	Agropoistenie, s.r.o., Bratislava
Najkrajší chotár 2019 – farmy do 500 ha	Ovocná a okrasná škôlka Biele Karpaty „Ovocný strom“, s.r.o., Bošáca	ŠUPA Technika

Osobitné ocenenia		
Mladý farmár	Ing. Jakub Škoda z PPD Rybany	SPPK
Otcova roľa	František a Peter Kijovský – Agrofarma-K, Medzany	OVIS farma. s.r.o., Považská Bystrica
Manažérka roka	Ing. Martina Luptáková z PD Lieskovec	ASRA, s.r.o., Ivánka pri Dunaji
Cena Klubu poľnohospodárskych novinárov za rozvoj slovenského zeleninárstva	Ľudovít Kiss, Želiezovce	Klub poľnohospodárskych novinárov
Za výsledky v živočíšnej výrobe	Novogal, a.s., Dvory nad Žitavou	Národný salón vín Slovenskej republiky
Podnikateľský čin roka	AGRO-RACIO, s.r.o., Liptovský Mikuláš	Spoločnosť Nielen Ovocie

Vydavateľstvo Profi Press SK, s.r.o., Nitra venuje víťazom v jednotlivých kategóriách ročne predplatné denníka Roľnícke noviny a všetkým oceneným knihy z produkcie vydavateľstva. Vydavateľstvo Slovenský CHOV, s.r.o., Nitra venuje ročne predplatné mesačníka Agromagazín víťazom v jednotlivých kategóriách.

GENERÁLNY ODBORNÝ PARTNER

GENERÁLNY PARTNER PODUJATIA

HLAVNÝ PARTNER PODUJATIA



PARTNERI PODUJATIA



GASTRO PARTNERI



PIVO, KTORÉ BY AJ HURBAN OSPEVOVAL,

keby namiesto oslavných piesní nebol býval prispieval do novin a časopisov, nenapísal by Olejkára, básnický cyklus Z blbiny či almanach Nitra, ktorým uviedol do praxe kodifikovanú spisovnú slovenčinu...



NOVÁ SÉRIA PIVNÝCH ŠPECIÁLOV

Na počesť legendy J. M. Hurbana



Zlatý Bazant HURBAN LEGEND

NA ZDRAVIE, SLOVENSKO!

www.rozumne.sk



BIZNIS NAŠICH KLIENTOV POZNÁME DO DETAILU

Podnikateľská
aktivita

Aj k vášmu biznisu sme blízko

VŠETKO, ČO JE MOŽNÉ

 **VUB BANKA**